Regionrådsberedningen

SKRIVELSE
2021-08-11

RS 2021-0377

Regionstyrelsen

Yttrande över regionrevisorernas årsrapport 2020 för Regionstyrelsen

Föredragande regionråd: Irene Svenonius

Ärendebeskrivning

Region Stockholm i allt väsentligt bedöms vara upprättad enligt god revisionssed, enligt lagen om kommunal redovisning och Rådet för kommunal redovisnings rekommendationer. Årsredovisningen bedöms i allt väsentligt ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning. Räkenskaperna bedöms vara rättvisande.

Förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår regionstyrelsen besluta följande.

Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör regionstyrelsens yttrande över regionrevisorernas årsrapport 2020 för regionstyrelsen.

Regionrådsberedningens motivering

Regionrevisorerna har inkommit med sin årsrapport för 2020 och efterfrågat synpunkter och svar på ett antal punkter. Av årsrapporten framgår att årsredovisningen för Region Stockholm i allt väsentligt bedöms vara upprättad enligt god revisionssed, enligt lagen om kommunal redovisning och Rådet för kommunal redovisnings rekommendationer. Den bedöms dessutom i allt väsentligt ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning och räkenskaperna bedöms vara rättvisande.

Bedömningen är att regionfullmäktiges mål om ekonomi i balans har uppnåtts för 2020 i och med att resultatet för Region Stockholm överstiger budgeterat resultat.

2020 har för all verksamhet globalt varit ett år med exceptionella utmaningar orsakade av Coronaviruset. Sverige och Region Stockholm är naturligtvis inget undantag. Snarare är regionens verksamhetsområden hälso- och sjukvård och kollektivtrafik två av de verksamheter som har påverkats mest av pandemin.

Regionrevisorerna gör ett antal konstateranden mot bakgrund av pandemin som det är lätt att instämma i. Det ena är att det är svårt att

bedöma det verksamhetsmässiga resultatet med hänsyn till omständigheterna, den andra är att den uppföljning och kontroll som har utförts överlag har fungerat väl utifrån förutsättningarna.

Det är riktigt att varken Region Stockholm eller andra regioner eller för den delen andra organisationer i Sverige eller andra länder, har varit fullt ut beredda på den världsomfattande och utdragna pandemin. Däremot har regionen redan under förra året påbörjat ett omfattande arbete att utvärdera regionens arbete under pandemin och att vidta åtgärder för att stärka beredskapen. Även på området intern styrning och kontroll pågår sedan tidigare förbättringsarbete, helt i plan med de ambitioner som dragits upp i budget och styrande dokument.

Regionrådsberedningen instämmer i de bedömningar och de svar på regionrevisorernas frågor som framgår av regiondirektörens tjänsteutlåtande.

Beslutsunderlag

1. Regiondirektörens tjänstutlåtande
2. Regionsrevisorernas årsrapport 2020

Irene Svenonius

Regionledningskontoret
Mikael Löwenhielm

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2021-06-21

RS 2021-0377

Regionstyrelsen

Yttrande över regionrevisorernas årsrapport 2020 för regionstyrelsen

Regionledningskontorets förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår regionstyrelsen besluta följande.

> Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör regionstyrelsens yttrande över regionrevisorernas årsrapport 2020 för regionstyrelsen.

Sammanfattning

I regionrevisorernas årsrapport 2020 framgår att årsredovisningen för Region Stockholm i allt väsentligt bedöms vara upprättad enligt god revisionssed, enligt lagen om kommunal redovisning och Rådet för kommunal redovisnings rekommendationer. Årsredovisningen bedöms i allt väsentligt ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning. Räkenskaperna bedöms vara rättvisande.

Årsbokslutet för regionstyrelsen, regionledningskontoret och koncernfinansiering, är i allt väsentligt upprättade enligt lagen om kommunal redovisning, enligt god redovisningssed, enligt Region Stockholms anvisningar och bedöms ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning.

Regionrevisorerna bedömer att regionfullmäktiges mål om ekonomi i balans har uppnåtts för 2020 i och med att resultatet för Region Stockholm överstiger budgeterat resultat. Regionrevisorerna anser att det är svårt att bedöma det verksamhetsmässiga resultatet med hänsyn till de omständigheter som förelegat under år 2020.

Covid-19-pandemin har haft stor påverkan på Region Stockholms verksamheter. Regionrevisorerna bedömer att regionstyrelsen tidigt påbörjade ett arbete för att få en helhetsbild av de ekonomiska effekterna för Region Stockholm med anledning av covid-19-pandemin och att uppföljning och kontroll kopplade till detta överlag har fungerat väl utifrån förutsättningarna.

Regionrevisorerna tillägger att regionstyrelsen och Region Stockholm som helhet, liksom övriga regioner, inte har haft en tillräcklig beredskap för en så omfattande och i tid utdragen kris som pandemin. Regionrevisorerna bedömer därtill att regionstyrelsens interna styrning och kontroll fortsatt behöver stärkas.

Bakgrund
I den årliga revisionen prövar regionrevisorerna om verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om den interna styrningen och kontrollen varit tillräckligt samt om räkenskaperna är rättvisande.

I årsrapporten redovisas regionrevisorernas samlade bedömning av regionstyrelsens övergripande styrning och samordning av Region Stockholms verksamhet 2020. Av rapporten framgår även granskningsresultatet för regionstyrelsens egen verksamhet och dess enheter; regionledningskontoret, skadekontot och koncernfinansiering, samt uppföljning av regionstyrelsens åtgärder med anledning av tidigare lämnade rekommendationer.

Regionledningskontoret ser regionrevisorernas granskning som en del i Region Stockholms förbättringsarbete, där årsrapporten är en återkommande avstämningspunkt. Ett systematiskt arbete sker inom regionledningskontoret för att åtgärda de rekommendationer där regionstyrelsen delar regionsrevisorernas bedömning av de frågor som lyfts.

Regionstyrelsen har under våren 2021 yttrat sig över de synpunkter och rekommendationer som framförts av regionrevisorerna, avseende följande rapporter:

- RS 2020-0909 Yttrande över regionrevisorernas projektrapport 3/2020, IT-säkerhet i nätverksansluten medicinteknisk utrustning

- RS 2020-0997 Yttrande över regionrevisorernas projektrapport 4/2020, Slussen – styrning och kontroll över Region Stockholms investeringar.

- RS 2020-0998 Yttrande över regionsrevisorernas projektrapport 5/2020, Första linjens digifysiska vård.

Regionledningskontorets förslag och motivering
Regionrevisorerna har i årsrapporten 2020 för regionstyrelsen lämnat åtta nya rekommendationer. Regionledningskontoret lämnar följande kommenterar till rekommendationerna.

Investeringsstyrning och uppföljning investeringsobjekt
Regionrevisorerna bedömer att det behövs en tydligare återrapportering av driftskostnader för arbetet med projekt/investeringar som är av större beskaffenhet och stor betydelse för Region Stockholm. Detta för att styrelsen ska kunna säkerställa sin styrning samt för att få en helhetsbild av både driftkostnader och investeringsutgifter. Revisonen bedömer därför att regionstyrelsen behöver efterfråga information om driftskostnader för uppföljning av driftsprojekt och investeringar som är av större beskaffenhet och stor betydelse.

- Regionstyrelsen bör bereda och ta fram beslutsunderlag för egen del samt för fullmäktige för investeringsobjektet informationssystem inom hälso- och sjukvården i enlighet med Region Stockholms styrande dokument.

Regionledningskontorets kommentar:
Genomförandebeslutet för investeringsobjektet informationssystem inom hälso- och sjukvården har upphävts och ersatts av ett åtgärdsprogram. Investeringsobjektet kommer att tas bort från investeringsplanen i budget 2022, då objektet/åtgärdsprogrammet inte bedöms uppfylla kriterierna för att vara en investering. Driftkostnader som uppstår för framtida åtgärder inom åtgärdsprogrammet kommer att hanteras inom budgetprocessen med erforderliga beslutsunderlag. Beslutsunderlag för åtgärdsprogrammet och andra driftsprojekt tas fram i enlighet med de nya riktlinjerna för ekonomistyrning, innebärande att beslut fattas utifrån väl underbyggda, faktabaserade, ekonomiska underlag utifrån principen om resultatstyrning, och att beslutsfattaren är väl informerad om beslutets konsekvenser på verksamhet och ekonomi. Rekommendationen bedöms i och med detta som åtgärdad.

Krisberedskap och styrning under pandemin
Covid-19-pandemin har haft stor påverkan på Region Stockholms verksamheter. Regionstyrelsen tvingades snabbt ställa om till krishantering. Regionrevisorerna bedömer att regionstyrelsen och Region Stockholm som helhet, liksom övriga regioner, inte har haft en tillräcklig beredskap för en så omfattande och i tid utdragen kris.

Regionrevisorerna ser positivt på att regionstyrelsen tagit initiativ till uppföljningar av arbetet under pandemin. När materialet har bearbetats och sammanställts utgör det en bank av värdefulla erfarenheter som både kan omsättas i den ordinarie verksamheten och i en förbättrad kris och katastrofmedicinsk beredskap. I det fortsatta arbetet vill revisionen nedan peka på ett antal områden som bör ses över för att tillsammans med Region Stockholms övriga utvärderingar ge större tydlighet inför eventuella framtida liknande krislägen.

- Regionstyrelsen bör i beredningen av nya eller revidering av tidigare styrdokument inför politiskt beslut, i regionfullmäktige och respektive nämnd, kontrollera hur de förhåller sig till redan antagna styrdokument och att frågor beslutas på rätt nivå.

Regionledningskontorets kommentar:
Rekommendationen kommer att omhändertas i samband med pågående översyn och revidering av styrande dokument på säkerhetsområdet. Policy för verksamhetsskydd (RS 2020-0147) förväntas fastställas av regionfullmäktige hösten 2021. Policyn konkretiseras i tillhörande riktlinjer för områdena informationssäkerhet, säkerhet, säkerhetsskydd, krisberedskap samt civilt försvar, och kompletteras av Region Stockholms övriga styrande dokument.

- Regionstyrelsen bör tillsammans med hälso- och sjukvårdsnämnden, i styrdokumenten, definiera vad ett direktiv från RSSL innebär så att det förhåller sig till lagstiftning, reglementen, ägardirektiv samt bolagsordning.

- Regionstyrelsen bör bestämma vilken information som styrelsen behöver för ledning och styrning i en kris.

Regionledningskontorets kommentar:
Rekommendationerna kommer att omhändertas i samband med pågående revidering av styrdokument samt inom ramen för det förbättringsarbete som påbörjats med anledning av de slutsatser och rekommendationer som presenterats i den oberoende utvärdering av Region Stockholms samlade insatser under Covid-19-pandemin (RS 2020-0384).

- Regionstyrelsen bör stärka sin uppföljning så att styrelsen får en regelbunden lägesbild av Region Stockholms krisberedskap.

Regionledningskontorets kommentar:
Krisledningsnämnden har informerats regelbundet om Region Stockholms hantering av covid-19-pandemin och Region Stockholms krisberedskapsförmåga. Regionstyrelsen har, vid normalläge, årligen informerats om Region Stockholms krisberedskap i samband med att uppföljning av risk- och sårbarhetsanalyser (RSA) har rapporterats till tidigare arbetsutskottet samt fastställande av klimat-, risk- och sårbarhetsanalys (KRSA) 2019 (RS 2019-1050). Regionstyrelsens uppföljning på området kommer ytterligare att stärkas i samband med att styrande dokument revideras och fastställs. Metodstöd för nämnder och bolags arbete med risk- och sårbarhetsanalysarbete tas samtidigt fram för att likrikta arbetet inom Region Stockholm och därmed skapa bättre förutsättningar för uppföljning och framtagande av åtgärdsförslag och beslutsunderlag.

- Regionstyrelsen bör säkerställa att styrelsen har en lokal krisberedskapsplan som bland annat beskriver vilken roll regionledningskontoret har när det finns behov av att samordna Region Stockholms verksamheter.

Regionledningskontorets kommentar:
Regionstyrelsen har arbetat med krisledning utgående från den regionövergripande ”Plan krisberedskap”, vilken har använts som utgångspunkt för regionledningskontorets lokala krisberedskapsplan. Pandemin innebar att såväl den regionövergripande som den lokala krisledningen har anpassats, och processen med den lokala planen fick invänta revideringen av överordnade styrdokument. Rekommendationen kommer att omhändertas i samband med pågående revidering av styrdokument vilket även innebär att fastställa en lokal krisberedskapsplan för regionstyrelsen.

- Regionstyrelsen bör se över hur inköp över den ordinarie beloppsgränsen i delegationsordningen ska hanteras vid behov av snabba beslut i en krissituation.

Regionledningskontorets kommentar:
Med anledning av den allvarliga händelse som covid-19-pandemin innebar för Region Stockholm förelåg det särskilda skäl att genomföra inköp med undantag från den upphandlingspolicy som Region Stockholm i normalläge alltid ska tillämpa. Mot bakgrund av detta och att Region Stockholm snabbt ska kunna fatta nödvändiga beslut om inköp och upphandling av varor och tjänster som Region Stockholm har behov av i sjukvården till följd av

pandemin, har regionstyrelsen i mars 2020 fattat aktiva beslut för att hantera krissituationen (RS 2020-0301). Beslutet gav inköpsdirektören rätt att fatta samtliga beslut som krävs för att genomföra upphandling av varor och tjänster för sjukvårdens behov samt ökade befogenheter att agera under krisen. Regionstyrelsen kommer under 2021 se över hur inköp över den ordinarie beloppsgränsen i delegationsordningen framgent ska hanteras vid behov av snabba beslut i en krissituation.

Planering och dimensioner av ST-platser

Regionrevisorerna framför i årsrapporten att trots att huvuddelen av ansvaret för planering och dimensionering nu ligger på hälso- och sjukvårdsnämnden finns fortfarande områden där det krävs samverkan mellan regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden, inte minst när det gäller prognoser och behovsanalyser av specialister och ST-tjänster. Hälso- och sjukvårdsnämnden ansvarar för att säkerställa den långsiktiga kompetensförsörjningen inom hälso- och sjukvården medan regionstyrelsen har det övergripande ansvaret för Region Stockholms strategiska kompetensförsörjning. Revisionens bedömning är därför att det finns en viss otydlighet vad gäller ansvaret för planering och dimensionering av ST-tjänster.

- Regionstyrelsen bör tillsammans med hälso- och sjukvårdsnämnden tydliggöra ansvarsfördelningen för planering och dimensionering av ST-tjänster, exempelvis ansvaret för behovsanalyser och prognoser för olika specialiteter inom hälso- och sjukvården.

Regionledningskontorets kommentar:
Ansvarsfördelningen är tydlig. Hälso- och sjukvårdsnämnden ansvarar för AT- och ST-utbildning, vilket framgår av reglemente för regionstyrelsen och nämnden. Ett kontinuerligt samarbete pågår mellan utbildningsansvariga på hälso- och sjukvårdsnämnden och ansvariga för kompetensförsörjningsfrågor inom regionstyrelsen.

Antal rekommendationer som åtgärdats

Rapport (ursprung)	**Återstående rekommendationer enligt regionrevisorerna**	**Åtgärdat enligt regionledningskontoret**
Projektrapporter, del- och årsrapporter	68	34 (50 %)
Årsrapport 2020	8	2 (25 %)
Totalt	**76**	**36 (47 %)**

Regionrevisorernas årsrapport 2020 innefattar 76 rekommendationer, varav åtta rekommendationer är nya. Regionledningskontoret bedömer att av de 76 rekommendationerna har 36 rekommendationer, 47 procent, åtgärdats. Av de återstående 40 rekommendationerna pågår arbete med 34 av dessa och sex rekommendationer återstår att hantera. Rekommendationerna hanteras utifrån regionstyrelsens ställningstagande.

Regionledningskontoret för en dialog med regionrevisorerna om att avsluta de rekommendation där regionledningskontoret sedan tidigare bedömt att arbetet är genomfört.

Ekonomiska konsekvenser

Arbetet med att genomföra aktiviteterna i enlighet med regionrevisorernas rekommendationer hanteras inom regionstyrelsens uppdrag.

Hans-Erik Malmros
Tf regiondirektör

Katarina Holmgren
Ekonomidirektör

Beslutsunderlag

1. Regionsrevisorernas årsrapport 2020

Beslutsexpediering

1. Regionrevisorerna

Godkänd av Hans-Erik Malmros, 2021-06-21

Från: Snezana Krunic
Till: RLK Funk Registrator
Ärende: Årsrapport 2020
Datum: den 19 april 2021 16:08:33
Bilagor: Årsrapport 2020 Regionstyrelsen, RK 2020-0002.pdf

Översänder revisorernas årsrapport 2020 för yttrande senast 2021-08-31.

Med vänlig hälsning,

Snezana Krunic
Telefon: 08-123 141 23
SMS: 070-737 53 23
E-post: snezana.krunic@sll.se

Region Stockholm
Regionrevisorerna
Box 22230, 104 22 Stockholm
Besöksadress: Hantverkargatan 25 B, 4 tr

Regionrevisorerna

2021-04-13

Diarienummer
RK 2020-0002

Regionstyrelsen

ÅRSRAPPORT 2020
Regionstyrelsen

Revisorerna i revisorsgrupp I beslutade 2021-04-13 att överlämna rapporten till regionstyrelsen för yttrande senast 2021-08-31.

Paragrafen förklarades omedelbart justerad.

Digital signering

Kenneth Strömberg
Ordförande

Snezana Krunic
Sekreterare

Region Stockholm
Regionrevisorerna
Box 22230
104 22 Stockholm

Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se

Säte: Stockholm
Org.nr: 232100-0016
www.sll.se

Besök oss: Hantverkargatan 25B, T-bana Rådhuset, se www.sl.se

REGIONREVISORERNA

Årsrapport 2020

Regionstyrelsen

Regionrevisorerna

2021-04-13

Diarienummer
RK 2020-0002

Regionstyrelsen

ÅRSRAPPORT 2020
Regionstyrelsen

Revisorerna i revisorsgrupp I beslutade 2021-04-13 att överlämna rapporten till regionstyrelsen för yttrande senast 2021-08-31.

Paragrafen förklarades omedelbart justerad.

Digital signering

Kenneth Strömberg
Ordförande

Snezana Krunic
Sekreterare

Visma Addo ID-nummer : 0468a8e7-40a7-44a9-9694-f90704e51ce5

Region Stockholm
Regionrevisorerna
Box 22230
104 22 Stockholm

Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se

Säte: Stockholm
Org.nr: 232100-0016
www.sll.se

Besök oss: Hantverkargatan 25B, T-bana Rådhuset, se www.sl.se

Sammanfattning – Regionstyrelsen

I den årliga revisionen prövas om verksamheten bedrivits på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om den interna styrningen och kontrollen varit tillräcklig samt om räkenskaperna är rättvisande.

Den pågående coronapandemin har kraftigt påverkat regionens verksamhet och ekonomi under året. Flera av regionens nämnder och styrelser har tidvis tvingats att helt ställa om sin verksamhet. Detta har inneburit svårigheter att utifrån regionfullmäktiges beslut utföra ordinarie uppgifter, vilket i sin tur innebär att revisionsansvaret för nämnder och bolag i många fall är mycket svårt att bedöma. Revisionen har fått anpassa sin granskning utifrån dessa förutsättningar. Därför bedömer revisionen inte regionens samlade verksamhet samt interna styrning och kontroll för 2020 utifrån den tregradiga skala som vanligen används.

De förtroendevalda revisorerna har vad gäller ansvarsprövningen i sitt underlag till fullmäktige fortfarande att ta ställning till hur ekonomi, verksamhet samt intern styrning och kontroll har skötts i relation till respektive verksamhets påverkan av coronapandemin.

Ekonomiskt- och verksamhetsmässigt resultat
Årets resultat uppgår till 5 802 mnkr, vilket motsvarar 6,8 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag. Resultatet är 5 490 mnkr högre än budgeterat för regionen som helhet. Resultatet förklaras till stora delar av engångseffekter i form av lägre kostnader för pensioner, realisationsvinster vid försäljning av fastigheter samt stora tillfälliga statsbidrag inom hälso- och sjukvården exempelvis för ökad tillgänglighet.

Därutöver har regionen erhållit statsbidrag som ersättning för merkostnader och minskade intäkter till följd av pandemin. För hälso- och sjukvården täcker statsbidragen regionens kostnader utom för december månad. För trafiken täcker statsbidragen ca en tredjedel av de minskade biljettintäkterna 2020. Region Stockholm resultat beräknas ha påverkats negativt av pandemin med 2,2 mdkr.

Hälso- och sjukvården har genomfört stora omställningar i vården för att kunna ta hand om covid-19-patienter. Samtidigt har den vård som kan senareläggas skjutits upp. Den framflyttade vården har bidragit till lägre kostnader 2020, men medför ett ökat behov som måste omhändertas kommande år. Regionstyrelsen har föreslagit fullmäktige att i årsredovisningen 2020 avsätta 3 247 mnkr till en resultatutjämningsreserv för att skapa förutsättningar att hantera en ekonomi i balans kommande år kopplat till pandemin. Denna reserv kan enligt kommunallagen användas för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel.

Revisionen har tidigare haft synpunkter på svårigheter att bedöma måluppfyllelsen för vissa av regionfullmäktiges mål, vilket beror på att valda indikatorer endast speglar en del av målen och att mätmetoderna inte alltid är adekvata. De synpunkter på modellen för att mäta måluppfyllelsen som revisionen tidigare lämnat kvarstår. Revisionen bedömer samtidigt att ökningen av indikatorer 2020 ger bättre förutsättningar att mäta hela målet framöver.

För 2020 är det dock flera indikatorer som inte har kunnat mätas på grund av coronapandemin. Även om fullmäktiges mål ändå kan mätas på en övergripande nivå har pandemin påverkat möjligheterna att uppnå målen. Inom hälso- och sjukvården gäller det framför allt indikatorer kopplade till Vård på rätt plats och Vård i rätt tid. Inom trafiken har inte målet Effektiva resor kunnat mätas, men även målet Attraktiva resor har påverkats.

Utifrån fullmäktiges modell för att mäta måluppfyllelse och att regionledningskontoret i anvisningar för nämnder och bolags verksamhetsberättelser angett att indikatorer som inte går att mäta på grund av coronapandemin inte ska ingå i målbedömningen bedömer regionstyrelsen att regionens tre inriktningsmål uppnåtts. Revisionen konstaterar att fullmäktige inte har tagit beslut om hur utfallet för mål och indikatorer ska hanteras på grund av coronapandemin. Det är därför svårt att bedöma hur nämnder och bolag hanterat sitt revisionsansvar för verksamheten inför fullmäktige.

Revisionen bedömer att fullmäktiges mål om ekonomi i balans har uppnåtts för 2020 i och med att resultatet för regionen överstiger budgeterat resultat. Revisionens anser att det är svårt att bedöma det verksamhetsmässiga resultatet med hänsyn till de omständigheter som förelegat under år 2020.

Samordning, styrning och kontroll

Coronapandemin har haft stor påverkan på regionens verksamheter. Revisionen bedömer att regionstyrelsen tidigt påbörjade ett arbete för att få en helhetsbild av de ekonomiska effekterna för regionen och att uppföljning och kontroll kopplade till detta överlag har fungerat väl utifrån förutsättningarna. Även om regionen uppvisar ett överskott 2020 bedömer revisionen den ekonomiska utvecklingen för 2021 och framåt som osäker. Pandemin har medfört att akutsjukhusens planerade åtgärdsprogram till stor del pausats, vilket innebär en fortsatt risk för att den underliggande kostnadsutvecklingen inom hälso- och sjukvården är alltför hög. Vidare ser revisionen en ekonomisk risk när den uppskjutna vården framöver ska hanteras och finansieras. Det gäller även kollektivtrafikens finansiering framöver då resenärsunderlaget och därmed biljettintäkterna fortsatt är oklart. Det ekonomiska stöd som staten hittills har aviserat för 2021 kommer sannolikt inte att täcka regionens kostnader om pandemin fortsätter en längre tid.

Revisionen bedömer att regionstyrelsen och regionen som helhet, liksom övriga regioner, inte har haft en tillräcklig beredskap för en så omfattande och i tid utdragen kris som coronapandemin. Det har inneburit att samtidigt som

det operativa krisarbetet pågått har verksamheten delvis fått skapa nya rutiner och arbetssätt för hanteringen av det utdragna krisläget.

Revisionen har granskat regionstyrelsens beredskap inför pandemin och pekar på ett antal områden som bör ses över för att tillsammans med regionens övriga utvärderingar ge större tydlighet inför eventuella framtida liknande krislägen. Regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden bör bland annat samordna en revidering och harmonisering av fullmäktiges krisberedskapsplan och hälso- och sjukvårdsnämndens katastrofmedicinska beredskapsplan för att tydliggöra hur dessa ska interagera med varandra. Även planen för influensaepidemi bör revideras.

Regionstyrelsen bör enligt fullmäktiges instruktion även anta en lokal krisberedskapsplan i vilken det bör framgå vilken roll regionledningskontoret har när det finns behov av att samordna regionens verksamheter. Vidare bör regionstyrelsen stärka sina rutiner och arbetssätt när det gäller framtagande av styrdokument.

Revisionen konstaterar att krisberedskapsplanen delvis varit styrande för den krisledningsorganisation som hanterat coronapandemin. Revisionen bedömer att regionstyrelsen i det fortsatta arbetet tillsammans med hälso- och sjukvårdsnämnden och eventuellt andra nämnder behöver fastslå en tydlig, transparent och flexibel organisation för hantering av framtida kriser. Det finns annars risk för otydlig ansvarsfördelning och att beslutsfattande försvåras.

Pandemin har medfört extraordinära förutsättningar för regionens inköpsverksamhet och regionstyrelsen bör säkerställa att det finns styrande dokument som reglerar hur inköp och varuförsörjning ska upprätthållas under en kris. Vidare bör både regionstyrelsen och fastighets- och servicenämnden se över hur inköp över den ordinarie beloppsgränsen i delegationsordningen ska hanteras vid behov av snabba beslut i en krissituation. Regionstyrelsen bör också i större utsträckning stärka sin samordnande roll för att i en framtida likande situation kunna vara mer proaktiva.

Revisionen har granskat budgetstyrning och bedömer sammantaget att de styrdokument som berör den långsiktiga ekonomiska styrningen av regionen inte ger tillräckligt stöd i budgetprocessen för att genom budgeten styra mot en god ekonomisk hushållning på sikt. Regionstyrelsen rekommenderas därför att utveckla en sammanhållen strategi för hur regionen långsiktigt ska uppnå en ekonomi i balans. Vidare behöver det i budgetprocessen tydliggöras hur nämnders och bolags budgetunderlag och förslag till investeringsplaner sammanställs och bereds för att få en transparent och kvalitetssäkrad budgetprocess.

Revisionen bedömer att regionstyrelsen behöver utveckla uppföljningen av pågående investeringar i form av prognoser gällande tidplan, investeringsutgifter och objektsinnehåll, samt avvikelser mot fullmäktiges fattade

genomförandebeslut. Vidare behöver investeringsredovisningen stärkas bland annat för att säkerställa att kraven på redovisningen följs så att alla fleråriga pågående och under året avslutade investeringar kan stämmas av mot beslutade eller beräknade totalutgifter. Som en del i detta arbete behöver regionstyrelsen kontinuerligt rapportera avvikelser mot fullmäktiges genomförandebeslut.

Revisionen bedömer att regionstyrelsens arbete med målstyrningen behöver fortsätta för att leva upp till principerna för målstyrning så som de uttrycks i policyn ”Integrerad ledning och styrning”, framför allt behöver målstyrningen få en tydligare koppling till ekonomistyrningen, t.ex. genom att koppla ihop processerna för framtagande av mål med processen för fördelning av finansiella medel.

Projektet Framtidens VårdinformationsMiljö (FVM) har kantats av svårigheter. Både program och upphandling har fått avbrytas flera gånger. Med anledning av hur mycket arbete som återstår innan vårdinformationen helt kan följa patienten genom vården ser revisionen en risk att kvarstående medel inte är tillräckliga för att uppnå fullmäktiges mål. Det behövs tydligare underlag för kostnadsberäkning av nödvändiga förberedande åtgärder. Revisionens tidigare bedömning att ansvarsfördelningen i beslutsgången bör förtydligas, särskilt ansvarsfördelningen mellan tjänstemanna- och den politiska nivån i hur beslut tas och av vem, bör gälla även för den nya organisationen av arbetet.

Regionstyrelsens beredning av ärendet ”Förslag till framtida organisation för vård till utländska patienter och Tobiasregistret” bedöms inte varit helt tillräcklig. Detta eftersom beredningen bland annat inte tog hänsyn till slutsatser i tidigare gjord utredning om utlandsvården.

Region Stockholm har sedan den 1 januari 2019 ansvar för det regionala tillväxt- och utvecklingsuppdraget. Granskning av styrningen av uppdraget visar bland annat att gränsdragningen mellan regionstyrelsens respektive tillväxt- och regionplanenämndens ansvar bör tydliggöras.

Granskning av IT-säkerheten i nätverksansluten medicinteknisk utrustning visar att regionstyrelsen har genomfört åtgärder för att stärka styrningen, kraven och ansvarsfördelningen, men att uppföljningen av hur nämnder eller bolag i praktiken arbetar med detta inte är tillräcklig. Regionstyrelsen bör också försäkra sig om att nätverksansluten MTU, som sjukhusen har upphandlat och konfigurerat med avsteg från regionens gällande riktlinjer, upprätthåller en tillräcklig it-säkerhetsnivå.

Revisionen har även granskat ett antal andra områden som visar på behov av åtgärder bland annat planering och dimensionering av ST-läkare, utveckling av digifysisk vård och socialt hållbar inköpsprocess.

Granskningar under året visar enligt revisionens bedömning att regionstyrelsens interna styrning och kontroll fortsatt behöver stärkas.

Räkenskaper

Årsredovisningen för Region Stockholm bedöms i allt väsentligt vara upprättad enligt god revisionssed, enligt lagen om kommunal redovisning och RKR:s rekommendationer. Årsredovisningen bedöms i allt väsentligt ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning.

Räkenskaperna bedöms vara rättvisande.

Regionstyrelsens resultatenheter

Den interna styrningen och kontrollen inom regionledningskontoret bör stärkas, exempelvis bör uppföljning och återrapportering i verksamhetsberättelsen ske på ett mer likartat sätt som i verksamhetesplanen. Ett annat område som behöver stärkas är återrapporteringen av driftskostnader för investeringar som, likt FVM, är av större beskaffenhet och stor betydelse för såväl styrelsen som regionen. Detta för att styrelsen ska kunna säkerställa styrningen samt för att få en helhetsbild av både driftkostnader och investeringsutgifter.

Årsbokslutet för regionstyrelsen/regionledningskontoret och koncernfinansiering är i allt väsentligt upprättade enligt lagen om kommunal redovisning, enligt god redovisningssed, enligt regionens anvisningar och bedöms ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning.

Innehåll

1 Granskningens omfattning och inriktning 1

2 Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat 2
2.1 Ekonomiskt resultat ur ett regionövergripande perspektiv 2
2.2 Verksamhetsmässigt resultat ur ett koncernövergripande perspektiv 10

3 Ekonomistyrning 21
3.1 Ekonomistyrning under pandemin 21
3.2 Regionstyrelsens uppsikt över nämnder och bolag 28
3.3 Budgetstyrning 32

4 Investeringsstyrning 32
4.1 Slussen – styrning och kontroll av regionens investeringar 33
4.2 Vårdens fastighetsinvesteringar 34
4.3 Investeringsredovisning i årsrapporten för Region Stockholm 35

5 Verksamhetsstyrning 37
5.1 Målstyrning 37

6 Regionens krisberedskap och styrning under coronapandemin 41
6.1 Ansvar och uppgifter inom krisberedskap 41
6.2 Krisberedskap i styrande dokument 42
6.3 Ansvar och roller 45
6.4 Det praktiska krisberedskapsarbetet 51
6.5 Regionstyrelsens beslut och uppföljning 53
6.6 Inköp under pandemin 55
6.7 Bedömning 60

7 Samordning samt styrning och kontroll av verksamheten 64
7.1 Framtidens vårdinformationsmiljö 64
7.2 It-styrning 68
7.3 Första linjens digifysiska vård 70
7.4 Hållbar läkemedelskedja 70
7.5 Läkemedelsförsörjning i slutenvården 74
7.6 Planering och dimensionering av ST-platser 75
7.7 Socialt hållbar inköpsprocess 76
7.8 IT-säkerhet i nätverksansluten medicinteknisk utrustning 77
7.9 Byte av huvudman för utlandsvården och Tobiasregistret 77
7.10 Arbetet med intern kontroll 81
7.11 Avrapporterade granskningar i delrapport 82
7.12 Uppföljning av tidigare lämnade rekommendationer 84

8 Räkenskaper 85
8.1 Region Stockholms sammanställda årsredovisning 85
8.2 Revisionens samlade bedömning 88

9 Redovisningsenheter inom regionstyrelsen 88
9.1 Regionstyrelsen/regionledningskontoret 89
9.2 Koncernfinansiering 96

10 Regionstyrelsens yttrande över delrapport 2020 98

Bilaga 1 Sammanställning och uppföljning av rekommendationer till nämnden/styrelsen

Bilaga 2 Sammanställning och uppföljning av rekommendationer till ledningen

Bilaga 3 Bedömningsmål och bedömningskriterier

Bilaga 4 Yttrande över delrapport 2020

1 Granskningens omfattning och inriktning

I denna årsrapport redovisas revisionens samlade bedömning av regionstyrelsens övergripande styrning och samordning av Region Stockholm verksamhet 2020. Av rapporten framgår även granskningsresultatet för regionstyrelsens egen verksamhet och dess enheter; regionledningskontoret, skadekontot och koncernfinansiering I bilaga framgår också uppföljning av regionstyrelsens åtgärder med anledning av tidigare lämnade rekommendationer.

Revisorerna granskar och prövar om verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig. I revisorernas uppdrag ingår även att granska hur regionstyrelsen fullgör sin uppsikt samt hur styrelsen leder och samordnar förvaltningen av regionens angelägenheter. En annan viktig del i granskningen är regionstyrelsens beredning av ärenden till fullmäktige. Revisorerna ska även bedöma om resultatet i Region Stockholms årsredovisning är förenligt med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning.

Den pågående coronapandemin har kraftigt påverkat regionens verksamhet och ekonomi under året. Flera av regionens nämnder och styrelser har tidvis tvingats att helt ställa om sin verksamhet. Detta har inneburit svårigheter att utifrån regionfullmäktiges beslut utföra ordinarie uppgifter, vilket i sin tur innebär att nämndernas och styrelsernas revisionsansvar i många fall är mycket svårt att bedöma. Revisionen har fått anpassa sin granskning utifrån dessa förutsättningar. Därför bedömer revisionen inte regionstyrelsens och övriga verksamheters ekonomi, verksamhet samt interna styrning och kontroll för 2020 utifrån den tregradiga skala som vanligen används.

Årsrapporten med bilagor ligger till grund för de förtroendevalda revisorernas revisionsberättelse avseende regionstyrelsens verksamhet 2020.

Revisionen har utförts enligt kommunallagen, regionens regler och anvisningar samt god revisionssed för kommunal verksamhet. Revisionen har utgått från den revisionsplan som fastställts av revisorsgrupperna och revisorskollegiet.

I granskningen har revisorerna biträtts av regionens revisionskontor. Granskningen har genomförts av granskningsansvarig Christin Huring m.fl. vid revisionskontoret och huvudansvarig revisor Johan Perols m.fl. vid EY.

2 Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat

I detta avsnitt görs en bedömning av om regionstyrelsen uppnått fullmäktiges ekonomiska och verksamhetsmässiga mål och givna uppdrag samt följt de beslut, riktlinjer och föreskrifter som gäller för verksamheten. I avsnitt 6 görs en bedömning av ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat i regionstyrelsens redovisningsenheter. Revisionen har fått anpassa sin granskning utifrån de förutsättningar som coronapandemin inneburit och bedömer därför inte ekonomi och verksamhet för 2020 utifrån den tregradiga skala som vanligen används, se bilaga 3.

2.1 Ekonomiskt resultat ur ett regionövergripande perspektiv

2.1.1 Regionens resultat 2020

	Budget 2020	**Bokslut 2020**	**Bokslut 2019**
Resultaträkning (mnkr)			
Verksamhetens intäkter	25 842	29 794	25 036
varav jämförelsestörande intäkter	-	*1 127*	*67*
Verksamhetens kostnader inkl. avskrivningar	-106 201	-106 600	-102 421
varav omställningskostnader	*-324*	*-148*	*-226*
varav jämförelsestörande kostnader	-	*-271*	-
Verksamhetens nettokostnad	**-80 359**	**-76 806**	**-77 385**
Skatteintäkter mm	83 391	84 905	81 418
Finansnetto	-2 721	-2 297	-2 536
varav jämförelsestörande kostnader	-	-	*-667*
Årets resultat	**311**	**5 802**	**1 497**
Balansomslutning (mnkr)	144 549	141 854	135 139
Genomsnittligt antal årsarbetare	42 937	43 533	43 561

Årets resultat uppgår till 5 802 mnkr, vilket motsvarar 6,8 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag. Resultatet är 5 490 mnkr högre än budgeterat och 4 305 mnkr högre än utfallet 2019 för regionen som helhet. Resultatet har påverkats av jämförelsestörande intäkter och kostnader, dels för omställningskostnader kopplat till genomförandet av framtidens hälso- och sjukvård (148 mnkr), dels för reavinster vid försäljning av fastigheter (861 mnkr) samt en reaförlust avseende inventarier (4 mnkr). Om dessa poster inte medräknas uppgår resultatet till 5 093 mnkr.

Årets resultat förklaras till stora delar av engångseffekter i form av lägre kostnader för pensioner samt realisationsvinster vid försäljning av fastigheter. Regionen har under 2020 dessutom erhållit stora tillfälliga statsbidrag på

grund av den pågående pandemin, men även högre generella statsbidrag. Riktade statsbidrag har erhållits för merkostnader inom hälso- och sjukvården och för minskade biljettintäkter inom kollektivtrafiken som kompensation för effekter av pandemin.

Regionen har under 2020 haft merkostnader och intäktsbortfall kopplat till coronapandemin på ca 9,0 mdkr. Samtidigt har regionen erhållit statsbidrag på 3,7 mdkr som till största del täcker merkostnaderna inom hälso- och sjukvården. För intäktsbortfallet inom kollektivtrafiken har regionen erhållit 1,3 mdkr som täcker ca en tredjedel av intäktsminskningen under 2020. Nettoeffekten för regionen uppgår till ca 3,9 mdkr, vilket påverkar regionens resultat negativt. Resultatet har även påverkats av lägre kostnader för till exempel köpt trafik och lämnade bidrag, på ca 1,3 mdkr och på att regionen erhållit kompensation för sjuklönekostnader och permitteringsbidrag kopplat till covid-19 på 0,4 mdkr.

Under 2020 har de flesta verksamheter inom regionen varit inriktade på att hantera coronapandemin och dess effekter, vilket påverkat såväl ekonomin som verksamheten. Samtidigt som hälso- och sjukvården genomfört stora omställningar i vården för att kunna ta hand om covid-19-patienter har den vård som kan senareläggas skjutits upp. Den framflyttade vården har medfört minskad konsumtion och produktion av hälso- och sjukvård vilket bidragit till lägre kostnader 2020, men medför ett ökat behov som måste omhändertas kommande år.

Kommunallagen ger kommuner och regioner möjlighet att under vissa förutsättningar reservera delar av ett positivt resultat i en resultatutjämningsreserv (RUR)[1]. Denna reserv kan sedan användas för att utjämna intäkterna över en konjunkturcykel. Regionstyrelsen har föreslagit fullmäktige att besluta att utnyttja denna möjlighet och i årsredovisningen 2020 avsätta 3 247 mnkr till RUR, En avsättning till RUR innebär att Region Stockholm vid behov, om ett underskott uppstår, kan fatta beslut om att disponera medel ur RUR i årsredovisningen 2021. Av årsredovisningen framgår att en av orsakerna till att behov kan uppstå är minskade resenärsintäkter inom kollektivtrafiken på grund av coronapandemin. Se även avsnitt 8.1.3.

Regionfullmäktige har tidigare intecknat sammanlagt 3 500 mnkr i eget kapital för att kunna reglera omställningskostnader i vårdproducerande nämnder och bolag för genomförandet av framtidens hälso- och sjukvård. För 2020 uppgår omställningskostnaderna till 148 mnkr, vilket är 176 mnkr lägre än budgeterat. De omställningskostnader som hittills tagits i anspråk uppgår därmed till totalt 3 309 mnkr för perioden 2015-2020, vilket innebär att 191 mnkr återstår. Eftersom omställningen till stor del är genomförd har inga omställningskostnader budgeterats för 2021.

[1] Kommunallagen (2017:725) 11 kap. §14

2.1.2 Jämförelse med budget 2020

Såväl intäkterna som kostnaderna har, vilket framgår nedan, i hög grad påverkats av pandemin.

Verksamhetens intäkter uppgår till 29 794 mnkr, vilket är 3 951 mnkr (15,3 procent) högre än budgeterat. *Erhållna bidrag* överstiger budgeten med 7 557 mnkr (130,5 procent) varav specialdestinerade statsbidrag står för merparten (94 procent). Regionen har bland annat erhållit 3 708 mnkr i statsbidrag för merkostnader kopplat till covid-19, 1 434 mnkr för testning och smittspårning av covid-19 och 720 mnkr för ökad tillgänglighet i vården. Dessutom har kollektivtrafiken fått ersättning för minskade biljettintäkter med 1 332 mnkr.

Avgifterna från enskilda är till följd av pandemin 4 055 mnkr lägre än budgeterat varav 3 930 mnkr (-41,5 procent) avser biljettintäkter inom kollektivtrafiken och 121 mnkr (-9,4 procent) patientavgifter. En stor del av budgetavvikelsen avseende patientavgifter gäller tandvården som haft färre patientbesök. Med anledning av pandemin kunde verksamheten inte genomföras som planerat under en period då Folktandvården AB överlät skyddsmaterial till sjukvården. *Intäkterna för såld vård* understiger budgeten med 579 mnkr (-19,7 procent) varav 269 mnkr avser utomlänspatienter (-15,9 procent) och 52 mnkr (-17,5 procent) ersättning från försäkringskassan för vuxentandvård.

Intäkterna för *sålda tjänster och material* understiger budgeten med 228 mnkr (-5,0 procent). Intäkterna är lägre än budgeterat för bland annat fastighetsservice (-63,1 procent), It-tjänster (14,1 procent), medicinsk service (-5,2 procent) och material och varor (-5,2 procent). *Övriga verksamhetsintäkter* överstiger budgeten med 1 255 mnkr varav 1 129 mnkr avser reavinst vid försäljning av fastigheter. Regionen har under året avyttrat två fastigheter, Bromma sjukhus för 570 mnkr och Hornsbergs bussdepå för 696 mnkr. Efter avdrag för bokfört värde och saneringskostnader avseende bussdepån uppgår den samlade reavinsten till 861 mnkr vilket påverkat årets resultat positivt.

Verksamhetens kostnader uppgår till 100 011 mnkr, vilket är 779 mnkr (ca 0,2 procent) högre än budgeterat. *Bemanningskostnaderna* är 1 193 mnkr (3,4 procent) lägre än budgeterat. Personalkostnaderna är 1 950 mnkr (5,7 procent) lägre medan kostnaderna för inhyrd personal är 757 mnkr (302 procent) högre än budgeterat. Anledningen till att personalkostnaderna är lägre än budgeterat beror på lägre pensionskostnader till följd av att KPA under året infört ett nytt verktyg för beräkning av pensionsåtaganden som möjliggör en mer exakt beräkning på individnivå. Den ändrade beräkningsmodellen har gett en positiv engångseffekt 2020 på ca 2 200 mnkr. Om den lägre pensionskostnaden exkluderas är personalkostnaderna något högre än budgeterat, vilket bland annat förklaras av högre kostnader för övertid, timlön och sjukfrånvaro. Samtidigt är lönekostnaderna och kostnader för utbildning och konferenser lägre än budgeterat.

Kostnaderna för *köpt vård* överstiger budgeten med 1 426 mnkr (-7,2 procent) och är i stor utsträckning hänförbar till pandemin. Avvikelsen är främst hänförbar till köp av sluten vård, habilitering och ambulanssjukvård. Samtidigt är kostnaderna för *köpt trafik* 849 mnkr (5,5 procent) lägre än budgeterat. Kostnaderna för *köpta verksamhetsanknutna tjänster* överstiger budgeten med 554 mnkr (-42,6 procent), vilket främst beror på högre kostnader för köpta laboratorietjänster (-151 procent)

Kostnaderna för *köp av material och tjänster* överstiger budgeten med 1 948 mnkr (-13,8 procent) och kostnaderna för *lämnade bidrag* överstiger budgeten med 422 mnkr (-19,0 procent). Budgetavvikelsen i övrigt utgörs av flera delposter, lokal och fastighetskostnader, hyror av anläggningstillgångar och övriga kostnader.

Avskrivningarna uppgår till 6 589 mnkr, vilket är 380 mnkr lägre än budgeterat, vilket anges bero på förskjutningar i driftsättning av investeringar.

De *samlade skatteintäkterna* överstiger budgeten med ca 1 515 mnkr. Skatteunderlaget har till följd av pandemin utvecklats i lägre takt än planerat under 2020 och skatteintäkterna är 838 mnkr lägre än budget. Detta har dock motverkats av att de generella statsbidragen som framgår ovan överstiger budgeten med 2 280 mnkr, dels med cirka 500 mnkr till följd av riksdagens och regeringens beslut om välfärdsmiljarder, dels med cirka 1 700 mnkr i förstärkning av skatteintäkter till följd av covid-19. Regionens nettokostnader för den kommunala skatteutjämningen är 73 mnkr lägre än budgeterat i nivå med budget.

Finansnettot uppgår till 2 375 mnkr, vilket understiger budgeten med 406 mnkr och anges bero på lägre upplåningsbehov än budgeterat.

På grund av coronapandemins påverkan på ekonomi och verksamhet gör revisionen ingen jämförelse med föregående års resultat, intäkter och kostnader.

Revisionen konstaterar att regionstyrelsens övergripande rapportering i årsredovisningen har förbättrats något jämfört med det senaste året. Analyser och kommenterar till det stora överskott som redovisas för redovisningsenheten koncernfinansiering kan dock fortsatt tydliggöras.

2.1.3 Avvikelse per nämnd/bolag

Fullmäktige beslutade i samband med tertialbokslut per april 2020 att merkostnader och minskade intäkter till följd av pandemin skulle undantas vid bedömningen av om resultatkravet uppnåtts för flertalet nämnder och bolag inom hälso- och sjukvården, kollektivtrafiken och regionstyrelsen[2].

[2] RS 2020-2019-1041 Beslutet gäller hälso- och sjukvårdsnämnden, vårdens kunskapsstyrningsnämnd, Stockholms läns sjukvårdsområde, Karolinska Universitetssjukhuset, Södersjukhuset, Danderyds sjukhus, Södertälje sjukhus, S:t Eriks Ögonsjukhus, Folktandvården

De coronarelaterade merkostnaderna inom hälso- och sjukvården har finansierats med bidrag från staten med undantag för december månad där ännu ingen ersättning erhållits. Uteblivna intäkter inom hälso- och sjukvården har inte ersatts av staten. Socialstyrelsen har i två omgångar beviljat Region Stockholm statsbidrag som ersättning för coronarelaterade merkostnader t.o.m. november 2020. Socialstyrelsen fattar beslut om ersättning[3] för december månad 2020 under 2021. Detta innebär att resultat för nämnder och bolag inom hälso- och sjukvården innehåller ersättning för merkostnader till och med november medan de haft merkostnader till och med december. Vid bedömningen av om resultatkravet uppnåtts för 2020 har revisionen utgått från resultatet justerat för nettoeffekten av ovanstående[4]. Inom kollektivtrafiken har minskade biljettintäkter till en tredjedel ersatts med statsbidrag. Vid bedömningen har resultatet justerats med resterande del.

Av regionens nämnder och bolag är det endast trafiknämnden, LISAB och Stockholm Care AB som redovisar ett negativt resultat jämfört med budgeterat resultatkrav. Undantas effekten av pandemin bedöms dock även att trafiknämnden ha uppnått resultatkravet för 2020. LISAB och Stockholm Care AB berörs inte av fullmäktiges beslut och därför görs ingen justering av resultatet. Orsaken till bolagens negativa avvikelse framgår nedan.

I nedanstående sammanställning redovisas dels det redovisade resultatet i förhållande till fastställt resultatkrav, dels det justerade resultatet[5] i förhållande till resultatkravet för nämnder och bolag. Det justerade resultatet ska enligt fullmäktiges beslut används vid avstämning mot fullmäktiges resultatkrav.

Följande verksamheter redovisar de största positiva avvikelserna i förhållande till av fullmäktige fastställt resultatkrav:

- Koncernfinansiering (+4 856 mnkr) - beror främst på högre specialdestinerade och generella statsbidrag än budgeterat. Merparten av de specialdestinerade statsbidragen har vidareförmedlats till regionens verksamheter. Pensionskostnaderna och räntekostnaderna är lägre än budgeterat.
- Fastighets- och servicenämnden (+629 mnkr) – främst hänförbart till reavinst från fastighetsförsäljning och på lägre räntekostnader än budgeterat. Årets resultat justerat för reavinst från fastighetsförsäljning uppgår till +190 mnkr

---

Stockholms län, AISAB, Stockholm Care, MediCarrier, trafiknämnden, SL, WÅAB, färdtjänstnämnden och regionstyrelsen

[3] Under 2020 fattade Socialstyrelsen beslut om att upparbetade coronarelaterade merkostnader t.o.m. november 2020 kan ersättas via statsbidrag. I januari 2021 kom ett förslag om att även under december upparbetade merkostnader ska kunna ingå i statsbidraget, då de totala merkostnaderna inrymdes i budgeten för statsbidrag för detta ändamål. Beslut fattas under 2021

[4] Nettoeffekten av de faktiska merkostnader och minskade intäkter och de erhållna statsbidragen för att täcka merkostnader.

[5] Årets resultat justerat för nettoeffekten av coronarelaterade merkostnader och intäktsbortfall samt erhållet bidrag för täckning av dessa (2020).

- Regionstyrelsen/regionledningskontoret (+565 mnkr) – främst hänförbart till lägre kostnader för lämnade bidrag inom området forskning och utbildning samt inom utbildningsområdet än budgeterat och att regionstyrelsens oförutsedda medel inte nyttjats fullt ut under året. Det justerade resultatet innebär en positiv avvikelse mot resultatkravet på +575 mnkr. Resultatet motsvarar 21,5 procent av omsättningen.
- Färdtjänstnämnden (+377 mnkr) – beror främst på lägre kostnader än budgeterat för köpt trafik, för sjukresor och för tjänsteresor till följd av kraftigt minskat resande under pandemin. Resultatet motsvarar 19,7 procent av omsättningen.
- Hälso- och sjukvårdsnämnden (+253 mnkr) – beror främst på högre intäkter än budgeterat, främst högre statsbidrag. Det justerade resultatet innebär en positiv avvikelse mot resultatkravet på +324 mnkr.
- Södertälje sjukhus (+93 mnkr) – främst hänförbart till effekten av pandemin och på lägre pensionskostnader än budgeterat. Justerat resultat innebär en avvikelse mot resultatkravet +109 mnkr
- Kommunalförbundet sjukvård och omsorg (+62 mnkr) -- beror främst på att kommunalförbundet tillförts ett extra medlemsbidrag från Norrtälje kommun och Region Stockholm.
- Stockholms läns sjukvårdsområde (+9 mnkr) - främst hänförbart till negativ ekonomisk effekt av pandemin samtidigt som resultatet påverkats positivt av den vård som skjutits upp. Justerat resultat innebär en avvikelse mot resultatkravet på +256 mnkr.
- Södersjukhuset (+58 mnkr) Coronapandemin har medfört minskade intäkter framför allt för utomlänsvård som inte har kunnat utföras. Intäktsbortfallet ingår inte i justeringen av resultatet då det har kompenserats av ökade intäkter för såld vård inom regionen. Bolagets justerade resultat innebär en avvikelse mot resultatkravet på +89 mnkr
- MediCarrier (+31 mnkr) - främst hänförbart till Coronapandemin som har medfört en markant ökad försäljning av skyddsmaterial och andra kritiska produkter till sjukvården. Den ökade omsättningen har inneburit såväl högre intäkter som högre kostnader än budgeterat. Bolagets justerade resultat innebär en avvikelse mot resultatkravet på +44 mnkr. Resultatet motsvarar 9,0 procent av omsättningen.
- Karolinska Universitetssjukhuset (+20 mnkr) - Coronapandemin har medfört minskade intäkter framför allt för utomlänsvård som inte har kunnat utföras. Intäktsbortfallet ingår inte i justeringen av resultatet då det har kompenserats av ökade intäkter för laboratorietjänster (tester för covid-19) och av ökade intäkter för såld vård inom regionen. Nämndens justerade resultat innebär en avvikelse mot resultatkravet på +315 mnkr.
- Folktandvården Stockholms län AB (+/- 0) har under året haft lägre intäkter än budgeterat på grund av pandemin. Dels har bolaget under en period inte kunde bedriva verksamhet då deras skyddsutrustning överfördes till sjukhusen, dels på tappade intäkter då en del av patienterna uteblivit. Bolagets justerade resultat innebär en avvikelse mot resultatkravet på +196 mnkr

Följande verksamheter redovisar de största negativa avvikelserna i förhållande till av fullmäktige fastställt resultatkrav:

- Trafiknämnden (inkl. SL och WÅAB) (-1 500 mnkr) – främst hänförbart till bortfall av biljettintäkter till följd av kraftigt minskat resandet i samband med pandemin och att intäktsbortfallet inte ersatts fullt ut av statsbidrag. Resultatet justerat för minskade intäkter till följd av pandemin och för reavinst i samband med fastighetsförsäljning innebär en positiv avvikelse på +1 070 mnkr i förhållande till resultatkravet.
- LISAB (-90 mnkr) - hänförbart till nedskrivningar av värdet på aktierna i dotterbolagen. LISAB har endast indirekt möjlighet att påverka resultatet.
- Stockholm Care AB (-8,5 mnkr) - till största del beroende på nedskrivningskostnader på 7 mnkr som är en direkt följd av fullmäktiges beslut att Karolinska Universitetssjukhuset från och med 1 januari 2021 övertar driften av utlandsvården. Exklusive nedskrivningen är avvikelsen mot resultatkravet -1,5 mnkr (ca 1,8 procent av omsättningen).

Av årsredovisningen framgår att de kärvare ekonomiska förutsättningarna medför att regionens samtliga verksamheter behöver göra prioriteringar och rationaliseringar för att regionen fortsatt ska ha en ekonomi i balans. För att det ska ske måste respektive nämnd och bolag uppnå de resultatkrav som regionfullmäktige har fastställt samtidigt som de ska driva och utveckla verksamheten enligt fullmäktiges mål och uppdrag.

2.1.4 Finansiella mål

Ett resultat i balans
Resultatet, exklusive omställningskostnader, uppgår till 5 092 mnkr. Budgeterat målvärde uppgår till 635 mnkr, vilket innebär att indikatorn uppnåtts för 2020.

Finansiering av Region Stockholms driftkostnader och ersättningsinvesteringar ska ske inom koncernens kassaflöde
Ersättningsinvesteringarna uppgår 2020 till cirka 1 700 mnkr vilket är lägre än kassaflödet från den löpande verksamheten som uppgår till 6 900 mnkr. Indikatorns målvärde bedöms ha uppnåtts för 2020.

Hållbar investeringsutveckling
Kapitalkostnadernas andel av Region Stockholms totala intäkter uppgår till 6,9 procent och indikatorns målvärde bedöms ha uppnåtts för 2020.

2.1.5 Investeringar

Under året har investeringsutgifterna uppgått till 10 916 mnkr, vilket motsvarar en genomsnittlig upparbetningsgrad på 73 procent av den budgeterade årsvolymen på 14 934 mnkr. Genomförandet av investeringar pågår oftast under flera år och det sker vanligtvis förskjutningar mellan åren.

Investeringsutgifterna för 2020 är cirka 1 mdkr lägre än föregående år. Trafikens[6] upparbetningsgrad har ökat från 76 procent 2019 till 79 procent 2020, medan upparbetningsgraden för vården[7] minskat från 83 procent till 61 procent. Den lägre upparbetningsgraden för fastighetsinvesteringar inom vården förklaras av effekter som kan relateras till coronapandemin men också av att Karolinska sjukhusets investeringar pausades i början av året med anledning av den översyn som gjordes av sjukhusets ekonomi. Regionstyrelsens översyn och neddragning av regionens investeringsverksamhet efter det att investeringsbudgeten för 2020 beslutades är ytterligare en orsak.

Avvikelserna mellan årets utfall och budget uppgår till 4 018 mnkr varav 1 878 mnkr är hänförbar till fastighets- och utrustningsinvesteringar inom hälso- och sjukvården och 2 140 mnkr är hänförbart till kollektivtrafiken.

När det gäller investeringar i vårdfastigheter har årets utgifter understigit budgeten med 1 386 mnkr[8], vilket främst beror på ej genomförda ospecificerade investeringar på cirka 504 mnkr. Övriga större avvikelser gäller investeringsutgifter för objektet *ny och ombyggnation av operation och radiologi vid Karolinska Huddinge* som är 197 mnkr lägre än budgeterat, vilket beror på att överlämning och klinisk driftsättning har gått bättre än planerat samt att garantimedel har förskjutits till senare år. Vidare är utgifterna för *Anpassning avdelningar etapp 2, Karolinska Huddinge* 123 mnkr lägre eftersom investeringen pausades i början av året men återupptogs under sista kvartalet. Årets investeringar vid Nya Karolinska Solna är 57 mnkr lägre än budgeterat p.g.a. svårigheter med planerade bygganpassningar under coronapandemin.

Inom regionstyrelsen redovisas en avvikelse på 98,8 mnkr, vilket till största del beror på den avbrutna upphandlingen och avslutandet av programmet Framtidens vårdinformationsmiljö.

De större avvikelserna inom trafiken är hänförbara till förskjutning av tidplanerna för större investeringar. Exempelvis *Program Röda linjens uppgradering* där 888 mnkr kvarstår av årets budget vilket främst beror på förskjutning av fordonsleverans på grund av kvalitetsproblem. Vidare är utgifterna för *Tunnelbana till Nacka och Söderort* 388 mnkr lägre än årets budget vilket beror på förseningar på grund av överklagande av arbetstunneln vid Kungsträdgården. I *Tunnelbana till Barkarby* skedde tilldelningen senare än vad som var planerat vilket inneburit att 290 mnkr av årets budget kvarstår. Även förseningar i uppgraderingen av C20 tågen medför att 317 mnkr av årets budget kvarstår. Utgifterna för *Utbyte rulltrappor* är 146 mnkr lägre än årets budget vilket beror på att anbud dragits tillbaka och en överprövning gjorts till förvaltningsrätten.

[6] Avser trafiknämnden och färdtjänstnämnden
[7] Avser Hälso- och sjukvården, fastighets- och servicenämnden samt Locum
[8] Avser fastighets- och servicenämnden

Revisionen noterar också att utfallet för vårdverksamheternas coronarelaterade investeringar och strategiska utrustningsinvesteringar inte redovisas på ett enhetligt sätt i årsredovisningen (se avsnitt 4.3).

I investeringsredovisningen ingår investeringsutgifter för coronarelaterade investeringar som regionen fått kompensation för från staten (se avsnitt 3.1). Dessa har inte ingått i regionens/verksamheternas investeringsbudget 2020. Investeringsutfallet för de coronarelaterade investeringarna exkluderas dock inte vid analys av upparbetningsgraden i årsredovisningen. Detta medför att de redovisade siffrorna för upparbetningsgraden för berörda bolag och nämnder blir en överskattning jämfört med investeringsutfallet för de beslutade och budgeterade investeringarna.

2.1.6 Bedömning av ekonomiskt resultat

Revisionen bedömer att fullmäktiges mål om ekonomi i balans har uppnåtts för 2020 i och med att resultatet för regionen överstiger budgeterat resultat.

Verksamhetsåret har varit starkt påverkat av coronapandemin och medfört att de ekonomiska förutsättningarna varit osäkra. Revisionen har under flera år påtalat risken för att vidtagna åtgärder för att dämpa kostnadsutvecklingen inte kommer att ge tillräcklig effekt på längre sikt. Inte minst mot bakgrund av att skatteintäkterna utvecklas i en lägre takt än hittills. Pandemin har också medfört att nämnder och bolag har pausat tidigare beslutade åtgärdsprogram, vilket riskerar att påverka kostnadsutvecklingen i den ordinarie verksamheten negativt. Pandemin fortsätter även under 2021, vilket gör att den ekonomiska utvecklingen är mycket osäker framöver.

Vidare konstaterar revisionen att den ekonomiska rapporteringen i årsredovisningen har förbättrats det senaste året. Revisionen anser dock att regionstyrelsen i årsredovisningen kan utveckla analysen av och kommentarerna ytterligare exempelvis för redovisningsenheten koncernfinansiering. Analysen och redovisningen skulle även kunna utvecklas när det gäller investeringar, bland annat när det gäller vilka konsekvenser framflyttade tidplaner för investeringsobjekt kan få för verksamheten och för regionens ekonomi.

Revisionen bedömer att budget och utfall för strategiska utrustningsinvesteringar på respektive nämnd och bolag inte har redovisats på ett enhetligt sätt. Detta innebär att det inte går att följa upp den totala förbrukningen av dessa medel 2020, vilket dock är löst till 2021. Revisionen bedömer att regionstyrelsen behöver säkerställa att slutredovisning av avslutade utrustningsinvesteringar genomförs.

2.2 Verksamhetsmässigt resultat ur ett koncernövergripande perspektiv

Revisionen framförde i delrapporten till regionstyrelsen att det behöver förtydligas hur måluppfyllelsen ska bedömas för nämnder och styrelser som påverkats av coronapandemin. Risk finns annars att fullmäktige inte har någon

grund för att i ansvarsbedömningen ta ställning till det verksamhetsmässiga resultatet för nämnder och styrelser. Något beslut i fullmäktige har inte tagits under året som vägledning för hur nämnder och bolag ska hantera mål och indikatorer som påverkas på grund av coronapandemin.

Regionledningskontoret har istället i anvisningar för nämnder och bolags verksamhetsberättelser angett att indikatorer som inte går att mäta på grund av coronapandemin inte ska ingå i målbedömningen och att nämnden/styrelsen ska kommentera detta i sin verksamhetsberättelse. För 2021 föreslås[9] att regionstyrelsen får i uppdrag att utvärdera och ge förslag om vilka mål och indikatorer som inte är möjliga att följa upp med anledning av coronapandemin.

2.2.1 Inriktningsmål, nämnd- och verksamhetsspecifika mål

Totalt har 23 indikatorer inte gått att mäta p.g.a. pandemin eller att uppgifter saknas. För en indikator har mätningen förändrats under året och resultatet går inte att jämföra med målet. För ytterligare en indikator har inte bedömning kunnat göras då indikatorn är ny för 2020 och det saknas jämförelsedata. Det gör att 87 av 112 indikatorer har följts upp för 2020. Tio indikatorer har bedömts, men har uppgifter från 2019.

[9] Tjänsteutlåtande Årsredovisning 2020 för Region Stockholm (RS 2020-0769)

Tabell 1: måluppfyllnad för inriktnings-, verksamhets- och nämndspecifika mål 2020

Inriktningsmål	**Verksamhetsspecifikt mål, *nämndspecifikt* mål**	**Mål-uppfyllelse**
Långsiktig ekonomisk uthållighet	Ett resultat i balans	
	Självfinansiering av drift och ersättningsinvesteringar	
	Hållbar investeringsutveckling	
Region stockholm ska bli en hållbar arbetsgivare	Region Stockholm - attraktiv arbetsgivare	
	Systematisk kompetensförsörjning	
En hållbar regional utveckling	Social hållbarhet	
	Region Stockholms klimatpåverkan ska minska	
	Region Stockholms miljöpåverkan ska minska	
	Samhällsviktiga funktioner upprätthålls vid extraordinära händelser och klimatförändringar	
	Kärnverksamheten ska prioriteras	-
	Hög innovations- och digitaliseringsgrad	
	En av Europas ledande forskningsregioner inom forskning som syftar till bättre hälsa	
	Bidra till ett transporteffektivt samhälle i Stockholmsregionen	
	Stockholmsregionen ska vara Europas mest attraktiva tillväxtregion	
	Uppnå strukturerad styrning av Region Stockholms verksamheter	
	En hälso- och sjukvård av god kvalitet	
	Attraktiv kollektivtrafik i ett hållbart transportsystem	
	Regional utvecklingsplanering för hållbar tillväxt	-
	Fri kultur för upplevelser, möten, bildning och delaktighet	

De verksamhetsspecifika målen Ett resultat i balans, Självfinansiering av drift och ersättningsinvesteringar och Hållbar investeringsutveckling har uppfyllts och sammanlagt sju av nio indikatorer har nått sina målvärden. Detta gör att inriktningsmålet Långsiktig ekonomisk uthållighet är uppfyllt (se vidare avsnitt 2.1.4).

Inriktningsmålet Region Stockholm ska bli en hållbar arbetsgivare anses vara uppfyllt då det båda verksamhetsspecifika målen Region Stockholm - attraktiv arbetsgivare och Systematisk kompetensförsörjning har angetts vara uppfyllda.

För det verksamhetsspecifika målet Region Stockholm - attraktiv arbetsgivare har endast en av sju indikatorer kunnat mätas 2020. Målet är av regionstyrelsen ändå bedömt som uppfyllt. Även målet Stockholmsregionen ska vara Europas mest attraktiva tillväxtregion anges vara uppfyllt eftersom två av fyra indikatorer har nått sitt målvärde, men revisonen noterar att en av dessa indikatorer bygger på 2019 års data. En indikator har inte kunnat mätas och en har inte nått sitt målvärde utifrån 2019 års data. Revisionen konstaterar att utifrån fullmäktiges rådande måluppfyllelsemodell och att indikatorer som

inte är mätbara ska exkluderas är målet uppfyllt, men menar att det finns osäkerheter då det är ett lågt antal indikatorer som mäter målet.

Av de verksamhets-/nämndspecifika mål som kopplar till En hållbar regional utveckling har sju av 14 uppfyllts. Två mål anses vara delvis uppfyllda, två mål har inte uppfyllts, och två mål har inte kunnat mätas. Revisionen konstaterar att regionstyrelsen inte har gjort en samlad bedömning av inriktningsmålen En hållbar regional utveckling. Detta även om målet enligt fullmäktiges modell är uppfyllt.

De verksamhetsspecifika klimat- och miljömålen, Region Stockholms klimatpåverkan ska minska och Region Stockholms miljöpåverkan ska minska har uppfyllts. Sex av tio indikatorer har uppnått sina värden i målet om minskad klimatpåverkan. Fem av indikatorerna är nya och har tillkommit under året. Båda indikatorerna har uppnåtts i målet om minskad miljöpåverkan. Pandemin har påverkat vårdverksamheterna vilket även påverkar arbetet med miljömålen som rör läkemedel, textilier och livsmedel.

Tre av fyra indikatorer kopplade till det verksamhetsspecifika målet Samhällsviktiga funktioner upprätthålls vid extraordinära händelser och klimatförändringar har nått sina målvärden vilket gör att målet uppfyllts. Indikatorn Andel nämnder och bolag som har förmåga att hantera extraordinära händelser nådde inte sitt målvärde. Indikatorerna tar i mångt och mycket fasta på andel vidtagna åtgärder av exempelvis identifierade sårbarheter. Enligt uppgift har t.ex. endast nio nämnder och bolag kunnat rapportera på indikatorn om identifierade sårbarheter i klimatanalyser. Valda indikatorer speglar mer långsiktiga målsättningar som trots pågående pandemi behöver upprätthållas.

Det verksamhetsspecifika målet Kärnverksamheten ska prioriteras har inte kunnat mätas eftersom endast en av tre indikatorer har kunnat mätas. Indikatorn Administrationens del av kostnaderna har visserligen de flesta nämnder och bolag rapporterat på, men då målvärdet på koncernnivå är benämnt ”minska” behövs ett jämförelseår för att bedöma måluppfyllelse.

Det verksamhetsspecifika målet Hög innovations- och digitaliseringsgrad uppnåddes för 2020 då båda indikatorerna uppnådde sitt målvärde. Indikatorerna är *Andel av nämnder och bolag som har infört metoder och verktyg för arbete med innovationer på ett systematiskt sätt* och *Innovationsgrad*. Revisionen konstaterar att målet är svårbedömt utifrån endast dessa två indikatorer och deras formulering. En mer kvalitativ beskrivning vad metoder och verktyg innebär hade behövts. *Innovationsgrad* är en självskattning av graden av professionalisering av innovationsarbetet. Även här hade en mer kvalitativ beskrivning gett en mer fullödig bild av vad måluppfyllnaden grundar sig i.

Verksamhetsspecifika målet En av Europas ledande forskningsregioner inom forskning som syftar till bättre hälsa har uppnåtts då fyra av sex indikatorer

har nått sina värden. Likaså bedöms det verksamhetsspecifika målet Stockholmsregionen ska vara Europas mest attraktiva tillväxtregion vara uppfyllt eftersom två av fyra indikatorer uppnår sina värden. En indikator går inte att mäta. För det nämndspecifika målet Attraktiv kollektivtrafik i ett hållbart transportsystem uppnår sju av 13 indikatorer sina värden. Två indikatorer kan inte mätas. (Se vidare avsnitt 2.2.4).

Det nämndspecifika målet Regional utvecklingsplanering för hållbar tillväxt kan inte bedömas. En av 13 indikatorer har uppnått sitt målvärde, men sex har inte kunnat mätas. För ytterligare fem av dessa 13 indikatorer har uppgifter för 2019 använts då statistik för 2020 ännu inte finns tillgänglig. Mätningen av indikatorn Andel invånare som anger att otryggheten påverkar livskvaliteten (RUFS) har förändrats och utfallet går inte att jämföra med målvärdet. Flera av indikatorerna kopplade till målet Regional utvecklingsplanering för hållbar tillväxt har hämtats från RUFS[10] och därmed är målvärden satta för hela den geografiska regionen samt med målår 2030. (Se vidare avsnitt 5.1.3)

Den pågående pandemin har påverkat måluppfyllelsen i synnerhet när det gäller det nämndspecifika målet En hälso- och sjukvård av god kvalitet, som inte har uppnåtts. Av 22 indikatorer har tre inte gått att mäta och 11 inte nått sina målvärden (se vidare avsnitt 2.2.3). Inte heller har målet Uppnå strukturerad styrning av Region Stockholms verksamheter uppnåtts eftersom endast en av tre indikatorer har uppnått sitt målvärde.

Tre mål har bedömts som delvis uppnådda, Social hållbarhet, Bidra till ett transporteffektivt samhälle i Stockholmsregionen samt Fri kultur för upplevelser, möten, bildning och delaktighet. De två förstnämnda målen består vardera av två indikatorer, varav en indikator per mål har nått sitt målvärde och den andra bedömts som ej uppfylld. De ej uppfyllda indikatorerna består av data från 2019. För målet Fri kultur för upplevelser, möten, bildning och delaktighet har två av sex indikatorer uppnått sina målvärden, Två indikatorer har inte kunnat mätas.

Bedömning
Revisionen konstaterar att fullmäktige, när denna rapport avlämnas, inte har tagit beslut om hur utfallet för mål och indikatorer ska hanteras på grund av coronapandemin. Det är därför svårt att bedöma hur nämnder och bolag hanterat sitt revisionsansvar för verksamheten. Revisionen ser positivt på förslaget att regionstyrelsen får i uppdrag att utvärdera och ge förslag om vilka mål och indikatorer som under 2021 inte är möjliga att följa upp med anledning av coronapandemin.

[10] Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RUFS 2050 (TRN 2015-0015)

I fullmäktiges budget för 2020 anges tre inriktningsmål som alla bedöms ha uppnåtts enligt fullmäktiges måluppfyllelsemodell. De synpunkter på modellen för att mäta måluppfyllelsen som revisionen tidigare lämnat kvarstår.

I likhet med tidigare anser revisionen att det finns svårigheter att bedöma måluppfyllelsen för vissa av målen. Det beror på att valda indikatorer endast speglar en del av målen och att mätmetoderna inte alltid är adekvata. Till exempel gäller detta målen Region Stockholm - attraktiv arbetsgivare och Stockholmsregionen ska vara Europas mest attraktiva tillväxtregion. När alltför många indikatorer inte kunnat mätas ger det inte tillräcklig grund för bedömning av måluppfyllnad.

Revisionen anser också att indikatorer med data från förra året inte ska ingå i bedömningen. Det är ett problem att viss statistik inte finns tillgänglig, men det ger inte ett jämförbart resultat att använda förra årets uppgifter. Revisionen bedömer därför att validitet och reliabilitet[11] behöver vara högre för att ge tillförlitliga mätvärden.

2.2.2 Uppdrag från fullmäktige

Fullmäktige beslutar om uppdrag kopplade till målen till nämnder och styrelser, i syfte att stödja måluppfyllelsen. Uppdrag är ett beslut om att specifika åtgärder ska genomföras under viss tid. Uppdrag från fullmäktige ska återredovisas i delårsbokslut och i årsredovisning.[12]

Revisionen bedömde i delrapporten att regionstyrelsen behöver förtydliga hur de uppdrag som nämnder och styrelser föreslagit ska pausas eller förändras, ska hanteras. I anvisningarna för rapportering[13] har detta inte förtydligats.

Antalet uppdrag har minskat 2020 från förra årets 241 till 175 stycken. Av dessa är merparten, 113 st, givna innan 2020.

[11] Dvs. att mäta det som avsett att mätas samt tillförlitligheten i mätningarna.
[12] Bilaga 5: Integrerad ledning och styrning av Region Stockholm (RS 2019-0829)
[13] Anvisningar rapportering 2020, Regionledningskontoret, 2020-12-23

Tabell 2: Antal uppdrag och uppdragens status

Verksamhetsspecifikt mål, nämndspecifikt mål	Antal uppdrag	Avslutad	Pågående enligt plan	Pågående med avvikelse	Ej påbörjad	*Uppdrag 2020, antal*	*Uppdrag före 2020, antal*
En hälso- och sjukvård av god kvalitet	**57**	29	16	11	1	*30*	*27*
Ett resultat i balans	**25**	7	9	4	5	*1*	*24*
Attraktiv kollektivtrafik i ett hållbart transportsystem	**21**	13	6	2		*5*	*16*
Kärnverksamheten ska prioriteras	**8**	3	5			*1*	*7*
Regional utvecklingsplanering för en hållbar tillväxt	**8**	4	3	1		*0*	*8*
Hållbar investeringsutveckling	**7**	1	5		1	*1*	*6*
Region Stockholms klimatpåverkan ska minska	**6**	2	1	3			*6*
Fri kultur för upplevelser, möten, bildning och delaktighet	**6**	2	4			*5*	*1*
Region Stockholm - attraktiv arbetsgivare	**5**	1	1	3		*0*	*5*
Systematisk kompetensförsörjning	**5**	1	4			*1*	*4*
Bidra till ett transporteffektivt samhälle i Stockholmsregionen	**5**	3	1	1		*2*	*3*
Region Stockholms miljöpåverkan ska minska	**4**	4				*2*	*2*
Samhällsviktiga funktioner upprätthålls vid extraordinära händelser och klimatförändringar	**4**	2	1	1		*3*	*1*
Hög innovations- och digitaliseringsgrad	**4**		3	1		*3*	*1*
Uppnå strukturerad styrning av Region Stockholms verksamheter	**4**	1	2	1		*4*	
En av Europas ledande forskningsregioner inom forskning som syftar till bättre hälsa	**3**		3			*1*	*2*
Social hållbarhet	**2**	1	1			*2*	
Stockholmsregionen ska vara Europas mest attraktiva tillväxtregion	**1**	1				*1*	
Totalt:	**175**	75	65	28	7	*62*	*113*

Flest uppdrag finns inom det nämndspecifika målet *En hälso- och sjukvård av god kvalitet,* 57 st. Andelen avslutade uppdrag är där 51 procent. Pandemin har inneburit en ned- och omprioritering av arbetet med uppdrag. Avvikelser har kommenterats med notering om förseningar och att tidplanen är okänd då uppdragsarbetet är avhängigt av pandemins utveckling.

Inom det verksamhetsspecifika målet *Ett resultat i balans* finns 25 uppdrag och en andel avslutade uppdrag om 28 procent. Ett flertal av uppdragen innebär fastighetsförsäljningar vilka kan vara avhängiga av kommunens planarbete eller andra beslut. Flera av de uppdrag som är pågående med avvikelse eller ej påbörjade lämnar ingen förklaring till status eller ny tidplan.

Inom det nämndspecifika målet *Attraktiv kollektivtrafik i ett hållbart transportsystem* finns 21 uppdrag. Andelen avslutade är där 62 procent. Avvikelser är hänförbara till pandemins påverkan på verksamheten.

Flest uppdrag har hälso- och sjukvårdsnämnden (49 st). Därefter regionstyrelsen och fastighets- och servicenämnden (vardera 31 st) och trafiknämnden (27 st).

Revisionen har följt upp uppdrag inom respektive styrelse/nämnd i syfte att verifiera inrapporterade uppgifter och regionstyrelsens bedömning av genomförandet. Revisionen delar gjord statusbedömning av majoriteten av de granskade uppdragen. När det gäller några uppdrag instämmer revisionen dock inte i bedömningen. Det gäller t.ex. uppdraget till trafiknämnden om att ta fram sociala konsekvensbeskrivningar som beslutsunderlag inför alla strategiska kollektivtrafikinvesteringar. Där uppges arbete om vägledning och stöd pågå. Revisionen menar att de förberedande stegen är genomförda, men eftersom sociala konsekvensbeskrivningar ännu inte tas fram vid beslutsunderlag kan uppdraget inte anses vara avslutat. Ett annat exempel är uppdraget till hälso- och sjukvårdsnämnden om att ta fram en strategi som beskriver nämndens digitala kompetensförsörjningsbehov. Enligt regionstyrelsens bedömning har uppdraget genomförts eftersom ledamöter i hälso- och sjukvårdsnämnden har deltagit i ett antal utbildningar och kompetenslyft inom området. Detta kan dock inte anses möta uppdraget att ta en strategi. Revisionen anser därför inte att uppdraget är avslutat.

Bedömning
Revisionen har tidigare konstaterat att tidplan för uppdragens genomförande inte alltid rapporteras. Trots pandemins påverkan menar revisionen att kommentarer om status bör framgå för en mer fullödig redovisning till fullmäktige. Av samma anledning bör regionstyrelsen förtydliga hur de uppdrag som nämnder och styrelser föreslagit ska pausas eller förändras ska hanteras.

2.2.3 Hälso- och sjukvården

Vårdkonsumtion
Under 2020 hade länets befolkning konsumerat ca 292 000 vårdtillfällen, vilket är en minskning med 2,8 procent jämfört med föregående år och 5,9 procent lägre än budgeterat. Minskningen av vårdvolymerna förklaras av pandemin där såväl fysiska läkar- som övriga besök (exempel sjuksköterskebesök, fysioterapi, arbetsterapi, logopedi, fotvård) har minskat. Distanskontakterna har däremot ökat med cirka 1 300 procent jämfört med föregående år.

Antalet besök hos läkare och övriga vårdgivare var 2020 totalt ca 16 160 000, en minskning med 12,8 procent i jämförelse med föregående år. Läkarbesöken uppgick till ca 5 944 000, vilket var 17,9 procent lägre jämfört med 2019 och 20,1 procent lägre än budgeterat. Antalet övriga besök uppgick till ca 10 216 000, dvs. 9,4 procent lägre än 2019, och 12,2 procent lägre än budget.

Även vårdtillfällen inom slutenvården, främst inom den somatiska specialistvården, har minskat med 2,8 procent. Minskningen motsvarar 9000 vårdtillfällen.

Mål

Fullmäktiges nämndspecifika mål En hälso- och sjukvård av god kvalitet har brutits ned i sex delar och 22 indikatorer. Delarna är Vård på rätt plats, Vård i rätt tid, Säker vård, Effektiv vård, Stärkt folkhälsa och Vård med patienten i fokus. Antalet indikatorer har ökat från förra årets 15 st. Flera av de indikatorer som mäts till verksamhetsberättelsen är desamma som föregående år, sju indikatorer är nya.

Pandemin har haft inverkan på samtliga av hälso- och sjukvårdsnämndens ansvarsområden. För hälso- och sjukvården är det tre indikatorer som inte går att mäta 2020. Av de 19 indikatorer som mätts når elva inte sina värden och åtta når dem. Indikatorerna som inte nås är framförallt kopplade till Vård på rätt plats eller Vård i rätt tid, men finns även i delarna Säker vård, Effektiv vård, Stärkt folkhälsa och Vård med patienten i fokus. Det nämndspecifika målet är därmed inte uppfyllt. Stärkt folkhälsa mäts med två indikatorer varav den ena inte når sitt värde. Revisionen anser att valet av indikatorer endast delvis speglar rubriken och att målet därför är svårbedömt.

Andel av länets invånare som har ett stort förtroende för vården har 2020 nått sitt värde och likaså *Återinläggning inom 7 dagar inom slutenvården (för personer 80+)*. Målnivån för indikatorn *Antibiotikaförskrivning (antalet uthämtade antibiotikarecept per 1000 invånare)* sänks årligen och når sitt målvärde.

Mot bakgrund av pandemi och i jämförelse med rikssnittet för vårdgarantin föll Region Stockholm väl ut:

Tabell 3: Vårdgarantin, jämförelse Region Stockholm och riket

	Mål	Utfall 2020 Region Stockholm	Utfall 2020 Riket*
Andel patienter som fått en medicinsk bedömning inom 3 dagar på husläkarmottagning**	≥85%	90%	82%
Andel patienter som får tid för första besök hos specialistläkare inom 30 dagar***	≥73	68%	69%
Andel patienter som får tid för behandling inom 90 dagar	≥90	74%	54%

**Källa: Sveriges kommuner och regioner, statistikuttag 2021-03-11*

***Den nationella vårdgarantin uttrycker det som "Andel patienter som fått en medicinsk bedömning inom 3 dagar i primärvården". Målnivån i Region Stockholm sänktes från 2019 års* ≥90 procent till årets ≥85 procent.
****Patienter ska få ett förstabesök i den specialiserade vården inom 90 dagar enligt nationella vårdgarantin.*

Beslut har vid två tillfällen under året fattats om att ställa in planerad vård som kan anstå. Detta har lett till att andelen patienter som har kunnat få vård inom vårdgarantins gränser kraftigt har minskat. Nationella vårdgarantin innefattar även kontakt med primärvården samma dag (mäts i form av telefontillgänglighet), vilket inte Region Stockholm följer upp.

Indikatorerna som mäter distanskontakter, *Antal avslutade ärenden i 1177 Vårdguidens e-tjänster per 1 000 invånare och månad* samt *Andel husläkare som erbjuder videomöte* når båda sina värden. Indikatorerna är kopplade till Effektiv vård.

Bedömning
Revisionen bedömer att ökningen av indikatorer 2020 ger bättre förutsättningar att mäta hela målet framöver. Under 2020 har dock coronapandemin kraftigt påverkat möjligheterna att uppnå fullmäktiges mål för hälso- och sjukvården. Revisionen konstaterar att målet bygger på indikatorer varav många p.g.a. pandemin inte har uppnått sina målvärden. Det gäller framförallt indikatorer kopplade till Vård på rätt plats och Vård i rätt tid. Revisionen bedömer att det nämndspecifika målet En hälso- och sjukvård av god kvalitet inte har uppnåtts p.g.a. de förutsättningar som pandemin inneburit.

2.2.4 Kollektivtrafiken

Resande
I början av året utgjordes resandet dagligen av närmare 900 000[14] resenärer med kollektivtrafiken på land och vatten samt så kallad särskild kollektivtrafik[15]. I slutet av året hade resandet i samtliga trafikslag minskat betydligt p.g.a. pandemin. Antalet resenärer i *kollektivtrafiken på land* har minskat med 35,5 procent jämfört med 2019. Antal passagerare i *kollektivtrafik på vatten* har minskat med 45,9 procent jämfört 2019. Ingen av trafikslagen når upp till budget.

Antalet påstigande i *kollektivtrafik på land* minskade med 35,5 procent och når inte upp till budgeterad nivå vilket inte heller skedde år 2019 trots en viss ökning då. Störst minskning av antalet påstigande en vanlig vardag i år har tunnelbanan med 40,1 procent jämfört med 2019. Tunnelbanan minskade även förra året. För lokalbanor rapporteras en minskning på 37,2 procent jämfört med 2019, medan minskningen för pendeltågstrafiken uppgår till

[14] https://www.sll.se/verksamhet/kollektivtrafik/sl-trafiken-stockholmsregionen/, uttagsdatum 2021-03-11
[15] Med särskild kollektivtrafik menas färdtjänst och sjukresor.

33,8 procent. Minst förändring har busstrafiken med en minskning på 30,9 procent jämfört med 2019.

Från en kraftig ökning i början av 2020 redovisar skärgårds- och pendelbåtstrafiken i slutet av året minskningar med 35,5 respektive 50,5 procent jämfört med 2019.

Mål

Fullmäktiges nämndspecifika mål *Attraktiv kollektivtrafik i ett hållbart transportsystem* är nedbrutet i fem delar: Attraktiva resor, Trygga resor, Effektiva resor, Hållbara resor samt Tillgänglig och sammanhållen region. Fyra av delarna är desamma som föregående år medan Hållbara resor är ny för 2020. Målet mäts genom elva indikatorer varav fyra är nya.

Indikatorerna kopplade till Attraktiva resor och Trygga resor har inte kunnat mätas som planerat under 2020. Med anledning av pandemin avbröts ombordundersökningar under våren. Trafiknämnden har istället använt sig av mätmetoden Kollektivtrafikbarometern (Kollbar)[16] för att kunna se en trend kopplat till målen och indikatorerna. När det gäller indikatorn andelen nöjda resenärer som är kopplat till målet om attraktiva resor har Kollbars resultat pendlat runt 78-79 procent under 2020.

Trygga resor mäts med en indikator, *Andel resenärer som känner sig trygga i allmän kollektivtrafik på land och med pendelbåtar*. Kollbars resultat pekar på en ny lägre nivå kring ca 60 procent vilket är en lägre nivå både jämfört med 2019 och fullmäktiges målvärde på ≥ 79 procent. Detta uppges bero på kopplingen mellan oro för smitta och den upplevda tryggheten. Indikatorn har inte uppnått sitt målvärde under de senaste tre åren.

Tre indikatorer är kopplade till Effektiva resor. Ingen av dem uppnår sitt målvärde. *Kostnad per personkilometer* och *Tusental påstigande en vanlig vardag* har starkt påverkats av pandemin. Utfallet är 5,14 kr och 1 859 påstigande jämfört med målvärdena ≤3,35 kr och ≥3 037 påstigande. Indikatorn *Kollektivtrafikens andel av de motoriserade resorna (RUFS)* mäts endast vart fjärde år. Resvaneundersökningen som genomfördes 2019 presenteras i 2020 års rapportering. Utfallet var 47,5 procent, jämfört med målet om 51,5 procent. Utfallet är samma som 2015.

Sammanlagt sex av indikatorerna har nått sina målvärden. Dessa är framförallt kopplade till Hållbara resor och Tillgänglig och sammanhållen region.

Tre indikatorer mäter Hållbara resor, varav två av dessa uppnår sina målvärden. *Uppfyllnad av miljömål i trafikförsörjningsprogrammet*, ny indikator 2020 med ett utfall om 57 procent jämfört med målvärde ≥ 58 procent. Målvärdet för *Andel förnybar energi i kollektivtrafiken* har ökat jämfört med

[16] Svensk kollektivtrafiks mätning

2019 och utfallet visar att indikatorn har ökat sedan 2019 och uppnår precis det nya målvärdet, 93 procent.

Indikatorerna kopplade till Tillgänglig och sammanhållen region är helt nya och uppnår sina målvärden. Utfallet för *Fullt tillgänglig linje eller bytespunkt (exkl. båttrafik)* når 80 procent, vilket också är målvärdet. *Kollektivtrafikens restid mellan regionala stadskärnor och Arlanda flygplats ska vara konkurrenskraftig med bilens restid (RUFS), andel av de regionala stadskärnorna som har en restidskvot under 1,5* når även den sitt målvärde precis på 50 procent.

Bedömning
Revisionen konstaterar att fullmäktiges mål för kollektivtrafiken bygger på indikatorer varav många pga. pandemins påverkan inte har uppnått sina målvärden. Det gäller framförallt indikatorer kopplade till Effektiva resor, men även Attraktiva resor har påverkats. Revisionen bedömer därmed att det nämndspecifika målet inte har uppnåtts.

3 Ekonomistyrning

Avsnittet är en del av bedömningen av hur regionstyrelsen tar ansvar för att det finns en intern styrning och kontroll som leder till måluppfyllelse och regelefterlevnad. Se även avsnitt 4-6. Revisionen har fått anpassa sin granskning utifrån de omständigheter som coronapandemin inneburit och bedömer därför inte nämndens interna styrning och kontroll 2020 utifrån den tregradiga skala som vanligen används, se bilaga 3.

3.1 Ekonomistyrning under pandemin

Region Stockholm har under flera år redovisat ekonomiska överskott. Samtidigt har flera nämnder och bolag inom hälso- och sjukvården, främst akutsjukhusen, redovisat underskott. Akutsjukhusen redovisade 2019 sammantaget en negativ avvikelse mot fastställt resultatkrav på 1 830 mnkr, vilket innebär att flera sjukhus vid ingången av 2020 hade en för hög kostnadsnivå. Till detta kommer den pågående coronapandemin som berör stora delar av regionens verksamheter, främst akutsjukhusen men även andra verksamheter påverkas indirekt av pandemin till exempel kollektivtrafiken där biljettintäkterna minskat drastiskt.

Mot denna bakgrund har revisionen granskat hur regionstyrelsen utövar uppsikt, dvs. styr och följer upp hur nämnder och bolag under året hanterar sin ekonomiska situation under coronapandemin. För Region Stockholm beräknas merkostnader och förlorade intäkter på grund av coronapandemin uppgå till närmare 8 966 mnkr[17].

[17] Inklusive investeringsutgifter

3.1.1 Ekonomisk uppföljning kopplat till pandemin

Som rapporterades i revisionens delrapport för regionstyrelsen[18] har den ordinarie månadsrapporteringen, från och med tertialrapporteringen per april, kompletterats med en uppföljning av merkostnader och minskade intäkter kopplade till pandemin. Regionstyrelsen tog tidigt fram anvisningar[19] i syfte att få en helhetsbild av regionens totala ekonomiska effekter av pandemin. Det innebär att alla nämnder och bolag från och med april månatligen har lämnat in uppgifter om eventuella merkostnader och intäktsbortfall kopplat till pandemin till regionledningskontoret. Eftersom nämnder och bolag har separata redovisningssystem har rapporteringen skett manuellt på särskilda blanketter. Rapporteringen har även utgjort underlag för regionens ansökan om kompensation från staten, se vidare nedan. Enligt uppgift kommer rapporteringen till regionledningskontoret att fortsätta så länge pandemin fortgår.

Revisionens granskning visar att uppföljning och kontroll av merkostnader och minskade intäkter till följd av pandemin har fortsatt på samma sätt som rapporterades i revisionens delrapport för regionstyrelsen.

3.1.2 Hälso- och sjukvård

Statsbidrag för hälso- och sjukvården

I april 2020 beslutade regeringen om statsbidrag för att ekonomiskt stödja verksamheter inom hälso- och sjukvård. Riktade statsbidrag har getts till regioner och kommuner för extraordinära åtgärder och merkostnader inom *hälso- och sjukvården* kopplade till coronapandemin.[20] Det kan till exempel handla om högre kostnader för personal, högre kostnader för att säkra bemanningen av 1177 Vårdguiden, laboratorieanalyser, extra materialåtgång och smittspårning. Den statliga ersättningen har inte omfattat ersättning för förlorade/minskade intäkter inom hälso- och sjukvården.

Region Stockholm har i två omgångar ansökt hos Socialstyrelsen om att erhålla kompensation för coronarelaterade merkostnaderna som totalt t.o.m. november uppgår till cirka 3 708 mnkr för hälso- och sjukvården. Socialstyrelsen har beviljat Region Stockholms statsbidrag som motsvarar regionens merkostnader t.o.m. november.

Regeringens förordning avseende merkostnader till följd av pandemin omfattade endast ersättning för merkostnader fram till och med november 2020. I januari 2021 föreslog regeringen att regionerna även ska kunna ersättas för de under december uppkomna coronarelaterade merkostnaderna. Region Stockholms merkostnader för december månad beräknas till cirka 400 mnkr.

---

[18] Delrapport 2020 Regionstyrelsen, RK 2020-0002.
[19] Rapportering av merkostnader kopplat till Covid-19/Coronavirus daterad 2020-03-19, Tillämpningsrutin redovisning covid-19 daterad 2020-06-25
[20] Förordning (2020:193) om statsbidrag till regioner och kommuner för att ekonomiskt stödja verksamheter inom hälso- och sjukvård respektive socialtjänst till följd av sjukdomen covid-19

Sammantaget innebär det att regionen till stora delar kommer att få full ersättning för ansökta merkostnader inom hälso- och sjukvården för 2020. Kompensation för merkostnader för december finns inte med i resultatet för 2020 utan kommer att intäktföras på 2021 (se avsnitt 2.1.3). Det är dock enligt uppgift osäkert om regionen kommer få full kompensation för december månad.

Regeringen har i februari 2021 aviserat en ersättning på 4 mdkr som ska fördelas till samtliga regioner för den uppskjutna vården och covid-19-relaterade vård under 2021. Ersättningen kommer att betalas ut via en schablonersättning (per capita) istället för via ett ansökningsförfarande. Enligt regeringens beslut[21] kommer Region Stockholm att tilldelas totalt cirka 922 mnkr 2021 för uppskjuten vård och fortsatt covid-19-relaterad vård. Av dessa medel får hälften (461 mnkr) enbart användas till covid-19-relaterad vård fram till och med den 30 juni 2021 men medlen kan vid behov också användas till uppskjuten vård. Resterande medel, dvs. ca 461 mnkr, ska användas till uppskjuten vård under hela 2021.

Hantering av statsbidrag till hälso- och sjukvården

Regionfullmäktige beslutade i samband med tertialrapporten[22] per april att ge regionstyrelsen i uppdrag att ansvara för fördelningen av statsbidrag till berörda nämnder och bolag. Regionledningskontoret ansvarar för att söka bidraget. Regionstyrelsen ska också i samråd med hälso- och sjukvårdsnämnden fördela statsbidrag till externa vårdgivare. Då regionen erhållit full kostnadstäckning i ansökningarna har statsbidraget fördelats ut till respektive bolag och nämnd när bidrag har erhållits.

Regionen har också i sina ansökningar fått kompensation för investeringar, ca 153 mnkr[23], som behövts införskaffats med anledning av pandemin. Hur framtida drift- och underhållskostnader för dessa ska finansieras är ännu oklart.

Hantering av ersättning till externa vårdgivare

Enligt den av regionfullmäktige beslutade tertialrapporten per april för Region Stockholm framgår att regionstyrelsen i samråd med hälso- och sjukvårdsnämnden skulle fördela statsbidrag till externa vårdgivare. Ersättning till de externa vårdgivarna för merkostnader till följd av coronapandemin har under året hanterats av hälso- och sjukvårdsnämnden. På motsvarande sätt som regionledningskontoret har inhämtat uppgifter om merkostnader från regionens nämnder och bolag har hälso- och sjukvårdsförvaltningen inhämtat uppgifter om merkostnader från externa vårdgivare. Enligt intervjuer har hälso- och sjukvårdsförvaltningen granskat ansökningarna för att säkerställa

[21] 2021-02-11 S2021/01353 nr I:6
[22] Tertialrapport per den 30 april 2020 för Region Stockholm RS 2019-1041
[23] Till och med november. December beräknas till ca 18,9 mnkr.

att angivna merkostnader överensstämmer med vad som ersätts enligt förordningen.

Externa vårdgivare har vid två tillfällen kunnat ansöka hos regionen om ersättning för sina merkostnader till och med november under 2020.[24] Enligt hälso- och sjukvårdsnämndens verksamhetsberättelse har merkostnaderna för externa vårdgivare till och med november uppgått till totalt cirka 193 mnkr. I november fattade hälso- och sjukvårdsnämnden beslut om ersättning på 137 mnkr till externa vårdgivare för merkostnader till och med den 15 augusti.[25] Hälso- och sjukvårdsnämnden beräknas i mars 2021 fatta beslut om ersättning till externa vårdgivare avseende merkostnader under pandemin för perioden 15 augusti - 30 november. För externa vårdgivares merkostnader i december ska en ansökan lämnas till hälso- och sjukvårdsförvaltningen senast 28 februari. Först efter beslut av hälso- och sjukvårdsnämnden för de olika omgångarna sker utbetalning till de externa vårdgivarna.

Sammanställningen av merkostnaderna för de externa vårdgivarna har ingått i Region Stockholms ansökningar till staten. Beslutet att ersätta externa vårdgivare för merkostnader är ekonomiskt neutralt för hälso- och sjukvårdsnämnden såväl som regionen. Detta eftersom regionen erhåller full kostnadstäckning från staten för ansökta merkostnader[26]. Externa vårdgivare kommer således att ersättas för alla godkända merkostnader.

Revisionens granskning visar dock att hanteringen av interna och externa vårdgivares merkostnader skiljt sig åt. Med undantag för regionens ambulansbolag AISAB har regionens övriga egenägda bolag, exempelvis akutsjukhusen, fått stå för sina egna kostnader samt rapportera merkostnader till regionledningskontoret för att sedan få ersättning i efterhand. Inom ambulanssjukvården har AISAB däremot löpande vidarefakturerat merkostnader till hälso- och sjukvårdsnämnden. Samtidigt har inte samma rutin gällt för de andra två upphandlade bolagen som bedriver ambulansverksamhet inom regionen. Det innebär att bolagen fått olika ekonomiska förutsättningar för att bedriva sin verksamhet. Det finns inga dokumenterade beslut om avstegen från regionens rutin och hantering av merkostnader för AISAB. Enligt uppgift har det varit en informell överenskommelse mellan regionledningskontoret, hälso- och sjukvårdsförvaltningen och AISAB.

3.1.3 Kollektivtrafik

Statsbidrag för kollektivtrafiken

Vad gäller kollektivtrafiken har regeringen under 2020 avsatt 3 mdkr i ersättning till de regionala kollektivtrafikmyndigheterna i hela landet för minskade biljettintäkter för perioden 1 mars 2020 – 30 juni 2020 jämfört med motsvarande period 2019. Som konstaterades i revisionens delrapport för

[24] Ett i augusti och ett i december.
[25] HSN 2020-0858
[26] Till och med november.

regionstyrelsen har trafiknämnden lämnat in ansökan om statligt bidrag för minskade biljettintäkter till Trafikverket. Detta eftersom det är trafiknämnden som enligt reglementet fullgör Region Stockholms uppgifter som regional kollektivtrafikmyndighet enligt lagen (2010:1065) om kollektivtrafik. I november fattade Trafikverket beslut om statligt bidrag på cirka 1 332 mkr till trafiknämnden som kompensation för biljettintäktsbortfall för ovan nämnd period. Något ytterligare stöd från staten har inte erhållits för resterande del av året, vilket innebär att regionen inte fått full kompensation för minskade biljettintäkter under 2020, se vidare nedan.

Hantering inom kollektivtrafiken

Kopplat till Folkhälsomyndighetens rekommendationer för att minska trängsel har volymen av trafik upprätthållits inom kollektivtrafiken trots vikande resenärsunderlag. Coronapandemin har därför inneburit ett omfattande biljettintäktsbortfall inom kollektivtrafiken. Trafiknämnden redovisar att minskade biljett-/resenärsintäkter uppgått till - 3 871 mnkr (ca 38 procent) under 2020. Det är fortfarande oklart när resenärsunderlaget, och därmed biljettintäkterna, kommer att återgå till tidigare nivåer.

Som nämnts ovan erhöll trafiknämnden 1 332 mnkr som kompensation för biljettintäktsbortfall för perioden 1 mars 2020 – 30 juni 2020 jämfört med motsvarande period 2019. Något ytterligare stöd från staten har inte erhållits för resterande del av året vilket innebär minskade biljettintäkter på cirka 2 539 mnkr som trafiknämnden och därmed också Region Stockholm själv fått bära.

För 2021 har regeringen aviserat ytterligare 2 mdkr till de regionala kollektivtrafikmyndigheterna i hela Sverige. Ansökningsprocessen för detta bidrag har ännu inte initierats och Region Stockholms andel är därmed oklar. Enligt fullmäktiges budget 2021[27] kan biljettintäkterna 2021 komma att bli 2,2 mdkr lägre än vad som har budgeterats eftersom pandemin bedöms ge effekt på resandet även 2021. För att trafiknämnden ska få en ekonomi i balans under 2021 förutsätts i budgeten att staten kompenserar nämnden för minskade resenärsintäkter under hela pandemin. I annat fall finns enligt budgeten risk för att utbudet av kollektivtrafik behöver minska. Det innebär att det fortsatt är oklart hur volymen av trafik ska hanteras och finansieras framåt, vilket riskerar att påverka nämndens och regionens ekonomi såväl på kort som lång sikt.

Utifrån den rådande ekonomiska situationen konstaterar revisionen i årsrapport för trafiknämnden[28] att nämnden, tillsammans med regionstyrelsen, bör ta fram tänkbara strategier och deras konsekvenser både ekonomiskt och verksamhetsmässigt för att långsiktigt kunna hantera den osäkerhet som pandemin medfört.

[27] RS 2020–0469
[28] Årsrapport för trafiknämnden 2020 RK 2020-0023

3.1.4 Kapitaltäckningsgaranti för bolag

Mot bakgrund av osäkerheten kring de negativa ekonomiska konsekvenserna till följd av pandemin beslutade fullmäktige i maj om en kapitaltäckningsgaranti[29] till Landstingshuset i Stockholm AB:s (LISAB) på maximalt en miljard kronor under 2020. Kapitaltäckningsgarantin syftar till att upprätthålla det egna kapitalet inom moderbolaget och dess dotterbolag så att det överstiger mer än hälften av det registrerade aktiekapitalet vid varje tillfälle. Detta för att efterleva aktiebolagslagens regler samt undvika att behöva upprätta en kontrollbalansräkning vid kapitalbrist. Revisionen noterar att kapitaltäckningsgarantin inte behövt nyttjats under 2020. Däremot har folktandvården erhållit ett aktieägartillskott på 123,5 mnkr från moderbolaget LISAB.

Revisionen konstaterade i delrapporten för regionstyrelsen att en liknande hantering och kapitaltäckningsgaranti som för LISAB-koncernen inte har skett vad gäller SL-koncernen. Som redogjorts ovan är de ekonomiska påfrestningarna på verksamheten stora och för SL som bolag innebär detta att det på sikt kan finnas behov av kapitaltillskott. Enligt uppgift bevakar dock trafikförvaltningen fortsatt eventuellt behov av kapitaltillskott, men hittills har bedömningen varit att kapitaltillskott inte varit nödvändigt.

3.1.5 Ekonomiskt läge inför 2021

Som framgått i tidigare avsnitt redovisar regionen ett stort överskott för 2020. Överskottet kan till stor del förklaras av engångsfaktorer som tillfälliga statsbidrag, minskade kostnader för pensioner och realisationsvinster vid försäljning av fastigheter. Samtidigt är det en utmaning hur den vård som inte har utförts under 2020 ska hanteras och finansieras. Enligt Region Stockholms årsredovisning beräknas pandemin ha påverkat resultatet för Region Stockholm negativt med 2,2 mdkr.

Revisionens granskning visar också att hanteringen av pandemin medfört att planerade åtgärdsprogram för de verksamheter som gick in i 2020 med för hög kostnadsnivå till stor del har pausats. Detta har medfört att hanteringen av underliggande underskott inom regionens verksamheter till viss del har förskjutits och därmed fortsatt kommer behöva hanteras under 2021 och eventuellt även åren framöver. Enligt intervjuer kommer åtgärdsprogrammen även behöva justeras då pandemin förändrat vårdbehov och förutsättningar. Det innebär också en svårighet att bedöma om verksamheternas åtgärder kommer att leda till en anpassad kostnadsökningstakt som gör det möjligt att upprätthålla en ekonomi i balans på sikt.

Eftersom ordinarie vårdproduktion inte har kunnat utföras samtidigt som vården för patienter med covid-19 inte är prissatt i gällande sjukhusavtal har ordinarie ersättningssystem för sjukhusen inte kunnat tillämpats. Därför har

[29] Kapitaltäckningsgaranti till Landstingshuset i Stockholm AB RS 2020-0338

akutsjukhusen[30] enligt beslut i hälso- och sjukvårdsnämnden[31] fått även den rörliga delen av ersättningen utbetald som fast ersättning (anslagsfinansiering) under hela 2020. I januari beslutade nämnden om att fortsatt betala ut enbart fast ersättning även för perioden januari till och med mars 2021 för akutsjukhusen[32]. Hur ersättning enligt avtalen ska hanteras för resten av 2021 är oklart.

3.1.6 Bedömning

Revisionen bedömer att regionstyrelsen tidigt påbörjade ett arbete för att få en helhetsbild av de ekonomiska effekterna för regionen. Revisionen bedömer att regionstyrelsens anvisningar och uppföljning samt kontroll av merkostnader och minskade intäkter kopplade till pandemin överlag fungerat väl utifrån förutsättningarna. Samtidigt kan revisionen konstatera att ersättningen för såväl interna som externa vårdgivares merkostnader hanterats olika, bl.a. inom ambulanssjukvården. Revisionen rekommenderar hälso- och sjukvårdsnämnden att säkerställa att samtliga ambulansbolag behandlas lika i hanteringen av merkostnader till följd av pandemin.

Revisionen konstaterar också att pandemin och dess långsiktiga effekter på hälso- och sjukvården och kollektivtrafiken innebär betydande risker för regionens ekonomi både kommande år och åren framöver.

Även om regionen uppvisar ett överskott 2020 bedömer revisionen att den ekonomiska utvecklingen för 2021 som osäker. Revisionen noterar att regionen troligen till största delen får kompensation för ansökta merkostnader inom hälso- och sjukvården från staten, även om ersättning för december inte påförts resultatet för 2020. Vad gäller kollektivtrafiken har regionen endast erhållit cirka en tredjedel i kompensation från staten för minskade biljettintäkter. För akutsjukhusen har planerade åtgärdsprogram till stor del pausats, vilket innebär en fortsatt risk för att den underliggande kostnadsutvecklingen inom hälso- och sjukvården är alltför hög. Vidare ser revisionen en ekonomisk risk för hur den uppskjutna vården ska hanteras och finansieras. Det gäller även kollektivtrafikens finansiering framöver då resenärsunderlaget fortsatt är oklart, och därmed biljettintäkterna, samtidigt som full trafik ska utföras för att minska trängseln.

Pandemins utveckling framöver är osäker, vilket också gör att den ekonomiska utvecklingen är mycket osäker. Det ekonomiska stöd som staten hittills har aviserat för 2021 kommer sannolikt inte att täcka regionens kostnader ifall pandemin fortsätter en längre tid under 2021. De ekonomiska förutsättningarna för Region Stockholm har således förändrats vilket ställer krav på regionens ekonomistyrning, prioriteringar och analyser för hur detta ska hanteras framåt. Exempelvis kan det behöva tydliggöras hur eventuella

[30] Danderyds sjukhus, Karolinska Universitetssjukhuset, Södersjukhuset, Södertälje sjukhus, S:t Eriks ögonsjukhus och Capio S:t Görans sjukhus.
[31] Fast ersättning till akutsjukhusen med anledning av pågående pandemi (covid-19) HSN 2020-1151
[32] Förslaget innefattar inte S:t Eriks ögonsjukhus.

kvarstående underskott ska hanteras på respektive nämnd och bolag i det fall regionen inte kommer att få full kostnadstäckning från staten 2021 för ekonomiska effekter av pandemin.

3.2 Regionstyrelsens uppsikt över nämnder och bolag

Regionstyrelsen ska enligt kommunallagen ha uppsikt över Region Stockholms nämnder, bolag och övriga verksamheter. Som en del i uppsikten ska regionstyrelsen, enligt fullmäktiges policy för integrerad ledning och styrning[33], löpande följa upp och analysera nämndernas och bolagens arbete med de uppdrag som fastlagts av regionfullmäktige, samt följa att arbetet bedrivs inom beslutade ekonomiska ramar. Regionstyrelsen ska i delårsbokslutet per augusti och i årsredovisningen ge regionfullmäktige den samlade bilden av nämndernas och bolagens arbete med budgeten och om det ekonomiska läget för regionen.

3.2.1 Förutsättningar inför 2020

Revisionen bedömde i årsrapport 2019[34] att regionstyrelsens ekonomistyrning under 2019 inte varit helt tillräcklig. Regionstyrelsen och dess arbets- och personalutskott hade visserligen i den löpande uppföljningen anmodat nämnder och bolag som prognostiserat underskott att skyndsamt vidta åtgärder. De negativa avvikelserna fortsatte dock att öka, framför allt för Karolinska Universitetssjukhuset.

I ärendet *Avstämning av budget 2020 för Region Stockholm*[35] bedömde regionledningskontoret att nämnder och bolags verksamhetsplaner för 2020 i huvudsak hade upprättats i enlighet med budgeterade ekonomiska förutsättningar, men att det fanns risk för regionens resultat 2020. I ärendet framkom att flera nämnder och bolag identifierat svårigheter med att uppnå resultatkravet för 2020. Exempelvis hade hälso- och sjukvårdsnämnden i verksamhetsplanen budgeterat med opreciserade besparingar på 883 mnkr. Karolinska hade, för att komma till rätta med den ekonomiska situationen, beslutat om ett omfattande åtgärdsprogram som beräknades ge en effekt på cirka 800 mnkr 2020. I verksamhetsplanen fanns också krav på ökad ersättning för lokaler och utrustning från hälso- och sjukvårdsnämnden på 826 mnkr. Efter att budgeten och verksamhetsplanerna för 2020 fastställts förändrades förutsättningarna för såväl verksamheten som ekonomin radikalt i och med coronapandemin.

3.2.2 Uppföljning under året

Pandemin har försvårat ekonomistyrningen och uppföljningen under året. Fastställda verksamhetsplaner har till viss del satts ur spel eller reviderats. Pandemin har inneburit stora ansträngningar för regionens verksamheter och flera nämnder och bolag hade redan innan pandemin svårigheter att

[33] RS 2019-1160, RS 2019-0829
[34] Regionrevisorerna, Årsrapport 2019 Regionstyrelsen RK 2019-0018
[35] RS 2019-1053

klara en ekonomi i balans. Som framgår av avsnitt 3.1 har fokus i regionens övergripande uppföljning under året varit att följa upp den ekonomiska påverkan av pandemin för att få en bild över den ekonomiska effekten och som underlag inför ansökan om statsbidrag.

Uppföljning av nämnders och bolags verksamhet och ekonomi har skett genom sex månadsrapporter, tertialbokslut per april, delårsrapport per augusti samt verksamhetsberättelse för helåret. Regionens samtliga nämnder och bolag rapporter enligt anvisningar till regionledningskontoret som utifrån dessa sammanställer en rapportering för regionen som helhet.

Månadsrapporterna för region Stockholm behandlas av arbets- och personalutskottet. I månadsrapporterna för februari och mars prognosticerades ett resultat i nivå med budgeten. Vid dessa rapporter hade coronapandemin ännu inte påverkar regionens intäkter och kostnader. Det var först i tertialbokslutet per april som effekten av pandemin fick ordentligt genomslag i regionens ekonomi och vid det tillfället prognostiserade ett negativt resultat på -3 326 mnkr.

I delårsrapport per augusti prognostiserades årets resultat till +3 323 mnkr. Av rapporten framgår att sjukhusens resultat till stor del beror på att planerad vård och operationer skjutits på framtiden. Samtidigt har den produktionsrelaterade ersättningen från hälso- och sjukvårdsnämnden betalats ut till sjukhusen som en fast ersättning, även om antalet patienter varit färre. Dessutom har pensionskostnaderna minskat i sjukvårdsbolagen, vilket gett en positiv engångseffekt under 2020. Regionledningskontoret bedömde att resultatprognoserna, exklusive effekterna av pandemin, gav en alltför positiv bild av det ekonomiska läget i nämnder och bolag inom hälso- och sjukvård under 2020. Regionledningskontoret framförde att ej utförd vård skjutits upp, vilket kommer att påverka verksamheterna under kommande år. Tidigare beslutade åtgärdsprogram för sjukhusen har också pausats när verksamheten ställts om för att kunna ta emot covid-19-patienter. De kärvare ekonomiska förutsättningarna framåt medför enligt regionledningskontoret att regionens samtliga verksamheter behöver fortsätta göra prioriteringar och effektiviseringar för att regionen ska ha en ekonomi i balans även under kommande år.

Sedan månadsrapporten per mars tas inte längre en skriftlig månadsrapport fram utan rapportering till arbets- och personalutskottet sker i form av powerpointpresentationer. Något formellt beslut om förändringen finns inte utan den baseras på en muntlig överenskommelse mellan den politiska ledningen och regionledningskontoret. Revisionen har noterat att presentationerna inte biläggs protokollen som redovisas på regionens hemsida och flera fanns vid granskningstillfället inte heller i diariet, vilket försvårar såväl transparensen som spårbarheten.

Produktionsutskottet och LISAB har ansvar för att särskilt följa upp ekonomi och verksamhet i regionens hälso- och sjukvårdsproducerande nämnder och bolag. Dialogmöten har under senare delen av året genomförts med bland

andra Södersjukhuset AB, Danderyds sjukhus AB, Södertälje sjukhus AB, Folktandvården i Stockholm AB, AISAB och S:t Eriks Ögonsjukhus AB.

Eftersom uppföljningen under året haft stort fokus på pandemins effekter på verksamheten och ekonomin har regionledningskontoret uppföljningsmöten med verksamheterna inte genomförts som tidigare år. Enligt uppgift sker dock sedan senhösten regelbundna avstämningsmöten med bland andra Karolinska för dialog om sjukhuset ekonomiska och verksamhetsmässiga resultat samt andra aktuella frågor. Av intervjuer framkommer också att regionledningskontoret under 2021 avser att återuppta och intensifiera uppföljningen av nämnder och bolag.

I årsredovisningen för 2020 bedöms efterlevnaden av det kommunala ändamålet, specifika ägardirektiv och regelefterlevnaden. Exempelvis framgår att samtliga nämnder och bolag bedriver en verksamhet som är förenligt med det kommunala ändamålet. När det gäller regelefterlevnad bedöms exempelvis att nämnder och bolag i allt väsentligt har arbetat i enlighet med policy för inköp och riktlinje för inköp. Det framgår dock inte hur regionstyrelsen kommit fram till sin bedömning eller var det finns eventuella brister som behöver åtgärdas. Framför allt mot bakgrund av coronapandemin och de svårigheter att införskaffa skyddsmaterial som förelåg under våren. Revisionen anser att redovisningen av efterlevnaden bör utvecklas och tydligare beskriva hur situationen ser ut i regionen och om det finns brister som behöver uppmärksammas både på övergripande nivå som på nämnd och bolag.

3.2.3 Karolinska Universitetssjukhuset

Fullmäktige beslutade i maj 2020 i samband med revisionsberättelserna för 2019[36] bland annat att uppdra åt regionstyrelsen att inom sin uppsiktsplikt noga följa Karolinska Universitetssjukhuset för att komma till rätta med de brister som regionrevisorerna påtalat. Enligt uppgift har regionledningskontoret haft avstämningsmöten med Karolinska om ekonomin samt dialog med sjukhuset om deras interna kontrollarbete. Enligt regionledningskontoret har Karolinska förstärkt kompetensen inom området intern kontroll genom en ny organisation som bland annat innefattar en internkontrollchef och en riskhanteringschef. Vidare uppges att det inom Karolinska bedrivs ett utvecklingsarbete som syftar till att stärka internkontroll- och riskarbetet inom såväl sjukhuset i stort som i enskilda processer.

Som framgår ovan fanns en ofinansierad post i Karolinskas verksamhetsplan gällande ersättning för kostnader kopplat till lokaler och utrustning. I revisionens granskning av ekonomistyrningen 2019[37] framkom att det vid framtagandet av de nya vårdavtalen med akutsjukhusen inte har varit tydligt vilken organisation som har ansvar för att hantera och bedöma hur kostnader för strategiska investeringar ska hanteras och finansieras. Regionstyrelsen rekommenderades därför att i samverkan med hälso- och sjukvårdsnämnden

[36] RS 2020-0393, 2020-0337
[37] Regionrevisorerna Årsrapport 2019 Regionstyrelsen RK 2019-0018

klargöra ansvaret för kostnader för strategiska investeringar. Ersättning för investeringsrelaterade kostnader regleras i vårdavtalen 2020-2023 med alla akutsjukhus med undantag för Karolinska. Genom temporära beslut har dock Karolinska under 2020 erhållit ersättning på olika sätt som så när som på 42 mnkr motsvarade sjukhusets kostnader. Ännu har dock ingen överenskommelse nåtts för 2021.

För att stärka Karolinskas ekonomi gav fullmäktige i samband med årsredovisningen i maj 2020 gett fastighets- och servicenämnden i uppdrag att teckna en tilläggsöverenskommelse till överenskommelse med Karolinska om dispositionsrätt och ersättning för Nya Karolinska Solna. Av tjänsteutlåtandet framgår att tilläggsavtalet ska innebära lägre lokalkostnader för Karolinska med 300 mnkr 2020 och 150 mnkr 2021. Någon tilläggsöverenskommelse mellan parterna har dock ännu inte träffats.

Fullmäktige beslutad 9 februari 2021 att tillföra Karolinska 230 mnkr i ersättning för att täcka sjukhusets kostnader 2020 kopplat till lokaler i gamla sjukhusområdet i Solna. Utflyttningen från gamla sjukhusområdet har inte kunnat ske i den omfattning som planerats, bland annat beroende på effekterna av pandemin. Dessutom har förseningar i investeringar vid övriga vårdgivare liksom uppskjutna investeringar i lokaler i Karolinskas närliggande byggnader påverkat möjligheten till utflyttning.

3.2.4 Revisionens bedömning

Revisionen konstaterar att det har varit stora skillnader i prognoserna för Region Stockholm under året från ett prognostiserat negativt resultat på -3 300 mnkr per april till ett prognostiserat positivt resultat på +3 300 mnkr i augusti. Utfallet för 2020 uppgår till + 5 800 mnkr. Pandemin har inneburit att det under året varit svårt för såväl nämnder och bolag som på övergripande koncernnivå att kunna göra tillförlitliga prognoser. Det har funnits många osäkerhetsfaktorer som påverkat bedömningen, bland annat hur pandemin kommer att utvecklas, hur den kommer att påverka verksamheten och hur långvarig den blir samt vilka statsbidrag som region kommer att erhålla.

Under året har endast månadsrapporten per februari, tertialrapporten per april och delårsrapporten per augusti varit skriftliga rapporter. Till skillnad mot föregående år lämnas nu vid övriga månadsrapporter en muntlig presentation till arbets- och personalutskottet av den ekonomiska utvecklingen under rubriken regiondirektören informerar. Revisionen bedömer att den ekonomiska månadsrapporteringen till arbets- och personalutskottet därför har försvagats under året. Det är inte tydligt om förändringen av månadsrapporteringen är en tillfällig hanteringsordning under 2020 eller om det även fortsättningsvis kommer att vara en muntlig månadsrapportering till utskottet.

Revisionen anser också att det är väsentligt att frågan om hur ersättning för investeringsrelaterade kostnader för Karolinska ska hanteras framöver snarast får en mer permanent lösning. Revisionens tidigare rekommendation är därmed inte åtgärdad.

Vidare anser revisionen att regionstyrelsen bör utveckla rapporteringen av uppsikten över nämnders och bolags efterlevnad av gällande regelverk och följsamhet till fullmäktiges beslut. Det behöver tydligare framgå vilka behov av förbättringar som finns i organisationen och vilken förändring som skett jämfört med tidigare rapportering.

3.3 Budgetstyrning

I ett särskilt projekt[38] har revisionen granskat om regionstyrelsen säkerställer att budgetstyrningen är tydlig, transparent och styr mot en god ekonomisk hushållning på sikt. Revisionen bedömer sammantaget att regionens styrdokument som berört den långsiktiga ekonomiska styrningen av regionen inte ger tillräckligt stöd i budgetprocessen för att genom budgeten kunna styra mot en god ekonomisk hushållning på sikt. Regionstyrelsen bör därför utveckla en sammanhållen strategi för hur regionen långsiktigt ska uppnå en ekonomi i balans. Det behöver bl.a. tydliggöras och konkretiseras behov av att budgetera överskott, definiera krav på hållbar kostnadsutveckling och ange hur effektivisering av verksamheten ska nås för en långsiktigt god ekonomisk hushållning. Revisionen vill understryka behovet av detta som underlag till och vägledning i budgetprocessen.

Revisionen bedömer vidare att det i budgetprocessen bör tydliggöras hur nämnders och bolags budgetunderlag och förslag till investeringsplaner sammanställs och bereds för att få en transparent och kvalitetssäkrad budgetprocess. Det gäller exempelvis hur avvikelser och ekonomiska risker som nämnder och bolag lyft i budgetunderlagen har hanterats i processen med beskrivningar av konsekvenser. Genom att mål och indikatorer hanteras i ett separat spår finns risk för att kopplingen mellan mål och ekonomi inte är tydligt förankrad i verksamheten. Revisionen bedömer att målstyrningen behöver tydliggöras som en del i budgetprocessen för att leva upp till krav i styrdokument om en sammanhållen process.

Revisorerna i revisorsgrupp I överlämnade rapporten till regionstyrelsen för yttrande senast 2021-08-30.

4 Investeringsstyrning

Avsnittet är en del av bedömningen av hur regionstyrelsen tar ansvar för att det finns en intern styrning och kontroll som leder till måluppfyllelse och regelefterlevnad. Se även avsnitt 3 och 5. Revisionen har fått anpassa sin granskning utifrån de omständigheter som coronapandemin inneburit och

[38] Regionrevisorerna, Projektrapport 9/2020 Budgetstyrning i Region Stockholm

bedömer därför inte nämndens interna styrning och kontroll 2020 utifrån den tregradiga skala som vanligen används, se bilaga 3.

4.1 Slussen – styrning och kontroll av regionens investeringar

I ett särskilt projekt[39] har revisionen granskat om trafiknämnden säkerställer en tillräcklig styrning och kontroll av investeringar i anslutning till Slussen. I granskningen har även regionstyrelsens ansvar och uppsikt berörts. Revisionens samlade bedömning är att trafiknämnden behöver stärka styrning och kontroll av investeringarna i anslutning till Slussen. Regionstyrelsen behöver stärka uppsikten och beredningen av beslut gällande investeringarna kopplade till Slussen.

Revisionen har i projektrapporten framhållit att det i trafiknämndens underlag inför beslut och i regionens budget inte alltid är tydliggjort hur de ingående delarna förhåller sig dels till varandra, dels till Slussen som helhet. Rapporteringen, till trafiknämnden och till fullmäktige, har skett uppdelat i investeringsobjekt och inte som en helhet för samtliga arbeten i Slussen. Revisionen bedömer att det av den orsaken är svårt för beslutsfattare att överblicka tids- och kostnadsmässiga förskjutningar, hur förändringarna inom de olika objekten påverkar varandra samt risker i Slussen som helhet.

Granskningen har också visat att det i vissa fall är svårt att följa de ekonomiska förändringarna mellan de olika besluten i investeringsprocessen. Detta gäller framförallt förändringar av uppskattningar av total investeringsutgift mellan olika beslut i investeringsprocessen. Utöver detta bedömer revisionen att trafiknämnden behöver se till att det i kalkylunderlagen till investeringsbeslut på ett konsekvent sätt redovisas risker/osäkerheter.

Revisionen noterar också att Färjeterminalen[40] i regionstyrelsens beredning inför fullmäktiges beslut har tagits bort som ett investeringsobjekt i Region Stockholms budget för 2021[41]. Trots att färjeterminalen ingår i trafiknämndens budgetunderlag och är en del i Genomförandeavtalet[42] med staden, finns den inte med i regionens budget. Budgeten innehåller inga analyser av vare sig juridiska, ekonomiska eller trafikrelaterade konsekvenser av detta.

Revisionen bedömer därför att regionstyrelsen behöver stärka uppsikten av följsamheten till regionens styrande principer för investeringar och beredningen av investeringsärenden kopplade till Slussen. Detta i syfte att säkerställa att investeringarna i anslutning till Slussen, vilka har starka beroenden sinsemellan, bereds i ett sammanhang så att det blir tydligt för fullmäktige vilka ekonomiska, och andra, risker som finns för arbetena i Slussen som helhet.

---

[39] Regionrevisorerna, Projektrapport 4/2020 Slussen – styrning och kontroll av regionens investeringar.
[40] SL 2013-1569, TN 2019-11-19/Protokoll 2019-12-17, § 262
[41] Budget 2021 för Region Stockholm, RS 2020-0469
[42] LS 2016-1034

Regionstyrelsen beräknas att lämna sitt yttrande över rapporten i april.

I trafiknämndens yttrande[43] över rapporten framgår att nämnden delar flera av regionrevisorernas iakttagelser. I yttrandet framhålls att det pågår ett arbete för att tillsammans med Stockholms stad ta fram gemensamma mål. Enligt yttrandet har också ekonomistyrningen i samordningsprogrammet Program bytespunkt Slussen fördjupats.

Vidare framhålls i yttrandet att investeringsobjekten redovisas var för sig då de beslutas som enskilda objekt i investeringsplanen. Relationen mellan olika investeringsobjekt beskrivs enligt yttrandet i utvecklingsplaner och objektsomfattningen beslutas under åtgärdsvalsfasen enligt investeringsriktlinjen. Enligt nämndens yttrande skulle en sammanhållen rapportering med mycket stora ekonomiska objekt som är i olika mognadsfaser inte vara i linje med investeringsriktlinjen.

Revisorerna ville också att nämnden skulle svara på hur nämnden avser att stärka styrningen genom att efterfråga en konsekvent hantering av investeringskalkyler och ekonomisk analys i beslutsunderlag med en spårbarhet i de ekonomiska förändringar som sker mellan olika faser av investeringsbeslut. Av yttrandet framgår att nämnden har implementerat investeringsriktlinjen och följer de anvisningar som anges gällande bland annat spårbarhet i kalkyler. Nämnden framhåller också i yttrandet att det förnyade investeringsbeslutet för objekt Bussterminalen Slussen baseras på Stockholms stads lägesrapport som beslutades i Stockholms stads fullmäktige. Stockholms stads lägesrapport togs fram av Stockholms stad enskilt och kalkylmetoder och ansatser var inte avstämda med trafiknämndens riktlinje, varför spårbarheten i trafiknämndens beslut försvåras.

4.2 Vårdens fastighetsinvesteringar

I ett särskilt projekt[44] har revisionen granskat om regionstyrelsen säkerställer att vårdens fastighetsinvesteringar följs upp, utvärderas och återrapporteras till fullmäktige i enlighet med regionens styrande dokument och med god ekonomisk hushållning.

Revisionens samlade bedömning är att regionstyrelsen behöver utveckla uppföljningen av pågående investeringar i form av prognoser gällande tidplan, investeringsutgifter och objektsinnehåll, samt avvikelser mot fullmäktiges fattade genomförandebeslut. Vidare ansåg revisionen att styrelsen behöver säkerställ att utvärderingar och slutredovisningar av avslutade investeringar genomförs mot fullmäktiges ursprungliga genomförandebeslut gällande tidplan, investeringsutgifter och objektsinnehåll. Dessutom menade revisionen i projektrapporten att styrelsen behöver tydliggöra när och hur avslutade

[43] TN 2020-1687
[44] Regionrevisorerna, Projektrapport /2020 Vårdens fastighetsinvesteringar - Uppföljning, utvärdering och återrapportering, RK 2021 - 0009

investeringar ska utvärderas och till vilka politiska organ inom regionen som resultaten från dessa utvärderingar ska redovisas.

Revisorerna i revisorsgrupp I överlämnade rapporten till regionstyrelsen för yttrande senast 2021-08-30.

4.3 Investeringsredovisning i årsrapporten för Region Stockholm

Revisionen har i flera tidigare granskningar haft synpunkter på hur regionstyrelsen har hanterat redovisningen av utfallet av såväl pågående som avslutade investeringar för både trafik- och vårdinvesteringar.[45] Synpunkterna har gällt att beslutsfattare inte kunnat följa hur utfallet för en beslutade investering eventuellt avviker mot fullmäktiges beslutade totalutgifter. Argumenten för att detta ska framgå förstärks i och med kraven på god redovisningssed i investeringsredovisningen som regleras i lagen om kommunal bokföring och redovisning[46]. Enligt rådet för kommunal redovisning[47] (RKR) ska investeringsredovisningen utformas så att utfallet på ett överskådligt sätt kan stämmas av mot fullmäktiges budget och andra för investeringsverksamheten relevanta fullmäktigebeslut. Vidare framgår det av rådets rekommendation att fleråriga *pågående* och under året *avslutade* investeringar ska kunna stämmas av mot beslutade eller beräknade totalutgifter. Tillämpningen av investeringsredovisningen i enlighet med lagen gäller från och med räkenskapsåret 2020.

I regionens delårsbokslut för 2020 fanns ingen investeringsredovisning i enlighet med rådets rekommendation. Regionens årsredovisning för 2020 är delvis utformad i enlighet med rekommendationen från rådet för kommunal redovisning. För några beslutade fastighetsinvesteringar inom vårdområdet och inom trafikområdet går det att i regionens årsredovisning för 2020 stämma av utfallet mot fullmäktiges beslutade totalutgifter.

Flera beslutade *pågående* investeringar, där investeringsutgifter bokförts under 2020, saknas helt i regionens årsredovisning. Bland vårdinvesteringar kan nämnas vårdbyggnaden vid Södersjukhuset, behandlingsbyggnaden vid Danderyds sjukhus, ombyggnad av vårdavdelningar och den nya vårdbyggnaden vid Danderyds sjukhus, samt modernisering av vårdplatser vid Södersjukhuset, med flera. Bland trafikinvesteringar saknas redovisning av exempelvis livstidsförlängning av Gröna linjen, nya spårvägsmuseet, banåtgärder på Söderströmsbroarna, depå Alkärrshallen. Dessutom saknas trafikinvesteringar som har *avslutats* under 2020, till exempel lågfrekvent underhåll av pendeltåg X60 och Vega pendeltågstation. Den av fullmäktige beslutade

[45] Se tex revisionsrapport 11/2017, Vård- och trafikinvesteringar - Styrning och uppföljning för god ekonomisk hushållning, RK 2017 - 0059 och 13/2018, God ekonomisk hushållning - Styrning och kontroll av ökande investeringsvolymer, RK 2019 - 0013
[46] 2018:597
[47] Rekommendation R 14 – Drift- och investeringsredovisning

totala summan för pågående och avslutade investeringar som inte alls är redovisade i årsredovisningen uppgår till flera miljarder kronor.

4.3.1 Strategiska utrustningsinvesteringar

Fullmäktige har beslutat om utrustningsinvesteringar kopplat till Framtidens hälso- och sjukvård på totalt cirka 2,8 mdkr. I budget 2020 för fastighets- och servicenämnden finns ett anslag för strategiska utrustningsinvesteringar kopplade till fastighetsinvesteringar för genomförande av Framtidsplan för hälso- och sjukvården på 284 mnkr. Utfallet uppgår enligt regionstyrelsens årsredovisning till 369 mnkr vilket skulle innebära att de totala utgifterna är 85 mnkr högre än budgeterat. Enligt regionstyrelsens årsredovisning ska utfallet redovisas under respektive nämnd och bolag. Revisionen noterar att utfallet inte har redovisats på ett enhetligt sätt, vilket gör att det inte går att följa upp den totala förbrukningen. Det framgår varken i årsredovisningen för regionstyrelsen eller i verksamhetsberättelser för de berörda vårdproducerande verksamheterna, hur det totala utfallet för årets strategiska utrustningsinvesteringar är fördelat mellan vårdproducenterna. Revisionen ser positivt på att budget för utrustningsinvesteringar placerats på respektive nämnd och bolag i budget 2021.

Flera av utrustningsinvesteringarna ska ha färdigställts under året. Enligt anvisningar för rapportering 2020 ska investeringsobjekt som har färdigställts under innevarande år redovisas med totalt slutligt investeringsutfall, total prognos och total budget för investeringsobjektet. En sådan redovisning har inte lämnats, vare sig i berörda vårdverksamheters verksamhetsberättelser, eller i regionstyrelsens årsredovisning

Bedömning

Revisionen bedömer att regionstyrelsens investeringsredovisning i regionens årsredovisning 2020 inte fullt ut är upprättad i enlighet med lagstiftarens intentioner, eller enligt normgivande organs rekommendationer. Detta eftersom flera större pågående och avslutade investeringar helt saknas i årsredovisningen. Regionstyrelsen behöver säkerställa att kraven på investeringsredovisningen följs så att alla fleråriga pågående och under året avslutade investeringar kan stämmas av mot beslutade eller beräknade totalutgifter. Rekommendationer för att stärka investeringsredovisningen har lämnats i revisonens projektrapport vårdens fastighetsinvesteringar.[48]

Revisionen bedömer att budget och utfall för strategiska utrustningsinvesteringar på respektive nämnd och bolag inte har redovisats på ett enhetligt sätt. Denna otydlighet i redovisning, uppföljning och återrapportering för dessa investeringar innebär att det inte går att följa upp den totala förbrukningen av dessa medel 2020. Revisionen bedömer att regionstyrelsen behöver säkerställa att slutredovisning av avslutade utrustningsinvesteringar genomförs

[48] Regionrevisorerna, Projektrapport /2020 Vårdens fastighetsinvesteringar - Uppföljning, utvärdering och återrapportering, RK 2021 - 0009

och redovisas enligt de krav som ställs av normgivande organs rekommendationer.

5 Verksamhetsstyrning

Avsnittet är en del av bedömningen av hur regionstyrelsen tar ansvar för att det finns en intern styrning och kontroll som leder till måluppfyllelse och regelefterlevnad. Se även avsnitt 3 och 4. Revisionen har fått anpassa sin granskning utifrån de omständigheter som coronapandemin inneburit och bedömer därför inte styrelsens interna styrning och kontroll 2020 utifrån den tregradiga skala som vanligen används, se bilaga 3.

5.1 Målstyrning

Revisionen har, liksom tidigare år, granskat målstyrningen för olika nämnder och bolag. Det har liksom tidigare framkommit att mål och indikatorer inte är tillräckligt definierade och förankrade hos verksamheterna.

5.1.1 Styrdokument och anvisningar

I Region Stockholms budget fastställs fullmäktiges vision, inriktningsmål, verksamhetsspecifika och nämndspecifika mål samt indikatorer som mäter måluppfyllelsen.

Från budget 2019 har grunderna och principerna för målstyrning samlats i policyn Integrerad ledning och styrning av Region Stockholm (ILS)[49] och gäller för hela koncernen, dvs. alla nämnder och regionägda bolag. Enligt dessa principer ska mål- och ekonomistyrningen vara en sammanhållen process där ekonomistyrningen ska ses som en process som är en del av målstyrningen. Den integrerade ledningen syftar till att nämnder och bolag både ska genomföra den verksamhet som krävs för att nå fullmäktiges mål samt till att de ska leva upp till kraven på budgethållning och god hushållning med skattemedel. Det framgår vidare av ILS att i arbetet med underlag för kommande års budget ska dialog ske mellan regiondirektören, eller den regiondirektören utser, och ansvariga direktörer om förslag till utformning och uppföljning av nämndernas och bolagens mål och regionfullmäktiges mål för verksamhetsområdet. Enligt ILS ska regiondirektören väga samman resultatet av dialogerna innan dessa förslag överlämnas för politisk beredning.

Regionfullmäktige har för 2020 beslutat om tre inriktningsmål som gäller för alla verksamheter inom regionen. Dessa är nedbrutna i 14 verksamhetsspecifika mål. Därutöver har fullmäktige även fattat beslut om nämndspecifika mål, fem stycken, som brutits ned i 20 delar. Samtliga mål ska mätas och följas upp genom 112 indikatorer, varv 13 är nya som tillkommit under året. (Se avsnitt 2.1). De nämnder och bolag som ska styra mot respektive mål och

[49] I 2019 års budget (LS 2017-1455) benämnt Bilaga 3: Styrning, ledning och uppföljning av Region Stockholm. I budget 2020 (RS 2019-0829) Bilaga 5: Integrerad ledning och styrning av Region Stockholm och likalydande i Bilaga 1 till budget 2021 (RS 2020-0469, RS 2020-0740).

indikatorer ska också följa upp dem i sina verksamhetsberättelser. Av fullmäktiges indikatorer i budget 2020 att utveckla har tio st inte kunnat utvecklats, åtta st av dessa inom målet En hälso- och sjukvård av god kvalitet.

Nya mål har tillkommit och antalet indikatorer har ökat, både för nya men även gamla mål. Främst gäller det för målet Regional utvecklingsplanering för hållbar tillväxt där indikatorerna har ökat från fyra st 2019 till 13 innevarande år. Även inom ramen för inriktningsmålet Långsiktig ekonomisk hållbarhet har antalet indikatorer ökat från fyra till nio indikatorer. Likaså för verksamhetsspecifika målet En av Europas ledande forskningsregioner inom forskning som syftar till bättre hälsa där indikatorerna ökat från en till sex st.

Revisionen har i delrapporten[50] 2020 lyft fram vikten av att indikatorer har definierats och kvalitetssäkrats innan beslut, för att säkerställa att målen kan följas upp under kommande verksamhetsår. Annars finns risk att de mål och indikatorer som fastställts i budgetbeslutet i praktiken inte går att följa upp. För att kunna föreslå målvärde för en indikator är det exempelvis av vikt att kunna analysera nuläget och för detta behövs utfallsdata för indikatorn.

I anvisningarna för rapportering 2020[51] framgår att inriktningsmålen anses uppfyllda då mer än hälften av de verksamhets-/nämndspecifika målen är uppfyllda. De verksamhets-/nämndspecifika målen anses uppfyllda då mer än hälften av de underliggande indikatorerna är uppfyllda. Ett mål kan bedömas vara uppfylld (grön), uppfylld delvis (gul) eller ej uppfylld (röd). En indikator kan vara uppfylld (grön) eller ej uppfylld (röd) och bedömning görs utifrån indikatorns målvärde. Det framgår inte vad som krävs för bedömningen delvis uppfylld.

Regionledningskontorets anvisningar för rapportering 2020 i Stödet anger att nämnd/bolag ska redogöra för hur planerad verksamhet ska leda till att fullmäktiges mål uppnås. Anvisningarna efterfrågar inte skrivningar om mål och indikatorer kopplat till ekonomi.

Även i budget 2021 finns tre inriktningsmål och 112 indikatorer, och lika många nämnd- och verksamhetsspecifika mål. Strukturen i budget 2021 har tydliggjorts jämfört med budget 2020. I en sammanställning i 2021 års budget framgår tydligt vilka nämnder och bolag som berörs av de olika målen respektive indikatorerna Revisionen noterar också att indikatorernas mätvärden har viktats från 2021.

5.1.2 Framtagande av mål

Av intervjuer framgår att målstyrningen är en ständigt pågående dialog i olika direktörsgrupper och i koncernledningen. I revisionens granskning av budgetprocessen 2020[52] framkom att det i dialogen fanns synpunkter både på indikatorer i sig och på de målvärden som satts. Vidare framkom att mål

[50] Delårsrapport 2020 regionstyrelsen (RK 2020-0002)
[51] Anvisningar rapportering 2020, regionledningskontoret, 2020-12-23
[52] Regionrevisorernas projektrapport 9/2020 Budgetstyrning i Region Stockholm

och indikatorer hanterats i ett separat, informellt spår i budgetprocessen. Revisionen såg både en risk att den politiska beredningen inte får tydliga konsekvensbeskrivningar gällande kopplingen mellan mål och ekonomi och att målstyrningen inte får en tydlig förankring i verksamheterna.

Intervjuer har även pekat på en oklar beredningsprocess för framtagning av målen, vad gäller definitioner, kvalitetssäkring och förankring. Till exempel har flera av fullmäktiges mål för tillväxt- och regionplanenämnden direkt hämtats från den regionala utvecklingsplanen (RUFS).[53] RUFS är ett strategidokument som gäller för hela den geografiska regionen med målbild 2030. Det innebär dels att tillväxt- och regionplanenämnden inte har full rådighet över målen, dels att det är mål som inte kan uppfyllas förrän om ett antal år. Ytterligare en komplexitet är att eftersläpning av statistik innebär att årets utfall inte hinner redovisas i verksamhetsberättelsen. Det finns inte heller i några anvisningar för budgetprocessen beskrivet hur processen för beredning och framtagande av mål och indikatorer ska gå till.

5.1.3 Framtagande av indikatorer

Fullmäktige har utöver RUFS antagit flera regionala inriktningsdokument som innehåller mål och indikatorer, t.ex. miljöprogrammet[54] och trafikförsörjningsprogrammet.[55] Därutöver finns ett antal fullmäktigestrategier med målformuleringar, t.ex. Strategi för forskning, utveckling och utbildning för hälso- och sjukvården, tandvården och kollektivtrafiken i Stockholms läns landsting[56] och Kulturstrategi för Stockholmsregionen[57]. Revisionen konstaterar att utöver kopplingar till RUFS har miljömålen i budget 2020 och Miljöprogrammet 2017-2021[58] samordnats tydligare jämfört med förra året. Fortfarande saknas dock kopplingar till flera inriktningsdokument och strategier.

Det framgår av granskningen att arbetet med indikatorerna inför budgetbeslutet 2021 har styrts från finansroteln. Det framgår också att regionstyrelsens tidigare arbetet med att definiera krav och kvalitetssäkra indikatorer inte har fått någon fortsättning. Det finns därmed fortfarande ingen regionövergripande beskrivning av vilka krav som finns på indikatorerna för att de ska kunna användas i målstyrningen.[59] Av Stödet[60] framgår att 64 procent av indikatorerna har någon form av definition inlagd som stöd till hur mätning och rapportering för respektive indikators utfall ska ske.

[53] Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RUFS 2050 (TRN 2015-0015)
[54] Miljöprogram 2017–2021 (LS 2015-0092)
[55] Regionalt trafikförsörjningsprogram för Stockholms län (Landstingsfullmäktige 2017-10-17, LS 2017–0540)
[56] LS 1310-1325
[57] LS 2017-1514, KN 2018/119
[58] LS 2015-0092
[59] Ett sådant arbete förekommer däremot inom vissa förvaltningar, t ex trafikförvaltningen.
[60] Det digitala samlade beslutsstöds- och rapporteringssystem som används inom Region Stockholm

5.1.4 Måluppfyllelse

Fullmäktiges modell för måluppfyllelse har under flera år varit att de övergripande målen anses uppfyllda då mer än hälften av de nedbrutna målen är uppfyllda. De nedbrutna målen anses uppfyllda då mer än hälften av de underliggande indikatorerna är uppfyllda. Detta beskrivs i anvisningar för nämndernas och bolagens för rapportering 2020[61] och har tidigare framgått av fullmäktiges budget för respektive år, men inte för budget 2020. Beskrivningen finns inte heller i ILS. Ett mål kan bedömas vara uppfylld (grön), uppfylld delvis (gul) eller ej uppfylld (röd). En indikator kan vara uppfylld (grön) eller ej uppfylld (röd) och bedömning görs utifrån indikatorns målvärde. Det framgår inte vad som krävs för bedömningen delvis uppfylld.

Revisionen bedömde i delrapporten att regionstyrelsen behöver förtydliga hur måluppfyllelsen ska bedömas för att i ansvarsbedömningen kunna ta ställning till det verksamhetsmässiga resultatet för nämnder och styrelser. Revisionen konstaterar att fullmäktiges måluppfyllelsemodell explicit angavs i regionledningskontorets anvisningar för rapportering. Där finns också besked om att icke mätbara indikatorer inte ska tas med i målbedömningen.

5.1.5 Bedömning

Revisionen bedömer att fortsatt arbete behövs för att uppfylla principerna för målstyrning så som de uttrycks i ILS. Framför allt behöver målstyrningen tydligare kopplas samman med ekonomistyrningen, t.ex. genom att koppla ihop processerna för framtagande av mål med processen för fördelning av finansiella medel. Revisionen bedömer också att det i fullmäktiges modell för måluppfyllelse från år till år tydligt behöver framgå på vilka grunder måluppfyllelsen bedöms vara uppfylld eller delvis uppfylld.

Revisionen bedömer att utvecklingsarbete med mål och indikatorer har fortgått i en positiv riktning. Antalet indikatorer har ökat så att förutsättningarna för att kunna mäta hela eller större delar av verksamhets-/nämndspecifika mål förbättrats. Vidare är det positivt att det från 2021 finns en mer tydlig struktur för vilka nämnder och bolag som berörs av de olika målen respektive indikatorerna. Fortsatt finns behov av att utveckla indikatorerna så att hänsyn tas till att antalet indikatorer för vissa mål är få respektive endast mäter en del av målet. I vissa fall mäts även indikatorer med äldre statistik.

För att ytterligare stärka målstyrningen bör också kopplingen mellan budgeten, de olika strategierna och flera av fullmäktiges inriktningsdokument öka. Samtidigt innehåller inriktningsdokumenten mer långsiktiga mål, som ofta gäller hela den geografiska regionen och bör därför följas upp dels på övergripande nivå, dels brytas ner för att kunna hänföras till specifika nämnders ansvar.

[61] Anvisningar rapportering 2020, regionledningskontoret, 2020-12-23

6 Regionens krisberedskap och styrning under coronapandemin

Coronapandemin har haft stor påverkan på regionens verksamheter. Regionstyrelsen och övriga verksamheter har snabbt tvingats ställa om till ett läge med krisarbete. Revisionen har därför granskat om regionstyrelsens beredskap inför en pandemi varit tillräcklig och om styrelsen säkerställt förutsättningar för en tillräcklig styrning med tydlighet och transparens i beslut. Granskningen har genomförts genom dokumentstudier och intervjuer. Den första delen i granskningen avrapporterades i delrapport för regionstyrelsen[62]. Motsvarande granskningar avrapporteras i årsrapport för hälso- och sjukvårdsnämnden[63]. Revisionen har även granskat andra nämnder och styrelser hantering av coronapandemin, bland annat Stockholms läns sjukvårdsområde (SLSO)[64] och Karolinska universitetssjukhus[65].

6.1 Ansvar och uppgifter inom krisberedskap

Fram till december 2018 fastslog dåvarande reglementen[66] att landstingsstyrelsen hade det övergripande ansvaret för beredskaps- och katastrofplanering. Styrelsen utgjorde krisledningsnämnd enligt lag om kommuners och landstings/regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH). I hälso- och sjukvårdsnämndens allmänna ansvar för hälso- och sjukvården ingick enligt reglementet att planera hälso- och sjukvården så att en katastrofmedicinsk beredskap upprätthölls.

I samband med att nya reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder[67] antogs, vilka har gällt under perioden 1 januari 2019 – 17 november 2020, förändrades ansvaret och uppgifterna inom krisberedskap. Regionstyrelsen fick ansvaret att leda och samordna regionens krisberedskaps-/sårbarhets-/ och säkerhetsarbete.[68] Ordinarie ledamöter i styrelsens arbets- och personalutskott ska enligt reglementet utgöra regionens krisledningsnämnd om denna träder i funktion, dvs. med ett direkt personsamband mellan utskottets ledamöter och krisledningsnämnden. Regionstyrelsen fastslog i en instruktion[69] vilket ansvar och uppgifter som arbets- och personalutskottet ska ha som krisledningsnämnd.[70]

---

[62] Dnr: RK 2020–0002, sehttps://www.sll.se/globalassets/6.-om-landstinget/sa-granskas-landstinget/delrapporter/2020/delrapport-2020-regionstyrelsen-rk-2020-0002.pdf
[63] Dnr: RK 2020–0003.
[64] Dnr: RK 2020–0016.
[65] Dnr: RK 2020–0013.
[66] Dnr: LS 2017–1197.
[67] Antogs av fullmäktige i november 2020. Dnr: LS 2018–0731.
[68] I reglementet under avsnittet ”krig, krigsfara, krisledning och höjd beredskap” regleras ytterligare uppgifter som ankommer på styrelsen.
[69] Dnr: LS 2018–1166.
[70] Arbets- och personalutskottets ansvar och uppgifter var att: 1. följa och samordna Region Stockholms insatser enligt nämnda lag
och fullmäktiges fastställda plan för extraordinära händelser i fredstid, 2. planera och utveckla Region Stockholms insatser såväl förebyggande som vid extraordinära händelser i samverkan med länets övriga myndigheter, 3. utbilda och öva för extraordinära händelser.

Hälso- och sjukvårdsnämnden fick i det nya reglementet ansvaret att planera hälso- och sjukvården så att en katastrofmedicinsk beredskap[71] upprätthålls. Ansvaret i det nya reglementet är mer tydligt beskrivet jämfört med tidigare då uppgiften ingick i hälso- och sjukvårdsnämndens allmänna ansvar. Av beslutsunderlagen framgår inte vad den förändrande ansvarsfördelningen mellan regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden innebär i praktiken.

I november 2020 reviderade fullmäktige reglementena och krisledningsnämnden fick fått ett eget reglemente[72], vilket revisionen tidigare har rekommenderat.[73] Krisledningsnämndens uppgift, ifall det beslutas att den ska träda i funktion, är att besluta om att ta över hela eller delar av verksamhetsområden från övriga nämnder i den utsträckning som är nödvändig med hänsyn till den extraordinära händelsens art och omfattning. Regionstyrelsens respektive hälso- och sjukvårdsnämndens ansvar för krisberedskap och katastrofmedicinsk beredskap är oförändrat.

Både regionstyrelsens och krisledningsnämndens ansvar och uppgifter utgår ifrån lagstiftning om extraordinära händelser m.m., LEH[74], medan hälso- och sjukvårdsnämndens ansvar utgår ifrån både hälso- och sjukvårdslagen och Socialstyrelsens föreskrifter om katastrofmedicinsk beredskap[75].

6.2 Krisberedskap i styrande dokument

Det är huvudsakligen tre styrdokument som mer i detalj reglerar krisberedskapsarbetet i regionen: fullmäktiges krisberedskapsplan[76], hälso- och sjukvårdsnämndens regionala katastrofmedicinsk beredskapsplan[77] och hälso- och sjukvårdsförvaltningens epidemiberedskapsplan[78]. Att regionen ska ha en krisberedskapsplan och en regional katastrofmedicinsk beredskapsplan regleras i lag och föreskrifter.[79] Den regionala katastrofmedicinska beredskapsplanen ska utarbetas med utgångspunkt i krisberedskapsplanen. Revisionen bedömde i delrapport för hälso- och sjukvårdsnämnden[80] och regionstyrelsen[81] att planerna bör ses över för att tydliggöra hur dessa ska interagera med varandra. Vidare konstaterade revisionen att dokumenten inte är

[71] Definieras i katastrofmedicinska beredskapsplanen som beredskap att bedriva hälso- och sjukvård i syfte att minimera följderna vid allvarlig händelse.
[72] I de tidigare reglementena ingick krisledningsnämnden som en del av regionstyrelsens reglemente.
[73] PM - Reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder (RK 2019–0018).
[74] Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap
[75] SOSFS 2013:22 Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om katastrofmedicinsk beredskap.
[76] Dnr: LDR 7191. Fastställd 2017-06-13.
[77] Dnr: HSN 2020–1415. Den katastrofmedicinska beredskapsplanen beskriver hur regionens hälso- och sjukvård ska ledas vid särskild händelse.
[78] Antagen av hälso- och sjukvårdsdirektören och smittskyddsläkaren 2019-10-22, diarienummer anges inte.
[79] Krisberedskapsplanen har sin grund i 2 kap. 1 § i LEH medan katastrofmedicinsk beredskapsplan utgår ifrån 5 kap. 1 § i Socialstyrelsens föreskrifter. Det finns inget uttalat lagkrav på en epidemiberedskapsplan.
[80] Dnr: RK 2020–0003.
[81] Dnr: RK 2020–0002.

uppdaterade utifrån den nuvarande regionorganisationen. Revisionen noterade också att ingen av planerna var anpassade för en omfattande och utdragen pandemi. Revisionen konstaterar att olika utvärderingar och granskningar visat att så är fallet även i övriga regioner.[82] Hälso- och sjukvårdsnämnden och regionstyrelsen rekommenderades att samordna en revidering och harmonisering av krisberedskapsplanen och katastrofmedicinska beredskapsplanen för att tydliggöra hur dessa ska interagera med varandra. Enligt yttrande över revisionens delrapport[83] instämmer hälso- och sjukvårdsnämnden i revisionens rekommendation.

Fullmäktige har också beslutat om en plan för en för influensaepidemi[84]. Granskningen visar att planen inte har använts i hanteringen av coronapandemin.

Jämförelse mellan de tre styrdokument som mer i detalj reglerar krisberedskapsarbetet visar att de har egna definitioner av beredskapslägena (stabsläge, förstärkningsläge och katastrofläge). Granskning visar att sjukhusen i sina lokala planer också har olika definitioner. Det medför en risk för begreppsförvirring.

6.2.1 Krisberedskapsplanen

Krisberedskapsplanen antogs av fullmäktige i maj 2015 och reviderades i juni 2017. En krisberedskapsplan ska enligt lag antas av fullmäktige för varje ny mandatperiod. Revisionen uppfattar att krisberedskapsplanen ursprungligen var tänkt att gälla för perioden 2015–2018 i och med att planens delmål samt utbildnings- och övningsplan avsåg den perioden. I revisionens granskning av beredskap för extraordinära händelser i fredstid (2019)[85] rekommenderades regionstyrelsen att bereda, en med nuvarande organisation överensstämmande, uppdaterad krisberedskapsplan för beslut i fullmäktige. Fullmäktige har, i budget 2020[86], beslutat att krisberedskapsplanen ska gälla tills vidare.

Sedan fullmäktige antog krisberedskapsplanen 2015 har både den politiska- och tjänstemannaorganisationen ändrats ett flertal gånger. Exempelvis har flera nya nämnder tillkommit som: fastighets- och servicenämnden (FSN), färdtjänstnämnden (FTN), vårdens kunskapsstyrningsnämnd (VKN) och från 2021 nämnden för miljö, hållbarhet och klimat. Flera av dessa nämnder har inte någon egen förvaltning utan köper förvaltningstjänster av andra nämnder. Till följd av att nya nämnder inrättats, har även ansvar och uppgifter i

[82] Se exempelvis KPMG:s utvärdering av Region Västernorrlands hantering av det nya Coronavirusets effekter (Dnr: 20RS9120).
[83] Dnr: HSN 2020–1574.
[84] Beredskap inför en befarad influensapandemi, Landstingsfullmäktige 2007-12-11 och uppdaterad senast 2009-06-10
[85] https://www.sll.se/globalassets/6.-om-landstinget/rapporter-under-revision/projektrapporter-2019/rapport-5-beredskap-for-extraordinara-handelser-i-fredstid.pdf
[86] Dnr: RS 2019–0829.

reglementena ändrats. Vidare har landstinget blivit en region vilket inneburit att även andra benämningar i organisationen ändrats.[87]

Inom regionstyrelsen har dess underorgan (utskott och beredningar) ändrats avseende ansvar och uppgifter. Exempelvis har det tidigare arbetsutskottet ersatts av ett arbets- och personalutskottet och ett produktionsutskott inrättats. Regionledningskontoret har renodlat sin verksamhet genom att i huvudsak ansvara för strategiska uppgifter vilket innebär att operativ verksamhet överförts till andra förvaltningar. Till exempel har ansvaret för IT och telefoni överförts till serviceförvaltningen (FSN). Under 2021 kommer regionledningskontoret och tillväxt- och regionplaneförvaltningen att slås samman för att stödja regionstyrelsen, tillväxt- och regionplanenämnden och nämnden miljö, hållbarhet och klimat.

I en intervju framgår att avdelning för säkerhet och beredskap tagit fram ett förslag till ny krisberedskapsplan, men som ännu inte antagits eftersom regionledningskontoret vill ta del av erfarenheter från hantering av coronapandemin. I maj fick regiondirektören i uppdrag att genomföra en oberoende utvärdering av hela regionens insatser under coronapandemin och det nya coronavirusets effekter. Utvärderingen har upphandlats. Enligt regionstyrelsens yttrande över revisionens delrapport för regionstyrelsen[88] kommer den pågående utvärderingen utgöra underlag till ny krisberedskapsplan. Den nya krisberedskapsplanen ska stämma bättre överens med Region Stockholms nuvarande organisation än nuvarande krisberedskapsplan från 2015, och förväntas därmed bli ett bättre verktyg för uppföljning av hur nämnder och bolag arbetar med krisberedskap. Hur de lokala krisberedskapsplanerna ska hanteras av nämnd respektive bolag kommer enligt yttrandet också att förtydligas. Enligt både fullmäktiges budget och regionstyrelsens verksamhetsplan för 202189 ska en ny krisberedskapsplan fastställas under 2021.

6.2.2 Lokala krisberedskapsplaner

Enligt fullmäktiges krisberedskapsplan ska varje nämnd och styrelse utarbeta och anta lokala krisberedskapsplaner. Revisionens granskning i delrapporten visade att vissa nämnder och bolag inte har en egen lokal krisberedskapsplan. Revisionen rekommenderade därför regionstyrelsen att säkerställa att nämnder/styrelser följer fullmäktiges krisberedskapsplan samt tydliggöra om de lokala planerna ska beslutats av nämnd/styrelse eller ledning.

För regionstyrelsen finns ett utkast till lokal krisberedskapsplan, men som inte antagits till följd av coronapandemin. Intervjuad uppger att utkastet beskriver regional krislednings (RKL) organisation, arbetssätt och mandat. Det

[87] Sammantaget innehåller krisberedskapsplanen följande benämningar som ändrats sedan krisberedskapsplanen antogs: SLL (regionen), landstingsstyrelsen (regionstyrelsen), arbetsutskott (arbets- och personalutskott), landstingsdirektör (regiondirektör) och SLL Säkerhet och beredskap (avdelning för säkerhet och beredskap). I granskningen används fortsättningsvis aktuella benämningar.
[88] Dnr: RS 2020–0849.
[89] Dnr: RS 2020–0469 och RS 2020–0271.

innebär att det inte finns en tydlig beskrivning om hur regionledningskontoret ska förhålla sig till den övergripande krisberedskapsplanen som reglerar en krisledningsorganisation i vilken kontoret ingår i; detta beskrivs närmare avsnitt 1.3. Samtidigt finns det heller ingen tydlig beskrivning av vilken roll regionledningskontoret har när andra nämnder och styrelser aktiverar sina krisledningsorganisationer som exempelvis regional särskild sjukvårdsledning (RSSL) och lokal särskild sjukvårdsledning (LSSL).

6.2.3 Regional katastrofmedicinsk beredskapsplan och epidemiberedskapsplan

I november 2020 reviderade hälso- och sjukvårdsnämnden den katastrofmedicinska beredskapsplanen.[90] Det betyder att det under slutet av 2020 funnits en ny version av planen att ta hänsyn till. Revisionens granskning av den katastrofmedicinska beredskapsplanen framgår i årsrapport för hälso- och sjukvårdsnämnden.

Enligt reglementet ansvarar hälso- och sjukvårdsnämnden även för regionens smittskyddsarbete, som styrs utifrån smittskyddslagen och epidemiberedskapsplanen[91]. Epidemiberedskapsplanen antogs i oktober 2019 av hälso- och sjukvårdsdirektören och regionens smittskyddsläkare. Det anges dock i epidemiberedskapsplanen att den ska antas av hälso- och sjukvårdsnämnden.

6.3 Ansvar och roller

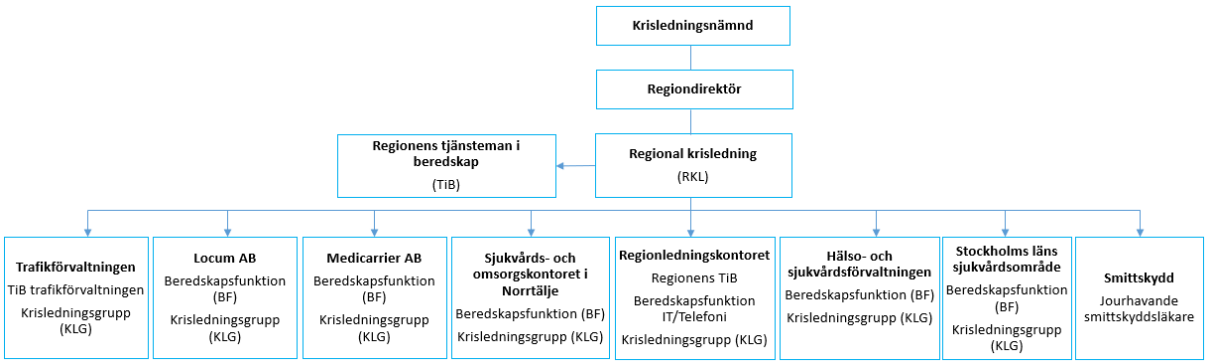
6.3.1 Krisledningsorganisation för extraordinär händelse

Krisberedskapsplanen beskriver dels en krisledningsorganisation för en extraordinär händelse[92], dels en krisledningsorganisation för särskild händelse[93]. Som tidigare beskrivet anger även den katastrofmedicinska beredskapsplanen en krisledningsorganisation för särskild händelse.

Nedanstående figur (revisionens egen) utgår från krisberedskapsplanen och illustrerar krisledningsorganisationen vid en extraordinär händelse, som utgår ifrån en aktiverad krisledningsnämnd.

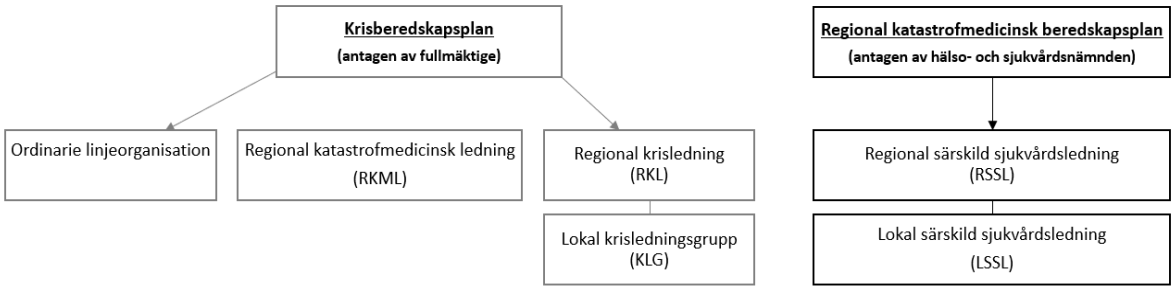
[90] Närmare beskrivning av förändringar redovisas i tjänsteutlåtandet, se https://www.sll.se/globalassets/5.-politik/politiska-organ/halso-och-sjukvards-namnden/2020/201124/8-revidering-av-regional-katastrofmedicinsk-beredskapsplan.pdf.
[91] Dnr: Dnr: Som en bilaga till epidemiberedskapsplanen finns en handlingsplan för Mers-coronavirus publicerad på vårdgivarguiden.
[92] Med extraordinär händelse avses en sådan händelse som avviker från det normala, innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för
en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och kräver skyndsamma insatser.
[93] Särskild händelse är en samlingsterm för händelser som är så omfattande eller krävande att resurserna måste organiseras, ledas och användas på särskilt sätt. Detta inkluderar också risk för eller hot om sådan händelse. Exempel på särskild händelse är olycka och katastrof.

Som tidigare beskrivits har IT och telefoni överförts från regionledningskontoret till serviceförvaltningen (FSN). Granskningen visar att det är oklart om även beredskapsfunktionen för IT och telefoni därmed överförts till serviceförvaltningen (SF IT).[94] Vidare har krisledningsnämnden enligt LEH och gällande reglementen en möjlighet att överta hela eller delar av verksamhetsområden från nämnder (se 6.2.2), men inte från bolag. Det finns därmed ingen möjlighet för krisledningsnämnden att överta hela eller delar av verksamheten som bedrivs av regionens bolag, t.ex. Locum AB, Medicarrier AB respektive kommunalförbundet Tiohundra AB. Vidare anger krisberedskapsplanen att vid en extraordinär händelse utgör RKL tjänstemannastöd till krisledningsnämnden.

6.3.2 Krisledningsorganisation för särskild händelse

Krisberedskapsplanen innehåller ingen figur eller översikt över krisledningsorganisationen vid en särskild händelse, utan organisationen beskrivs i löpande text. Med utgångspunkt i krisberedskapsplanen och katastrofmedicinska beredskapsplanen illustrerar nedanstående figur (revisionens egen) hur en särskild händelse kan hanteras.

Som figuren visar är den politiska organisationen med dess ansvar och uppgifter inte fullt ut beskriven i krisledningsorganisationen för en särskild händelse, vilket kan jämföras med krisledningsorganisationen för en extraordinär händelse där krisledningsnämnden fattar besluten (se föregående figur).

[94] Serviceförvaltningen håller på att bygga upp en säkerhetsorganisation inom SF IT.

Enligt krisberedskapsplanen kan en särskild händelse hanteras antingen i ordinarie linjeorganisation eller genom aktivering av RKL om det finns behov av regional ledning och samordning. Efter att regiondirektör i samråd med tjänsteman i beredskap (TiB) aktiverat RKL så ansvarar den, på tjänstemannanivå, för den övergripande regionala ledningen och samordningen av hälso- och sjukvård, kollektivtrafik och andra verksamheter inom regionen. I intervjuer beskrivs att RKL organiseras på samma sätt som regional särskild sjukvårdsledning (RSSL) med funktionen beslutsfattare, och tio stabsfunktioner[95] som ansvarar för beredning av ärenden inom sitt ansvarsområde. Att RKL ska organiseras på det sättet framgår inte av krisberedskapsplanen.

Hälso- och sjukvårdens krisledning benämns i krisberedskapsplanen för regional katastrofmedicinsk ledning (RKML). Inom regionen har titeln RKML i praktiken ersatts av titeln RSSL som styrs utifrån Socialstyrelsens föreskrifter[96] och hälso- och sjukvårdsnämndens katastrofmedicinska beredskapsplan[97]. Föreskrifterna anger vilken befogenhet och förmåga RSSL ska ha. Vilken befogenhet, förmåga och beslutanderätt anställda som ingår i RKL ska ha inom ramen för regional ledning och samordning framgår vare sig i krisberedskapsplanen eller regionstyrelsens delegationsordning[98]. Vidare visar figuren att krisberedskapsplanen och katastrofmedicinska beredskapsplanen ställer krav på olika lokala krisledningsorganisationer, lokal krisledningsgrupp (KLG) respektive lokal särskild sjukvårdsledning (LSSL), för ledning och samordning i hantering av en särskild händelse. Det blir därmed oklart om nämnder och bolag ska aktivera LSSL och/eller KLG vid särskild händelse. Sammantaget består krisledningen av delvis överlappande organisationer med å ena sidan RKL samt KLG och å andra sidan RSSL samt LSSL.

6.3.3 Krisledningsnämndens ansvar

Enligt Sveriges kommuner och regioner (SKR)[99] syftar krisledningsnämnden till att snabba upp beslutsfattandet och fyller en funktion först när det uppstår ett behov av att samordna verksamhet som normalt handhas av facknämnderna genom dess förvaltningsorganisation, som inte går att samordna genom den kommunövergripande krishanteringsorganisationen. SKR poängterar dock att aktiveringen av krisledningsnämnd kan skapa större belastning på organisationen. Bland landets regioner har endast några regioner aktiverat sin krisledningsnämnd, exempelvis Region Sörmland och Region Kalmar.

---

[95] Stabsfunktioner är: s1 personal, s2 säkerhet och juridik, s3 insatsledning/lägesbild/samordning, s4 logistik och dokumentation, s5 analys av insats och omfall, s6 samband/teknik och IT, s7 kommunikation/information, s8 expert, s9 samverkan och krisstöd.
[96] SOSFS 2013:22 Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om katastrofmedicinsk beredskap.
[97] Regional katastrofmedicinsk beredskapsplan reviderades i november 2020 av hälso- och sjukvårdsnämnden. Det betyder att det under 2020 funnits två versioner av katastrofmedicinsk beredskapsplan.
[98] Dnr: RS 2020–0080.
[99] https://skr.se/covid19ochdetnyacoronaviruset/krisledningsnamnden.33033.html, hämtad 2021-02-08.

Bland kommuner som aktiverat krisledningsnämnd finns t.ex. Stockholms stad och Uppsala kommun.

I regionen har diskussioner förts både externt med exempelvis SKR och internt om krisledningsnämnden skulle aktiveras eller inte. Enligt intervjuer har det under hela pandemin funnits en beredskap för aktivering. Inriktningen har varit att så länge som möjligt fortsätta med den ordinarie politiska organisationen, där nämnders och bolags ansvar samt uppgifter kvarstår. Linjeorganisationen beskrivs ha förmåga att hantera olika typer av kriser. Krisledningsnämnden har därför inte aktiverats under någon del av pandemin. Istället har arbets- och personalutskottet, som fram till november 2020 utgjorde krisledningsnämnd, hållits informerad.

Både krisberedskapsplanen och de gällande reglementena innehåller beskrivningar om krisledningsnämnden. En jämförelse mellan krisberedskapsplanen och reglementena visar att krisledningsnämndens sammansättning samt dess ansvar, uppgifter och aktivering inte är enhetligt beskrivet i de båda styrdokumenten. Som framgått ovan (se 6.1) har även ansvarsfördelningen mellan krisledningsnämnden, regionstyrelsen och arbets- och personalutskottet förändrats sedan krisberedskapsplanen antogs 2015.

Enligt krisberedskapsplanen beslutar krisledningsnämndens ordförande, efter samråd med regiondirektören, om aktivering av krisledningsnämnden, vilket inte framgår av reglementena. Vidare anger krisberedskapsplanen att krisledningsnämndens sammansättning är nio ledamöter och nio ersättare medan reglementena anger elva ledamöter varav en ordförande och en vice ordförande. Revisionen noterar att fullmäktige, utöver val av ordförande, 1:e vice ordförande och ledamöter, även valt en 2:e vice ordförande.

I krisberedskapsplanen anges fler uppgifter för krisledningsnämnden än i reglementena. Ett exempel på ytterligare uppgift är att återföra beslutanderätten som övertagits från annan nämnd eller bolag. Enligt både LEH och reglementena har krisledningsnämnden ingen rätt att överta ett bolags beslutanderätt.[100] Detta skapar problem eftersom en betydande del av regionens verksamhet drivs i bolagsform, i synnerhet inom hälso- och sjukvården. Revisionen konstaterar också att bolagen har tolkat styrningen på olika sätt. Till exempel har styrelserna för Södersjukhuset AB, Danderyds sjukhus AB och Södertälje sjukhus AB i sina sammanträdesprotokoll[101] noterat att ansvaret för styrningen övergått till RSSL och att detta innebär en förändring av ansvarsförhållandena. Någon liknande notering finns inte i protokoll för nämnden för Karolinska Universitetssjukhuset. Inte heller styrelsen för Ambulanssjukvården i Stockholm AB (AISAB), styrelsen för Medicarrier AB eller nämnden för SLSO har i protokoll noterat förändrade ansvarsförhållanden.

[100] I reglementet anges att krisledningsnämnden får fatta beslut om att överta hela eller delar av verksamhetsområden från övriga nämnder i den utsträckning som är nödvändig med hänsyn till den extraordinära händelsens art och omfattning.
[101] Se respektive styrelses protokoll 3/2020 och 12/2020.

Folktandvården AB har i ett styrelseprotokoll[102] reagerat på beslutsgången och efterfrågat beslut från ägaren om RSSL:s direktiv om nedstängning av delar av verksamheten. Styrelsen invänder inte mot beslutet att skala ner verksamheten, men ställer sig frågande till att styrelsen inte gavs tillfälle att fatta beslutet. Styrelsen för Danderyds sjukhus AB noterar även vikten att erhålla ett klargörande från regionens jurister om var ansvaret ligger när regional särskild sjukvårdsledning (RSSL) aktiveras.

6.3.4 Utskottet

Av krisberedskapsplanen framgår att dåvarande landstingsstyrelsens arbetsutskott ska bereda ärenden som berör planeringen av regionens krisberedskap under tid när krisledningsnämnden inte sammanträder. Enligt planen ska planeringsläget för krisberedskap i regionen redovisas för arbetsutskottet minst en gång varje år. En sammanställning av alla verksamheters risk- och sårbarhetsanalyser med förmågebedömningar ska också redovisas till arbetsutskottet en gång per år. Utskottet ska följa upp krisberedskapsplanens utbildnings- och övningsplan. Av regionstyrelsens instruktion framgår inte att arbets- och personalutskottet eller något annat utskott[103] har de uppgifter som krisberedskapsplanen anger. Det är därmed otydligt vilket utskott som ansvarar för uppföljning inom krisberedskap.

Granskning av arbetsutskottets respektive arbets- och personalutskottets protokoll under perioden 2017–2020 visar att en årlig redovisning eller uppföljning gjorts av planeringsläget för krisberedskap och sammanställning av alla verksamheters risk- och sårbarhetsanalyser med förmågebedömningar. En motsvarande årlig redovisning eller uppföljning har inte gjorts under 2020 på grund av coronapandemin.

I utbildnings- och övningsplanen anges att krisledningsnämnden ska utbildas och öva en gång per år, vilket senast genomfördes i slutet av 2019 enligt de intervjuade.

Revisionen rekommenderade regionstyrelsen redan 2019[104] att säkerställa att arbets- och personalutskottet, när krisledningsnämnden inte är aktiverad, följer upp krisberedskapsarbetet hos regionens nämnder och bolag i syfte att kunna utveckla och höja förmågan att hantera kriser och extraordinära händelser samt övar i enlighet med utskottets instruktion.

6.3.5 Regiondirektören och avdelningen för säkerhet och beredskap

Av fullmäktiges krisberedskapsplan framgår regiondirektörens ansvar för den allmänna krisberedskapen före, under och efter en särskild händelse, utbildning och övning, samt genomförande av aktuella delmål för

---

[102] Se styrelseprotokoll den 7 april 2020.
[103] Arbets- och personalutskottet, produktionsutskottet, länsplane- och samhällsplaneringsutskottet, innovations- och utvecklingsutskottet, arvodesutskottet och rese- och representationsutskottet.
[104] https://www.sll.se/globalassets/6.-om-landstinget/rapporter-under-revision/projektrapporter-2019/rapport-5-beredskap-for-extraordinara-handelser-i-fredstid.pdf

krisberedskapsarbetet. Vidare anger krisberedskapsplanen att ansvaret för att utvärdering genomförs efter att en extraordinär händelse inträffat delegeras till regiondirektören. I regionstyrelsens delegationsordning[105] finns ingen delegation till regiondirektören om utvärdering efter extraordinära händelser.

Vidare anger krisberedskapsplanen vilket ansvar som regionledningskontorets avdelning för säkerhet och beredskap har för utbildning samt övning och genomförande av aktuella delmål för krisberedskapsarbetet.

6.3.6 Avtal och överenskommelser inom hälso- och sjukvården

Revisionen har granskat två avtal och en överenskommelse[106] inom hälso- och sjukvården i syfte att bedöma hur hälso- och sjukvårdsnämnden i egenskap av beställare reglerar vårdgivares krisberedskap. Dessa avtal och överenskommelsen gäller för både vårdgivare i egen regi, som drivs av en nämnd eller regionens bolag, och privata vårdgivare (vanligtvis aktiebolag). Sjukhusen och folktandvården regleras av avtal medan SLSO regleras av en överenskommelse per verksamhetsområde. Noteras är att inom SLSO finns en mängd olika utförare inom husläkarmottagningar, psykiatri och geriatrik. Överenskommelsen med dessa har tillkommit vid olika tidpunkter och ser därför olika ut. Det gäller till exempel vilken krisberedskapsorganisation som ska gälla.

Fullmäktiges krisberedskapsplan anger att privata leverantörer, som upphandlats av hälso- och sjukvårdsnämnden, ska följa inriktning och direktiv i planen. Avtalen och överenskommelsen för husläkarverksamheten innehåller också ett särskilt avsnitt om kris- och katastrofmedicinsk beredskap. Sjukhusavtalen kompletteras med en särskild överenskommelse om katastrofmedicinsk beredskapsplanering.[107] Överenskommelsen anger att sjukhusen ska följa katastrofmedicinska beredskapsplanen och ska upprätta dels en lokal katastrofmedicinsk beredskapsplan, dels en lokal epidemiberedskapsplan.[108] Vidare ställs krav på lokal särskild sjukvårdsledning. Krisberedskapsplanen nämns inte i överenskommelsen. En motsvarande överenskommelse om katastrofmedicinsk beredskap finns inte mellan beställaren respektive SLSO och Folktandvården AB. SLSO har på central nivå på eget initiativ, i mån av tid och tillgängliga resurser, ändå medverkat i hälso- och sjukvårdsförvaltningens planering, övning och utbildning.

Granskningen visar att avtalen och överenskommelsen för husläkarverksamheten innehåller ett villkor krav om krisplanering, men att villkoret inte är

---

[105] Antagen av regionstyrelsen i april 2020, dnr: RS 2020–0080.
[106] Sjukhusavtalen (se punkt 3.19), avtal mellan Folktandvården AB och Region Stockholm (se punkt 5.12 i bilaga 5) och överenskommelse (består av avtal och förfrågningsunderlag) för husläkarverksamhet med basal hemsjukvård (se punkt 9.12).
[107] Överenskommelsen syftar till att tydliggöra och reglera ansvarsförhållanden och kostnader för viss beredskap, planering, utrustning, utbildning samt kvalitetsuppföljning inom ämnesområdet.
[108] Den lokala katastrofmedicinsk beredskapsplan ska följa den regionala katastrofmedicinska beredskapsplanen medan lokal epidemiberedskapsplan ska följa den regionala epidemiberedskapsplanen.

enhetligt utformat. Enligt sjukhusavtalen ska vårdgivare lämna upplysningar om krisplanering till beställaren (hälso- och sjukvårdsnämnden). Enligt överenskommelsen för husläkarverksamhet och avtal för folktandvården ska vårdgivaren lämna upplysningar om krisplaneringen till regionen (i överenskommelsen och avtalet benämnt som SLL). Det är otydligt vilken nivå, nämnd eller förvaltning (avdelning eller enhet) som rapportering ska ske till.

I avtalen och överenskommelsen framkommer på flera ställen att vårdgivaren ska följa direktiv. Det framgår ingen närmare definition av begreppet ”direktiv”, exempelvis om direktiv ska tolkas som ett bestämmande direktiv eller som en rekommendation.

RSSL har även gett färdtjänstnämnden i uppdrag att bistå Region Stockholm under pandemin. Det finns inga styrande dokument som reglerar ett eventuellt förhållande mellan RSSL och färdtjänstnämnden. Uppdragen från RSSL handlar om ambulanstransporter[109], att köra covid-19 test till hemmet för test av sjuk vårdpersonal och sjuka invånare i Stockholms län[110] samt utföra personaltransporter av vårdpersonal[111].

6.4 Det praktiska krisberedskapsarbetet

Krisberedskapsplanen är i vissa delar inaktuell och en beslutad lokal krisberedskapsplan saknas för regionstyrelsen, som framgått ovan. Av intervjuer framkommer att coronapandemin dessutom är mer omfattande och utdragen än de kriser som planerna är utarbetade för. Detta har präglat det bedrivna krisberedskapsarbetet och regionledningskontoret beskriver att de har fått pröva sig fram när det gäller organiseringen av krisledningsarbetet.

Av intervjuer framkommer att regionstyrelsens och regionledningskontorets aktiva krisledningsarbete startade i samband med att TiB aktiverade RSSL den 7 februari. Krisberedskapsplanens organisation med RKL har inte formellt varit aktiverad under någon del av pandemin. Denna organisation med RKL hade några månader tidigare övat i ”allmän” krisledning (pågick under tre dagar).

Däremot har funktionen beslutsfattare och stabsfunktioner inledningsvis använts informellt. Det betyder att vissa tjänstemän ”lämnade sin vanliga roll” för att istället ha en stabsfunktion. Efter en kort tid bedömdes dock att detta inte vara effektivare, sett till arbetssätt och att dela information, än ordinarie linjeorganisation. Tjänstemän som hade en stabsfunktion återgick därför till sin ordinarie roller. Följden blev dock att exempelvis stabsfunktionen säkerhet och juridik inte längre involverades i regionledningskontorets krisledningsorganisation. Däremot har avdelningen för säkerhet och beredskap stöttat i olika säkerhetsfrågor.

---

[109] Enligt uppgift utför ett drygt trettiotal fordon liggande och sittande corona-transporter under ledning av AISAB, regionens ambulansverksamhet.
[110] Dnr: HSN 2020–1379.
[111] Dnr: HSN 2020–0527.

Olika funktioner och grupper, som inte är obligatoriska i katastrofmedicinska beredskapen som TiB och RSSL, har också varit en del i styrning samt hantering av coronapandemin. Sedan ett antal år tillbaka leder regiondirektören en så kallad direktörsgrupp med ledare för vårdverksamheter och berörda förvaltningar[112], i syfte att samordna regionens vårdverksamheter. Direktörsgruppen träffas regelbundet. Under coronapandemin beskriver intervjuade att direktörsgruppen har träffats mer frekvent eftersom behovet av samordning ökade. Exempelvis träffades direktörsgruppen dagligen under våren och sommaren (första perioden). Minnesanteckningar[113] visar att vid mötena rapporterades och diskuterades besluten som fattats inom RSSL samt aktuella frågor på sjukhusen och SLSO.[114]

I mitten av mars startades en analysgrupp på initiativ av regiondirektörens direktörsgrupp i syfte att ta fram underlag och analyser till stöd för såväl RSSL som vården. Intervjuer som revisionen genomfört visar att några personer i direktörsgruppen också ansåg att RSSL inte hade tillräckligt underlag för beslut samt att nödvändiga beslut tog för lång tid att få fram. Direktörsgruppen betydelse för samordning mellan vårdgivarna i egen regi har därefter ökat i och med att man i gruppen delar prognoser och vårdplanering. Operativ samordning mellan vårdgivarna sker mellan stabscheferna i respektive LSSL. Direktörs- och analysgruppens roll i krisorganisationen är inte beskriven i något av de styrande dokumenten.

Under hösten har en mer organiserad samordning av pandemiarbetet inom hälso- och sjukvården ägt rum i en produktionssamordningsgrupp som bildades på initiativ av direktörsgruppen i september. Produktionssamordningsgruppen består av SLSO:s sjukvårdsdirektör (leder gruppen), direktörer för sjukhusen, VD för Capio S:t Görans Sjukhus, produktionsdirektör, förhandlingsdirektör samt regiondirektör. Vid behov deltar nyckelpersoner från förvaltningar och bolag. Under hösten har gruppen förutom fortsatt analysarbete samverkat i exempelvis frågor som rört kapacitetsplanering för att klara coronapandemin och lett operativt pandemiarbete i regionen. Inte heller produktionssamordningsgruppens roll i krisorganisationen är beskriven i något av de styrande dokumenten.

Som tidigare beskrivits anger krisberedskapsplanen att en särskild händelse kan hanteras i ordinarie linjeorganisation. Intervjuade beskriver att regionledningskontorets krisledningsorganisation sedan i höstas fortsatt i ordinarie linjeorganisation. Behov av dagliga avstämningar med direktörer inom regionledningskontoret och förvaltningschefer finns inte längre.

Av intervju framkommer att exempelvis regiondirektör, stabschef, regelefterlevnadschef och chef för avdelning för säkerhet och beredskap medverkat i externa samverkansform med exempelvis länsstyrelsen och Samverkan

[112] Ledare från regionledningskontoret, hälso- och sjukvårdsförvaltningen, sjukhusen i egen regi, SLSO, Capio S:t Görans Sjukhus och Tiohundra AB deltar vi mötena.
[113] Minnesanteckningarna är daterade men anger inget diarienummer.
[114] Redogörelse av beslut som fattats dagen innan och samma dag som mötet hölls.

Stockholmsregionen[115]. Syftet har bl.a. varit samverka och få samt dela information med andra berörda aktörer inom länet.

Chefsjurist och kommunikationsdirektör samt personal från deras respektive avdelningar på regionledningskontoret har ingått i stabsfunktioner inom RSSL. Regionledningskontorets produktionsdirektör har även haft rollen som beslutsfattare i RSSL. RSSL är organiserad under hälso- och sjukvårdsnämnden och det är nämndens delegationsordning och hälso- och sjukvårdsförvaltningens beslutsordning som ger rätt att fatta beslut. Det finns en otydlighet utifrån vems mandat inlånad personal har fattat beslut på när de är anställda i en annan förvaltning. Utlånad personal från regionstyrelsen har inte kunnat kunde fatta delegationsbeslut med stöd av regionstyrelsens delegationsordning.

6.5 Regionstyrelsens beslut och uppföljning

6.5.1 Beslut

Regionstyrelsen har under 2020 sammanträtt 15 gånger. Exempel på beslut som regionstyrelsen fattat med anledning av coronapandemin är aktivering och avaktivering av krislägesavtalet. Regionledningskontorets HR-avdelning har haft ansvarat för arbetet med aktivering och avaktivering av krislägesavtalet, som reglerar villkor och ersättning för arbetstagare som arbetar vid krisläge. Regionstyrelsen har även lämnat uppdrag till regiondirektören att genomföra en oberoende utvärdering av regionens insatser under coronapandemin (se avsnitt nedan). Regionstyrelsen har även berett förslag till beslut i fullmäktige om avgiftsfri vaccinering mot covid-19.

I kommunallagen finns en möjlighet för nämnden att uppdra åt ordföranden, eller en annan ledamot som nämnden utsett, att besluta i ärenden som är så brådskande att nämndens avgörande inte kan avvaktas. Beslut i så kallade brådskande ärenden ska anmälas vid nämndens nästa sammanträde. Denna möjlighet har regionstyrelsen delegerat till regionstyrelsens ordförande i sin delegationsordning, vilket ordföranden använt under våren.[116] Även regiondirektören och direktör för strategiskt inköp har fattat ett stort antal delegationsbeslut under våren.[117] Delegationsbesluten har anmälts till regionstyrelsen.

6.5.2 Ägarstyrning

En del i ägarstyrningen har varit adjungering av ägarrepresentant till regionens bolagsstyrelser. Ägarrepresentationen är uppdelad mellan

[115] Samverkan Stockholmsregionen syftar till att underlätta och främja samverkan både till vardags och vid akuta och omfattande situationer, där samarbetet mellan olika aktörer behöver komma till stånd snabbt och resurserna kan utnyttjas mer effektivt.
[116] Exempel på beslut som fattats: Överlåtelse åt annan nämnd att yttra sig på regionens vägnar.
[117] Exempel på beslut som fattats: yttranden på regionens vägnar, handläggning av externa lån och hantering av finansiella risker, fastställa regionledningskontorets attestförteckning, beslut om direktupphandlingar och beslut att fastställa tilldelningsbeslut i upphandlingar.

regiondirektör[118] och produktionsdirektör.[119] Regiondirektören har även närvarorätt vid nämnderna för Karolinska universitetssjukhusets sammanträden och SLSO:s sammanträden. Ägarrepresentanterna har därmed fått insyn i arbetet med att hantera coronapandemin under årets sammanträden.

Revisionen har tidigare pekat på att regionstyrelsens samordnande roll och rollen som ägare behöver tydliggöras så att det framgår vad det i praktiken innebär att arbets- och personalutskottet samt produktionsutskottet och LISAB har ansvar för strategisk samordning. Revisionen konstaterade i sin delrapport för regionstyrelsen att samma otydlighet uppstår när det gäller *uppgifter* och ansvar i en kris. Revisionen rekommenderade därför regionstyrelsen att tydliggöra rollerna och ansvarsfördelningen vid krisledning, bl.a. genom att analysera hur RSSL påverkar regionstyrelsens och LISAB:s ansvar för samordning och ägarstyrning.

Ägardialoger har under 2020 genomförts mellan presidiet för LISAB tillika produktionsutskottet, berörda tjänstemän vid regionledningskontoret[120] och styrelseordförande samt VD för: Danderyds sjukhus AB, Södersjukhuset AB, Södertälje sjukhus AB, S:t Eriks Ögonsjukhus AB, Medicarrier AB, Locum AB, AISAB och Folktandvården AB. Ägardialog har även genomförts med ordförande och sjukvårdsdirektör för SLSO. I minnesanteckningar[121] från ägardialogerna redovisas exempelvis coronapandemins påverkan på bolagens och nämndens ekonomi samt verksamhet. De klargörande som vissa sjukhus och Folktandvården i protokoll önskat gällande styrningen av verksamheten när RSSL aktiveras (se 6.3.3) framgår ej i minnesanteckningar.

6.5.3 Rapportering och information

Under våren svarade regelefterlevnadschefen vid regionledningskontoret för dagliga rapporter till regionstyrelsen (inkl. ersättare), arbets- och personalutskottet (som vid aktivering skulle utgöra krisledningsnämnd), presidierna i hälso- och sjukvårdsnämnden, trafiknämnden och tillväxt- och regionplanenämnden[122]. I rapporterna gavs en översiktlig lägesbild över dels, antalet smittade och avlidna, dels arbetet och vidtagna åtgärder inom hälso- och sjukvården, kollektivtrafiken samt regionkoncernen. Från sommaren och framåt har mer oregelbundna rapporter skickats ut. Rapporterna har syftat till att ge en daglig lägesbild över antalet smittade och avlidna och status för hälso- och sjukvården, kollektivtrafiken och övriga regionen i arbetet med coronapandemin. För dessa verksamhetsområden redovisar rapporterna bl.a.

---

[118] Regiondirektören är ägarrepresentant i följande bolag: Danderyds sjukhus AB, Södersjukhuset AB, Södertälje Sjukhus AB, AB Stockholms Läns Landstings Internfinans,
[119] Produktionsdirektör är ägarrepresentant i följande bolag: S:t Eriks Ögonsjukhus AB, Folktandvården AB, Ambulanssjukvården i Storstockholm AB, MediCarrier AB.
[120] Regiondirektör, förhandlingsdirektör och produktionsdirektör.
[121] Av minnesanteckningarna framgår inga diarienummer.
[122] I början var det så kallade mejlrapporter med en översiktlig lägesbild över antalet smittade och avlidna. Dessa övergick sedan till fylligare rapporter. Granskade mejlrapporter och rapporter: 2020-03-22, 2020-03-28, 2020-04-01, 2020-04-03, 2020-04-07. Diarienummer: RS 2020–0401.

pågående och nya åtgärder, för hälso- och sjukvården redovisas även nya beslut som fattats.

Regiondirektör, HR-direktör, hälso- och sjukvårdsdirektör samt förvaltningschefen för trafikförvaltningen har informerat regionstyrelsen arbets- och personalutskott om hanteringen av coronapandemin vid åtta sammanträden[123] och enligt uppgift vid veckovisa (ej protokollförda) informationsmöten. Av regionstyrelsens protokoll framgår inte att motsvarande information lämnats till styrelsen.

Vid ett antal fullmäktigemöten under våren och sommaren inleddes mötena med muntlig information till hela församlingen.

6.5.4 Utvärdering av hanteringen

Flera olika utvärderingar av coronapandemin på nationell, regional och kommunal nivå pågår. Utvärderingen som regionledningskontoret upphandlat offentliggjordes den 9 mars 2021. Enligt regionledningskontoret får samtliga nämnder och bolag utvärderingen för att påbörja sitt arbete för att stärka förmågan och beredskapen för kriser. Deras arbete kommer att stöttas av en förändringsledare som regionledningskontoret tillsatt. Parallellt kommer regionledningskontoret fortsätta att löpande utvärdera hanteringen av coronapademin, då pandemin har en fortsatt påverkan på regionens verksamheter.

Fullmäktige beslutade i juni 2020 att regionstyrelsen i samråd med hälso- och sjukvårdsnämnden samt övriga berörda nämnder och bolag, med beaktande av bl.a. lärdomar under coronapandemin, ska utarbeta förslag som tydliggör rollerna och ansvarsfördelningen mellan LISAB, regionstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och regionens hälso- och sjukvårdsproducerande nämnder. Uppdraget skulle redovisas senast 30 september 2020 till fullmäktige, men på grund av coronapandemin uppges uppdraget fortsätta och kommer ingå i regionledningskontorets pågående arbete med att revidera berörda styrdokument (t.ex. krisberedskapsplan).

6.6 Inköp under pandemin

Coronapandemin innebar inledningsvis en kraftigt ökad global efterfrågan på skyddsutrustning som medförde leveransproblem från regionens upphandlade ordinarie leverantörer. Revisionen genomförde därför en granskning av regionens beredskap för att säkerställa att inköp kan ske i enlighet med lagar och styrdokument även under en händelse som coronapandemin. Denna avrapporterades i revisionens delrapport för regionstyrelsen Detta avsnitt är en förkortad och uppdaterad version av denna granskning.

[123] 2020-03-10, 2020-04-14, 2020-05-19, 2020-06-16, 2020-08-25, 2020-09-22, 2020-11-14, 2020-12-15

6.6.1 Inköp under 2020

Under perioden januari till juni 2020 genomfördes i regionen totalt mer än 10 000 inköp som kan härledas till coronapandemin till ett värde av 1,8 mdkr.[124] Revisionen konstaterar att upphandlingar över gränsen för direktupphandling med synnerliga skäl har ökat kraftigt under året. Till exempel redovisar hälso- och sjukvårdsnämnden 39 sådana direktupphandlingar, att jämföra med två stycken 2019.

Uppgifter avseende regionens totala inköp för helåret 2020 kommer att sammanställas först i det så kallade upphandlingsbokslutet under april.

6.6.2 Regelverk för inköp i en krissituation

Behovet av skyddsutrustning var under inledningen av pandemin så akut att det vanliga regelverket sattes ur spel över hela världen. Ett formbundet och konkurrensutsatt förfarande var därför inte möjligt för regionen i den uppkomna situationen. I lagen om offentlig upphandling (LOU) finns bestämmelser kring hur offentliga myndigheter kan tillämpa upphandlingslagstiftningen i akuta situationer. Upphandlingsmyndigheten informerade under våren 2020 om hur bestämmelserna bör tolkas. Tolkningarna bygger bland annat på EU-kommissionens vägledning[1] om användningen av reglerna om offentlig upphandling i nödsituationen i samband med coronapandemin. En force majeure-liknande situation som t.ex. coronapandemin är akut ett tag och i vissa situationer, men situationen återgår så småningom till ett normalläge. Det råder således en osäkerhet om hur länge det är förenligt med LOU att åberopa force majeure.

Av granskningen framgår att flera förvaltningar och bolag upplevt att befintliga styrdokument inte har varit tillräckliga för att ge vägledning kring befogenheter och möjligheter på upphandlingsområdet i den akuta situation som uppstod. Regionens styrdokument för inköp[125] ger inte någon specifik vägledning för hur inköp ska genomföras i en situation som den nuvarande pandemin, utöver det som återges från upphandlingslagstiftningen. Vidare framgår att det har funnits ett stort behov i regionen av information kring hanteringen av inköpsfrågor. Av granskningen framgår att detta i synnerhet gäller regionens mindre verksamheter. Flera förvaltningar och bolag har upplevt att det varit svårt att få besked från företrädare i RSSL i olika inköpsrelaterade frågor. Vid möten med nätverket för inköpsansvariga i regionen har frågor med anledning av coronapandemin diskuterats. I övrigt har varken regionledningskontoret, avdelningen SF Upphandling vid fastighets- och servicenämnden eller hälso- och sjukvårdsförvaltningen tagit fram någon särskild information hur en upphandling ska genomföras vid synnerlig brådska.

Under pandemin har snabba inköpsbeslut behövt fattas. Av granskningen framgår att många inköp inte har kunnat hanteras beloppsmässigt inom den ordinarie delegationen till tjänsteman från regionstyrelsen eller fastighets-

[124] Enligt uppgifter från strategiskt inköp på regionledningskontoret.
[125] Regionens policy för inköp (LS2017-1197) och riktlinjer för inköp (LS 2018-0667)

och servicenämnden. Delegationen till inköpsdirektören på regionledningskontoret höjdes tillfälligt.[126] Det har inte fattats några ordförandebeslut gällande inköp under coronapandemin, vilket är möjligt när nämndens beslut inte kan inväntas.

RSSL fattade under våren en rad beslut för att säkerställa försörjningen av skyddsutrustning för att regionen skulle kunna upprätthålla förmågan att bedriva sjukvård[127]. I revisionens årsrapport för hälso- och sjukvårdsnämnden [128] bedömer revisionen att dessa beslut egentligen låg utanför funktionens befogenheter.[129] Besluten borde ha hanterats enligt den ordinarie beslutsstrukturen genom nämnd- eller delegationsbeslut. RSSL har efter sommaren inte fattat några fler inköpsbeslut.

6.6.3 Ansvar för inköp och varuförsörjning

Enligt regionens policy för inköp[130] utgör varje nämnd och bolag en upphandlande myndighet och har det yttersta ansvaret för sina inköp, upphandlingar, avrop, överprövningar och ingångna avtal. Regionstyrelsen ansvarar enligt inköpspolicyn bland annat för övergripande styrning och ledning inom inköpsområdet. Regionstyrelsen har vidare ett övergripande ansvar för samverkan inom inköpsområdet och ska bedriva uppsikt över nämnders och bolags inköpsarbete. Fastighets- och servicenämnden ansvarar för den operativa inköpsverksamheten i form av samordnad upphandling, avtalsförvaltning samt upphandlingar på uppdrag av regionens förvaltningar och bolag. De centrala funktionerna vid regionstyrelsen och fastighets- och servicenämnden var i praktiken relativt nya i sina uppdrag när pandemin inleddes.

Revisionen har tidigare pekat på att en i stora delar decentraliserad upphandlingsorganisation ställer särskilda krav på t.ex. dialog, kunskapsöverföring, tydliga roller och möjligheter till samordning. Parallella organisationer för upphandling innebär en risk att det saknas överblick samt att erfarenhetsutbyte och samordning inte sker vilket kan leda till att regionen som helhet inte tar till vara eventuella stordriftsfördelar.[131]

Det finns ingen uttalad nämnd/styrelse inom regionen som har det övergripande ansvaret för varuförsörjning i sin helhet eller för att det ska finnas ett beredskapslager. Redan innan pandemin startade hade därför inköpsdirektören och produktionsdirektören på uppdrag av regiondirektören påbörjat en översyn av varuförsörjningen.

---

[126] RS 2020–0301
[127] Tertialrapport för Region Stockholm, RS 2019-1041
[128] Regionrevisorerna Årsrapport 2020 Hälso- och sjukvårdsnämnden RK 2020-0003
[129] T ex beslut 2020-02-17 om att SLL Upphandling ska söka efter alternativa leverantörer för engångsvisir och beslut 2020-03-15 om samordning av skyddsutrustning och vissa förbrukningsartiklar
[130] Regionens policy för inköp, LS 2018-0067
[131] Regionrevisorerna projektrapport 5/2017 Förutsättningar för affärsmässighet i upphandlingsprocessen

MediCarrier AB ska enligt ägardirektivet avropa, lagerhålla, förpacka samt distribuera sjukvårds- och förbrukningsartiklar till regionens nämnder och bolag. MediCarrier har i 2020 års ägardirektiv inget ansvar för beredskapslager, vilket är tillagt 2021. Respektive vårdgivare har hittills haft ett så kallat just-in-time lager och har därför varit beroende av kontinuerliga leveranser från MediCarrier för sjukvårds- och förbrukningsartiklar. MediCarrier har genom ett fullmäktigebeslut i maj 2020 fått i uppdrag att tillsvidare lagerhålla kritisk skyddsutrustning motsvarande minst tre månaders normalförbrukning för regionen.[132] För att bestämma vilka specifika produkter som måste finnas tillgängliga för vården vid en krissituation driver MediCarrier ett särskilt projekt.[133]. I projektgruppen deltar även Södersjukhuset, Karolinska, SLSO, Södertälje sjukhus och SF Upphandling vid fastighets- och servicenämnden.

6.6.4 Varuförsörjning under pandemin

Ett ”varuförsörjningsnav” etablerades den 16:e mars 2020 på serviceförvaltningen vid FSN för koordinering av arbetet med inköp av skyddsutrustning med fokus på de allra mest kritiska produkterna. Samarbetet omfattade inledningsvis RSSL, avdelningen vårdhygien på hälso- och sjukvårdsförvaltningen samt MediCarrier och så småningom även avdelningen förbrukningshjälpmedel i hemmet inom SLSO.

En särskild teamorganisation bildades också på SF Upphandling vid FSN för att ombesörja avtalsförlängningar eftersom nya upphandlingar inte hanns med att genomföras. Sammantaget har upphandlingsavdelningens arbete under det första halvåret resulterat i 84 beslut[134] om direktupphandlingar med drygt 530 tecknade avtal omfattande rekordstora volymer. SF Upphandling har därtill själva, enligt verksamhetsberättelsen, under året beslutat om nio direktupphandlingar, varav en varit över gällande direktupphandlingsgräns med särskilda skäl.

I början av mars 2020 bildade Karolinska på sjukhusdirektörens uppdrag en arbetsgrupp för att finna alternativa leverantörer för att säkra sjukhusets försörjning av material och läkemedel. Sjukhusledningen bedömde att lagren av skyddsutrustning var helt otillräckliga för det patientinflöde som prognosticerades. Den 10 mars gjordes en överenskommelse i den så kallade direktörsgruppen under ledning av regiondirektören[135] om att Karolinska skulle etablera ett s.k. Command Center för att komplettera regionens försörjningsorganisation. Överenskommelsen formaliserades genom ett beslut i RSSL[136] en

[132] Tertialrapport per den 30 april 2020 för Region Stockholm, RS 2019-1041
[133] https://www.medicarrier.se/nytt-om-varuforsorjning-v9-2021
[134] Direktupphandlingarna har beslutats av regionens inköpsdirektör på strategisk inköp, regionledningskontoret och räknas därför in i regionstyrelsens upphandlingar 2020 även om SF upphandlings personal har genomfört arbetet.
[135] Ledare från regionledningskontoret, hälso- och sjukvårdsförvaltningen, sjukhusen i egen regi, SLSO, Capio S:t Görans Sjukhus och Tiohundra AB deltar vid mötena.
[136] 2020-03-27 Beslut om förstärkning av regionens varuförsörjningsorganisation, HSN 2020-0606

vecka senare. I praktiken hade då en stod del av inköpen redan genomförts. Sedan handlade arbetet om att ordna transporter och annan logistik samt kvalitetskontroll.

Command Center bemannades successivt med deltagare från andra verksamheter inom regionen. Förutom från Karolinska, så deltog personal från serviceförvaltningens upphandlingsavdelning, funktionen strategiska inköp inom regionledningskontoret, Danderyds sjukhus och SLSO. Scania bidrog ideellt med inköps- och logistikkompetens. Att funktionen inrättades på Karolinska och inte inom på upphandlingsavdelningen vid FSN berodde enligt uppgift på flera omständigheter. Dels var uppdraget vidare än bara inköp eftersom det också omfattade tjänster avseende logistik, kvalitet, leverantörhantering och analys, dels saknade den existerande inköpsorganisationen kompetenser och förmåga att bygga upp nya försörjningskedjor. Command Center hade dessutom enligt uppgift bättre möjligheter att bygga upp en process för att snabbt kvalitetskontrollera den utrustning som kom in. Direktupphandlingar under pandemin har huvudsakligen genomförts inom ramen för sjukhusdirektörens delegation på Karolinska Universitetssjukhuset samt av regionens inköpsdirektör.

Nämnden för Karolinska fattade aldrig beslut om att inrätta ett Command center. Revisionen konstaterar i årsrapport för Karolinska[137] att uppdraget att driva Command Center sannolikt skulle kunna betraktas som en uppgift där nämnden behövt ta ställning och även begära ett medgivande från regionfullmäktige.

I mars 2020 beslutades[138] att MediCarrier, i samverkan med upphandlingsavdelningen vid FSN och strategiskt inköp vid regionledningskontoret skulle ansvara för utökad lagerhållning av förbrukningsartiklar. I praktiken innebar det lagerhållning av de artiklar som upphandlades av Command Center vid Karolinska. I RSSL:s beslut att förstärka regionens försörjningsorganisation, se ovan, uttrycktes också att MediCarrier hade ansvar för viss logistik och distribuering på beställning enligt befintligt uppdrag. MediCarrier ansvarade för att distribuera skyddsutrustningen utifrån en fördelningsnyckel som beslutades i RSSL den 7 februari. Nya beslut kring prioriteringen av fördelningsnyckeln fattades i RSSL den 12 mars och 23 mars. Av granskningen framgår att vissa vårdgivare upplevde att det var svårt att bli prioriterade i tilldelning av skyddsutrustning enligt fördelningsnyckeln.

Enligt beslut i regionfullmäktige skulle Command Center Karolinska upphöra vid årsskiftet 2020/21. Uppdraget kring Command Center återrapporteras i Karolinskas verksamhetsberättelse[139] där det framgår att Karolinska avyttrat majoriteten av tillgångarna till Medicarrier och att den återstående hanteringen av Command Center hanteras av Medicarrier och serviceförvaltningen

[137] Regionrevisorerna Årsrapport 2020 Karolinska Universitetssjukhuset RK 2020-0013
[138] Förstärkning av Region Stockholms försörjningsorganisation under covid-19-pandemin, HSN 2020–0606, 2020-03-27. Uppgift hämtad från Beslutslogg RSSL 2020-05-22.
[139] Karolinska Universitetssjukhuset Verksamhetsberättelse, RS 2020-0769.

vid FSN. Serviceförvaltningen vid FSN har medverkat i arbetet med att tydliggöra vilka uppdrag som behöver överföras från Command Center till andra delar av Region Stockholm. Under första delen av 2021 har även ett avtal tecknats. Avtalet hanterar enligt uppgift hur återgången av uppgifter ska ske till serviceförvaltningen, t.ex. övertagande av produktinformation och hantering av tvister och reklamationer avseende inköp gjorda av Command Center.

6.6.5 Uppföljning

I slutet av våren gjordes, på inköpsdirektörens uppdrag, en särskild uppföljning av Command Center för att ta till vara erfarenheter innan bemanningen från Scania avvecklades. I uppföljningen beskrivs hur Command Center snabbt lyckades bygga upp nya transport- och logistiklösningar, leverantörsrelationer och inhemsk produktion.[140] Tidigare nämnda utvärdering genomförd av KPMG på uppdrag av regiondirektören har också utvärderat materialförsörjningen under främst första halvan av pandemin. I utvärderingen konstateras att regionen genomfört ett omfattande arbete för att säkerställa tillgången till kritiska varor. Regionen rekommenderas bland annat arr se över sina kritiska avtal med leverantörer och grunderna som dessa upphandlas på och utvärderas mot. Vidare bör upphandlingsstrategier med lägsta pris och fast kravbild potentiellt omprövas, och större vikt läggas vid leverantörers möjlighet att tillhandahålla varor och tjänster oavsett omvärldssituation. Ytterligare en rekommendation i utvärderingen är att regionen behöver harmonisera strukturer, processer och benämningar av kritiska varor på artikelnivå för att i en krissituation få bättre överblick över den regionala tillgången till kritiska varor. Arbetet att ta hand om utvärderingen kommer enligt uppgift på regionens intranät stöttas av en förändringsledare vid regionledningskontoret.

6.7 Bedömning

Coronapandemin har haft stor påverkan på regionens verksamheter. Regionstyrelsen och regionledningskontoret tvingades snabbt ställa om till krishantering. Revisionen bedömer att nämnden och regionen som helhet, liksom övriga regioner, inte har haft en tillräcklig beredskap för en så omfattande och i tid utdragen kris. Det har inneburit att samtidigt som det operativa krisarbetet pågått har verksamheten delvis fått skapa nya rutiner och arbetssätt för hanteringen av det i tid utdragna krisläget.

Revisionen ser positivt på att regionstyrelsen och regionledningskontoret tagit initiativ till uppföljningar av arbetet under pandemin. När materialet har bearbetats och sammanställts utgör det en bank av värdefulla erfarenheter som både kan omsättas i den ordinarie verksamheten och i en förbättrad kris- och katastrofmedicinsk beredskap. I det fortsatta arbetet vill revisionen nedan peka på ett antal områden som, tillsammans med revisionens

[140] Region Stockholm Command Center - Gap-analys och lärdomar, utvärderingsrapport från Valcon, RS 2020–0613, 2020-05-15.

rekommendationer i delrapporten till styrelsen, bör ses över för att tillsammans med regionens övriga utvärderingar ge större tydlighet inför eventuella framtida liknande krislägen.

Ansvarsfördelningen för det strategiska kris- och katastrofmedicinska beredskapsarbetet inklusive framtagande av styrdokument, planering och uppföljning är inte tydligt delat mellan regionstyrelsen respektive hälso- och sjukvårdsnämnden. Detta eftersom det är svårt att särskilja ansvaret för krisberedskap från katastrofmedicinsk beredskap i olika styrdokument. Revisionen har därför i delrapporten bland annat rekommenderat regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden att samordna en revidering och harmonisering av fullmäktiges krisberedskapsplan och nämndens katastrofmedicinska beredskapsplan för att tydliggöra hur dessa ska interagera med varandra. Även planen för influensaepidemi bör revideras.

Regionstyrelsen bör enligt fullmäktiges instruktion även anta en lokal krisberedskapsplan. I planen bör det framgå vilken roll regionledningskontoret har när det finns behov av att samordna regionens verksamheter. Revisionen ser positivt på att regionstyrelsen hörsammat revisions tidigare rekommendation genom att krisledningsnämnden fått ett eget reglemente, vilket ger ökad tydlighet kring ansvar och uppgifter.

Revisionen bedömer att regionstyrelsen bör stärka sina rutiner och arbetssätt när det gäller framtagande av styrdokument, däri för kris- och beredskapsarbete. I beredningen av nya eller revidering av tidigare styrdokument behöver det kontrolleras hur de förhåller sig till redan antagna styrdokument. Detta har inte säkerställts när det gäller beredning av reglementen, krisberedskapsplan och instruktion för regionstyrelsens underorgan. I beredningen behöver det även säkerställas att ett styrdokument beslutas på rätt nivå i den politiska organisationen så att frågor som fullmäktige respektive nämnd ska besluta följer kommunallagen. Exempelvis bör det i krisberedskapsplanen, som är antagen av fullmäktige, inte bestämmas vilken beslutanderätt som regiondirektören har. Detta är en förvaltningsfråga som regionstyrelsen ska besluta om.

Revisionen bedömer att olika tolkningar har gjorts när RSSL under pandemin aktiverats och lämnat direktiv till andra nämnder och regionens bolag. Detta har lett till otydlighet av hur ansvarsförhållandena påverkats, vilket exempelvis bolagsstyrelserna för de tre akutsjukhusen pekat på. I de vårdavtal[141] som finns mellan regionen och dess styrelser definieras inte närmare vad direktiv från RSSL innebär. Det framgår inte heller i andra styrdokument, vilket innebär att det är oklart om direktiv avser ett bestämmande direktiv eller en rekommendation. Enligt revisionens bedömning behöver ett direktiv förhålla sig till lagstiftning (kommunallag och aktiebolagslag) och av fullmäktige antagna

[141] Exempelvis sjukhusavtalen, avtal mellan Folktandvården AB och Region Stockholm AB, samt överenskommelse (avtal och förfrågningsunderlag) för husläkarverksamhet med basal hemsjukvård.

reglementen, ägardirektiv samt bolagsordning, där nämnders och bolags ansvar samt uppgifter framgår. Vare sig regionstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden, krisledningsnämnden eller tjänstemannagrupperna RSSL och RKL har rätt att förändra en nämnds eller bolags ansvar och uppgifter; enbart fullmäktige har den beslutanderätten.

Revisionen har tidigare pekat på att regionstyrelsens samordnande roll och rollen som ägare behöver tydliggöras så att det framgår vad det i praktiken innebär att arbets- och personalutskottet samt produktionsutskottet och LI-SAB har ansvar för strategisk samordning. Revisionen konstaterade i delrapporten för regionstyrelsen att samma otydlighet uppstår när det gäller uppgifter och ansvar i en kris. Flera bolagsstyrelser har också efterfrågat ägarens syn på hur styrningen från RSSL påverkar respektive styrelser ansvar utan att besked har getts.

Regionstyrelsen har fått löpande muntlig och skriftlig information om hanteringen av pandemin från regionledningskontoret och andra förvaltningar. Enligt fullmäktiges instruktioner ska krisberedskapsarbetet regelbundet följas upp, vilket har gjorts senaste åren. I ett normalläge bör regionstyrelsen stärka sin uppföljning så att styrelsen får en regelbunden lägesbild av regionens krisberedskap och utifrån uppföljningen kan vara aktiv och vidta eventuella åtgärder. Regionstyrelsen bör också bestämma vilken information som styrelsen behöver för ledning och styrning i en kris.

Revisionen konstaterar att krisberedskapsplanen delvis varit styrande för den krisledningsorganisation som hanterat coronapandemin. Att krisberedskapsplanen inte varit uppdaterad med nuvarande organisation kan ha varit en orsak till att den regionala krisledningsorganisation (RKL), som enligt planen kan styra och leda i en kris, inte visade sig fungera. Följden har blivit att exempelvis stabsfunktionen säkerhet och juridik inte har en tydlig roll i krisledningsorganisationen som den skulle haft om RKL varit aktiverad. Vidare har regiondirektörens direktörsgrupp och en till denna kopplad analys- respektive samordningsgrupp fått en informell styrning i krishanteringen.

Revisionen konstaterar att pandemin medfört extraordinära förutsättningar för regionens inköpsverksamhet. Liksom övriga Sverige var regionen inte tillräckligt förberedd för den här typen av händelse. Revisionen konstaterade i delrapporten att regionens styrdokument för inköp inte ger någon specifik vägledning för hur inköp ska genomföras i en situation som den nuvarande pandemin. Bland annat hade organisationen behövt information om vilket utrymme LOU ger för upphandling i brådskande situationer i stället för att olika ställningstaganden vid snabba beslut om inköp av skyddsutrustning gjordes på flera ställen i regionen. Revisionen bedömde därför att regionstyrelsen bör säkerställa att det finns styrande dokument som reglerar hur inköp och varuförsörjning ska upprätthållas under en kris. Vidare menar revisionen att både regionstyrelsen och fastighets- och servicenämnden bör se över hur inköp över den ordinarie beloppsgränsen i delegationsordningen ska hanteras vid behov av snabba beslut i en krissituation.

Som revisionen tidigare påtalat ställer regionens decentraliserade organisation för inköp större krav på samordning och dialog, vilket pandemin visat. Inte minst gäller det den samordning och praktiska arbete som togs över av Karolinska i stället för av ordinarie inköpsfunktioner. Regionstyrelsen bör därför i större utsträckning stärka sin samordnande roll för att i en framtida likande situation kunna vara mer proaktiva. Vidare skulle det ha ökat tydligheten om regionledningskontoret i den uppkomna situationen informerat nämnder och bolag om förändrade rutiner för anskaffning av skyddsmateriel genom inrättandet av Command Center.

Regionstyrelsen bör

- i beredningen av nya eller revidering av tidigare styrdokument inför politiskt beslut (fullmäktige respektive nämnd) kontrollera hur de förhåller sig till redan antagna styrdokument och att frågor beslutas på rätt nivå.
- tillsammans med hälso- och sjukvårdsnämnden, i styrdokumenten, definiera vad ett direktiv från RSSL innebär så att det förhåller sig till lagstiftning, reglementen, ägardirektiv samt bolagsordning.
- stärka sin uppföljning så att styrelsen får en regelbunden lägesbild av regionens krisberedskap.
- bestämma vilken information som styrelsen behöver för ledning och styrning i en kris.
- säkerställa att styrelsen har en lokal krisberedskapsplan som bland annat beskriver vilken roll regionledningskontoret har när det finns behov av att samordna regionens verksamheter.
- se över hur inköp över den ordinarie beloppsgränsen i delegationsordningen ska hanteras vid behov av snabba beslut i en krissituation.

I delrapporten rekommenderas regionstyrelsen att

- i samarbete med hälso- och sjukvårdsnämnden samordna en revidering och harmonisering av krisberedskapsplanen och katastrofmedicinska beredskapsplanen för att tydliggöra hur dessa ska interagera med varandra.
- i samarbete med hälso- och sjukvårdsnämnden tydliggöra beslutsstrukturen och organisationen för en extraordinär händelse respektive särskild händelse och kommunicera en gemensam bild av ansvar och befogenheter.
- i samband med uppdraget att utarbeta förslag som tydliggör rollerna och ansvarsfördelningen vid krisledning, bl.a. analysera hur RSSL påverkar regionstyrelsens och LISAB:s ansvar för samordning och ägarstyrning.

- säkerställa att nämnder/styrelser följer fullmäktiges krisberedskapsplan samt tydliggöra om de lokala planerna ska beslutats av nämnd/styrelse eller ledning.

- säkerställa att det i styrande dokument framgår hur inköp och varuförsörjning ska upprätthållas under en kris.

7 Samordning samt styrning och kontroll av verksamheten

I detta avsnitt görs en bedömning av hur regionstyrelsen tar ansvar för att det finns en uppsikt och samordning av regionens verksamheter samt intern styrning och kontroll i verksamheten. Avsnittet är en del av bedömningen av hur nämnden tar ansvar för att det finns en intern styrning och kontroll som leder till måluppfyllelse och regelefterlevnad. Se även avsnitt 3-6. Revisionen har fått anpassa sin granskning utifrån de omständigheter som coronapandemin inneburit och bedömer därför inte nämndens interna styrning och kontroll 2020 utifrån den tregradiga skala som vanligen används, se bilaga 3.

7.1 Framtidens vårdinformationsmiljö

Efter att samarbetet 3R mellan dåvarande Stockholms läns landsting, Region Skåne och Västra Götalandsregionen avbröts fattade fullmäktige i december 2017 ett genomförandebeslut på 2,2 mdkr för investeringsobjektet Framtidens vårdinformationsmiljö (FVM). Enligt beslutet var FVM ett program för att modernisera många av de existerande vård-it systemen samt ett led i att realisera en fungerande nätverkssjukvård där vårdinformationen följer med patienten genom vården, ofta mellan-olika huvudmän och vårdgivare och därmed it-system.

7.1.1 Upphandling

Revisionen har i tidigare granskningar[142] pekat på behovet av att regionstyrelsen förtydligar ansvarsfördelningen i beslutsgången vad gäller FVM, särskilt ansvarsfördelningen mellan tjänstemanna- och den politiska nivån. Revisionen har vidare fört fram att en strategi bör tas fram som hanterar hur existerande it-system ska ersättas och beräknar kostnaderna för nödvändiga förberedande åtgärder.[143] Revisionen har också påtalat risken att FVM inför upphandlingen inte hade dokumenterat underlag, t.ex. strategisk analys och budget i form av studie, i enlighet med fullmäktiges policy för inköp.

Arbetet med kravställning och upphandlingsunderlag har under 2017–2020 bedrivits i programform med regiondirektören som programägare. Upphandlingen av ett nytt vårdstöd och stöd för vårdkontinuitet avbröts första gången

[142] Framtidens vårdinformationsmiljö - Förutsättningar för IT- och verksamhetsutveckling, regionrevisorernas projektrapport Nr 9/2018 och Årsrapport 2019 Regionstyrelsen
[143] Regionrevisorernas projektrapport Nr 9/2018

i april 2018[144] p.g.a. en otydlig skrivning i upphandlingsunderlaget.[145] Upphandlingen avbröts en andra gång i december 2019 p.g.a. bristande konkurrens.[146] I februari 2020 godkändes ny anbudsinformation av regionstyrelsen.[147] I juni 2020, innan anbudstiden löpt ut, avbröts den återupptagna upphandlingen på nytt med anledning av coronapandemin, vilket också innebar att programmet FVM avslutades och det tidigare genomförandebeslutet upphävdes.[148]

I samband med beslutet om att avbryta upphandlingen för tredje gången fick regiondirektören i uppdrag att ta fram en plan för hur arbetet med teknikskiftet av vårdens it-miljö skulle kunna återupptas när situationen efter pandemin har normaliserats. Granskningen visar att det i dagsläget är oklart när sådant arbete kan genomföras.[149] Investeringsbudgeten för FVM kvarstår, men för att arbetet ska kunna återupptas krävs att regionfullmäktige fattar ett nytt genomförandebeslut, se även avsnitt 9.1.2.[150] Som revisionen pekat på i delrapport för regionstyrelsen[151] kommenteras inte i beslutet vad konsekvenserna av avbrytandet innebär, utöver inverkan på budget för investeringar, eller vilka risker detta medför.

7.1.2 Det fortsatta arbetet efter FVM

I beslutsunderlag[152] för FVM framgår att det övergripande målet är att investeringen i en sammanhållen informationsmiljö dels är en förutsättning för att vårdens aktörer ska kunna arbeta effektivt tillsammans i nätverk med patientens behov i centrum, dels att investeringen ska vara resursbesparande på längre sikt.[153] Totalt har till dags dato cirka 465,6 mnkr upparbetats för arbetet med FVM, mestadels driftskostnader.[154] Kalkylerna till den initiala investeringskostnaden om 2,2 mdkr som låg till grund för investeringen uppgavs i revisionens tidigare granskning initialt vara hämtade från regionens del i det föregående samarbetet (3R) med två andra regioner.[155]

Regionstyrelsen är, enligt fullmäktiges strategi för it och digitalisering 2020-2023[156], ansvarig för strategisk ledning och ansvarar för regiongemensamma

[144] Protokoll 2018-04-10 (LS 2018-0078)
[145] https://www.sll.se/verksamhet/halsa-och-vard/nyheter-halsa-och-vard/2018/04/For-nyad-upphandling-i-Framtidens-vardinformationsmiljo/, uttagsdatum 2018-04-10
[146] Protokoll 2019-12–17 (RS 2019–0063)
[147] Protokoll 2020-02-18 (RS 2020–0054).
[148] Protokoll 2020-06-16 (RS 2020—0054)
[149] https://www.sll.se/verksamhet/halsa-och-vard/nyheter-halsa-och-vard/2020/06/avbruten-upphandling-av-framtidens-vardinformationsmiljo/, uttagsdatum 2020-10-23
[150] https://vardgivarguiden.se/nyheter/2020/juni/avbruten-upphandling-av-framtidens-vard-informationsmiljo/, uttagsdatum 2020-11-05
[151] Delrapport 2020 Regionstyrelsen (RK 2020-0002)
[152] LS 2017-0753
[153] Regionrevisorernas projektrapport Nr 9/2018
[154] Enligt utdrag ur FVMs ekonomisystem
[155] Regionrevisorernas projektrapport Nr 9/2018. (3R var ett samarbete mellan Västra Götalandsregionen, Region Skåne och dåvarande Stockholms läns landsting.)
[156] RS 2019-0669, RS 2019-0829

digitala tjänster. Enligt fullmäktiges budget 2020[157] ska it-verksamheten inom Region Stockholm bedrivas samlat. Enligt strategin är tanken att ha en hemvist för ett fortsatt gemensamt arbete för regionens vårdgivare under en gemensam nämnd. I regionstyrelsens remiss[158] av PM om tydligare styrning av it och digitalisering föreslås SLSO ansvara för digitala tjänster som stöttar vårdproduktionen. SLSO har redan idag ett samordningsansvar[159] kring it och e-hälsa som bygger på frivillig samordning mellan nämnder och styrelser.

Det fortsatta arbetet med nytt journalsystem ska tillsvidare bedrivas integrerat med befintliga projekt som berör vårdstöd inom ramen för den så kallade objektfamiljen[160] eHälsa och it. Syftet är att skapa en sammanhållen struktur och ett beslutsmandat i enskilda objekt och för prioritering av olika förvaltnings- och projektinitiativ mellan objekt som ingår i objektfamiljen. Projekten hålls samman av en ledningsgrupp med delar av tjänstepersoner som tidigare arbetat med FVM. En interimistisk operativ styrgrupp har också inrättats, som motsvarar f.d. Programrådet FVM[161] med tjänstepersoner från olika förvaltningar: HSF, Karolinska universitetssjukhuset, Södersjukhuset, SLSO och regionledningskontoret. Denna operativa styrgrupp ska, till dess att beslutet tas om att återuppta arbetet i någon form, koordinera och styra samtliga initiativ och aktiviteter som avser vårdstöd på regional nivå.[162] Styrgruppen har inget eget beslutsmandat utan bereder ärenden till direktörsgruppen som rekommenderar regiondirektören inför dennes beslut. Styrgruppens medlemmar tar frågor till sina hemorganisationer i de fall en lokalt samordnad upphandling ska ske.

Enligt intervjuer har det under efter nedläggningsbeslut av FVM i juni 2020 inte skett några aktiviteter i programmet utöver att arkivera och överlämna material till den befintliga förvaltningsorganisationen.[163] Under sommaren har tjänstepersoner från f.d. FVM identifierat kort- och långsiktiga behov från hälso- och sjukvårdsförvaltningen, vårdverksamheter, förvaltningsobjekt, det nedlagda FVM-programmet och SF IT. Materialet har bearbetats med stöd av representanterna i styrgruppen för objektfamiljen eHälsa och it. Ett förslag på strategi och grunder för fortsatt prioritering är också framtagen med anledning av den avbrutna FVM-upphandlingen.[164] Flera av de förutsättningsskapande aktiviteterna

[157] RS 2019-0829
[158] Remiss Stärkt styrning av it och digitalisering (RS 2020-0242)
[159] Samordningsansvaret ligger på SLSO sedan 2011 efter delegation från dåvarande landstingsdirektören till sjukvårdsdirektören för SLSO.
[160] Region Stockholm arbetar i förvaltningsstyrning/portföljstyrning där särskilda förvaltningsorganisationer sätts samman för specifika förvaltningsobjekt. Organisationen bemannas från flera förvaltningar/bolag inom Region Stockholm. Objektet ska stödja verksamhet relaterad till eller som använder just det objektet. (se Begreppslista SLL:s gemensamma förvaltningsstyrningsmodell, PM 2015-01-12)
[161] https://intranat.sll.se/nyheter/stockholms-lans-landsting/2020/07/fortsatt-arbete-med-vardinformationsmiljon-fvm/, 2020-11-05
[162] https://vardgivarguiden.se/nyheter/2020/juni/avbruten-upphandling-av-framtidens-vard-informationsmiljo/, uttagsdatum 2020-11-05
[163] Intervju med regionens IT-direktör Stefan Schildt 2020-06-30.
[164] Presentationsmaterial för HSF:s beredningsgrupp, augusti 2020.

för ett nytt journalsystem som pågått parallellt och tidigare bedrivits avskilt från FVM-programmet som t.ex. masterdata[165], kommer att fortsätta.

I Region Stockholms strategi för it och digitalisering 2020–2023[166], understryks att en viktig framgångsfaktor är ett utpekat ägaransvar. Direktörsgruppen fattade 2019 ett beslut[167] om ett samlat objektägarskap på SLSO för egenägd vård, vilket framgår av den remiss[168] som skickats ut under hösten 2020. Det förslag om en ny styrmodell för it- och digitalisering som finns inom Region Stockholm innebär att det inom objektfamiljen ehälsa och it ska finnas två objekt som i sin tur omfattar ett antal områden och digitaliseringstjänster.[169] Flera vårdgivare har redan slagit samman sina it- och medicinteknik (MT)-avdelningar, eftersom MT-utrustning i allt högre utsträckning är nätverksansluten. Förslaget om ny styrmodell innebär att även inköp, underhåll och drift av MT inkluderas.[170] Sammanfattningsvis pågår det en mängd förändringar inom regionen som innebär förändringar i ansvar, roller och organisering av regionens underhålls- och utvecklingsverksamhet som berör it och digitalisering.

7.1.3 Revisionens bedömning

Revisionen konstaterar att projektet FVM har kantats av svårigheter. Både program och upphandling har fått avbrytas flera gånger. Revisionen konstaterar att nära 466 mnkr har upparbetats i det nedlagda programmet FVM. Med anledning av hur mycket arbete som återstår innan vårdinformationen helt kan följa patienten genom vården ser revisionen en risk att kvarstående medel inte är tillräckliga för att uppnå fullmäktiges mål. Revisionen bedömer, liksom tidigare, att det behövs mer och tydligare underlag för kostnadsberäkning av nödvändiga förberedande åtgärder.

Revisionen bedömer att det i nuvarande utvecklingsarbete som koordineras av tjänstepersoner från olika förvaltningar är oklart hur beslut vid behov ska eskaleras till den politiska nivån. Den tidigare rekommendationen om att förtydliga ansvarsfördelningen i beslutsgången gällande dåvarande FVM, särskilt ansvarsfördelningen mellan tjänstemanna- och den politiska nivån, bör därför gälla även för den nya organisationen av arbetet. Detta för att säkerställa insyn för beslutsfattare i ett sådant avgörande arbete som vårdens digitalisering. Övriga rekommendationer avslutas i och med FVM-programmets upphörande.

Revisionen har också tidigare påtalat att FVM inför upphandlingen inte hade dokumenterat underlag som exempelvis strategisk analys och budget i form

---

[165] Sedan granskningen har programmet MasterDataManagement (MDM) startats som ägs och leds av HSF.
[166] RS 2019-0669, RS 2019-0829
[167] RS 2019-0098
[168] Stärkt styrning av it och digitalisering (RS 2020-0242). Remisstiden pågår till 29 januari 2021. Regionfullmäktige väntas fatta beslut 4 maj 2021.
[169] Intervju RKL 2020-09-03.
[170] Protokoll, Beredningsgruppens möte 2020-06-25.

av studie, i enlighet med fullmäktiges policy för inköp. Detta kan nu försvåra bland annat erfarenhetsöverföringen till framtida arbete.

7.2 It-styrning

It är en viktig förutsättning för kärnverksamheten. Regionfullmäktige underströk i budget 2020 [171] att it-verksamheten ska bedrivas samlat och kostnadseffektivt samt stödja innovation och digitalisering. Digitalisering förutsätter emellertid särskilda förutsättningar som gemensam informations- och infrastruktur samt gemensamma digitala funktioner vilket nödvändiggör en tydlig styrning. I beslutsunderlag[172] för framtidens vårdinformationsmiljö framgår att en sammanhållen informationsmiljö är en förutsättning för att vårdens aktörer ska kunna arbeta effektivt tillsammans i nätverk med patientens behov i centrum.[173]

Revisionen har i tidigare granskningar[174] konstaterat att det är otydligt hur regionstyrelsen samordnar och styr it-frågorna som helhet. Det har inte heller varit tydligt hur styrelsens övergripande styrning påverkar det lokala arbetet då principerna för samordningen och samverkan inte varit tillräckligt utarbetade. Revisionen rekommenderade dåvarande landstingsstyrelsen, numera regionen, att stärka styrningen och samordningen samt etablera en övergripande styrning och samordning av it-infrastruktur och grunddata. Mot bakgrund av revisionens och andra aktörers rekommendationer[175] har regionledningskontoret bedrivit ett utvecklingsarbete under åren 2017–2019 som utmynnat i ett förslag om stärkt styrning av it och digitaliseringsarbetet. Förslaget om stärkt styrning av it och digitalisering utgår från den av regionfullmäktige beslutade strategin för it och digitalisering.[176]

Av strategin framgår att det i verksamhetsansvaret för varje nämnd och bolag ingår att utveckla sina verksamheter med stöd av digitalisering. Med hjälp av digital teknik, ändrade arbetssätt och tillvaratagande av data ska verksamheterna effektiviseras och nya tjänster utvecklas. Styrningen av digitaliseringsarbetet ska vara integrerad i verksamhetsstyrningen men arbetet ska också samordnas så att gemensamma digitala tjänster utvecklas och suboptimering undviks.

---

[171] RS 2010-0823.
[172] LS 2017–0753
[173] RK 201305–0031. Ett samlat grepp om IT-verksamheten. Rapport nr 7/2013, RK 2018–0039 Framtidens vårdinformationsmiljö – förutsättningar för it- och verksamhetsutveckling, Rapport Nr 9/2018,
[174] RK 201305–0031. Ett samlat grepp om IT-verksamheten. Rapport nr 7/2013. RK 201606–0044, Styrning och samordning av digitala stödsystem – e-hälsa. Rapport 5/2016.
[175] Till exempel Effektiv ledning, styrning och uppföljning inom Stockholms läns landsting, LS 2017–0180. Etablering verksamhetsdriven Vård-IT i Stockholms läns landsting, LS 2016–1205. Utredning om organisation och arbetssätt för trafikförvaltningens IT-verksamhet, TN 2016–0722. Utvärdering av alternativ för fortsatt konsolidering, standardisering och effektivisering av IT-leveranserna, LS 2016–1366
[176] RS 2019–0669.

Regionledningskontorets förslag om stärkt styrning av it och digitalisering innebär att styrningen fortfarande ska följa den ordinarie nämndstrukturen, men att vissa nämnder ges utökat ansvar för att hålla ihop organisationens utvecklingsarbete som helhet inom särskilt utpekade verksamhetsområden.[177] Vissa nämnder och styrelser har redan i dag ett samordningsansvar för digitaliseringsarbetet, men som revisionen tidigare har konstaterat, sker samordningen inte formaliserat utan genom frivilliga konsensusöverenskommelser.[178] Revisionen ser därför positivt på regionstyrelsens ambition att tydliggöra och formalisera ansvaret.

Mer konkret innebär förslaget om stärkt styrning att digitala tjänster som nyttjas av flera nämnder och bolag samlas hos vissa utpekade nämnder som ska ansvara för utveckling och tillhandahålla digitala tjänster. Stockholms läns sjukvårdsområde (SLSO) som sedan 2011 har ett samordningsansvar kring it och e-hälsa[179] föreslås få ett samordningsansvar för digitala tjänster som stöttar vårdproduktion. Hälso- och sjukvårdsnämnden föreslås få utökat ansvar för digitala tjänster som stödjer hälso- och sjukvårdssystemet och trafiknämnden för digitala tjänster som berör kollektivtrafiken. Regionstyrelsen föreslås ansvara för digitala tjänster inom verksamhetsstöd och infrastrukturrelaterade tjänster.

Om förslaget från regionstyrelsen beslutas av regionfullmäktige i maj, kommer nämnderna som får ett utökat styrnings- och samordningsuppdrag att få ett betydligt större mandat. Mandaten utökas från ren samordning och planering till styrning av hela tjänstens livscykel såväl funktionella, organisatoriska, ekonomiska, juridiska, tekniska som säkerhetsmässiga. Revisionen ser en risk att en intressekonflikt kan uppstå om en nämnd både har ett verksamhetsansvar, exempelvis som vårdgivare, och ett regionansvar, som kan leda till att måluppfyllelse sker på bekostnad av andra nämnders förmåga att nå sina mål.

Regionstyrelsen har ett samordningsansvar för digitaliserings- och innovationsarbete inom regionen.[180] Regionledningskontorets förslag om stärkt styrning av it och digitalisering saknar information om hur samordningen i praktiken ska gå till och hur övergripande roller, besluts- och samverkansformer ska tydliggöras för att samordningen ska kunna ske i praktiken Det finns i dag en mängd styrgrupper och råd men det finns ingen sammanställning av vilka mötesarenor som finns eller beskrivning av hur de är kopplade till varandra och till samordningsansvaret. Arbete pågår enligt intervjuer med att förtydliga förslaget på dessa områden och revisionen kommer att följa detta arbete.

Regionens it-miljö och applikationer är delvis fragmenterad och föråldrad och behöver förnyas. Revisionen har i tidigare granskningar konstaterat att ansvarsfördelningen i beslutsgången var otydlig, särskilt mellan tjänstemanna- och den politiska nivån. Revisionen har även pekat på att regionen saknar en strategi för hur

[177] RS 2020–0242, Stärkt styrning av it och digitalisering. Sista dag för remissyttrande var 2021-01-29.
[178] RK 201305–0031. Ett samlat grepp om IT-verksamheten. Rapport nr 7/2013.
[179] Samordningsansvaret ligger på SLSO sedan 2011 efter delegation från dåvarande landstingsdirektören till sjukvårdsdirektören för SLSO.
[180] RS 2019–0669, RS 2019–0829, RS 2020–0284, 3 § p.7c.

befintliga it-system ska avvecklas och kostnadskalkyl för detta.[181] Revisionen ser en fortsatt risk om ansvaret för avveckling av system och konsolidering av applikations- och driftsmiljöerna inte tydligt uttrycks i det utökade samordningsansvaret som vissa nämnder föreslås få.

7.3 Första linjens digifysiska vård

I ett särskilt projekt[182] har revisionen granskat om utvecklingen av digifysisk vård, med fokus på primärvården, sker så att möjligheterna till digital vård tas till vara samtidigt som riskerna för ineffektivitet motverkas. Revisionens samlade bedömning är att regionens strategier inte ger en tydlig inriktning och ansvarsfördelning för arbetet med digitaliseringen samt att kravställning och uppföljning av vårdavtalen behöver utvecklas.

Revisionen konstaterar att regionens policy och strategi som berör digitalisering anger att ansvaret för digitaliseringen ska följa verksamhetsansvaret. Vad det i praktiken innebär för hälso- och sjukvårdsnämnden som beställare i förhållande till vårdgivarna är otydligt. Revisionen noterar att det inom regionledningen finns planer på att ta fram riktlinjer som ska klargöra de olika aktörernas ansvar kopplade till strategin, vilket revisionen bedömer som angeläget. Revisionen anser att regionstyrelsen, exempelvis i riktlinjerna, särskilt bör tydliggöra hälso- och sjukvårds-nämndens ansvar för digitaliseringen i rollen som beställare av hälso- och sjukvård.

Revisionen bedömer att regionen, genom Inera, deltar i och finansierar digitala utvecklingssatsningar med begränsad nytta för Region Stockholm. Regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden behöver fastställa på vilka grunder regionen ska delta i Ineras utvecklingssatsningar och hur beslut om deltagande i dessa ska tas.

Regionstyrelsen har ombetts att yttra sig över rapporten senast 2020-04-13.

7.4 Hållbar läkemedelskedja

Läkemedel, både tillverkning och användning, har påverkan på miljön. Sveriges läkemedelsförsörjning är en del i ett globalt handelsflöde och landet är importberoende. Revisionen har därför granskat hur bland annat regionstyrelsen[183] styr mot en hållbar läkemedelskedja. Enligt Region Stockholms miljöprogram[184] ska en hållbar läkemedelskedja bidra till att minska miljöpåverkan från läkemedel vid tillverkning, användning och kassation.

---

[181] Regionrevisorernas projektrapport Nr 9/2018
[182] Regionrevisorerna, Projektrapport 5/2020 Första linjens digifysiska vård
[183] Regionrevisorernas årsrapporter 2020 för hälso- och sjukvårdsnämnden (RK 2020-0003), vårdens kunskapsstyrningsnämnd (RK 2020-0019), Stockholms läns sjukvårdsområde (RK 2020-016) och fastighets- och servicenämnden (RK 2020-0021)
[184] LS 2015-0092. Av regionens miljöprogram (MP 2017-2021) framgår det att regionen ska arbeta för en hållbar läkemedelskedja som ska bidra till att minska miljöpåverkan från läkemedel vid tillverkning, användning och kassation. Två indikatorer har tagits fram för att

7.4.1 Roller och ansvar inom läkemedelskedjan

Granskningen har visat att läkemedelskedjan omfattar flera steg och aktörer (se rapport 7/2020 Läkemedelsförsörjning inom slutenvården) redan innan regionerna nås av sin leverans. Region Stockholm handhar och har rådighet över de sista stegen: upphandling av läkemedelsleverantörer och läkemedelsförsörjare (för närvarande ApoEx) som distribuerar till slutenvården. Vart och ett av dessa steg, såväl innan som efter leveransen till vårdgivarna, innebär risk för miljöpåverkan i bl.a. tillverkning, handel, distribution, upphandling, avtal samt distribution.

Läkemedelsförsörjningen i regionen förvaltas som ett så kallat förvaltningsobjekt. Det innebär att det finns en egen förvaltningsorganisation fristående från andra förvaltningar. Inom objektets operativa förvaltning arbetar cirka tolv personer som har huvuddelen av sin arbetstid i andra förvaltningar. Ytterligare åtta vårdgivarrepresentanter är kopplade till förvaltningsorganisationen i ett sjukhusapoteksfunktionsråd och flera arbetsgrupper. Objektet leds av en förvaltningsledare och styrs av en objektägare (tjänstemän från HSF respektive serviceförvaltningen). Vid behov föreläggs hälso- och sjukvårdsnämnden (HSN) ärenden för beslut. Enligt objektstyrningen i regionen styrs det operativa arbetet enligt en förvaltningsplan som årligen beslutas av styrgruppen.[185]

Under vårdens kunskapsstyrningsnämnd (VKN) finns en läkemedelskommitté[186], etablerad enligt lag[187], som arbetar med läkemedel utifrån säkerhet, rationalitet och kostnadseffektivitet. Kommittén är ett rådgivande expertorgan och styrs av policys, riktlinjer, anvisningar från flera håll; VKN, hälso- och sjukvårdsförvaltningen (HSF), kommittén själv etc. Ledamöterna i kommittén har medicinsk, farmaceutisk och klinisk farmakologisk expertis och till stöd har de en kunskapsorganisation bestående av expertgrupper inom olika terapiområden. Kommittén tar bl.a. fram Kloka listan med rekommendationer av läkemedel.[188] Rekommendationerna, riktade till förskrivande sjukvårdspersonal, väger bl.a. in miljö som en aspekt, men framförallt utgår listan från vilket läkemedel som är bäst för patienten. Listan uppdateras årligen.

---

konkretisera målet, dels att utsläppen av miljöbelastande läkemedelssubstanser ska minska dels att kassationen av läkemedel ska minska.

[185] Förvaltningsplan Material - och Tjänsteförsörjning (RS 2020-0020). Varje förvaltningsobjekt har en styrgrupp som består av representanter för verksamheten. Styrgruppen fattar beslut om frågor som rör det egna förvaltningsobjektet och består här av objektägare Material och tjänster (MoT), förvaltningsledare MoT, förvaltningsledare IT MoT och vårdgivarrepresentanter.

[186] https://www.janusinfo.se/lakemedelskommitten.4.26c2548c1616574394b1a72.html, uttagsdatum 2020-06-11

[187] Lagen om läkemedelskommittéer (1996:1157)

[188] Pharmaceuticals and Environment: a web-based decision support for considering environmental aspects of medicines in use*, European Journal of Clinical Pharmacology*, vol 76, 2020.

Inom regionledningskontoret (RLK) arbetar hållbarhetsavdelningen med miljöprogrammet och dess mål, men också specifikt med läkemedel. RLK fungerar som stödfunktion till övriga förvaltningar som arbetar med läkemedel och miljöaspekter. Bl.a. samlar hållbarhetsavdelningen en grupp för läkemedel och miljö där apotekare, miljösamordnare m.fl. från vårdgivare och HSF deltar. Många källor pekar på brist på transparens inom stora delar av läkemedelsindustrin, vilket minskar styrbarheten gällande miljöfrågor. I samarbete med upphandlingsavdelningen på serviceförvaltningen ställs hållbarhetskrav på tillverkningsledet vid varje upphandling av läkemedel. Kraven utvecklas kontinuerligt. RLK hållbarhet initierar regelbundet leverantörsrevisioner som ett verktyg för uppföljning.

Hälso- och sjukvårdsnämnden ansvarar för producentobunden läkemedelsinformation till hälso- och sjukvården på regionens webbplats Janusinfo[189]. Via webbsidan finns det dels uppdaterade information om läkemedels miljöpåverkan dels hänvisning till regionens förteckning av miljöbelastande läkemedel. Förteckningen är framtagen i samarbete mellan regionens läkemedelskommitté och regionledningskontoret. På Janusinfo finns även en vägledning för hur vårdgivare bör kassera läkemedel. Ansvaret för kassering av läkemedel ligger på den enskilda verksamheten[190] och av vägledningen framgår det att enskilda verksamheter kan ha lokala rutiner och instruktioner.

Upphandling av läkemedel sker centralt av upphandlingsenheten på serviceförvaltning vid fastighets- och servicenämnden (FSN), på uppdrag från förvaltningsobjektet Läkemedel. Sedan 2020 tillämpar regionen nya hållbarhetskriterier[191] i upphandlingar. För läkemedelsupphandling finns en styrgrupp där alla vårdgivare finns representerade och samråd sker med expertgrupp[192] där läkemedelsenheten inom HSF ingår samt representanter från Stockholms läns sjukvårdsområdes (SLSO:s) verksamheter. Privata vårdgivare med avtal med regionen får nyttja läkemedelsavtalen så länge det är läkemedel som rör sådan verksamhet som vårdgivaren har avtalat om med regionen.

7.4.2 Regionstyrelsens arbete

Det grundläggande styrdokumentet för arbetet är Region Stockholms miljöprogram[193]. Regionstyrelsen ska enligt miljöprogrammet följa upp och kontrollera att styrningen av miljöarbetet fungerar tillfredsställande. Uppföljning av miljöprogram sker i den årliga budget- och redovisningsprocessen.

---

[189] https://janusinfo.se/
[190] https://janusinfo.se/praktiskinformation/kassationavlakemedel.4.72866553160e98a7ddf1d63.html
[191] https://www.upphandlingsmyndigheten.se/hallbarhet/stall-hallbarhetskrav/sjukvard-och-omsorg/lakemedel/lakemedel/, uttagsdatum 2020-11-23
[192] Samma expertgrupp arbetar med underlaget till Kloka listan och dess läkemedel.
[193] LS 2015-0092

Regionledningskontorets tjänstemannabeslutade plan för läkemedel och miljö[194] beskriver hur vårdverksamheter ska arbeta för att uppnå målet i MP 2017-2021. I planen anges ansvar och exempel på aktiviteter. När det gäller att minimera användningen av miljöpåverkade läkemedel hänvisas det för mer information till Janusinfo, förteckning över miljöbelastande läkemedelssubstanser och Kloka Listan. Kloka Listan rekommenderar läkemedel vid vanliga sjukdomar. Av granskningen har det framgått att efterlevnaden till Kloka listan bland samtliga vårdgivare är närmare 90 procent. Ca 60 procent av läkemedlen som finns i den miljöbelastande förteckningen rekommenderas i Kloka Listan. Statistik[195] visar på viss minskning av såväl miljöbelastande substanser som återfinns på Kloka listan som miljöförteckningen.

Plan för läkemedel och miljö beskriver också beräkning och definition av måluppfyllelse. Det finns även åtgärdsförslag[196] för respektive substans på förteckningen över miljöbelastande läkemedel samt för minskad kassation. Dessa är framtagna i samråd med Region Stockholms läkemedelskommitté och dess expertråd och uppdateras årligen.

I miljöredovisningen 2019[197] anses mål 3, en hållbar läkemedelskedja som med bibehållen patientnytta bidrar till att minska miljöpåverkan från läkemedel vid tillverkning, användning och kassation, vara delvis uppfyllt. Detta p.g.a. att endast en privat vårdgivare har avtalskrav om att arbeta med substanser enligt förteckningen över miljöbelastande läkemedelssubstanser. Enligt intervjuer arbetar de flesta egenägda vårdverksamheterna inom regionen utifrån sina lokala mål, baserade på förteckningen över miljöbelastande läkemedelssubstanser. Många verksamheter kan visa på en kraftigt minskad användning av sina målsatta substanser under 2019. Verksamheter har också infört åtgärder för att minska kassationen av oanvända läkemedel genom bättre behovsanpassning av inköp, lagerhållning och hantering. Miljöredovisningen pekade bl.a. på resursbrist hos vårdgivare vilket då försvårade framtagande av statistik och därmed gav haltande redovisning, men har enligt uppgift förbättrats sedan 2019.

Enligt miljöprogrammet ska lokala mål och anvisningar antas av nämnd respektive styrelse för vart och ett av de övergripande målen. Granskningen visar att hälso- och sjukvårdsnämnden inte har antagit några egna mål kopplat till hållbar användning och kassation av läkemedel. Förvaltningen har däremot antagit lokala mål som framhåller att krav ska ställas i enlighet med MP 2017-2021 i avtalen med vårdgivare. Ett av dessa lokala mål saknar specifika målvärden, målet att hälso- och sjukvårdsförvaltningen ska informera om

[194] LS 2017-0129. Planen är giltig t.o.m. sista december 2021. Planen omfattar inte upphandling eller uppföljning av avtalskrav.
[195][195] http://gups.sll.se/SASStoredProcess/do, uttagsdatum 2020-11-30
[196] LS 2017-0129
[197] RS 2019-0242

miljöklassificerade läkemedel och stödja vårdgivare till att minska miljöpåverkan från läkemedel.

7.4.3 Revisionens bedömning

Revisionen konstaterar att fullmäktige i och med beslut om miljöprogram 2017-2021 har ambitiösa mål gällande hållbar läkemedelsanvändning. Regionledningskontoret har i sin tur omvandlat målen till konkreta åtgärder i plan för läkemedel och miljö. Revisionen anser dock att indikatorerna endast tar fasta på två av tre områden där minskning ska ske: användning och kassation, men inte adresserar tillverkning. Efter att fullmäktige beslutat om ny hållbarhetsstrategi bör regionstyrelsen därför säkerställa att hela det mål som slås fast kan följas upp.

Revisionen konstaterar att hälso- och sjukvårdsnämnden inte tagit fram egna mål i enlighet med fullmäktiges miljöprogram och inte heller att arbetet fått genomslag i avtal med vårdgivare. Inför det nya hållbarhetsprogrammet bör regionstyrelsen, inom ramen för sin uppsikt, säkerställa att hälso- och sjukvårdsnämnden omvandlar aktuella mål i avtalsöverenskommelse med vårdgivare.

7.5 Läkemedelsförsörjning i slutenvården

I ett särskilt projekt[198] har revisionen granskat om Region Stockholm säkerställer en tillräcklig tillgång av läkemedel i slutenvården. Läkemedelsförsörjning inom slutenvården är en lång och komplex kedja, där regionen endast har rådighet över de sista stegen, bl.a. upphandling av läkemedelsleverantörer och -distributör till slutenvården. Försörjningen av läkemedel är sårbar och frekvensen av restnoterade läkemedel både inom Sverige och utomlands ökar.

Flera nämnder har ansvar för olika delar av läkemedelsförsörjningen arbetet med läkemedel, regionstyrelsens har ett särskilt ansvar i och med uppsiktsplikten. Respektive vårdgivare har ansvar för sin egen läkemedelsförsörjning i den slutna vården[199]. Det operativa arbetet med läkemedelsförsörjning har organiserats i objektförvaltning. Revisionen bedömer att läkemedelsförsörjningen styrs så att det finns förutsättningar för en tillräcklig tillgång på läkemedel inom slutenvården. Regionen uppfyller också i huvudsak kraven i lagen om funktioner inom läkemedelsförsörjning. Att samla olika parter och arbetet i objektförvaltning bedömer revisionen har underlättat samarbete och planering. Revisionen bedömer också att det finns en tydlig roll- och ansvarsfördelning, både för respektive nämnd och i den objektförvaltning där det praktiska arbetet bedrivs.

[198] Regionrevisorernas projektrapport 7/2020, Läkemedelsförsörjning i slutenvården (RK 2020-0040)
[199] enligt lagen om handel med läkemedel (2009:366)

Störningar i läkemedelsförsörjningskedjan som uppstår inom de delar av som regionen inte har rådighet över, måste ändå hanteras inom regionen. Revisionen bedömer att regionen arbetar för att förebygga konsekvenser av läkemedelsbrist. Detta sker genom de regelbundna kontakter förvaltningsobjekt läkemedelsförsörjning har med avtalade läkemedelsleverantörer, och delvis genom det samarbete Region Stockholm har med andra regioner för att lösa situationer av läkemedelsbrist.

Uppföljning av arbetet med läkemedelsförsörjning sker främst genom VKN:s återkommande årsrapport för läkemedel, genom förvaltningsobjektets löpande uppföljningsstruktur och FSN:s ordinarie avtalsuppföljning. Revisionen bedömer att var och en av delarna av uppföljning är adekvata, men menar också att en samlad bild av läkemedelsförsörjningen till politisk nivå skulle underlätta regionens beredskap inför kris eller extraordinära händelser. Revisionen bedömer därför att regionstyrelsens uppföljning och uppsikt av läkemedelsförsörjningen bör utvecklas då den idag endast omfattar läkemedelskostnader.

Revisorerna i revisorsgrupp I överlämnade rapporten till regionstyrelsen för yttrande senast 2021-08-30.

7.6 Planering och dimensionering av ST-platser

I ett särskilt projekt[200] har revisionen granskat om planering och dimensionering av specialiseringstjänstgöringstjänster (ST-tjänster) sker så att behovet av specialistutbildade läkare tillgodoses både på kort och lång sikt. Revisionens samlade bedömning är att planering och dimensionering av ST-tjänster behöver stärkas på flera punkter för att behovet av specialistutbildade läkare ska kunna tillgodoses både på kort och lång sikt.

Det var hälso- och sjukvårdsnämndens ansvar som granskades i projektet och projektrapporten har överlämnats till nämnden. När det gäller ansvaret för planering och dimensionering av ST-tjänster berör granskningen även regionstyrelsen enligt nedan.

Fram till 2018 låg hela ansvaret för planering och dimensionering av specialiseringstjänstgöringen för specialiserade läkare på regionstyrelsen. Därefter har ansvaret varit delat på så sätt att hälso- och sjukvårdsnämnden tog över medlen för finansieringen av dessa tjänster från och med 2018 medan ansvaret att hantera planering och dimensionering låg kvar på regionstyrelsen. I april 2020 flyttade även ansvaret för frågan om specialiseringstjänstgöring till hälso- och sjukvårdsnämnden vilket innebär att huvuddelen av ansvaret för planering och dimensionering nu ligger på hälso- och sjukvårdsnämnden.

Det tidigare delade ansvaret har inneburit en svårighet att hantera ST-frågan i sin helhet. Samverkan mellan regionledningskontoret och hälso- och

[200] Regionrevisorerna, projektrapport 10/2020 Planering och dimensionering av ST-tjänster

sjukvårdsförvaltningen har varit knapp och var och en har arbetat med frågan utifrån sitt respektive perspektiv. Exempelvis inrättades en organisation för samverkan kring ST mot bakgrund av ett beslut om samverkan som fattades 2013. Organisationen utformades och leddes av landstingsstyrelsens förvaltning, nuvarande regionledningskontoret. Efter ungefär ett års arbete upphörde organisationen och en av anledningarna var en för svag koppling till hälso- och sjukvårdsförvaltningen där delar av ST-frågan hanterades då, bland annat genom avtalen med vårdgivarna.

Trots att huvuddelen av ansvaret för planering och dimensionering nu ligger på hälso- och sjukvårdsnämnden finns fortfarande områden där det krävs samverkan mellan regionledningskontoret och hälso- och sjukvårdsförvaltningen, inte minst när det gäller prognoser och behovsanalyser av specialister och ST-tjänster. Hälso- och sjukvårdsnämnden ansvarar för att säkerställa den långsiktiga kompetensförsörjningen inom hälso- och sjukvården medan regionstyrelsen har det övergripande ansvaret för regionens strategiska kompetensförsörjning. Revisionens bedömning är därför att det finns en viss otydlighet vad gäller ansvaret för planering och dimensionering av ST-tjänster.

Revisionen rekommenderade hälso- och sjukvårdsnämnden i projektrapporten att initiera ett arbete för att tydliggöra ansvarsfördelningen mellan sitt och regionstyrelsens uppdrag, exempelvis ansvaret för behovsanalyser och prognoser för olika specialiteter inom hälso- och sjukvården. Regionstyrelsen bör därför tillsammans med hälso- och sjukvårdsnämnden tydliggöra ansvarsfördelningen för planering och dimensionering av ST-tjänster, exempelvis ansvaret för behovsanalyser och prognoser för olika specialiteter inom hälso- och sjukvården.

Rekommendation:

- Regionstyrelsen bör tillsammans med hälso- och sjukvårdsnämnden tydliggöra ansvarsfördelningen för planering och dimensionering av ST-tjänster, exempelvis ansvaret för behovsanalyser och prognoser för olika specialiteter inom hälso- och sjukvården.

7.7 Socialt hållbar inköpsprocess

I ett särskilt projekt[201] under 2020 har revisionen granskat om det säkerställas att krav från lagar och styrande dokument[202] inom social hållbarhet

[201] Regionrevisorerna, Rapport 6/2020 Socialt hållbar inköpsprocess
[202] Inkluderande styrdokument i granskningen var: Handlingsplan för arbetet med barnkonventionen inom SLL LS (0503–0549), Jämställdhetspolicy (LS 0501–0052), Policy för delaktighet för personer med funktionsnedsättning LS (2016–0496), Uppförandekod för leverantörer (LS 1303–0353), Åtgärdsplan avseende nationella minoriteter och rätten till språk LS (1003–0199)

beaktas vid regionens inköpsprocess för samordnade upphandlingar. Granskningen ansvarsprövade regionstyrelsen och fastighets- och servicenämnden.

Fullmäktiges budget för 2020 och styrande dokument för inköp tydliggör att social hållbarhet ska ha en konkret tillämpning i inköpsprocessen. Revisionen kan konstatera att det enbart är sociala hållbarhetskrav kopplat till uppförandekoden för leverantörer som ger konkret avtryck.

Revisionen ser positivt på att regionstyrelsen bereder en hållbarhetspolicy och hållbarhetsstrategi, som fullmäktige föreslås anta under 2021, som ska förtydliga och konkretisera innebörden av social hållbarhet. Revisionen bedömer att regionstyrelsen inom ramen för detta arbete bör ta fram ytterligare stödjande dokument för att tydliggöra och konkretisera följsamhet till de olika områdena inom social hållbarhet. Vidare rekommenderar revisionen att regionledningskontoret i samverkan med serviceförvaltningen, som ansvarar för de samordnade upphandlingarna, bör tydliggöra RLK hållbarhets roll i inköpsprocessen.

Regionrevisorerna har lämnat över rapporten till regionstyrelsen för yttrande senast 30 augusti 2021.

7.8 IT-säkerhet i nätverksansluten medicinteknisk utrustning

I ett särskilt projekt[203] har revisionen granskat om regionen har tillräcklig styrning och intern kontroll för att motverka störningar som kan hota driftsäkerheten för medicinteknisk utrustning (MTU). Granskningen berör regionstyrelsen, fastighets- och servicenämnden (SF IT), styrelsen för Danderyd sjukhus samt nämnden för Karolinska universitetssjukhuset.

Revisionens samlade bedömning är att regionstyrelsen har genomfört åtgärder för att stärka styrningen, kraven och ansvarsfördelningen kring it-säkerhet för MTU, men att uppföljningen av hur nämnder eller styrelser i praktiken arbetar med detta inte är tillräcklig. Regionstyrelsen bör också försäkra sig om att nätverksansluten MTU, som sjukhusen har upphandlat och konfigurerat med avsteg från regionens gällande riktlinjer, upprätthåller en tillräcklig it-säkerhetsnivå. Samverkan mellan nätverksleverantören SF IT och akutsjukhusens medicintekniska avdelningar kan dessutom stärkas ytterligare, framför allt när det gäller upphandling och riskhanteringsarbetet.

Revisorerna i revisorsgrupp I överlämnade rapporten till regionstyrelsen för yttrande senast 2021-03-16.

7.9 Byte av huvudman för utlandsvården och Tobiasregistret

Regionfullmäktige beslutade den 23 juni 2020 (RS 2020–0002) att uppdra åt regionstyrelsen att i sitt förslag till budget 2021, efter samråd med

[203] Regionrevisorerna, Projektrapport 3/2020 IT-säkerhet i nätverksansluten medicinteknisk utrustning.

Karolinska universitetssjukhuset och berörda bolag, återkomma med förslag till framtida organisation för vård till utländska patienter och Tobiasregistret. Fullmäktige skriver i beslutet att ansvaret för Tobiasregistret särskilt ska beaktas. Tobiasregistret är ett nationellt register för givare av blodbildande stamceller som startades av Tobias Stiftelsen som sedan 1992 förvaltats inom Stockholm Care AB (Care). Eftersom fullmäktiges beslut inte har genomförts i sin helhet har revisionen granskat hur regionstyrelsen har berett ärendet. Granskningen har genomförts genom intervjuer och dokumentstudier.

7.9.1 Utredning om den framtida organisationen

Vid årsgranskning av Care framkommer att regionledningskontoret har genomfört utredningen om en framtida organisation utan att involvera bolagets verksamheter förrän det var dags att skriva ett remissyttrande.[204] Regionledningskontoret har i förslaget inte heller tagit hänsyn till de slutsatser som framkom i den utredning om utlandsverksamheten som Landstingsstyrelsens förvaltning genomförde 2015.[205]

Regionledningskontoret skickade sitt förslag om framtida organisation för vård till utländska patienter och för förvaltningen av Tobias registret (RS 2020–0622) på remiss drygt två månader efter fullmäktiges beslut, den 4 september. Förslaget innebär att Stockholm Care AB ska avvecklas och verksamheterna utlandsvård och Tobiasregistret överföras till Karolinska per den 1 januari 2021. Remissvar skulle lämnas inom 3,5 veckor, den 30 september. Samtliga remissinstanser tillstyrkte i sina yttranden regionstyrelsens förslag, även Karolinska och Care, varpå fullmäktige fattade beslut enligt regionstyrelsens tjänsteutlåtande den 17 november (RS 2020–0622, RS 2019–1079). Fullmäktige beslutade också att det generella och specifika ägardirektiven för Stockholm Care AB ska upphöra att gälla från och med den 1 januari 2021.

VD för Care, i samarbete med personalen, hade utarbetat ett tjänsteutlåtande[206] som underlag till bolagets remissyttrande där det framgår att regionledningskontorets remissförslag inte i tillräcklig utsträckning tagit hänsyn till Tobisregistrets särskilda behov. Ingen risk- eller konsekvensanalys låg till grund för den organisation som föreslogs enligt remissen, vilket VD och personalen i tjänsteutlåtande uttrycker som en oacceptabel stor risk. Det gäller framförallt bytet av huvudman som man anser kan äventyra Tobiasregistrets nationella uppdrag att säkerställa tillgången på blodstamsceller från obesläktad givare. VD:s och personalens tjänsteutlåtande skickades ut inför Cares extra styrelsemöte den 25 september.

Av styrelseprotokollet från mötet framgår att styrelsen ansåg att tjänsteutlåtandet och förslaget till remissyttrande hade skickats ut för sent för att ledamöterna skulle ha möjlighet att ta del av yttrandet inför mötet. Ordförande föreslog att styrelsen med stöd i tjänsteutlåtandet på egen hand skulle

[204] Tjänsteutlåtande, SC 2020–77.
[205] LS 2015–0940, Utlandsverksamhet.
[206] Tjänsteutlåtande, SC 2020–77.

formulera bolagsstyrelsens remissyttrande samt att ordförande skulle formulera ett utkast för vidare godkännande av övriga styrelsen. Styrelsen godkände ordförandes förslag till remissyttrande.[207] Samtliga i styrelsen för Care, förutom regionens representant, är anställda på Karolinska. Styrelseordföranden är även sjukhusdirektör för Karolinska.

Styrelsens remissvar innehåller inga av de farhågor gällande överflytt av Tobiasregistret till Karolinska som framkom i VD:s och personalens tjänsteutlåtande. Styrelsen framför i yttrandet[208] att de tillstyrker förslaget givet att Karolinska ser hanteringen som relativt okomplicerad och har långvarig och omfattande erfarenhet av medicinska register, men betonar också att registrets nationella uppdrag samt samråd med Tobias Stiftelsen[209] behöver beaktas vid organiseringen av registret. Karolinska skriver i sitt remissyttrande[210] att Tobiasregistret är ett biologiskt register och att sådan biologisk förvaltning utförs inom Karolinska och att förvaltningen av Tobiasregistret är okomplicerad och därför väl kan hanteras inom sjukhuset.

Tobiasregistrets personal lämnade i början på oktober en skrivelse[211] till den tjänsteperson på regionledningskontoret som har sammanställt remissvaren. I skrivelsen framgår det att styrelsen för Care inte beaktade VD:s och personalens förslag i Cares remissyttrande. I tjänsteutlåtandet framgår bland annat att Tobiasregistret syfte och användning saknar likheter med biobanker, kvalitetsregister eller blodgivarregister.

VD för Care och styrelseordförande har haft olika tolkningar när det gäller ansvar och roller för utlandsvården vilket kan ha påverkat remissvarets utformning. VD för Care menar, med stöd från regionledningskontorets jurister att fullmäktiges beslut att all utlandsvård ska hanteras i samarbete med bolaget. Styrelseordförande för Karolinska framhåller, med stöd av Karolinskas jurister, att det inte finns något som talar för att Karolinska inte ska hantera utländska patienter i egen regi.[212] Brist på samsyn är en förklaring till att Karolinska och Care under en treårsperiod inte kunnat komma överens om ett nytt samarbetsavtal vilket påverkat Cares intäktsmöjligheter.[213]

En jävssituations kan ha uppstått efter produktionsutskottets beredning av förslag till styrelse- och nämndledamöter.[214] I styrelseprotokollet från extrainsatt styrelsemöte den 25 september[215] framgår att ordförande för Care,

[207] Styrelseprotokoll, Stockholm Care nr 7, 2020. Dnr 2020.85.
[208] Remissyttrande. Dnr 2020.85.
[209] Tobias Stiftelsen bildades med syfte att upprätta ett register över benmärgsgivare. Tobiasregistret är i dag det svenska nationella registret för blodstamceller och innehåller personer i Sverige som är villiga att donera blodstamceller. Sedan 2007 samarbetar stiftelsen med Tobiasstiftelsen med Region Stockholm som ansvarar för driften av registret.
[210] Dnr K2020-6241.
[211] Ang. frågan om Tobiasregistrets framtida tillhörighet, daterad 2020-10-08. Diarieförd under RS 2020–0622
[212] Styrelseprotokoll Stockholm Care nr 5, 2020. Dnr 2020:78.
[213] Styrelseprotokoll Stockholm Care nr 5, 2020. Dnr 2020:78.
[214] Fullmäktiges protokoll, 5 maj 2020 (§94) Styrelsen för Stockholm Care valdes från ordinarie bolagsstämma 2020 till slutet av ordinarie bolagsstämma 2021.
[215]Styrelseprotokoll Stockholm Care nr 6, 2020. Dnr 2020:78.

när bolagsstyrelsens remissyttrande av förslag om framtida organisation för vård till utländska patienter och för förvaltningen av Tobias registret är färdigställt och redo för beslut, tänkte anmäla jäv utifrån sin roll som sjukhusdirektör på Karolinska, då förslaget innebär att yttra sig om en avveckling av bolaget och verksamhetsövergång till Karolinska. Övriga styrelseledamöters jäv diskuterades, men ordförande ansåg att potentiellt jäv inte kunde anses föreligga för dem med utgångspunkt i de roller och positioner de har i sina ordinarie uppdrag. Ordförande fick medhåll av ägarrepresentant i sin tolkning avseende potentiellt jäv. Det finns ingen diarieförd anteckning om att jäv har anmälts, inte heller av ordföranden.

7.9.2 Care under 2021

I samband med att själva överlåtelsen skulle genomföras framkom ett antal omständigheter som försvårade en överflytt av Tobiasregistret till Karolinska. Det handlade bland annat om en osäkerhet kring hanteringen när det gäller flytt av cirka 160 000 donatorers samtycken till en ny huvudman utifrån GDPR-lagstiftningen. Den 21 december informerade VD för Care personalen i bolaget om att tjänstemän vid regionledningskontoret därför informellt hade bestämt att enbart utlandsverksamheten och stabsfunktioner skulle flyttas från Care till Karolinska per den 1 januari 2021. Care skulle därmed tills vidare kvarstå som huvudman för Tobiasregistret och den personal som arbetar med registret skulle arbeta kvar i bolaget. Flera av de försvårande omständigheter hade VD samt personalen framfört redan under remissomgången enligt ovan.

Det är oklart om beslutet att Care ska var huvudman för Tobiasregistret är en permanent lösning eller en tillfällig övergångslösning. Enligt intervjuer med regionledningskontoret och bolaget har inget nytt ägardirektiv, ingen ny budget eller verksamhetsplan ännu beslutats för 2021. Tobiasregistret finansieras gemensamt av Sveriges regioner och utgör en nationell resurs.[216] SKR:s rekommendationen om solidariskt driftsbidrag från samtliga regioner förnyas vart 3:e år och löper ut 2021. Tobiasregistrets tillhörighet till region Stockholm försvårar i vissa avseenden finansieringen, t.ex. genom penningdonationer eftersom den organisatoriska tillhörigheten till regionen hindrar verksamheten från att beviljas ett 90-konto. Att verksamheten juridiskt frikopplas från regionen skulle kunna underlätta fortsatt finansiering och utbyggnad av Tobiasregistret.[217] Dock behöver detta sättas i relation till andra finansieringsformer som finns i dag såsom driftsfinansieringen som i sin tur försvåras om registret inte är kopplat till regionen.

Tjänstemän på regionledningskontoret utformar nu ett nytt beslut om huvudman för Tobiasregistret som ska presenteras för regionstyrelsen i april och för regionfullmäktige i maj. Styrelsen för Care kvarstår tills vidare. Bolaget har enbart 8 personer som numer är anställda i bolaget. En interimslösning

[216] RS 2020–0469, Budget 2021.
[217] SC 2020–77, Tjänsteutlåtande.

har utformats som gäller fram till 30 april 2021 som innebär att VD-assistent och ekonomichef hyrs in från Karolinska [218] samt att en tillförordnad VD har tillsatts av styrelsen.[219] Ett resursavtal ska tecknas mellan Karolinska och Care om vilka administrativa stödtjänster som Care fortsättningsvis ska köpa av Karolinska.[220] Bolagets lokaler är uppsagda per 15 juni på grund av den planerade verksamhetsövergången.[221]

7.9.3 Bedömning

Revisionen bedömer att regionstyrelsens beredning av ärendet ”Förslag till framtida organisation för vård till utländska patienter och Tobiasregistret” inte varit helt tillräcklig. Detta eftersom det berörda bolaget inte har involverats i beredningen innan remissförslaget utformades och hänsyn till slutsatser i tidigare gjord utredning om utlandsvården inte har tagits. Revisionen bedömer också att remisstiden var för kort för att berörda verksamheter skulle hinna göra en risk- och konsekvensanalys och att tiden för att Cares styrelse skulle hinna ta del av synpunkterna i tjänsteutlåtandet innan remisstidens utgång därmed blev för kort.

Revisionen bedömer vidare att det kan ha förelegat en jävssituation inför avlämnande av yttrandet gällande remissen då samtliga i styrelsen för Care, förutom regionens representant, samtidigt var anställda på Karolinska. Styrelseordförande är även sjukhusdirektör för Karolinska och sitter på två positioner med avgörande inflytande för både bolagets och nämndens verksamhet och resultat.

Sammantaget ser revisionen att beredningsprocessen och den eventuella jävssituationen lett till att fullmäktiges beslut om att Stockholm Care AB ska avvecklas och verksamheterna utlandsvård och Tobiasregistret överföras till Karolinska per den 1 januari 2021 inte kunnat fullföljas i sin helhet då enbart utlandsverksamheten flyttats över till Karolinska.

7.10 Arbetet med intern kontroll

För att avlasta regionens operativa verksamheter i samband med hanteringen av coronapandemin genomfördes ingen central uppföljning av den interna kontrollen fram till delårsrapporteringen. Detta innebar avsteg från regionstyrelsens riktlinje för intern kontroll[222] vad gäller rapportering och uppföljning i samband med första tertialet. Som ytterligare ett sätt att administrativt avlasta regionens operativa verksamheter har styrningsrapporten, som tidigare var bilaga till verksamhetsberättelserna, tagits bort. Områdena från

[218] VD-rapport, Verksamhetsrapport inkl. ekonomi, Bilaga 2 till Styrelsemöte 2, 2021-02-17.
[219] Beslut Care styrelsemöte nr 10, per capsulam 2020-12-29.
[220] Rörelseöverlåtelseavtal mellan Stockholm Care och Region Stockholm, genom Karolinska universitetssjukhuset, daterad 30 december 2020. Det handlar om redovisnings-, rapporterings-, diarieförings och arkiveringstjänster.
[221] VD-rapport, Verksamhetsrapport inkl. ekonomi, Bilaga 2 till Styrelsemöte 2, 2021-02-17.
[222] RS 2019–0866.

denna rapport har enligt uppgift nu till stora delar inkorporerats i andra delar av verksamhetsberättelserna och dess bilagor.

I regionstyrelsens verksamhetsberättelse för regionledningskontoret framhålls att det under 2021 kommer vara viktigt att utvärdera och dra lärdom av hur coronapandemin har påverkat arbetet med, och förmågan att, upprätthålla den interna kontrollen inom regionstyrelsen/regionledningskontoret och för Region Stockholm som helhet. I övrigt konstateras endast i Region Stockholms årsredovisning att uppföljning av åtgärder och kontrollmoment gjordes under året i respektive bolags och nämnds delårs- och årsrapportering. Någon bedömning av arbetet med intern kontroll inom regionen görs inte.

Revisionen noterar även att den interna arbetsgrupp (nätverket för intern kontroll)[223] som arbetar med frågor om arbetet med risker och utformning av plan för intern kontroll inte har haft något möte under 2020. Enligt intervjuer beror detta främst på att hanteringen av coronapandemin prioriterats. Enligt uppgift har mötena ingen styrande funktion utan handlar mer om förankring av förändringar, lärande och återkoppling t.ex. kring arbetet i Stödet.

I avstämningsärendet av budget 2021[224] har regionledningskontoret lämnat en bedömning av alla nämnder och bolags verksamhetsplaner samt interna kontrollplaner. Regionstyrelsen beslutade i samma ärende bl.a. att hälso- och sjukvårdsnämnden, Karolinska Universitetssjukhuset, trafiknämnden, AISAB och MediCarrier AB ska komplettera sin respektive plan för intern kontroll inför rapporteringen i tertial 1 2021.

Bedömning
Revisionen konstaterar att pandemin påverkat arbetet med intern kontroll under året. Det övergripande utvecklingsarbetet, uppföljning och kontrollen av intern kontroll har försvårats. Samtidigt menar revisionen att regionstyrelsen framåt på ett tydligare sätt i årsredovisningen behöver bedöma det samlade arbetet med intern kontroll inom regionen samt beskriva eventuella åtgärder och utvecklingsarbete.

Revisionen ser positivt på styrelsens arbetssätt med bedömning och återkoppling på nämnder och bolags verksamhetsplaner samt intern kontroll i avstämningsärendet av budget 2021. Revisionen menar att det tydliggör styrelsens styr- och uppföljningsfunktion och är ett steg i att formalisera styrelsens uppsiktplikt.

7.11 Avrapporterade granskningar i delrapport

Delar av årets granskning har tidigare avrapporterats i delrapport för regionstyrelsen. Nedan sammanfattas väsentliga iakttagelser från denna rapport.

---

[223] Gruppen leds av företrädare för regionledningskontoret, representanter från verksamheterna i regionen deltar.
[224] RS 2021–0043, RS 2020–0536

Investeringsstyrning

Revisionen konstaterade i delrapporten att regionledningskontorets utvecklingsarbetet inom investeringsstyrningen mot bakgrund av pandemin fått stå tillbaka under våren. Samtidigt har detta försvårat för de investeringstunga verksamheterna som haft behov av förtydliganden och därför på egen hand fått skapa rutiner och mallar för hanteringen. Det innebär enligt revisionen risk för att de åtgärder som respektive verksamhet vidtar inte är i linje med den utveckling som är önskvärd för regionen i stort. Revisionen noterar i granskning av trafiknämnden att det fortsatt finns delar i åtgärdsvals- och investeringsprocessen som behöver utvecklas vilket förutsätter ett gemensamt arbete mellan regionledningskontoret och berörda förvaltningar.

Revisionen konstaterar i årsrapport för trafiknämnden att stora delar av utbyggnaden av tunnelbanan nu har gått in i själva byggnadsfasen varför investeringsvolymerna ökar. Revisionen noterar som tidigare att avtalet mellan parterna bygger på att kostnadsutvecklingen följer konsumentprisindex (KPI). Trafikförvaltningen har tidigare, liksom revisionen[225], redovisat en risk gällande att använda KPI som index i avtalet eftersom de faktiska kostnaderna inom projektet snarare i huvudsak följer byggindex än KPI. Det finns därmed i grunden i Stockholmsförhandlingen en indexrisk gällande mellanskillnaden mellan KPI och byggindex som inte har hanterats avtalsmässigt. Revisionen bedömde därför att trafiknämnden bör tydliggöra de risker som finns kopplat till avtal och överenskommelser inom 2013 års Stockholmsöverenskommelse respektive Sverigeförhandlingens ramavtal. Detta är inte enbart en fråga för trafiknämnden utan också för regionstyrelsen genom den representation som finns från regionstyrelsens sida i den partsgemensamma styrelsen. Revisionen anser därför att trafiknämnden och regionstyrelsen gemensamt bör säkerställa en transparant och tydlig hantering av indexproblematik och andra risker.

Utökat regionuppdrag – Styrning och strategi för det regionala utvecklingsansvaret

I ett särskilt projekt[226] under 2020 har revisionen granskat om styrningen av det utökade regionuppdraget sker enligt en långsiktig och sammanhållen strategi. I granskningen ansvarsprövades regionstyrelsen och tillväxt- och regionplanenämnden och en sammanfattning av granskning redovisades i delrapport 2020[227].

Regionstyrelsen har lämnat yttrande över rapporten[228] och av det framgår att regionstyrelsen anser att det är angeläget att undvika otydligheter mellan olika nämnder och mellan nämnder och fullmäktige. Nämndernas

[225] Landstingsrevisorerna, Projektrapport 13/2018 God ekonomisk hushållning Styrning och kontroll av ökande investeringsvolymer, Landstingsrevisorerna, Årsrapport trafiknämnden 2018
[226] Regionrevisorerna, Rapport 1/2020 Utökat regionuppdrag.
[227] Regionrevisorerna, Delårsrapport 2020 Regionstyrelsen
[228] RS 2020-0525

reglementen justerades i samband med att budgeten för 2021[229] antogs, men revisionen noterar att inga förändringar har skett vad gäller det regionala utvecklingsuppdraget. I yttrandet framgår vidare att de ekonomiska förutsättningarna för nämnder och bolag ges i regionens budget och att i regionala strategier[230] konkretiseras ambitionsnivån och prioriteringar från RUFS 2050.

Revisionen bedömde att regionstyrelsen i sitt yttrande inte fullt ut har behandlat de förhållanden som revisorerna särskilt framhållit och de rekommendationer som framförts i revisionsrapporten. Vidare menar revisionen att 2021 års sammanslagningen av förvaltningar kan medföra att gränsdragningen kan bli tydligare på tjänstemannanivå, men att otydligheterna på den politiska nivån kvarstår. Revisionen menar också att det fortfarande finns behov att tydliggöra hur mycket interna medel som regionen avser att finansiera det regionala utvecklingsuppdraget med.

Sjukresor
I revisionens delrapport 2020 rekommenderades regionstyrelsen att i reglementet för hälso- och sjukvårdsnämnden tydliggöra nämndens ansvar för sjukresor. I regionstyrelsens yttrande delrapporten[231] framförs att ansvaret för sjukresor bedöms vara en del av det ansvar som hälso- och sjukvårdsnämnden har för all sjukvård i reglementet och behöver därför inte regleras separat. Rekommendationen tas bort mot bakgrund av den dialog som förts med hälso- och sjukvårdsförvaltningen och de överväganden som gjort i samband med revideringen av reglementet för hälso- och sjukvårdsnämnden.

7.12 Uppföljning av tidigare lämnade rekommendationer

I tidigare revisionsrapporter har framförts ett antal rekommendationer avseende den interna styrningen och kontrollen.

Revisionen har följt upp merparten av tidigare lämnade rekommendationer. Av ca 80 uppföljda rekommendationer har 20 bedömts vara åtgärdade. Därtill har 11 rekommendationer utgått då rekommendationen inte längre bedömts vara aktuell eller i behov av att formuleras om. Under året har 34 nya rekommendationer tillkommit varav 8 i samband med årsgranskningen. I övrigt har merparten av de rekommendationer som följts upp bedömts vara delvis åtgärdade. I bilaga 1 och 2 framgår hur rekommendationerna har hanterats.

[229] RS 2020-0469
[230] Till exempel godsstrategi (LS 2017- 1614), landsbygds- och skärgårdsstrategi (LS 2017-1513), samt Klimatfärdplan 2050 (LS 2017-1512) och kommande strategier som till exempel näringslivs- och tillväxtstrategi, forsknings- och utvecklingsstrategi (RS 2019-0750), life-science strategi (RS 2019-0751)

[231] Yttrande över regionsrevisorernas delrapport 2020 för regionstyrelsen, RS 2020-0849

Rekommendationer som tillkommit i delåret 2020 eller i samband med projektrapporter under året har inte följts upp i samband med årsgranskningen.

8 Räkenskaper

I detta avsnitt görs en bedömning av om redovisningen är upprättad i enlighet med lagstiftning och god redovisningssed så att räkenskaperna ger en rättvisande bild av resultat och ställning. Bedömningsmålen och bedömningskriterierna framgår av bilaga 3.

8.1 Region Stockholms sammanställda årsredovisning

Regionstyrelsen upprättar en regionövergripande årsredovisning för Region Stockholm. Årsredovisningen 2020 innehåller en sammanhållen förvaltningsberättelse. I förvaltningsberättelsen har sedan 2018 även regionstyrelsens uppsiktsrapport inarbetats.

8.1.1 Förvaltningsberättelse

I förvaltningsberättelsen redogör regionstyrelsen för nämnders och styrelsers resultat och verksamhet med utgångspunkt från deras respektive uppdrag från fullmäktige. Förvaltningsberättelsen innehåller, i enlighet med LKBR[232], väsentlig information och förhållanden som inte resultat- och balansräkningen tar upp, men som är viktiga för bedömningen av Region Stockholms resultat och ställning. Förvaltningsberättelsen innehåller också information om den förväntade utvecklingen inom regionen, en samlad redovisning av Region Stockholms investeringsverksamhet, en redovisning av hur utfallet förhåller sig till den budget som fastställs för den löpande verksamheten och en utvärdering av om målen för god ekonomisk hushållning har uppnåtts. Det finns även information om pensionsförpliktelser och pensionsmedelsförvaltning, avsättningar och ansvarsförbindelser, säkringsredovisning m.m.

Förvaltningsberättelsen omfattar även en redogörelse för respektive nämnd och bolag i koncernen. Dessa skulle med fördel kunna läggas som bilagor för att göra förvaltningsberättelsen mer överskådlig och tydlig när det gäller koncernens samlade verksamhet. Förvaltningsberättelsen ska enligt RKR:s rekommendation[233] innehålla ett antal huvudrubriker. Rubrikerna finns i regionens årsredovisning, men alla utgör inte huvudrubriker.

Förvaltningsberättelsen innehåller analyser och orsakssamband när det gäller beskrivningen av det ekonomiska resultatet, men analyser och kommentarer kring investeringsverksamheten kan utvecklas (se avsnitt 2.1). Revisionen har tidigare framfört att förvaltningsberättelsen bör innehålla en analys av kostnadsutvecklingen kopplat till fullmäktiges intentioner om den långsiktiga kostnadsutvecklingstakten och hur detta påverkar förutsättningarna för god

[232] Lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning
[233] RKR Rekommendation R15 Förvaltningsberättelse

ekonomiska hushållning framöver. Pandemin har påverkat såväl regionens verksamhet som ekonomi under året och kommer att påverka de ekonomiska förutsättningarna flera år framöver vilket gör det än mer väsentligt att analysera kostnadsutvecklingen inom regionen. När det gäller analyserna av måluppfyllelsen anser revisionen liksom tidigare att det är svårt att bedöma måluppfyllelsen för vissa av målen. I år har det heller inte varit tydligt hur utfallet för mål och indikatorer ska hanteras på grund av coronapandemin (se avsnitt 2.2).

Bedömning
Revisionen bedömer att förvaltningsberättelsen i enlighet med LKBR och RKR:s rekommendationer innehåller viktiga förhållanden för bedömningen av regionens resultat och ställning samt andra förhållanden som är av betydelse för styrningen och uppföljningen av verksamheten. Revisionen bedömer att förvaltningsberättelsen i allt väsentligt uppfyller lagens krav, dock behöver investeringsredovisningen utvecklas.

8.1.2 Räkenskaper sammanställd redovisning

Årsredovisningen uppfyller i allt väsentligt kraven i Rådet för kommunal redovisnings rekommendation om Sammanställd redovisning (RKR 8.2).

I enlighet med LKBR finns det i årsredovisningen för Region Stockholm en resultat- och balansräkning för de sammanställda räkenskaperna som omfattar regionen och dess koncernbolag.

Revisionen konstaterar att investeringsredovisningen inte fullt ut är upprättad i enlighet med god redovisningssed och RKR:s rekommendation. I investeringsredovisningen saknas redovisning av beslutade pågående och avslutade investeringar som uppgår till betydande belopp, se avsnitt 4.3.

Revisionen har noterat att det inte skett någon ändring i redovisningsprinciper för fastighets- och servicenämnden där det görs avsteg från regionens redovisningsprincip. Revisionen anser att samma redovisningsprinciper bör tillämpas inom hela regionen.

Resultatpåverkande avvikelser som har uppmärksammats i granskningen av regionens verksamheter uppgår sammantaget inte till väsentliga belopp och påverkar därmed inte bedömningen av den sammanställda redovisningen.

Revisionen har under året granskat finansieringsprocessen och säkringsredovisningen. Inga väsentliga avvikelser har noterats.

Bedömning
Årsredovisningen för Region Stockholm bedöms i allt väsentligt vara upprättad enligt god revisionssed, enligt lagen om kommunal redovisning och RKR:s rekommendationer. Årsredovisningen bedöms i allt väsentligt ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning. Investeringsredovisningen behöver dock kompletteras. Uppföljning och återrapportering av såväl pågående som avslutade investeringar bör i årsredovisningen redovisas på motsvarande sätt som i budgeten.

8.1.3 Balanskravet

Kommunallagen ger kommuner och regioner möjlighet att under vissa förutsättningar reservera medel i en resultatutjämningsreserv (RUR) för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel.[234] Lagen ställer upp minimikrav för reservering och innebär att reservering får göras med högst ett belopp som motsvarar det lägsta av antingen den del av årets resultat eller den del av årets resultat efter balanskravsjusteringar som överstiger en eller två procent summan av skatteintäkter, generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning. Två procent gäller för kommuner och regioner som har ett negativt eget kapital, inklusive ansvarsförbindelsen för pensionsförpliktelser

De kommuner och regioner som vill tillämpa RUR måste enligt kommunallagen i riktlinjerna för god ekonomisk hushållning ange hur reserven ska hanteras, dvs. ange hur regionen avser att reservera och disponera medel till/från RUR. Fullmäktige beslutade i samband med budget 2021 om ny policy för god ekonomisk hushållning[235] som innehåller ett avsnitt om tillämpningen av RUR. Av policyn framgår att reservering får göras med det lägsta av antingen den del av årets resultat, eller den del av årets resultat efter balanskravsjusteringar, som överstiger två procent av summan av skatteintäkter, generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning. Resultatutjämningsreserven får maximalt uppgå till hälften av eget kapital inklusive övriga öronmärkningar. Enligt policyn får medel från RUR disponeras under lågkonjunktur, vilket definieras som de år när den årliga förändringstakten för skatteunderlaget för riket understiger den genomsnittliga förändringstakten under de senaste tio åren.

Regionstyrelsen föreslår att fullmäktige beslutar att i årsredovisningen för 2020 avsätta 3 246 mnkr i en resultatutjämningsreserv, vilket är den maximal avsättning som kan göras. Avsättning till RUR påverkar inte resultatet utan görs som en särskild öronmärkning av eget kapital i balansräkningen. Enligt LKBR[236] ska RUR specificeras som en delpost i eget kapital.

Regionen har tidigare reserverat 5 300 mnkr inom eget kapitalet för omställningskostnader i samband med genomförandet av framtidens hälso- och sjukvård. Av dessa har fullmäktige beslutat att 3 500 mnkr får användas för omställningskostnader under perioden 2015-2018 eller senare. Omställningskostnaderna för åren 2015-2020 har sammanlagt uppgått till 3 307 mnkr, vilket innebär att 193 mnkr av de budgeterade medlen på 3 500 mnkr kvarstår. Inga omställningskostnader har budgeterats för 2021.

Balanskravsutredning	Mnkr
Årets resultat	5 802
Avgår reavinster	- 857

[234] Kommunallagen, 11 kap §14
[235] Policy för god ekonomisk hushållning; RS 2020-0449, RS 2020-0469
[236] Lagen om kommunal bokföring och redovisning (2018:597, kap. 11))

Avgår 2 % av samlade skatteintäkter	-1 698
Maximal avsättning till RUR	3 247
Balanskravsresultat	1 698

8.1.4 Resultatkrav för FUT

Den 1 januari 2020 skedde överlåtelse av de pågående investeringarna kopplat till utbyggnaden av den nya tunnelbanan till AB SL. Inom SL tillämpas den så kallade *Faktureringsmodellen* vilket innebär att SL ska ersätta FUT för faktiskt redovisade självkostnader ökat med ett procentuellt påslag på 7 procent. Anledningen till att faktureringsmodellen tillämpas är enligt SL för att den ersättning som erläggs ska vara marknadsmässig, eftersom parterna är olika skattesubjekt. Inför årsbokslutet år 2020 har vinstpåslaget tagits bort. Revisionen har sedan tidigare [237] noterat att regionens andel av finansieringen kopplat till Stockholmsförhandlingen internt inom regionen hanteras som lån och inte bidrag. Detta ger ränteeffekt för FUT:s del. Med det nuvarande upplägget är det t.ex. inte möjligt för FUT att uppnå ett nollresultat i enlighet med fullmäktiges beslut. Förvaltningen har enligt uppgift tagit upp frågan med regionledningskontoret. Det framgår av revisionens granskning att ingen förändring ännu har gjorts i upplägget.

Mot bakgrund av att FUT:s verksamhet till huvuddelen bedrivs med extern finansiering vill revisionen framhålla vikten av en tydlig och transparent redovisning.

8.2 Revisionens samlade bedömning

Förvaltningsberättelsen är i allt väsentligt upprättad i enlighet med LKBR och RKR:s rekommendationer. Årsredovisningen för Region Stockholm bedöms i allt väsentligt vara upprättad enligt god redovisningssed, enligt LKBR och RKR:s rekommendationer samt ge en rättvisande bild av årets resultat och ekonomiska ställning.

Räkenskaperna bedöms vara rättvisande.

9 Redovisningsenheter inom regionstyrelsen

I detta avsnitt görs en bedömning av ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat, intern styrning och kontroll samt räkenskaperna för regionstyrelsens redovisningsenheter; regionledningskontoret, skadekontot och koncernfinansiering.

[237] Regionsrevisorerna, Delrapport 2020 Trafiknämnden RK 2020-0023

9.1 Regionstyrelsen/regionledningskontoret

9.1.1 Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat

Ekonomiskt resultat
Årets resultat uppgår till 564,5 mnkr. Den positiva avvikelsen förklaras främst av lägre kostnader än budgeterat för lämnade bidrag, inom främst områdena forskning och utveckling, utbildning och kompetensförsörjning. Budgetavvikelsen avser även ej utnyttjade medel ur regionstyrelsens medel för oförutsedda utgifter.

Regionstyrelsen har under 2020 haft merkostnader till följd av coronapandemin som uppgår till cirka 26 mnkr[238]. Styrelsen har erhållit statsbidrag för täckning av merkostnaderna fram till november på cirka 15,3 mnkr. Styrelsens resultat justerat för nettoeffekten av ovanstående uppgår till cirka 575 mnkr, vilket är 575 mnkr högre än fullmäktiges resultatkrav.

Verksamhetens intäkter är 56 mnkr lägre än budgeterat. Verksamheten har erhållit 15,3 mnkr för täckning av coronarelaterade merkostnader. Exklusive dessa är verksamhetens intäkter 71, 3 mnkr lägre än budgeterat. Det beror främst på att anslaget för FoU-medel (-120 mnkr) inte har kunnat nyttjas under året på grund av coronapandemin. Samtidigt överstiger intäkterna för erhållna bidrag budget med 17,7 mnkr. Även övriga intäkter överstiger budget med 31 mnkr främst när det gäller vidarefakturering av kostnader i samband med överföring av verksamheter till annan nämnd samt vidarefakturering av vissa IT-kostnader.

Verksamhetens kostnader är 617 mnkr lägre än budgeterat. Verksamheten har merkostnader motsvarande 26 mnkr som fördelas på bemanningskostnader, lämnade bidrag och övriga kostnader. Exklusive dessa är verksamhetens kostnader 643 mnkr lägre än budgeterat. Detta förklaras bland annat av att kostnaderna för lämnade bidrag varit 439 mnkr lägre än budgeterat, varav 200 mnkr avser ej utnyttjade medel ur regionstyrelsens anslag för oförutsedda utgifter. Personalkostnaderna inklusive inhyrd personal understiger budget med 96 mnkr, bland annat beroende på senareläggning av rekryteringar av vakanta tjänster. Lokal – och fastighetskostnader underskrider budget med 18 mnkr. Kostnaderna för IT- och telekostnader överstiger budget med 29 mnkr. Övriga kostnader är 118 mnkr lägre än budgeterat, vilket främst avser ej utnyttjade utvecklingsmedel samt lägre konsultkostnader inom IT.

Kostnader för det avbrutna programmet Framtidens vårdinformationsmiljö (FVM) är sammanlagt ca 141 mnkr lägre än budgeterat (200 mnkr) och ingår i flera av de olika kostnadsposterna ovan, se även avsnitt 9.1.2.

[238] Enligt beslut i fullmäktige, RS 2020-0054, undantas styrelsens merkostnader och minskade intäkter avseende coronapandemin vid resultatbedömningen.

Avskrivningarna är 4 mnkr lägre än budgeterat.

Årets *investeringar* uppgår till cirka 0,9 mnkr, att jämföra med fullmäktiges budget på 99,7 mnkr. Årets investeringar avser i huvudsak ersättningsinvesteringar inom IT. Budgetavvikelsen beror i huvudsak på den avbrutna upphandlingen och avslutandet av programmet FVM, se avsnitt 7.1. Även investeringsmedel gällande inköpssystemet FLOW har skjutits på framtiden till följd av stort fokus på att under pandemin säkra varuförsörjningen inom regionen.

I regionstyrelsens verksamhetsberättelse för regionledningskontoret saknas analys och kommentar, bl.a. för avvikelser i kostnadsposten ”övriga kostnader” och kostnader kopplade till FVM. I styrelsens redogörelse för utfall i jämförelse med budget framgår inte alltid avvikelserna i belopp. Avvikelser i förhållande till budget har inte analyserats och kommenterats på ett helt tillfredställande sätt i styrelsens verksamhetsberättelse.

Då coronapandemins inverkan på ekonomin påverkat regionens verksamheter, om än i olika grad, försvåras jämförelser med året innan. Revisionen gör därför inte jämförelser med utfall för 2019 för någon av regionens styrelser eller nämnder.

Bedömning
Revisionen bedömer att fullmäktiges mål om ekonomi i balans har uppnåtts i och med att det justerade resultatet överstiger resultatkravet.

Verksamhetsmässigt resultat
Regionledningskontoret har i anvisningar för verksamhetsberättelsen angett att indikatorer som inte går att mäta på grund av coronapandemin inte ska ingå i målbedömningen och att nämnden/styrelsen ska kommentera detta i sin verksamhetsberättelse.

Regionledningskontoret ska följa upp tre av fullmäktiges inriktningsmål gällande sin egen verksamhet. Dessa är för 2020 formulerade som långsiktigt ekonomisk uthållighet, en hållbar regional utveckling och Region Stockholm ska bli en hållbar arbetsgivare. Målbedömning av inriktningsmål görs endast på koncernnivå. Regionstyrelsen omfattas även av ett nämndspecifikt mål; uppnå strukturerad styrning av Region Stockholms verksamheter, som endast mäts på koncernnivå och redovisas i Region Stockholms årsrapport. Inriktningsmålen mäts genom tio verksamhetsspecifika mål och totalt 30 indikatorer.

Två verksamhetsspecifika mål har inte någon indikator som kunnat mätas innevarande år, *hållbar investeringsutveckling* och *systematisk kompetensutveckling*. Regionstyrelsen menar att regionledningskontorets arbete och uppdrag bidrar till att Region Stockholm ska kunna nå målet, men har under året inte haft egna investeringar varför målet hållbar investeringsutveckling inte har mätts på nämndnivå. För s*ystematisk kompetensutveckling* har indikatorn inte har gått att mäta på grund av coronapandemin.

Av återstående åtta verksamhetsspecifika mål har sex uppnåtts enligt fullmäktiges modell om att uppfyllandet av minst hälften av indikatorerna ger ett uppfyllt mål. För målet *samhällsviktiga funktioner upprätthålls vid extraordinära händelser och klimatförändringar* har två av fyra indikatorer inte kunnat mätas pga. coronapandemin. Av de två återstående indikatorerna har endast en uppnått sitt målvärde. Revisionen instämmer inte i regionstyrelsens bedömning att målet är delvis uppfyllt på grund av att endast en indikator uppnått sitt målvärde. Revisionen anser att målet *Region Stockholm – attraktiv arbetsgivare* är svårt att bedöma då endast två av sex indikatorer gått att mäta under året.

Regionstyrelsen har under 2020 totalt haft 32 uppdrag från fullmäktige. Tio uppdrag är avslutade, 17 st pågår och fem st pågår med avvikelse. För dem som pågår med avvikelse har tidplanerna för fyra av dem senarelagts på grund av pandemin.

Bedömning

Revisionen bedömer utifrån rådande måluppfyllelsemodell att de verksamhetsspecifika målen *samhällsviktiga funktioner upprätthålls vid extraordinära händelser och klimatförändringar* inte har uppfyllts. Målet *Region Stockholm - attraktiv arbetsgivare* är svårbedömt då få indikatorer har kunnat mätas och underlaget därför är alltför svagt för att mäta måluppfyllelse.

9.1.2 Intern styrning och kontroll

Ekonomistyrning

Enligt regionens policy Integrerad ledning och styrning[239] ska nämnder genomföra sin uppföljning mot beslutad verksamhetsplan. Verksamhetsberättelsen ska skrivas i förhållande till den beslutade verksamhetsplanen och ska redogöra för hur nämnden har nått målen och nämndens ekonomiska resultat.

I regionstyrelsens verksamhetsplan 2020 specificeras budgeten exempelvis hur budgeten är fördelad på den politiska- respektive tjänstemannaorganisationen. Det framgår också hur stor budget som avsätts för regionstyrelsens oförutsedda behov och för utvecklingsarbetet inom förvaltningen. Vidare framgår hur mycket medel som budgeterats för exempelvis forskning, FVM (driftmedel) och för särskild satsning inom kompetensförsörjning. I bilagor till verksamhetsplanen specificeras budgeten ytterligare.

I styrelsens verksamhetsberättelse 2020 kommenteras inte utfallet och avvikelser på motsvarande sätt. Någon uppföljning av bilagorna till verksamhetsplanen lämnas inte heller i styrelsens verksamhetsberättelse. Det är därmed svårt att följa upp utfallet inom de områden som finns i verksamhetsplanen exempelvis för de särskilda satsningar och driftkostnader för större projekt

[239] RS 2019-1160, RS 2019-0829

som FVM. Det medför också att det inte går att följa hur utfall inom dessa områden påverkat årets resultat.

Som en del i arbetet med budget för Region Stockholm inför kommande år ska nämnder och bolag ta fram och besluta om ett budgetunderlag. När budgetunderlagen sammanställs på koncernnivå ger de en bild av Region Stockholms ekonomiska och verksamhetsmässiga förutsättningar. De slutliga ekonomiska förutsättningarna för respektive nämnd och bolag fastställs i november i regionfullmäktiges beslut om budget inför kommande år.

Revisionens granskning visar att styrelsen inte har tagit fram ett budgetunderlag för sin egen förvaltning, dvs. regionledningskontoret, inför arbetet med budget 2021 i enlighet med regionstyrelsens anvisningar.

Bedömning
Revisionen ser positivt på att regionstyrelsen preciserar hur anslaget/budgeten fördelas inom olika områden i verksamhetsplanen. Revisionen bedömer dock att regionstyrelsens uppföljning och återrapportering behöver ske på ett mer likartat sätt som verksamhetsplanen i enlighet med fullmäktiges policy ”integrerad ledning och styrning”. Det skulle medföra en ökad förståelse av utvecklingen samt hur utfall inom olika områden i verksamhetsplanen påverkat årets resultat.

Revisionen bedömer att regionstyrelsen bör ta fram ett formellt budgetunderlag i likhet med övriga nämnder och bolag samt anvisningar. Att regionstyrelsen inte fattar beslut för den egna förvaltningen/regionledningskontoret försvårar transparens och spårbarheten i budgetprocessen. Det innebär också att styrelsen inte efterlever sina egna anvisningar.

Investeringsstyrning och uppföljning av investeringsobjekt
Framtidens vårdinformationsmiljö (FVM) är ett omfattande projekt och en investering som är av stor betydelse för regionen såväl ekonomiskt som verksamhetsmässigt. Av fullmäktiges budget 2019[240] framgår att regionstyrelsen har ansvarat för investeringsobjektet FVM. Enligt budgeten åligger det regionstyrelsen att se till att investeringen sker på mest effektiva sätt för att skattebetalare och patienter ska få största möjliga nytta för skattekronorna. Förutom ett anslag för investeringar på 1 200 mnkr fanns även ett anslag för driftskostnader på 200 mnkr per år 2019–2021 (för verksamhetsutveckling, utbildning och förberedelser för införande) som skulle tillföras hälso- och sjukvårdsnämnden. I avstämningsärendet av budget 2019[241] flyttades anslaget för driftskostnader på 200 mnkr per år 2019–2021 till regionstyrelsen.

I regionstyrelsens verksamhetsplan för regionledningskontoret har det för åren 2019 och 2020 framgått hur stor driftbudget som avsatts för FVM respektive år. I regionstyrelsens verksamhetsberättelse för

[240] LS 2017-1455
[241] LS 2018-1179

regionledningskontoret framgår dock ingen information om hur mycket av budgeterade driftmedel som upparbetas för innevarande år eller totalt för arbetet med FVM. Till delåret konstaterade revisionen att det totalt upparbetats kostnader på cirka 510,1 mnkr[242] för arbetet med FVM under åren 2017–2020. Utfallet av driftkostnader för investeringen kan också, beroende på framdriften av arbetet, få stor effekt på regionledningskontorets resultat varje år.

Som tidigare nämnts (avsnitt 7.1.) så har FVM avslutats och det tidigare genomförandebeslutet för investeringsobjektet upphävdes av fullmäktige[243]. Avbrytandet av upphandlingen och upphävningen av genomförandebeslutet innebar även att investeringsplanen skulle reduceras med motsvarande belopp.

Revisionens granskning visar att ett nytt investeringsobjekt, *informationssystem inom hälso- och sjukvården,* har lagts till i Region Stockholms budget för 2021[244]. Budgeterad investeringsutgift för planperioden 2021 – 2025 är enligt investeringsplanen 1 200 mnkr och investeringsobjektet har status som genomförande och nyinvestering.

Av regionstyrelsens verksamhetsberättelse för regionledningskontoret framgår att investeringsbudgeten för FVM övergår 2021 till medel avseende åtgärder för att förlänga livslängden på vårdens befintliga IT-system samt arbetet med ett generationsskifte i vårdens IT-miljö. Revisionens granskning visar dock att det saknas såväl genomförandebeslut som tidigare beslut, i enlighet med den åtgärdsvals- och investeringsprocess som regionens styrande principer och riktlinjer för investeringar kräver,[245] för det nya investeringsobjektet *informationssystem inom hälso- och sjukvården*.

Bedömning
Revisionen bedömer att det behövs en tydligare återrapportering av driftskostnader för arbetet med projekt/investeringar som, likt FVM, är av större beskaffenhet och stor betydelse för såväl styrelsen som regionen. Detta för att styrelsen ska kunna säkerställa sin styrning samt för att få en helhetsbild av både driftkostnader och investeringsutgifter. Revisonen bedömer därför att regionstyrelsen behöver efterfråga information om driftskostnader för uppföljning av driftsprojekt/investeringar som är av större beskaffenhet och stor betydelse.

I och med att tidigare genomförandebeslut för FVM upphävdes av fullmäktige bedömer revisionen att regionstyrelsen bör bereda och ta fram beslutsunderlag för egen del samt för fullmäktige avseende investeringsobjektet *informationssystem inom hälso- och sjukvården* i enlighet med regionens styrande dokument. I samband med detta arbete behöver det även tydliggöras

[242] Baserades på prognos om 80 mnkr för 2020 samt inkl. arbetet inom 3R.
[243] RF Protokoll (2020-06-23) RS 2020-002 § 106 punkt 26.
[244] Budget 2021 för Region Stockholm, RS 2020-0469
[245] RS 2019-0829, RS 2019-0867

vilka driftskostnader som uppkommer under åtgärdsvals- och investeringsprocessen samt hur dessa ska finansieras och hanteras.

Rekommendation:
- Regionstyrelsen bör bereda och ta fram beslutsunderlag för egen del samt för fullmäktige för investeringsobjektet *informationssystem inom hälso- och sjukvården* i enlighet med regionens styrande dokument.

Delegationsbeslut och attestering

Revisionen har granskat om regionstyrelsens rutiner för delegationsbeslut och attestering säkerställer en tillräcklig intern kontroll, se även 6.5 och 6.6.

Av styrelsens delegationsordning framgår att beslut som fattas med stöd av delegation ska anmälas till regionstyrelsen vid närmast påföljande styrelsesammanträde. Vidare framgår att de beslut som fattas med stöd av delegation inklusive vidaredelegation ska anmälas till regionstyrelsen genom att en förteckning lämnas till regionledningskontorets kansli enligt tidplan för regionstyrelsens sammanträden. Förteckningen ska innehålla:

- uppgift om tidsperiod som besluten avser
- avdelning, namn och befattning på delegat
- ärenderubrik, diarienummer och delegationsnummer
- belopp i förekommande fall
- datum för beslutet
- referering till tillämplig punkt i delegationsordningen

Granskningen visar att tidsperiod, datum för beslut, avdelning, namn, befattning och ärenderubrik i stor utsträckning framgår av förteckningen. För några ärenden framgår dock inte tidsperiod. Belopp framgår inte av förteckning men i beslutsunderlaget, till vilket hänvisning sker i förteckningen, framgår uppgift om belopp i samtliga ärenden förutom två. Delegationsnummer framgår inte av något beslut. I samband med förfrågan om underlag för respektive stickprov har hänvisning skett till tillämplig punkt i beslutsordningen för sex av tio stickprov. För övriga sker hänvisning till beslutsordning, trots att besluten anmäls som delegationsbeslut. Beslutsordningen följer inte samma numrering som delegationsordningen.[246]

Två av stickproven är enligt delegationsordningen att anse som ett verkställighetsbeslut och behöver därför inte anmälas. Tre av stickproven har inte anmälts vid närmast påföljande styrelsesammanträde. I ett fall har vidaredelegation skett utan särskilt beslut.

Inga väsentliga avvikelser noterades i de stickprov som granskats avseende attestering av leverantörsfakturor och investeringar.

Bedömning

[246] I delegationsordningen avser exempelvis köp av varor och tjänster ärendekategori 4, i beslutsordningen motsvarar det kategori 5.

Revisonen bedömer utifrån genomförd granskning att delegationsbeslut i huvudsak anmäls på ett korrekt sätt, men att följsamheten gentemot gällande delegationsordning i vissa fall behöver stärkas. Det gäller exempelvis att tillämplig delegationspunkt samt belopp tydligt bör framgå i förteckningen och beslutsunderlag. Vidare kan gränssnittet mellan verkställighets- och delegationsbeslut tydliggöras, särskilt avseende ärenden som rör köp av varor och tjänster.

Revisionen bedömer att granskade stickprov avseende attestering av leverantörsfakturor och investeringar har attesterats i enlighet med den vid tidpunkten gällande attestförteckningen.

Rekommendation

- Regionledningskontorets ledning bör säkerställa att det i anmälan av delegationsbeslut genom förteckning och beslutsunderlag framgår belopp samt vilken punkt i delegationsordningen som är tillämplig.

Avrapporterade granskningar i delrapport

Delar av årets granskning har tidigare avrapporterats i delrapport för styrelsen. Nedan sammanfattas väsentliga iakttagelser från denna rapport.

Redovisning av MT och IKT utrustning vid Nya Karolinska Solna

Revisionen granskade om den interna styrningen och kontrollen av processen kring redovisning och fakturering av utrustning till Nya Karolinska Solna (NKS) har varit tillräcklig.

Revisionen bedömde att ansvaret för att genomföra en slutavstämning innehållande en efterkalkyl bör ligga på regionstyrelsen, vilket även bedömdes ligga inom ramen för regionstyrelsens uppsiktsplikt. Regionledningskontoret rekommenderades att säkerställa att en slutlig avstämning (efterkalkyl) genomförs för hela MT- och IKT-programmen som även omfattar hur resurspåslag hanterats inom varje fas av projektet.

Ledningsnära kostnader och representation

Revisionens granskning visade att tidigare lämnad rekommendation om att ytterligare stärka den interna kontrollen av ledningsnära kostnader och representation kvarstår. I det ingår även att förbättra dokumentation och arkivering av avtal i syfte att säkerställa framtida spårbarhet och tillgänglighet.

Leverantörsfakturaprocessen

Revisionen noterade i granskningen att kontrollmoment i leverantörsfakturahanteringen inte har dokumenterats på ett tydligt och uppföljningsbart sätt. Tidigare lämnad rekommendation kvarstår därför.

Granskningar utan väsentliga iakttagelser

Revisionen har även granskat processen för lämnade anslag, lönekostnader, bokslutsprocessen och de administrativa rutinerna rörande hanteringen av skadekontot utan väsentliga iakttagelser.

9.1.3 Räkenskaper

Årsbokslut inkl. verksamhetsberättelse
Årsbokslutet för regionledningskontoret (inkl. Skadekontot) är i allt väsentligt upprättad enligt lagen om kommunal bokföring och redovisning, god redovisningssed, regionens anvisningar och bedöms ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning. Räkenskaperna bedöms vara rättvisande.

Hantering av FoU-medel
Pandemin har medfört att forskningsprojekt inte kunnat genomföras som tidigare. Det har inneburit att avsatta medel för Forskning och Utbildning (FoU) inte har kunnat utnyttjas fullt ut under året. Det gäller såväl statliga (ALF-medel) som regionfinansierade forskningsmedel. Enligt avtal mellan staten och dåvarande Stockholms läns landsting samt vissa andra landsting om samarbete om utbildning av läkare, klinisk forskning och utveckling av hälso- och sjukvården[247] ska forskningsmedel förbrukas under aktuellt kalenderår. Regionen har hanterat de regionfinansierade medlen på samma sätt. När det gäller de statliga forskningsmedlen ska på grund av pandemin ett tilläggsavtal träffats mellan parterna som reglerar att ej nyttjade forskningsmedel 2020 får användas 2021. De medel som inte förbrukas 2021 ska återbetalas senast tre månader efter kalenderårets utgång. Fullmäktige beslutade i samband med budget 2020 att uppdra åt regionstyrelsen att ingå tilläggsavtalet[248]: De forskningsmedel som inte har förbrukats 2020 uppgår till cirka 120 mnkr, varav 91 mnkr avser statliga medel och 29 mnkr regionmedel. Revisionen har för avsikt att följa upp detta kommande år.

9.2 Koncernfinansiering

Koncernfinansiering är en redovisningsenhet under regionstyrelsen där poster av regionövergripande karaktär redovisas såsom skatteintäkter, statsbidrag, personalomkostnadspålägg och pensioner. Enheten har inga anställda och bedriver inte någon egen verksamhet. Verksamhetsberättelsen är därför begränsad till förklaringar av de olika finansiella posternas förändringar.

9.2.1 Intern kontroll

Övergripande kommentarer
Inom koncernfinansiering hanteras redovisning av skatteintäkter, beräkning av personalomkostnadspålägg, redovisning av pensioner samt finansiering genom extern upplåning. Specifika rutin- eller processbeskrivningar finns inte upprättade och dokumenterade för dessa processer. Tidigare lämnad rekommendation att upprätta dokumenterade rutinbeskrivningar för väsentliga processer med påverkan på den finansiella rapporteringen kvarstår.

[247] Nationellt ALF-avtal LS 1408-0934
[248] Budget 2021för Region Stockholm RK 2020-0469

Revisionen har även tidigare rekommenderat koncernfinansiering att upprätta riskanalyser inom de finansiella processerna som även ska innehålla motverkande kontrollmoment i syfte att minimera risken för fel i den finansiella rapporteringen. Enligt uppgift genomförs vissa kontroller löpande, men eftersom dessa inte dokumenteras kan revisionen inte bekräfta att kontrollerna utförs och är tillräckliga.

Avrapporterade granskningar i delrapport

Beräkning av personalomkostnadspålägg
Revisionen har granskat den schablonmodell och de processmoment som ligger till grund för beräkning av personalkostnadspålägg för 2020. Revisionen bedömer att den schablonbaserade beräkningsprocessen i allt väsentligt bygger på en tillräcklig intern kontroll. Däremot kan dokumentationen av genomförda kontrollmoment förbättras genom exempelvis attest och datering av ansvariga när kontrollen genomförs. Detta i syfte att skapa en ändamålsenlig och dokumenterad spårbarhet i den interna kontrollen.

Redovisning av pensioner
Granskning har genomförts av processen för redovisning och hantering av regionens pensionsåtagande. Revisionen har inte kunnat verifiera den interna kontrollen fullt ut rörande pensionsredovisningen då interna kontrollmoment inte dokumenteras på ett tydligt och tillräckligt sätt.

Granskningar utan väsentliga iakttagelser
Revisionen har under året även granskat processen för beräkning och redovisning av skatteintäkter samt finansieringsprocessen och säkringsredovisningen. Utöver vad som framgår under rubriken övergripande kommentarer finns inga väsentliga noteringar inom dessa områden.

Bedömning
Vid årets granskningar har iakttagelser noterats när det gäller beräkning av personalomkostnadspålägg och redovisning av pensioner. Dessa bedöms dock inte vara av sådan karaktär att de påverkar den samlade bedömningen av styrelsens interna kontroll gällande koncernfinansiering. Den interna kontrollen bedöms därför i allt väsentligt vara tillräcklig.

9.2.2 Räkenskaper - Årsbokslut koncernfinansiering

Hantering av Covid- relaterade intäkter och kostnader
Under året har samtliga nämnder och bolag inom Region Stockholm rapporterat in merkostnader och intäktsbortfall kopplat till covid-19. Region Stockholm har centralt sammanställt dessa och vid två tillfällen under året ansökt om extra statsbidrag hos Socialstyrelsen. Beviljade statsbidrag går via koncernfinans som fördelar ut bidragen till nämnder och bolag. Statsbidrag för decembermånads merkostnader har inte beslutats före balansdagen och har

därför inte resultatförts i enlighet med yttrande från Rådet för kommunal redovisning.

Årsbokslut inkl verksamhetsberättelse
Årsbokslutet för koncernfinansiering bedöms i allt väsentligt vara upprättad enligt lagen om kommunal bokföring och redovisning, god redovisningssed, regionens anvisningar och bedöms ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning. Räkenskaperna bedöms vara rättvisande.

10 Regionstyrelsens yttrande över delrapport 2020

Regionstyrelsen har 2021-02-16 lämnat yttrande över delrapporten för 2020 och har i yttrandet kommenterat revisionens synpunkter. Bland annat framgår att en rad styrdokument inom krisledning och säkerhet är under revidering och att erfarenheter från pandemin ska inarbetas. I arbetet med att revidera krisberedskapsplanen ingår även att se över hur beslutsstrukturen kan förtydligas. Även formerna för regional krisledning (RKL) är under utredning. Vidare kommer en översyn av varuförsörjningsorganisationen att genomföras. Den oberoende utvärdering av regionens samlade insatser under pandemin utgöra underlag för revideringen av krisberedskapsplanen.

Av yttrandet framgår också att en tät dialog förts mellan regionledningskontoret och respektive nämnd och bolagsstyrelse för att analysera och följa upp de effekter och resultat som uppnås i verksamheterna. Vid bedömningen av om resultatkravet har uppnåtts ska, i enlighet med fullmäktiges beslut, de ekonomiska effekterna av pandemin undantas om nämnden eller bolaget inte får full ersättning för merkostnaderna eller de förlorade intäkterna.

Vidare påtalas att ett systematiskt arbete sker inom regionledningskontoret för att åtgärda de rekommendationer där regionstyrelsen delar regionsrevisorernas bedömning.

Vad gör regionrevisorerna?

Regionrevisorerna granskar den verksamhet som bedrivs av regionens nämnder och bolagsstyrelser. Revisionsuppdraget är det största inom kommunal verksamhet.

Att vara revisor är ett förtroendeuppdrag vars syfte är att med oberoende, saklighet och integritet främja, granska och bedöma verksamheten. Den övergripande uppgiften för revisorerna är att granska hur nämnder och styrelser tar sitt ansvar. De förtroendevalda revisorerna är fullmäktiges och ytterst medborgarnas instrument för den demokratiska kontrollen. De har därmed en viktig funktion i den lokala självstyrelsen.

Ledamöter i nämnder och styrelser ansvarar inför fullmäktige för hur de själva, anställda och uppdragstagare genomför verksamheten. I ansvaret ingår att genomföra en ändamålsenlig verksamhet utifrån fullmäktiges mål, beslut och riktlinjer samt de föreskrifter som gäller för verksamheten, på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt och med en tillräcklig intern kontroll samt att upprätta rättvisande räkenskaper.

I årsrapporter för nämnder och styrelser sammanfattar revisionskontoret den granskning som genomförts under det gångna året. Verksamhetsrevisionen redovisas löpande i projektrapporter. Publikationerna finns på www.sll.se. Det går även att prenumerera på regionrevisorernas nyhetsbrev genom att anmäla intresse via e-postmeddelande till regionrevisorerna.rev@sll.se.

Region Stockholm

Postadress: Box 22230, 104 22 Stockholm
Besöksadress: Hantverkargatan 25 b (T-bana Rådhuset)
Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se
Hemsida: www.sll.se
Org.nr: 232100-0016

Region Stockholm

Bilaga 1

Regionrevisorerna

Rekommendationer till nämnd/styrelse – ÅR 2020

Regionstyrelsen

Avtalsstyrning och uppföljning

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
31843 **Från rapport** 9/2019 projektrapport	Regionstyrelsen bör stärka uppsikten av hur beställar-nämnderna lever upp till policy och riktlinjer för inköp i syfte att säkerställa förutsättningar för avtalsuppföljning och därmed öka möjligheten att agera affärsmässigt både på trafik- och vårdområdet.	–	**ÅR 2020** Följs upp 2021.

Ekonomistyrning

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29144 **Från rapport** 9/2016 Projektrapport **Tidigare ID** 1072	Landstingsstyrelsen behöver ta fram enekonomistyrnings-strategi som förklarar ochmotiverar hur styrningen ska kunnaupprätthållas i praktiken med finansiellamål anpas-sade till landstingetsförutsättningar och riktlinjer för godeknomisk hushållning som långsiktigt kanleda till en god ekonomisk hushållning	✖	**ÅR 2020** Rekommendationen ersätts av ny rekommendation, se rekommendation 57066
29145 **Från rapport** 9/2016 Projektrapport **Tidigare ID** 1073	LS övergripande ekonomistyrning - Landstingsstyrelsen behöver komplettera det ekonomiska regelverket med principer eller strategier som säkerställaer landstingets kostnadskontroll över omfattande och långsiktiga driftavtal.	●	**ÅR 2020** Fullmäktige fastställde i samband med budget 2021 en policy för god ekonomisk hushållning. Policyn är övergri-pande och innehåller inte skrivningar om kostnadskontroll kopplat till omfattande driftavtal. Bedömningen kvarstår därmed.
29146 **Från rapport** 9/2016 Projektrapport	LS övergripande ekonomistyrningLandstingsstyrelsen be-höver utveckla sin beräkningsmodell så att den tar hänsyn till demografiska skillnader i befolkningens långsiktiga	✖	**ÅR 2020** Förvaltningen bedömer att nuvarande modell täcker det

Regionrevisorerna

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
Tidigare ID 1074	sammansättning.		behov som finns eftersom den har sin utgångspunkt i koncernens utfall och räknas upp med faktorer som pris-, löne- och befolkningsutveckling samt tillkommande drifts- och kapitalkostnader för investeringar. Vidare menar RLK att det är hälso- och sjukvård och kollektivtrafik som har till uppgift att bedöma befolkningens behov vilket ska återrapporteras till regionstyrelsen. RLK menar att demografiska skillnader i befolkningens långsiktiga sammansättning beskriver behovet ur ett statistiskt antagande, vilket inte är möjligt att inarbeta i en modell som bygger på företagsekonomiska principer med identifierade kostnadsdrivare. Eftersom RLK anser att nuvarande modell täcker förvaltningens behov och inte avser att komplettera modellen utgår rekommendationen. Området får bevakas i kommande granskningar av ekonomistyrningen.
29147 **Från rapport** 9/2016 Projektrapport **Tidigare ID** 1075	LS övergripande ekonomistyrning Landstingsstyrelsen behöver ta fram tydliga principer för hur de framtida lokalkostnaderna som uppstår till följd av de beslutade strategiska investeringarna ska beräknas och fördelas mellan landstingets verksamheter."		**ÅR 2020** Rekommendationen slås samman med rekommendation 38582
29151 **Från rapport** 2017 Delrapport **Tidigare ID** 1083	Resultatkrav Landstingsstyrelsen bör, exempelvis i en ekonomistyrningsstrategi, tydliggöra vilka principer som ska gälla för resultatkraven och under vilka förutsättningar som ett resultatkrav omprövas för att långsiktigt kunna hantera resultatkraven."		**ÅR 2020** Fullmäktige fastställde i budget 2019 fyra principer för beräkning av resultatkrav för nämnder och bolag. Det är dock inte tydligt hur dessa i praktiken hanteras, exempelvis hur konkurrensneutrala resultatkrav tas fram. Det finns också en princip som handlar om att ta hänsyn till specifika förutsättningar gör respektive bolag och berörda nämnder. Även om det finns principer sker också av olika skäl avsteg från principerna. Enligt revisionen är det viktigt att nämnder och bolag förstår hur resultatkrav sätts för att det ska vara transparent och förankrat.

Regionrevisorerna

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
38582 **Från rapport** 2019 Årsrapport	Regionstyrelsen bör i samverkan med hälso- och sjukvårds-nämnden klargöra ansvaret för kostnader för strategiska investeringar i avtalen med vårdgivarna	🟡	**ÅR 2020** Hälso- och sjukvårdsnämnden har enligt reglementet ansvar för att styra och finansiera hälso- och sjukvården i regionen. I vårdavtalen med akutsjukhusen ingår ersättning för strategiska investeringar för alla sjukhus utom för Karolinska. Sjukhuset har lyft frågan vid flera tillfällen och frågan har bollats mellan HSF och RLK. För 2020 har frågan hanterats tillfälligt men är fortfarande inte löst. Enligt uppgift pågår diskussioner i frågan.
57066 **Från rapport** Projektrapport 9/2020	Regionstyrelsen behöver utveckla och konkretisera en sammanhållen strategi för hur regionen långsiktigt ska uppnå en ekonomi i balans som underlag till och vägledning i budgetprocessen.	–	

Fastighetsförvaltning

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29150 **Från rapport** 2017 Delrapport **Tidigare ID** 1079	Fastighetsägaransvar Landstingsstyrelsen bör tillsammans med Locum respektive trafiknämnden i styrdokument tydliggöra vilka krav som följer av ansvaret som fastighetsägare för att säkerställa att ansvaret hanteras i sin helhet inom och mellan respektive organisation."	✖	**ÅR 2020** Rekommendationen tas bort till förmån för eventuellt nya rekommendationer inom området utifrån granskningar som revisionen genomför under 2021
29329 **Från rapport** 2018 Årsrapport **Tidigare ID** 1360	Regionstyrelsen bör förelägga fullmäktige övergripande riktlinjer för fastighetsöverlåtelser för beslut.	🔴	**ÅR 2020** Följs upp i samband med granskning inom området 2021. Bedömning kvarstår i avvaktan på denna granskning.
36768 **Från rapport** 8/2019 Projektrapport	Regionstyrelsen bör, i beredningen inför fullmäktiges beslut säkerställa att resultatansvaret för LFS ingår som en del i FSN:s övergripande ansvar för regionens vårdfastigheter.	🔴	**ÅR 2020** Det är inte tydligt vad som gäller kring resultatansvaret för

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
			LFS. I budget 2021 står i ägardirektiven för Locum att Bolaget ska administrera och ha resultatansvar för Landstingsfastigheter Stockholm. Samtidigt framkommer det av samma budgetdokument, nu gällande FSN, att av nämndens resultatkrav för 2021 avser 544 miljoner kronor koncernresultatenheten Landstingsfastigheter Stockholm inom fastighetsförvaltningen, vilken har ett oförändrat resultatkrav jämfört med budget 2020

Inköp och upphandling

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29128 **Från rapport** 2/2016 Projektrapport **Tidigare ID** 907	Styrning och kontroll av direktupphandlingar Landstingsstyrelsen bör stärka uppföljningen av att policyn och riktlinjerna för upphandling följs, t.ex. genom att höja kvaliteten på de uppgifter som inhämtas i samband med årsbokslutet."		**ÅR 2020** Arbete pågår med att förbättra uppföljningen av regionens genomförda inköp. Bland annat planeras ett verktyg att inrättas i syfte att öka möjligheten för regionens verksamheter att lämna uppgifter med hög kvalitet i samband med årsbokslutet. Revisionen bedömer rekommendationen delvis vara åtgärdad och fortsätter att följa arbetet.
29129 **Från rapport** 2/2016 Projektrapport **Tidigare ID** 908	Styrning och kontroll av direktupphandlingar Landstingsstyrelsen bör i ett systematiskt förbättringsarbete utarbeta riktlinjer och verktyg för uppföljning som syftar till att minska risken för överträdelser av upphandlingslagstiftningen."		**ÅR 2020** Ett arbete pågår, bland annat har ett spendanalysverktyg utarbetats och överlämnats till serviceförvaltningens upphandlingsavdelning. Därutöver planeras en anskaffning påbörjas under 2021 av ett koncerngemensamt upphandlingsverktyg för upphandling och avtalsdatabas. Revisionen följer arbetet med åtgärder som vidtas i syfte att få en uppfattning av om åtgärderna minskar risken för överträdelser av upphandlingslagstiftningen.
29152 **Från rapport** 5/2017 Projektrapport	Affärsmässighet i upphandlingsprocessen Landstingsstyrelsen bör säkerställa att upphandlingar påbörjas i så god tid att rimliga möjligheter ges att genomföra		**ÅR 2020** I regionens arbete med införande av ett kategoristyrt in-

Regionrevisorerna

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
Tidigare ID 1102	alla delar av upphandlings-processen affärsmässigt och i enlighet med styrdokument."		köpsarbete finns numera krav på att i samband med verksamhetsplaneringen 2021 upprätta en plan för de kommande tre årens upphandlingar. Revisionen anser att kravet bör medföra viss förbättring för planering och ökade möjligheter för att upphandlingar startar i tid. Revisionen anser därmed att rekommendationen delvis är åtgärdad.
29153 **Från rapport** 5/2017 Projektrapport **Tidigare ID** 1103	Affärsmässighet i upphandlingsprocessen Landstingsstyrelsen bör säkerställa att rutiner och arbetssätt finns för att genomföra systematiska utvärderingar av genomförda upphandlingar i syfte att kontinuerligt utveckla upphandlingsprocessen."		**ÅR 2020** Insatser har påbörjats men har försenats på grund av brådskande insatser kopplade till pandemin. Revisionen anser rekommendationen vara delvis åtgärdad och fortsätter följa planerat arbetet.
29154 **Från rapport** 5/2017 Projektrapport **Tidigare ID** 1104	Affärsmässighet i upphandlingsprocessen Landstingsstyrelsen bör säkerställa att det finns egna system som källa för uppgifter om genomförda köp, t.ex. totala upphandlingsvolymer, kostnader, köpmönster i syfte att ge förutsättningar för strategiska affärsmässiga överväganden."		**ÅR 2020** Ett arbete pågår, bland annat har ett spendanalysverktyg utarbetats och överlämnats till serviceförvaltningens upphandlingsavdelning. Därutöver planeras en anskaffning påbörjas under 2021 av ett koncerngemensamt upphandlingsverktyg för upphandling och avtalsdatabas. Planerade insatser under år 2020 har försenats i och med pandemin.
39087 **Från rapport** 2019 Årsrapport	Regionstyrelsen bör säkerställa att det finns en långsiktig, samlad och övergripande plan avseende anskaffning av medicinteknisk utrustning för regionens totala behov		**ÅR 2020** Arbete pågår med att stärka möjligheterna att genomföra samordnade upphandlingar och inköp för att realisera strategin för it och digitalisering (RS 2019–0669, liksom inriktningen i fullmäktiges budget 2020 och tillhörande bilaga 1 (RS 2019–0829) avseende upphandling och inköp inom Region Stockholm. Här anges att särskild vikt ska läggas vid att införa kategoristyrda inköp.
51312 **Från rapport**	Regionstyrelsen bör säkerställa att det i styrande dokument framgår hur inköp och varuförsörjning ska upprätthållas		

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
2020 Delrapport	under en kris.		
58892 **Från rapport** 2020 Årsrapport	Regionstyrelsen bör se över hur inköp över den ordinarie beloppsgränsen i delegationsordningen ska hanteras vid behov av snabba beslut i en krissituation.	–	

Intern kontroll

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29105 **Från rapport** 2014 Årsrapport **Tidigare ID** 598	Hantering av konst/Ansvar för landstingets konst Landstingsstyrelsen bör tydliggöra ansvarsfördelningen för tillsyn av konst inom landstinget där praxis och reglemente inte helt överensstämmer, särskilt inför kommande inköp av konstnärliga gestaltningar inom utbyggnaden av tunnelbanan."		**ÅR 2020** Vid uppföljning framgår att frågan diskuterades inom ramen för översynen av regionstyrelsens och övriga nämnders reglementen under 2020. Beslutet blev dock att för närvarande inte göra någon förändring inom området. Enligt RLK kan frågan komma att återupptas under 2021. Rekommendationen handlar om att KuN:s tillsynsansvar i reglementet inte exkluderar trafikens konst. Det sker dialog med TF kring konsten på flera områden och fortsatta samtal förs med trafikförvaltningen och förvaltning för utbyggd tunnelbana om möjligheter till utökat samarbete kring konsten men frågan har fortfarande inte kommit i mål. KuN och TF har under året bedrivit ett pilotprojekt kring konstväxlingar i tunnelbanan. Enligt kulturförvaltningen har dialogen kring den fasta konsten i tunnelbanan inte kommit längre. Ett tydliggörande vad gäller roller och ansvar skulle enligt kulturförvaltningen underlätta samarbetet vilket också påpekats i tre utredningar som under åren 2018-19 gjordes av dåvarande landstingsstyrelsens förvaltning.
29196 **Från rapport** 2017 Årsrapport	Regler och rutiner Landstingsstyrelsen bör ta fram landstingsgemensamma regler och rutiner för hanteringen av jävs- och karantäns-		**ÅR 2020**

Regionrevisorerna

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
Tidigare ID 1240	frågor."		Uppförandekod för Region Stockholm beslutades november 2019. Riktlinjer för antikorruption och representation har setts över och förslag på nya riktlinjer kommer att behandlas av fullmäktige i samband med Region Stockholms årsredovisning för 2020. I avvaktan på att riktlinjerna fastställs kvarstår bedömningen.
29209 **Från rapport** 2018 Delrapport **Tidigare ID** 1334	Bidrag Landstingsstyrelsen bör besluta om uppdaterade riktlinjer för bidrag till organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning."		**ÅR 2020** Regionstyrelsen beslutade om uppdaterade Riktlinjer för bidrag för intressepolitisk verksamhet till organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning vid sitt möte 2021-01-26. Rekommendationen är därmed åtgärdad.
29210 **Från rapport** 2018 Delrapport **Tidigare ID** 1335	Bidrag Landstingsstyrelsen bör efterfråga uppföljningen av intressepolitsiska bidrag."		**ÅR 2020** Av de nya Riktlinjer för bidrag för intressepolitisk verksamhet till organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning som regionstyrelsen beslutade om 2021-01-26 framgår att en samlad uppföljning av hur det intressepolitiska bidraget använts av organisationerna redovisas för regionstyrelsen i samband med beslut om bidrag för kommande år. Revisionen bedömer därmed att uppföljningen har systematiserats. Första uppföljningen enligt riktlinjerna rapporteras 2022. Rekommendationen kvarstår tills rapporteringen har skett.
29366 **Från rapport** 2018 Årsrapport **Tidigare ID** 1495	Regionstyrelsen bör fastställa ett sammanhållet dokument som beskriver styrelsens behandling av personuppgifter.		**ÅR 2020** Uppföljning visar att arbetet med att fram ett styrande dokument försenats, men planen är att ett styrdokument antas under 2021.

Investeringar

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29341 **Från rapport** 13/2018 Projektrapport **Tidigare ID** 1387	Regionstyrelsen bör identifiera behov av tillkommande investeringar inom både vård- och trafikområdet för att ge en heltäckande bild av investeringsutgifterna i förhållande till beräknat ekonomiskt utrymme	🔴	**ÅR 2020** Situationen är oförändrad och revisionens kommentarer kvarstår sedan förra året. Under 2018 års granskning kunde revisionen konstatera att det på tjänstemannanivån fanns kännedom om ett antal investeringsåtgärder som "måste" genomföras för att bland annat säkerställa funktionaliteten i regionens fastigheter och anläggningar. Dessa fanns företrädesvis på trafiksidan. Här menade revisionen att dessa behöver lyftas fram för att kunna ingå som en del i prioriteringsunderlaget kring vilka investeringsåtgärder som ska beredas plats inom det givna investeringsutrymmet. I och med de nya riktlinjerna finns det tydligare anvisningar kring hur kända investeringsbehov ska prioriteras inom ramen för det beslutade investeringsutrymmet, däremot säkerställer inte de nya riktlinjerna att alla kända behov faktiskt lyfts upp för att i god tid kunna utvärderas och prioriteras mot andra investeringar.
29342 **Från rapport** 13/2018 Projektrapport **Tidigare ID** 1388	Regionstyrelsen bör säkerställa att prioriteringar av ersätt-nings-investeringar och underhållsåtgärder görs inom ramen för regionens möjliga investeringsutrymme. Detta för att behålla värdet och funktionaliteten i både trafikens och vårdens fastigheteroch anläggningar"	🟡	**ÅR 2020** Regionstyrelsen bedöms inte ha utarbetade former för att säkerställa prioriteringar av ersättningsinvesteringar och underhållsåtgärder utifrån vilka behov som föreligger. I anvisningarna för budgetunderlag inför budget 2021 fanns en allmän skrivning om att beskrivningen ”ska innehålla en kort- och långsiktig analys av ny- och ersättningsinvesteringar och hur en balans kan uppnås för att säkerställa Region Stockholms befintliga tillgångar och behov i en långsiktig hållbar ekonomi.” Det är oklart hur nämn-

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
			ders/bolags analys av detta omhändertas och analyseras samlat för regionen. Någon motsvarande formulering finns inte vad gäller underhåll på driftsidan. När det gäller prioriteringsmodellen för investeringsplanen ska investeringar klassificeras i ersättnings- respektive nyinvestering men sedan kan respektive nämnde/bolag själv avgöra viktning för olika kriterier. Det finns inget krav på att redovisa investeringsbehov gällande ersättningsinvesteringar som inte har medtagits i förslaget till investeringsplan. Det framgår av granskning både inom trafiknämnden och Locum/FSN att det finns behov av kommande ersättningsinvesteringar vilka inte är medtagna i förslaget till investeringsplan. I underlaget till fullmäktiges budgetbeslut redovisar inte RS någon analys/bedömning gällande behov av underhåll/ersättningsinvesteringar och hur detta omhändertas. Det finns ingen redovisning av hur slutförslaget gällande investeringsplan förhåller sig till de prioriteringar som respektive nämnd/bolag har redovisat i sitt underlag till budget.
29344 **Från rapport** 13/2018 Projektrapport **Tidigare ID** 1389	Regionstyrelsen bör skapa en hanteringsordning för hur regionen ska hantera risken att Stockholmsöverenskommelsens beslutade investeringsutgifter kan komma att överskridas	🔴	**ÅR 2020** Följs upp 2021. I avvktan på det kvarstår tidigare bedömning.
36764 **Från rapport** 14/2019 Projektrapport	Regionstyrelsen bör i reglementet för regionstyrelsen och övriga nämnder förtydliga att regionstyrelsen har ansvar för att fatta inriktnings- och planeringsbeslut för investeringar över 300 mnkr	🟢	**ÅR 2020** I reglemente för regionstyrelsen, beslutat i samband med beslut om budget 2021 framgår att fullmäktige delegerat beslutanderätten till regionstyrelsen gällande styrelsens beslutanderätt avseende: Inriktnings- och planeringsbeslut för Region Stockholms

Regionrevisorerna

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
			investeringar över 300 miljoner kronor,
36765 **Från rapport** 14/2019 Projektrapport	Regionstyrelsen bör i reglementet för regionstyrelsen och övriga nämnder förtydliga vilken nämnd/styrelse som ansvarar för de strategiska vårdinvesteringar som genomförs utifrån ett systemperspektiv.	–	**ÅR 2020** Rekommendationen följs upp 2021.
36766 **Från rapport** 14/2019 Projektrapport	Regionstyrelsen bör i riktlinjerna för investeringar förtydliga hur avvikelser ska hanteras och finansieras med en tillräcklig kontroll av enskilda investeringar över tid utifrån fattade genomförandebeslut.	–	**ÅR 2020** Rekommendationen följs upp 2021.
58379 **Från rapport** 2020 Årsrapport	Regionstyrelsen bör bereda och ta fram beslutsunderlag för egen del samt för fullmäktige för investeringsobjektet informationssystem inom hälso- och sjukvården i enlighet med regionens styrande dokument.	–	
58381 **Från rapport** 8/2020 Projektrapport	Regionstyrelsen bör utöka sin redovisning till fullmäktige av pågående investeringar i form av prognoser gällande tidplan, investeringsutgifter och objektsinnehåll, samt avvikelser mot fullmäktiges fattade genomförandebeslut.	–	
58382 **Från rapport** 8/2020 Projektrapport	Regionstyrelsen bör säkerställa att utvärderingar och slutredovisningar av avslutade investeringar genomförs mot fullmäktiges ursprungliga genomfö-randebeslut gällande tidplan, investeringsutgifter och objektsinnehåll.	–	
58383 **Från rapport** 8/2020 Projektrapport	Regionstyrelsen bör förtydliga när och hur avslutade investeringar ska utvärderas och till vilka politiska organ inom regionen som resultaten från dessa utvärderingar ska redovisas.	–	

Miljö

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29115 **Från rapport**	Styrning av energieffektiviseringar Regionstyrelsen bör skapa och tydliggöra ekonomiska	●	**ÅR 2020**

Regionrevisorerna

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
6/2015 Projektrapport **Tidigare ID** 750	incitament samt integrera energieffektiviseringsfrågorna i den samlade verksamhetsstyrningen, med uppföljning av åtgärder/resultat på lokal nivå."		Sedan 2019 följs den fullmäktigebeslutade indikatorn Verksamhets- och fastighetsenergi i fastigheter ägda av Region Stockholm upp årligen av TN och FSN. Revisionen menar att regionstyrelsen har integrerat energieffektiviseringsfrågor i den samlade verksamhetsstyrningen. Att tydliggöra ekonomiska incitament för energieffektivisering ligger inom ramen för berörda nämnder och bolags egna ansvar. Under 2020 har trafikförvaltningen i samverkan med regionledningskontoret och Locum genomfört en studie som fokuserat på minskad klimatpåverkan från energianvändningen. Bland annat har frågan om finansiering av energieffektiviseringsåtgärder hanterats. Energieffektiviseringsåtgärder kommer även hanteras i framtida hållbarhetsstrategin som ska antas av regionfullmäktige under 2021. Revisionen bedömer rekommendationen som åtgärdad, men kommer fortsätta följa hur regionstyrelsen styr och samordnar energieffektiviseringsarbetet
29118 **Från rapport** 2015 Årsrapport **Tidigare ID** 812	Regionstyrelsen bör i riktlinjer för investeringar besluta om principer för när Miljöbyggnad guld, silver respektive brons ska gälla, samt i vilka fall avsteg kan göras från dem."		**ÅR 2020** När rekommendation togs fram ansvarade dåvarande landstingsstyrelsen för vårdens fastighetsstrategiska frågor. Detta ansvar har numera FSN i enlighet med reglementet. FSN har i sin tur i avtal med Locum överlåtit det strategiska ansvaret för vårdens fastigheter till bolaget. I och med att Locum har beslutat om principer för när miljöbyggnad guld, silver respektive brons ska gälla bedömer revisionen rekommendationen som åtgärdad.
32320 **Från rapport** 7/2019 Projektrapport	Regionstyrelsen bör i enlighet med reglementets uppdrag att leda och samordna regionens miljöarbete, säkerställa den långsiktiga styrningen och planeringen för hur klimatpåverkan i investeringsprojekten ska begränsas enligt RUFS 2050.		**ÅR 2020** Följs upp under 2021
32321	Regionstyrelsen bör i sin beredning av det koncerngemen-		**ÅR 2020**

Regionrevisorerna

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
Från rapport 7/2019 Projektrapport	samma budgetmålet om att minska klimatpåverkan, se till att också miljöprogrammets mål för att minska klimatpåverkan i bygg- och anläggningsprojekt inkluderas som indikatorer. Detta för att säkerställa att Region Stockholms totala klimatpåverkan synliggörs och hanteras.		I fullmäktiges budget för 2020 och 2021 har miljöprogrammets mål för att minska klimatpåverkan i bygg- och anläggningsprojekt inkluderats som indikatorer. Vidare har också regionstyrelsen antagit en vägledning för begränsad klimatpåverkan i bygg- och anläggningsprojekt (RS 2017-0837). Syftet med vägledningen är att underlätta nämnders och bolags arbete med att leva upp till regionfullmäktiges indikatorer inom området. Revisionen bedömer därför rekommendationen som åtgärdad
57974 **Från rapport** 6/2020 Projektrapport	Regionstyrelsen bör ta fram stödjande dokument för att tydliggöra och konkretisera följsamhet till de olika områdena inom social hållbarhet.	–	

Oegentligheter

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29359 **Från rapport** 2018 Årsrapport **Tidigare ID** 1486	Skydd mot otillåten påverkan Regionstyrelsen bör fastställa riktlinjer för förtroendevaldas säkerhet och trygghet samt säkerställa att dessa är kända av förtroendevalda inom regionen.		**ÅR 2020** Det pågår en översyn och revidering av styrande dokument på säkerhetsområdet, inkl. koncernövergripande och lokala riktlinjer för säkerhet. Förslag till riktlinjer kommer enligt RLK att remitteras till nämnder och bolag våren 2021. Revideringen omfattar även riktlinjer alternativt tillämpningsanvisningar för förtroendevaldas säkerhet och trygghet. Detta kommer att ingå i en obligatorisk utbildning och introduktion av förtroendevalda och personal.
29360 **Från rapport**	Skydd mot otillåten påverkan Regionstyrelsen bör tydliggöra roll- och ansvarsfördelning-		**ÅR 2020**

Regionrevisorerna

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
2018 Årsrapport **Tidigare ID** 1488	en vad gäller skydd mot otillåten påverkan för styrelseledamöter som inte är politiker."		Översyn och revidering av styrande dokument på säkerhetsområdet pågår. Revideringen omfattar även förtydligande av roll och ansvarsfördelning vad gäller skydd mot otillåten påverkan för styrelseledamöter som inte är politiker.

Personal

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29114 **Från rapport** 10/2015 Projektrapport **Tidigare ID** 746	Kompetensförsörjning i vården Landstingsstyrelsen bör säkerställa att insatser i högre grad prioriteras utifrån landstingets övergripande behov och inkluderar samtliga verksamheter."		**ÅR 2020** Rekommendationen anses genomförd då regionövergripande och regiongemensamma behov och insatser identifieras. Fördjupade analyser genomförs för att bättre kunna rikta insatser.
29320 **Från rapport** 7/2018 Projektrapport **Tidigare ID** 1346	Landstingsstyrelsen bör analysera verksamheternas nuläge och framtida behov av kompetensförsörjning så att väl avvägda aktiviteter kan genomföras.		**ÅR 2020** Behovsinventeringar görs med verksamheterna där bl.a. utbildningsbehov ingår. Ett datalager för analyser samt uppföljning av effekter av genomförda insatser och åtgärder ska implementeras under Q1 2021. Under 2021 ska regionstyrelsen genomföra en samlad uppföljning av arbetet med kompetensförsörjningsstrategin och ta fram förslag till fortsatt styrning inom området. Åtgärder och därmed rekommendationen stäms av vid delårsrapporteringen 2021.
36966 **Från rapport** 10/2019 Projektrapport	Regionstyrelsen bör säkerställa att konkretiseringen av arbetet med kompetensförsörjningsstrategin sker på längre sikt än ett år i taget.		

Regionrevisorerna

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
36967 **Från rapport** 10/2019 Projektrapport	Regionstyrelsen bör göra en analys av skälen till den låga användningen av KOLL, verktygets begränsningar och eventuella behov av kompletterande verktyg för att ge stöd i kompetensplaneringsarbetet.	–	
36968 **Från rapport** 10/2019 Projektrapport	Regionstyrelsen bör säkerställa förutsättningarna för en mer systematisk kunskapsöverföring gällande verksamheternas konkreta lösningar på kompetensförsörjningsbristen.	–	

Strategisk styrning och organisation

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29097 **Från rapport** 2/2014 Projektrapport **Tidigare ID** 458	"IT-säkerhet i nätverksansluten medicinteknisk utrustning. Regionstyrelsen bör stärka och tydliggöra ansvaret för IT-säkerhet kopplat till MTU på landstingsövergripande nivå och tydliggöra hur den organisatoriska samverkan mellan SLL IT och akutsjukhusens MT-avdelningar ska ske vad gäller säkerhetskrav. Samverkan mellan SLL IT och akutsjukhusen bör även omfatta utveckling av supportprocesser anpassade för MTU."		**ÅR 2020** RLK kommer att ta fram vägledande texter som stöd för nämnder och bolag i denna del. Därtill utreder regionledningskontoret även de ekonomiska och praktiska förutsättningarna att under 2021 kunna genomföra ytterligare systematiska kontroller av informationssystem som medför säkerhetsrisker i IT-miljön, bl.a. genom stärkt sårbarhetsanalys. Rekommendationen anses delvis avklarad och revisionen kommer följa arbetet med att stärka stödet vad gäller informationssäkerheten i MTU utrustning i regionen.
29103 **Från rapport** 2014 Årsrapport **Tidigare ID** 590	Verksamhetsstyrning - målstyrning Landstingsstyrelsen bör vidareutveckla indikatorer för måluppfyllelse för att i högre utsträckning ge en mer täckande bild samt utveckla analys av utfallet på indikatorerna för att få tillfredsställande underlag för bedömning av om fullmäktiges övergripande mål är uppnådda."		**ÅR 2020** Rekommendationen tas bort då regionens arbete har förändrats i stor utsträckning sedan rekommendationen tillkom år 2014.
29116 **Från rapport** 2015 Årsrapport	Styrning av regional utveckling Regionstyrelsen bör förtydliga ansvarsfördelningen för planering, genomförande och uppföljning av Region Stock-		**ÅR 2020** Region Stockholms reglemente har vid översynen under

Regionrevisorerna

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
Tidigare ID 809	holms verksamheters bidrag till RUFS."		2020 inte förtydligats när det gäller hantering av RUFS 2050. Revisionen noterar däremot att det numera finns en ledningsgrupp för att hantera regional utveckling, under ledning av regiondirektören, med syfte att stärka den interna samverkan inom frågan. TRN har också tagit fram en modell för att tydliggöra ansvaret att genomföra de regionala prioriteringarna i RUFS 2050, denna berör både externa aktörer och interna verksamheter inom Region Stockholm. Modellen har informerats till ledningsgruppen regional utveckling. Vidare har förvaltningarna för TRN och Regionstyrelsen slagits samman under 2021, med förhoppningen om att bland annat förenkla och förtydliga samverkan när det gäller RUFS 2050. Under 2021 planeras det ytterligare att arbeta med frågan. Revisionen avser följa under 2021 hur planering, genomförande och uppföljning av RUFS 2050 utvecklas under den förvaltningsstrukturen.
29117 **Från rapport** 2015 Årsrapport **Tidigare ID** 810	Styrning av regional utveckling Regionstyrelsen bör i samråd med tillväxt- och regionplanenämnden utveckla former för hur Region Stockholms verksamheter ska bidra till målen i RUFS."		**ÅR 2020** Revisionen noterar att indikatorerna i budgeten som är inhämtade från RUFS 2050 följs upp med statistik från 2019, eftersom det är eftersläpning av statistik. Vidare följs samma indikatorer upp i uppföljningen av RUFS 2050 som årligen rapporteras till fullmäktige. Indikatorerna tydliggör inte hur Region Stockholms verksamheter bidrar till målen i RUFS utan avser den regionala utvecklingen för hela Stockholmsregionen. Revisionen menar att det fortfarande finns behov av att utveckla målstyrningen för att tydliggöra hur Region Stockholms verksamheter bidrar till målen i RUFS. Vidare noterar revisionen att TRF har under 2020 arbetat med uppdraget om synliggöra och kommunicera genomförandet av de regionala prioriteringarna i RUFS. Förslaget har kommunicerat med förvaltningar och bolag i regionen. Revisionen avser följa arbetet med att förankra arbetet inom regionen.

Regionrevisorerna

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29136 **Från rapport** 2016 Årsrapport **Tidigare ID** 1002	Ansvar och befogenheter Landstingsstyrelsen bör säkerställa att gränsen mellan beslut och verkställighet är tydlig i delegationsordningen."	🟡	**ÅR 2020** I delegationsordningen för RS beskrivs skillnaden mellan delegations- och verkställighetsbeslut samt vilken typ av köp av av varor och tjänster som är att betrakta som verkställighetsbeslut. Revisionen har granskat delegationsbeslut och attestering och har då noterat att flera verkställighetsbeslut har registrerats som delegationsbeslut. Gränssnittet mellan verkställighets- och delegationsbeslut bör därför tydliggöras, särskilt avseende ärenden som rör köp av varor och tjänster.
29138 **Från rapport** 2016 Årsrapport **Tidigare ID** 1004	EU:s strukturfond Regionstyrelsen bör säkerställa att den årliga uppföljningen av landstingets deltagande i EU-finansierade projekt utförs enligt riktlinjerna och att en samlad bild ges av hur mycket medel Region Stockholm tar emot via EU:s strukturfonder."	🟢	**ÅR 2020** Revisionen noterar att TRN i sin verksamhetsberättelse 2020 följt upp regionens nyttjande av medel från EU:s strukturfonder. Revisionen bedömer rekommendationen som åtgärdad eftersom TRN har genomfört en uppföljning av nyttjande av EU medel och att styrande dokument inom området inte längre är giltiga som pekade på att regionstyrelsens har ett ansvar. Revisionen noterar däremot att en specifik enhet inrättas på den gemensamma förvaltningen för TRN och regionstyrelsen som ska ha ett utpekat ansvar för EU och internationella frågor. Revisionen kommer följa enhetens arbete
29141 **Från rapport** 3/2016 Projektrapport **Tidigare ID** 1018	Trafikplanering Landstingsstyrelsen bör i samverkan med berörda nämnder tydliggöra ansvarsfördelningen för den övergripande trafikplaneringen och trafikpolitiken."	🟡	**ÅR 2020** Som tidigare konstaterar revisionen att ansvaret för trafikplanering (exklusive kollektivtrafik) har flyttats tillbaka till TRN fr o m 2019. I årsrapporten 2019 konstaterade revisionen samtidigt att det inte finns någon närmare precisering av vad detta uppdrag innebär och att uppdraget om länsplanen som ligger på regionstyrelsen komplicerar bilden. Med anledning av aviserad omorganisation görs ingen

Regionrevisorerna

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
			uppföljning av rekommendationen 2020 utan uppföljning kommer att göras 2021-2022.
29142 **Från rapport** 2017 Delrapport **Tidigare ID** 1070	Landstingsstyrelsen bör inom ramen för sitt uppsiktsansvar säkerställa att kommunallagens regler för bl.a. delegation följs och att det i nämndernas styrdokument inte används begrepp för en kommunal nämnd som exempelvis ""löpande förvaltning""."		**ÅR 2020** RLK har genomfört en genomgång av reglementet och har inte sett något behov av ändring i reglementet med anledning av rekommendationen. Under hösten 2020 ska enligt RLK fortsatt arbete ske för att uppfylla revisorernas rekommendation.
29208 **Från rapport** 2018 Delrapport **Tidigare ID** 1333	Ansvar för skärgårdsfrågor Regionstyrelsen bör tillsammans med tillväxt- och regionplanenämnden tydliggöra vilken roll Region Stockholm har när det gäller genomförandet av landsbygds- och skärgårdsstrategin samt vilka aktörer i Region Stockholm som löpande ska följa upp strategin."		**ÅR 2020** Revisionen bedömer att rekommendationen inte längre är aktuell eftersom handlingsprogrammet för landsbygd- och skärgårdsstrategin inte antagits eller hanteras av regionstyrelsen eller regionledningskontoret. Revisionen formulerar om rekommendationen till att: Tillväxt- och regionplanenämnden bör tydliggöra och samordna Region Stockholms roll när det gäller genomförandet av Landsbygd- och skärgårdsstrategin samt vilka aktörer i Region Stockholm som löpande ska följa upp strategin
29332 **Från rapport** 1/2018 Projektrapport **Tidigare ID** 1368	Forskning Landstingsstyrelsen och Konsistoriet bör säkerställa att en gemensam strategi, i enlighet med det regionala ALF-avtalet, utarbetas och antas."		**ÅR 2020** Två dokument är f n på remiss: en Life science-strategi och en forsknings- och utvecklingsstrategi. Rekommendationen följs upp under 2021 med fokus på hur rekommendationen kan avspeglas i något av dessa dokument och att dokumenten är fastslagna.
29333 **Från rapport** 1/2018 Projektrapport **Tidigare ID** 1369	Forskning Landstingsstyrelsen och Konsistoriet bör tillse att befintliga FoU-fördelningssystems konsekvenser ses över i förhållande till den stipulerade gemensamma strategins ambitioner med klinisk forskning samt att korrigerande åtgärder		**ÅR 2020** Rekommendationen följs upp under 2021, med fokus på hur FoU-fördelningssystemets konsekvenser har setts över.

Regionrevisorerna

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
	vidtas vid behov."		
29337 **Från rapport** 1/2018 Projektrapport **Tidigare ID** 1371	Forskning Landstingsstyrelsen och Konsistoriet bör säkerställa att de administrativa funktionerna kan ge kliniska forskare relevant stöd."	🟡	**ÅR 2020** Under 2021 planeras ytterligare 5 USV-enheter bildas i syfte att stärka universitetssjukvården och att tillgängliggöra hela vården i Regionen för forskning. Rekommendationen följs upp under 2021.
29339 **Från rapport** 1/2018 Projektrapport **Tidigare ID** 1372	Forskning Landstingsstyrelsen bör säkerställa att adekvata krav på och förutsättningar för vårdgivarnas medverkan i klinisk forskning formueleras i vårdavtalen."	🟡	**ÅR 2020** Diskussioner om modeller för förbättrad uppföljning förs. Rekommendationen följs upp under 2021.
29346 **Från rapport** 9/2018 Projektrapport **Tidigare ID** 1479	Regionstyrelsen bör tydliggöra beskrivningar över ansvarsfördelningen och beslutsstrukturen i programmet, framför allt vilka beslut som ska fattas på tjänstemanna- respektive politisk nivå.	🟡	**ÅR 2020** I det pågående utvecklingsarbetet som koordineras av tjänstepersoner från olika förvaltningar är det oklart hur beslut vid behov ska eskaleras till den politiska nivån. Rekommendationen om att förtydliga ansvarsfördelningen i beslutsgången (dåvarande FVM), särskilt ansvarsfördelningen mellan tjänstemanna- och den politiska nivån, bör därför gälla även för den nya organisationen av arbetet. Detta för att säkerställa insyn för beslutsfattare i ett sådant avgörande arbete som vårdens digitalisering.
29348 **Från rapport** 9/2018 Projektrapport **Tidigare ID** 1480	Regionstyrelsen bör se till att en strategi tas fram för att kunna hantera ersättning (avslut eller utfasning) av alla existerande it-system/avtal.	✖	**ÅR 2020** Rekommendationen tas bort då FVM avslutats.
29351 **Från rapport** 9/2018 Projektrapport **Tidigare ID**	Regionstyrelsen bör se till att beräkningar av förberedande åtgärder, nödvändiga it-uppgraderingar o dyl. genomförs inom kort för att ha full kontroll över kostnaderna.	✖	**ÅR 2020** Rekommendationen tas bort då FVM avslutats.

Regionrevisorerna

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
1481			
29371 **Från rapport** 2019 Delrapport **Tidigare ID** 1570	Regionstyrelsen behöver säkerställa att instruktionen för utskott och beredningar följer kommunallagen och reglementen exempelvis när det gäller rätt att besluta i brådskande ärenden.	🟡	**ÅR 2020** Uppföljning visar att regionstyrelsen håller på att bereda fram en ny version av instruktion för utskott och beredningar. En närmare uppföljning kommer att göras under 2021.
29372 **Från rapport** 2019 Delrapport **Tidigare ID** 1571	Regionstyrelsen bör välja ledamöter och ersättare till alla sina utskott och beredningar.	🟡	**ÅR 2020** Uppföljning visar att regionstyrelsen i december 2020 valde ledamöter och ersättare till sina underorgan. Huruvida val genomförts till samtliga underorgan och på ett korrekt sätt kommer att följas upp av revisionen under 20201.
29375 **Från rapport** 2019 Delrapport **Tidigare ID** 1573	Regionstyrelsen bör säkerställa att beskrivningar av sina utskott och be-redningar på regionens webbsida överensstämmer med styrelsens reglemente och instruktionen.	🟢	**ÅR 2020** Uppföljning visar att regionledningskontoret har uppdaterat webbplatsen med information som överensstämmer med instruktion för regionstyrelsens underorgan. Rekommendationen bedöms som åtgärdad.
30106 **Från rapport** 2019 Delrapport **Tidigare ID** 1579	Regionstyrelsen bör säkerställa att mål och indikatorer inför fullmäktiges budgetbeslut är tillräckligt beredda, förankrade och att det finns en process för kvalitetssäkring.	🔴	**ÅR 2020** I samband med att budget 2020 beslutades togs beslut om Region Stockholms styrmodell, Integrerad, ledning och styrning (ILS). I den framgår tänkt process för arbete med mål och indikatorer samt kvalitetssäkring. I revisionens årliga granskningar framgår att beredning, förankring och kvalitetssäkring dock inte alltid omsätts i praktiken. I granskningen om budgetstyrning (revisionens projektrapport 9/2020) bedömer revisionen att målstyrningen inte sammankopplasmed budgetprocessen och behöver tydliggöras som en del i budgetprocessen.
30108	Regionstyrelsen behöver säkerställa att reglementen över-	🟡	**ÅR 2020**

Regionrevisorerna

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
Från rapport 2019 Delrapport **Tidigare ID** 1568	ensstämmer med kommunallagen när det gäller att- nämnden självständigt ska besluta vem som har närvarorätt i syfte att lämna upplysning på sammanträdet.- nämnden självständigt ska besluta om att inrätta eventuell beredning inklusive att bestämma beredningens sammansättning och mandattid. - utskott inte kan ha en beredning under sig.- regionstyrelsens mandattid inte anges på två olika sätt.- färdtjänstnämnden respektive vårdens kunskapsstyrningsnämnd kan säkerställa sitt verksamhetsansvar och utföra sitt uppdrag från fullmäktige genom tillräcklig rådighet över förvaltningen.		Uppföljning visar att en ny version av reglementena antogs i november 2020 av fullmäktige. En närmare uppföljning huruvida reglementena ändrats rörande nämnders underorgan kommer att göras under 2021.
30109 **Från rapport** 2019 Delrapport **Tidigare ID** 1569	Regionstyrelsen bör i reglementena tydliggöra när det gäller - ansvarsfördelningen mellan hälso- och sjukvårdsnämnden och vårdens kunskapsstyrningsnämnd, framförallt gällande kvalitetsregister samt patientsäkerhets- och vårdhygienfrågor.- ansvarsfördelningen mellan regionstyrelsen och fastighets- och servicenämnden, framförallt när det gäller försäljning och förvärv av fastighet.- regionstyrelsens uppsiktsplikt över föreningar.- utpekat ansvar för att vissa lagar efterlevs.		**ÅR 2020** Uppföljning visar att en ny version av reglementena antogs i november 2020 av fullmäktige. En närmare uppföljning huruvida reglementena ändrats rörande nämnders underorgan kommer att göras under 2021.
38481 **Från rapport** 2019 Årsrapport	Regionstyrelsen bör utse förvaltningschefer inom vårdens kunskapsstyrningsnämnd respektive färdtjänstnämndens verksamhetsområde så att vidaredelegering kan ske i enlighet med kommunallagen.		**ÅR 2020** Revisionens uppföljning visar att regionstyrelsen inte har utsett förvaltningschefer inom vårdens kunskapsstyrningsnämnd respektive färdtjänstnämndens verksamhetsområde. RLK:s bedömning är att detta inte behövs i enlighet med beslut om reglemente att det inte finns förvaltningschefer i vissa nämnder och att respektive nämnd utformar sina delegationsordningar till specifika personer, oftast direktören för den nämnd som ansvarar för service till nämnden som inte har en egen förvaltning. Revisionen menar dock att fullmäktige i reglementet beslutat att vissa nämnder inte ska utse förvaltningschef inte påverkar det faktum att nämnderna i delegationsordningen valt att

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
			delegera till förvaltningschef som inte är utpekad som förvaltningschef inom aktuell nämnds verksamhetsområde. Rekommendation bedöms således som ej åtgärdad då befintliga styrdokument inte överensstämmer med kommunallagen.
38482 **Från rapport** 2019 Årsrapport	Regionstyrelsen bör i enlighet med kommunallagen ändra i reglementet för hälso- och sjukvårdsnämnden så att nämnden själv inrättar underorgan som exempelvis långtidsutredningen.		**ÅR 2020** Uppföljning visar att en ny version av reglementena antogs i november 2020 av fullmäktige. En närmare uppföljning huruvida reglementena ändrats rörande nämnders underorgan kommer att göras under 2021.
46057 **Från rapport** 1/2020 Projektrapport	Regionstyrelsen bör i samråd med tillväxt- och regionplanenämnden tydliggöra gränsdragningen mellan regionstyrelsens ansvar för övergripande uppgifter respektive tillväxt- och regionplanenämndens ansvar för övriga delar av det regionala utvecklingsansvaret.	–	**ÅR 2020** Följs upp under 2021
46059 **Från rapport** 1/2020 Projektrapport	Regionstyrelsen bör i samråd med Tillväxt- och regionplanenämnden ta fram en strategi för vilka delar av det regionala utvecklingsuppdraget som ska finansieras med externa respektive interna medel.	–	
51308 **Från rapport** 2020 Delrapport	Regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden bör samordna en revidering och harmonisering av krisberedskapsplanen och katastrofmedicinska beredskapsplanen för att tydliggöra hur dessa ska interagera med varandra	–	
51309 **Från rapport** 2020 Delrapport	Regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden bör tydliggöra beslutsstrukturen och organisationen för en extraordinär händelse respektive allvarlig händelse/särskild händelse och kommunicera en gemensam bild av ansvar och befogenheter	–	
51310 **Från rapport** 2020 Delrapport	Regionstyrelsen bör, i samband med uppdraget att utarbeta förslag som tydliggör rollerna och ansvarsfördelningen vid krisledning, bl.a. analysera hur RSSL påverkar regionsty-	–	

Regionrevisorerna

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
	relsens och LISAB:s ansvar för samordning och ägarstyrning		
51311 **Från rapport** 2020 Delrapport	Regionstyrelsen bör säkerställa att nämnder/styrelser följer fullmäktiges krisberedskapsplan samt tydliggöra om de lokala planerna ska beslutas av nämnd/styrelse eller ledning	–	
51314 **Från rapport** 2020 Delrapport	Regionstyrelsen bör i reglementet för hälso- och sjukvårdsnämnden tydliggöra nämndens ansvar för sjukresor.	✓	**ÅR 2020** Ansvaret för sjukresor bedöms av RLK inte behöva regleras separat utan det ingår i HSN:s ansvar för all sjukvård enligt reglementet. Rekommendationen tas bort mot bakgrund av den dialog som förts med HSF och de överväganden som gjorts i samband med revideringen av reglementet för HSN
57480 **Från rapport** 5/2020	Regionstyrelsen bör tydliggöra hälso- och sjukvårdsnämndens ansvar för digitaliseringen, särskilt i rollen som beställare av hälso- och sjukvård.	–	
57481 **Från rapport** 5/2020	Regionstyrelsen bör i samverkan med hälso- och sjukvårdsnämnden fastställa på vilka grunder regionen ska delta i Ineras utvecklingssatsningar och hur beslut om deltagande i dessa ska tas.	–	
58891 **Från rapport** 2020 Årsrapport	Regionstyrelsen bör säkerställa att styrelsen har en lokal krisberedskapsplan som bland annat beskriver vilken roll regionledningskontoret har när det finns behov av att samordna regionens verksamheter.	–	
58893 **Från rapport** 2020 Årsrapport	Regionstyrelsen bör tillsammans med hälso- och sjukvårdsnämnden tydliggöra ansvarsfördelningen för planering och dimensionering av ST-tjänster, exempelvis ansvaret för behovsanalyser och prognoser för olika specialiteter inom hälso- och sjukvården	–	

Säkerhet

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29096 **Från rapport** 2/2014 Projektrapport **Tidigare ID** 457	IT-säkerhet i nätverksansluten medicinteknisk utrustning Regionstyrelsen bör komplettera regelverket för informationssäkerhet med specifika krav för nätverksansluten medicinteknisk utrustning (MTU) så att stöd finns för praktisk tillämpning i verksamheten för exempelvis anslutningsprocesser, uppdateringar och styrning av fjärråtkomst."	🟡	**ÅR 2020** RLK kommer att ta fram vägledande texter som stöd för nämnder och bolag i denna del. Därtill utreder regionledningskontoret även de ekonomiska och praktiska förutsättningarna att under 2021 kunna genomföra ytterligare systematiska kontroller av informationssystem som medför säkerhetsrisker i IT-miljön, bl.a. genom stärkt sårbarhetsanalys. Rekommendationen anses delvis avklarad och revisionen kommer följa arbetet med att stärka stödet vad gäller informationssäkerheten i MTU utrustning i regionen.
29199 **Från rapport** 2017 Årsrapport **Tidigare ID** 1246	Skalskydd för IT-installationer - regionstyrelsen bör i styrande dokument specifikt reglera skalskyddsfrågor för informationstillgångar som grundar sig på vedertagna standarder inom området samt ta fram en gemensam sammanhållen strategi för datahallar och skyddsvärda tekniska lokaler."	🟢	**ÅR 2020** Kravkatalogen ”Skalskydd för it-utrymmen” är färdigställd och tillgängliggjord för nämnder och bolag. Rekommendationen bedöms som avklarad.
29200 **Från rapport** 2017 Årsrapport **Tidigare ID** 1247	Skalskydd för IT-installationer -regionstyrelsen bör säkerställa att risk och sårbarhetsanalyser avseende skalskyddet för datahallar och skyddsvärda tekniska lokaler sker regelbundet och att uppföljning av skalskyddsarbetet sker systematiskt."	🟡	**ÅR 2020** Uppföljning kommer att ske för första gången i samband med årsbokslut 2021.
53431 **Från rapport** 3/2020	Regionstyrelsen bör stärka uppföljning av hur nämnder och bolag arbetar med it-säkerhet kopplat till nätverksansluten medicinteknisk utrustning.	–	
29357 **Från rapport** 2018 Årsrapport **Tidigare ID**	Regionstyrelsen behöver säkerställa att rutiner för uppföljning av informationssäkerhet gentemot privata vårdgivare tas fram och efterlevs.	🟡	**ÅR 2020** RSA genomfördes år 2019. Utifrån nämnders och bolags underlag sammanställdes en koncernövergripande analys

Regionrevisorerna

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
1484			under 2019. Krisberedskapsplanen har fått en framflyttad tidsplan till följd av Corona, och planeras behandlas hösten 2021. Den nya krisberedskapsplanen kommer att reglera samverkan och samordning inom området. Status kvarstår.
29358 **Från rapport** 2018 Årsrapport **Tidigare ID** 1485	Regionstyrelsen bör ytterligare stärka samordningen och uppföljningen av regionens krisberedskap.	🟡	**ÅR 2020** Arbete pågår med bl.a. förstärkning av organisationen för säkerhet och beredskap. Krisberedskapsplan ska reglera hur samordning och samverkan ska ske inom området. Krisberedskapsplanen är ännu inte fastställd och beslutad. tills dess kvarstår rekommendationen för att säkerställa att samordning och uppföljning adresseras.
53429 **Från rapport** 3/2020	Regionstyrelsen bör säkerställa att nätverksansluten MTU, som har upphandlats och konfigurerats med avsteg från regionens gällande riktlinjer, upprätthåller en tillräcklig it-säkerhetsnivå.	–	
53430 **Från rapport** 3/2020	Regionstyrelsen bör stärka uppföljning av hur nämnder och bolag arbetar med it-säkerhet kopplat till nätverksansluten medicinteknisk utrustning.	–	
58888 **Från rapport** 2020 Årsrapport	Regionstyrelsen bör i beredningen av nya eller revidering av tidigare styrdokument inför politiskt beslut (fullmäktige respektive nämnd) kontrollera hur de förhåller sig till redan antagna styrdokument och att frågor beslutas på rätt nivå.	–	
58889 **Från rapport** 2020 Årsrapport	Regionstyrelsen bör tillsammans med hälso- och sjukvårdsnämnden, i styrdokumenten, definiera vad ett direktiv från RSSL:s innebär så att det förhåller sig till lagstiftning, reglementen, ägardirektiv samt bolagsordning.	–	
58890 **Från rapport**	Regionstyrelsen bör bestämma vilken information som styrelsen behöver för ledning och styrning i en kris.	–	

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
2020 Årsrapport			

Verksamhetsstyrning

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
57270 **Från rapport** 7/2020 Projektrapport	Regionstyrelsen bör se till att uppföljningen till fullmäktige ger en samlad bild av läkemedelsförsörjningen för att underlätta beredskap inför en kris eller extraordinära händelser.	–	

Ägarstyrning

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29324 **Från rapport** 5/2018 Projektrapport **Tidigare ID** 1354	Landstingsstyrelsen bör i beredningen av ändrade ägardirektiv tydligare ange mål och strategisk inriktning för respektive bolag		**ÅR 2020** Från och med 2019 beslutas ägardirektiven årligen i regionfullmäktiges budget, där också resultatkrav och mål anges. I budget 2021 har det förtydligats vilka mål som ska gäller för respektive verksamhet. Rekommendationen bedöms vara åtgärdad.
29326 **Från rapport** 5/2018 Projektrapport **Tidigare ID** 1355	Landstingsstyrelsen bör tydliggöra ägarrepresentanternas uppdrag och roll samt ange hur uppdraget ska återrapporteras.		**ÅR 2020** Ägarrepresentanterna är enligt RLK en del av regionstyrelsens uppsiktsansvar. Representanterna är adjungerade till bolagsstyrelser inom LISAB och nämnderna Karolinska Universitetssjukhuset och Stockholms läns sjukvårdsområde. Representanterna har yttranderätt i styrelserna/nämnderna. Numera finns två ägarrepresentanter, regiondirektören och produktionsdirektören.
29327 **Från rapport**	Landstingsstyrelsen bör i sin roll som ägare och genom utskott ta ett aktivt ansvar i styrning och uppföljning av SL		**ÅR 2020**

Regionrevisorerna

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
5/2018 Projektrapport **Tidigare ID** 1356	och förvaltningar i bolagsliknande former.		På grund av coronapandemin har ägardialogerna med bolag och nämnder som drivs i bolagsliknande former (K och SLSO) inte genomförts förrän under senhösten 2020. RLK uppges bereda frågan om hur ägardialogerna kan utvecklas. Rekommendationen följs upp 2021 och i avvaktan på detta kvarstår bedömningen.
38583 **Från rapport** 2019 Årsrapport	Regionstyrelsen behöver tydliggöra vad ansvaret för strategisk samordning mellan sjukhusen enligt fullmäktiges styrdokument innebär i praktiken.	–	**ÅR 2020** Under året har arbetet på grund av pandemin fokuserats på samordning mellan vårdgivarna för att lösa de akuta och kraftigt ökade vårdbehoven. Efter pandemin och den utvärdering som regionstyrelsen har beslutat om kommer enligt RLK erfarenheter från bland annat pandemin att ligga till grund för att utarbeta förslag som tydliggör rollerna och ansvarsfördelningen mellan LISAB, RS, HSN och regionens sjukvårdsproducenter. I detta arbete uppges att revisionens rekommendation kommer att beaktas. I avvaktan på detta ska enligt RLK den strategiska samordningen stärkas. Bland annat genom att regiondirektören respektive och produktionsdirektören närvarar vid akutsjukhusens styrelsemöten och för en aktiv dialog med styrelserna. Regiondirektören arbetar på ägarens uppdrag för att se samordningsmöjligheter för att effektivisera den samlade produktionen.

Region Stockholm

Bilaga 2

Regionrevisorerna

Rekommendationer till ledning – ÅR 2020

Regionstyrelsen

Ekonomistyrning

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
37774 **Från rapport** 2019 Årsrapport	Regionledningskontoret bör dokumentera hanteringen av statsbidrag inklusive roller och ansvar för att minska sårbarheten vid personella förändringar	🟡	**ÅR 2020** Regionledningskontoret har påbörjat en rutin med roller, ansvar och process för arbetet med riktade statsbidrag. Processen håller på att stämmas av i olika funktioner och kommer att utvecklas under första kvartalet 2021.

Inköp och upphandling

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
57975 **Från rapport** 6/2020 Projektrapport	Regionledningskontoret bör i samverkan med serviceförvaltningen tydliggöra RLK hållbarhets roll i inköpsprocessen.	–	

Intern kontroll

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29139 **Från rapport** 2016 Årsrapport **Tidigare ID** 1005	"StatsbidragLandstingsstyrelsens förvaltning bör uppdatera beslutsordningen med uppgifter om rätten att fatta verkställighetsbeslut om vidareförmedling av statsbidrag."	🔴	**ÅR 2020** Riktade statsbidrag är ofta tidsbegränsade och tidpunkt för beslut om dessa bidrag överensstämmer ofta inte med regionens budgetprocess. För att regionen ska kunna nyttja dess medel i enlighet med t.ex. överenskommelser mellan staten och SKR, menar RLK att verkställighetsbeslut kan

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
			vara motiverade. RLK delar revisionens bedömning och avser att ta initiativ till att ändra beslutsordningen.
29155 **Från rapport** 8/2017 Projektrapport **Tidigare ID** 1106	Landstingsstyrelsens förvaltning bör ta fram en landstings-övergripande vägledning för utformning av och innehåll i ekonomiska och eventuellt andra konsekvensbeskrivningar i beslutsunderlagen till nämnder och styrelser"	🟡	**ÅR 2020** En översyn ska enligt RLK göras i syfte att ytterligare förstärka den ekonomiska konsekvensbedömningen i samband med beredning av tjänsteutlåtanden ska ske. En anvisning för beredning av styrande dokument har tagits fram av RLK, vilken även innehåller anvisningar för bedömning av ekonomiska konsekvenser.Anvisningarna gäller för RLK.
29203 **Från rapport** 2017 Årsrapport **Tidigare ID** 1253	Lönehantering Landstingsstyrelsens förvaltning bör säkerställa att de kontroller som ska genomföras vid löneutbetalningar dokumenteras i en rutinbeskrivning eller checklista som stöd till cheferna."	🔴	**ÅR 2020** Följs upp i särskild granskning av löneprocessen under 2021
29204 **Från rapport** 2017 Årsrapport **Tidigare ID** 1254	Lönehantering Landstingsstyrelsens förvaltning bör säkerställa att uppföljning sker av att samtliga ansvariga chefer granskar och signerar sina utanordningslistor."	🔴	**ÅR 2020** Följs upp i särskild granskning av löneprocessen under 2021
29362 **Från rapport** 2018 Årsrapport **Tidigare ID** 1490	Hantering av allmänna handlingar Regionledningskontoret bör systematisera och förtydliga utlämnandeprocessen i sin helhet från att begäran inkommer till dess att handling lämnas ut. Även processen för avslagsbeslut och överklagan behöver förtydligas."	🟢	**ÅR 2020** Finns en dokumenterad rutin för begäran av allmänna handlingar fastställd i november 2019.Har uppdaterat 2021-02-17. Av rutinen framgår även processen för avslagsbeslut och överklagan.
29363 **Från rapport** 2018 Årsrapport **Tidigare ID** 1491	Hantering av allmänna handlingar Regionledningskontoret bör ta fram rutiner för hantering och diarieföring av handlingar som omfattas av sekretess."	🟢	**ÅR 2020** Finns dokumenterad rutin för hantering och diarieföring av handlingar som omfattas av sekretess. Rutin för diarieföring av sekretesshandlingar fastställdes i juni 2020.

Regionrevisorerna

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29364 **Från rapport** 2018 Årsrapport **Tidigare ID** 1492	Hantering av allmänna handlingar Regionledningskontoret bör se till att regelbundna kontroller av diarieföring och hantering av allmänna handlingar genomförs inom verksamheten."	🟢	**ÅR 2020** Finns dokumenterad rutin för kontroller av diarieföring och hantering av allmänna handlingar som fastställdes i november 2020. Av rutinen finns dels mer utåtriktade åtgärder som att delta vid utbildningstillfällen, dels intern kvalitetssäkring som kontroll av registrerade ärenden.
29365 **Från rapport** 2018 Årsrapport **Tidigare ID** 1493	Ersättning till förtroendevalda Regionledningskontoret bör införa kontroller före och efter utbetalning som säkerställer att rätt arvode/ersättning betalas ut."	🟢	**Delår 2020** Rekommendationen bedöms vara åtgärdad.
29368 **Från rapport** 2018 Årsrapport **Tidigare ID** 1497	Regionledningskontoret bör inventera och förteckna samtliga personuppgiftsbehandlingar.	🟢	**ÅR 2020** Uppföljning visar att samtliga personuppgiftsbehandlingar finns förtecknade.
29369 **Från rapport** 2018 Årsrapport **Tidigare ID** 1498	Ledningsnära kostnader och representation Regionledningskontoret bör stärka internkontrollarbetet avseende ledningsnära kostnader och representation."	🟡	**Delår 2020** Vid granskning av transaktioner har revisionen noterat avvikelse där underlag inte kunde inhämtas. Rekommendationen kvarstår därmed.
29370 **Från rapport** 2019 Delrapport **Tidigare ID** 1566	Koncernfinansiering - generellt I syfte att ytterligare stärka den interna kontrollen bör följande upprättas:- dokumenterade rutinbeskrivningar för väsentliga processer med påverkan på den finansiella rapporteringen- dokumenterade riskanalyser med identifiering av motverkande kontrollmoment"	🟡	**Delår 2020** Det saknas fortfarande specifika rutin- och processbeskrivningar för väsentliga processer, varför rekommendationen kvarstår.
29377 **Från rapport** 2019 Delrapport **Tidigare ID**	Leverantörsfakturahantering Regionledningskontoret bör dokumentera utförda kontroller avseende större fakturor för att erhålla spårbarhet till utförda kontroller."	🟡	**Delår 2020** Revisionen har noterat kontrollmoment i leverantörsfakturahanteringen som inte dokumenteras på ett tydligt och

Regionrevisorerna

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
1574			uppföljningsbart sätt. Exempelvis dokumenteras inte stickprovskontroller av höga kostnader och representationskostnader i syfte att bedöma kostnadernas rimlighet. Rekommendationen kvarstår därmed.
29378 **Från rapport** 2019 Delrapport **Tidigare ID** 1576	Lönehantering Regionledningskonttoret bör säkerställa att genererade logglistor ur Heroma tas fram för reglbunden kontroll och kvalitetssäkring av ändringar av fasta data för att minska risken för felaktiga ändringar."	–	**ÅR 2020** Följs upp i särskild granskning av löneprocessen under 2021
29379 **Från rapport** 2019 Delrapport **Tidigare ID** 1577	Beräkning av personalomkostnadspålägg Regionledningskontoret bör implementera en efterföljande kontroll för uppföljning av modellen för personalomkostnadspålägg."	🟡	**Delår 2020** Den schablonbaserade beräkningsprocessen bygger i allt väsentligt på en tillräcklig intern kontroll. Däremot kan dokumentationen av genomförda kontrollmoment förbättras.
51315 **Från rapport** 2020 Delrapport	Regionledningskontoret behöver säkerställa att en slutlig avstämning (efterkalkyl) genomförs för hela MT- och IKT-programmen som även omfattat hur resurspåslag hanteras inom varje fas av projektet.	–	

Investeringar

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
36767 **Från rapport** 14/2019 Projektrapport	Regionledningskontoret bör ta fram en dokumenterad instruktion för regionens investeringsråd som tydliggör rådets uppgifter, ansvar och mandat.	✖	**ÅR 2020** Av granskningar under året framgår att investeringsrådet inte har något formellt mandat utan arbetar på regiondirektörens uppdrag. Regiondirektören har definierat investeringsrådet funktion i form av en intern uppdragsbeskrivning till rådet. Rekommendationen tas bort.
57067 **Från rapport**	Regionledningskontoret bör, i samarbete med berörda förvaltningar och bolag, utveckla formerna för redovisning	–	

Regionrevisorerna

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
Projektrapport 9/2020	av nämnders och bolags investeringsverksamhet i planerings- och uppföljningsdokument med fokus på en tydlig avvikelserapportering		
58384 **Från rapport** 8/2020 Projektrapport	Regionledningskontoret bör tydliggöra vilken typ av väsentliga händelser för investeringsobjekten om berörda nämnder och bolagsstyrelser ska rapportera i investeringsredovisningen för de enskilda, pågående investeringsobjekten.	–	

Miljö

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29119 **Från rapport** 2015 Årsrapport **Tidigare ID** 813	Regionledningskontoret bör tydliggöra hur investeringarnas miljöpåverkan ska beskrivas i beslutsunderlagen inför genomförandebeslut, dels för att täcka miljöbalkens krav, dels för att täcka de krav som landstingets miljöpolitiska program ställer upp."		**ÅR 2020** De stödjande dokumenten till investeringsriktlinjen som ska tydliggöra hur investeringarnas miljöpåverkan ska beskrivas i beslutsunderlagen är ännu inte framtagna. Förhoppningen är att stödjande dokument kan antas under 2021
29202 **Från rapport** 2017 Årsrapport **Tidigare ID** 1252	Miljöredovisning Regionledningskontoret bör ta fram en rutin för den samlade miljöredovisningsprocessen, i syfte att dels säkerställa processen, dels förenkla och underlätta för verksamheterna att göra rätt."		**ÅR 2020** En samlingsfil har skapats av RLK som verksamheterna ska rapportera in i. Denna sänds ut tidigare under 2020 än 2019 och verksamheterna har inte behövt beskriva kvalitativt hur de efterlever miljöprogrammet och riktlinjerna för miljö. Fortfarande finns det otydligheter kopplat till redovisningen med anledning av att vissa mål och indikatorer i miljöprogrammet och budgetmål överlappar. När nya hållbarhetsstrategin antas under 2021 kommer enbart mål och indikatorer för hållbarhetsområdet vara formulerat i budget och följs upp i Stödet. Finns risk för det kan bli problematiskt att ta fram en aggregerad nivå för regionens miljöutsläpp och klimatpåverkan om enbart Stödet kan användas. Revisionen kommer följa hur miljöredovisningsprocessen utvecklas efter att hållbarhetsstrategin antas

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
			under 2021.

Oegentligheter

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29361 **Från rapport** 2018 Årsrapport **Tidigare ID** 1489	Skydd mot otillåten påverkan Regionledningskontoret bör formalisera och systematisera riskanalysarbetet på koncernövergripande nivå."		**ÅR 2020** Enligt RLK pågår revidering av styrande dokument på säkerhetsområdet, inkl. framtagande av metodstöd för riskanalyser. Rutiner och strukturer för systematiserad uppföljning på koncernövergripande nivå ingår som en del i detta arbete.

Personal

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29131 **Från rapport** 2016 Årsrapport **Tidigare ID** 991	Pensionshantering Landstingsstyrelsens förvaltning bör införa rutiner och kontrollmoment i löne- och personalsystemen så att pensionsavtalet följs och därmed minska risken att anställda oavsiktligt får pensionsgrundande inkomst efter att barnet fyllt åtta år eller avslutat första skolåret."		**Delår 2020** En kontroll har införts från september 2020. Vid lönekörning så ställs en kontrollfråga i lönesystemet där varje enhet kontrollerar lönearten innan lönekörning . Detta för att säkerställa att ingen anställd ligger på fel löneart som kan vara pensionsgrundande. Kontrollen är inte automatisk i systemet. Revisionen bedömer dock rekommendationen som åtgärdad då det finns kontrollmoment samt uppföljning.

Räkenskaper

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29380 **Från rapport**	"Redovisning av fordranRegionledningskontoret bör implementera en spårbar och dokumenterad kontroll avse-		**ÅR 2020**

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
2019 Delrapport **Tidigare ID** 1578	ende redovisningen av de poster som är hänförliga till förvaltningen för utbyggd tunnelbana."		Dokumentation över fordrans uppkomst och utveckling övertid har upprättats. Fordran har upphört under 2020 i och med att upparbetning av anläggningstillgångar överförs från FUT till AB SL som då istället upptar interna lån avseende finansiering.

Strategisk styrning och organisation

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
46058 **Från rapport** 1/2020 Projektrapport	Regionledningskontoret bör ta fram en dokumenterad process som tydliggör hur remisser och yttrande ska hanteras internt inom Region Stockholm.	●	**ÅR 2020** Regionledningskontoret har tagit fram en anvisning för tjänsteutlåtanden som tydliggör hur remisser och yttrande ska hanteras av förvaltningen. Anvisningen finns på Region Stockholms intranät. Bland annat tydliggörs det hur annan nämnd eller bolags yttrande ska arbetas in vid remisser och yttranden. Revisionen bedömer rekommendationen som åtgärdad
51313 **Från rapport** 2020 Delrapport	Regionledningskontoret bör säkerställa att det finns dokumenterade arbetsprocesser för hur regionen organiserar arbetet med länsplanen.	–	**ÅR 2020** Med anledning av aviserad omorganisation, där RLK och TRF bildar gemensam förvaltning, görs ingen uppföljning av rekommendationen 2020 utan uppföljning kommer att göras 2021-2022.

Verksamhetsstyrning

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29143 **Från rapport** 2017 Delrapport **Tidigare ID**	Kontroll av legitimationer Landstingsstyrelsens förvaltning bör ta fram en gemensam rutin för kontroll av sjukvårdspersonals legitimationer."	✖	**ÅR 2020** Enligt RLK går det inte, på grund på brister i socialstyrelsens register, samköra socialstyrelsens register med Heroma.

Regionrevisorerna

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
1071			Vidare framgår att det är respektive nämnd och bolag som ansvarar för att de medarbetare som anställs har rätt kompetens och behörighet. Rutiner för detta finns på respektive nämnd och bolag som anställer personal med legitimationsyrken. Eftersom det idag inte finns möjlighet att finns möjlighet att samköra socialstyrelsens register med Heroma tas rekommendationen bort.
58380 **Från rapport** 2020 Årsrapport	Regionledningskontorets ledning bör säkerställa att det i anmälan av delegationsbeslut genom förteckning och beslutsunderlag framgår belopp samt vilken punkt i delegationsordningen som är tillämplig.	–	

Övriga

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29312 **Från rapport** 2018 Delrapport **Tidigare ID** 1337	Ledningen bör tillsammans med ledningen för Internfinans ta fram skriftliga rutiner för publicering av finansiella rapporter där tidplan, ansvar och roller framgår för att säkerställa att lagar och regelverk som omfattar kreditfaliciteterna efterlevs.	●	**ÅR 2020** Process för publicering av finansiella nyheter framtagen. Ansvar för nyhetspublicering är kommunikationsdirektören.

Regionrevisorerna

BEDÖMNINGSMÅL OCH BEDÖMNINGS-KRITERIER 2020

Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat

Nämnden/styrelsen har uppnått fullmäktiges mål samt följt de beslut, riktlinjer och föreskrifter som gäller för verksamheten. Verksamhetens resultat och resurser står i ett rimligt förhållande till varandra.

Bedömningsmål:

1. Nämnden/styrelsen har uppnått fullmäktiges finansiella mål (resultatkrav) och följt fullmäktiges ekonomiska riktlinjer.

2. Nämnden/styrelsen har uppnått fullmäktiges mål för verksamheten och genomfört tilldelade uppdrag.

3. Nämnden/styrelsen har i övrigt bedrivit verksamheten med god ekonomisk hushållning utifrån fullmäktiges beslut.

4. Nämndens/styrelsens verksamhet har bedrivits i enlighet med för verksamheten gällande lagar, föreskrifter, riktlinjer m.m.

Bedömningskriterier:

Tillfredsställande
Bedömningsmålen bedöms i allt väsentligt vara uppfyllda. Avvikelser kan förekomma.

Inte helt tillfredsställande
Bedömningsmålen bedöms delvis vara uppfyllda. Det finns större och/eller flera avvikelser.

Otillfredsställande
Bedömningsmålen bedöms inte vara uppfyllda. Det finns väsentliga avvikelser eller allvarliga brister som måste åtgärdas snarast.
Kommentar: Bristerna eller avvikelserna är så stora att frågan om anmärkning eller avstyrkt ansvarsfrihet bör prövas.

Intern styrning och kontroll

Nämnden/styrelsen ansvarar för att det finns en intern styrning och kontroll som med rimlig grad av säkerhet leder till måluppfyllelse, effektiv verksamhet och

regelefterlevnad. Nämnden/styrelsen har säkerställt systematiskt ordnade kontroller i organisation, system, processer och rutiner.

Bedömningsmål:

1. Nämnden/styrelsen har fastställt en organisation med tydlig fördelning av ansvar och befogenheter.

2. Nämnden/styrelsen har i budget/verksamhetsplan fastställt ekonomiska och verksamhetsmässiga mål i linje med fullmäktiges mål och övriga uppdrag. Målen är mätbara/uppföljningsbara.

3. Nämnden/styrelsen har riktlinjer och rutiner för väsentliga områden för att säkerställa att verksamhetens uppdrag och mål uppnås samt att lagar, föreskrifter m.m. följs.

4. Nämnden/styrelsen har genomfört en riskanalys som identifierar, värderar och prioriterar väsentliga risker. Nämnden/ styrelsen har i en plan för intern kontroll, i enlighet med regionens fastställda regelverk, fastställt vilka åtgärder/ kontroller som ska hantera prioriterade risker.

5. Nämnden/styrelsen följer kontinuerligt och systematiskt upp ekonomi och verksamhet, såväl för verksamhet i egen regi som för sådan som uppdragits åt annan att utföra, analyserar väsentliga avvikelser samt vidtar åtgärder vid behov.

6. Nämnden/styrelsen har ett informations- och kommunikationssystem som stödjer styrning, kontroll och uppföljning av verksamheten.

7. Nämndens/styrelsens rapportering ger en rättvisande och tillförlitlig information om ekonomi och verksamhet.

8. Nämnden/styrelsen har säkerställt en tillräcklig beredning av ärenden.

9. Nämnd/styrelse har fattat beslut med stöd i reglemente, delegation eller i uppdrag från fullmäktige.

Bedömningskriterier

Tillräcklig
Bedömningsmålen bedöms i allt väsentligt vara uppfyllda. Avvikelser kan förekomma.

Inte helt tillräcklig
Bedömningsmålen bedöms delvis vara uppfyllda. Det finns större och/eller flera avvikelser.

Otillräcklig
Bedömningsmålen bedöms inte vara uppfyllda. Det finns väsentliga avvikelser eller allvarliga brister som måste åtgärdas snarast.
Kommentar: Bristerna är uppenbara och försvårar styrning, ledning, uppföljning och kontroll. Avvikelserna är så stora att frågan om anmärkning eller avstyrkt ansvarsfrihet bör prövas.

Räkenskaper

Nämndens/styrelsens redovisning är upprättad i enlighet med lagstiftning och god redovisningssed så att räkenskaperna ger en rättvisande bild av resultat och ställning och kan ligga till grund för styrning, ledning, uppföljning och kontroll av den verksamhet som bedrivs.

Bedömningsmål:

1. Nämndens/styrelsens räkenskaper är upprättade i enlighet med den kommunala redovisningslagen, god redovisningssed samt landstingets regler och anvisningar.

2. Nämndens/styrelsens delårsrapport och årsbokslut/årsredovisning ger en rättvisande bild av resultat och ställning.

Bedömningskriterier:

Rättvisande
Räkenskaperna uppfyller i allt väsentligt bedömningsmålen. Avvikelser kan förekomma. Eventuella värderings-, klassificerings- och/eller upplysningsfel är inte av sådan karaktär att de väsentligen påverkar bilden av nämndens/styrelsens resultat och ställning.

Inte rättvisande
Räkenskaperna innehåller väsentliga avvikelser eller allvarliga brister i förhållande till bedömningsmålen och ger inte en rättvisande bild av resultat och ställning.
Kommentar: Avvikelserna är så stora att frågan om anmärkning eller avstyrkt ansvarsfrihet bör prövas.

§ 28
Yttrande över regionrevisorernas delrapport 2020 för regionstyrelsen

RS 2020-0849

Ärendebeskrivning
Regionrevisorerna har överlämnat delrapport 2020 till regionstyrelsen för yttrande.

Beslutsunderlag
Regiondirektörens tjänsteutlåtande Regionrevisorernas delrapport 2020 för regionstyrelsen

Yrkanden
Ordförande Irene Svenonius (M) yrkar bifall till regionrådsberedningens förslag i skrivelse den 3 februari.

Beslut
Regionstyrelsen beslutar enligt följande.

> Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör regionstyrelsens yttrande över regionrevisorernas delrapport 2020 för regionstyrelsen.

Särskilda uttalanden
Aida Hadzialic (S) anmäler särskilt uttalande från S-ledamöterna (bilaga).
Anna Sehlin (V) anmäler särskilt uttalande från V-ledamöterna (bilaga).
Gabriel Kroon (SD) anmäler särskilt uttalande från SD-ledamöterna (bilaga).

Expedieras till
Regionledningskontoret Ekonomi och finans
Regionrevisorerna
Akten

Regionstyrelsen

Socialdemokraterna

SÄRSKILT UTTALANDE
2021-02-16

Ärende 6
RS 2020-0737

Yttrande över regionrevisorernas delrapport 2020 för Regionstyrelsen

Regionrevisorerna levererar som vanligt en läsvärd rapport med viktiga insikter för regionen. I regionrevisorernas delrapport framgår att de identifierat ett antal områden som bör ses över för att tillsammans med regionens övriga utvärderingar ge större tydlighet inför framtida liknande krislägen.

Revisionen pekar på att regionstyrelsens samordnande roll och rollen som ägare behöver tydliggöras så att det framgår vad det i praktiken innebär att arbets-och personalutskottet samt produktionsutskottet och LISAB har ansvar för strategisk samordning. Samma otydlighet gäller, och kan få än allvarligare konsekvenser, när det gäller uppgifter och ansvar i en kris. För att skapa tydlighet och starkare styrning behöver regionstyrelsen, i samband med uppdraget att utarbeta förslag som tydliggör rollerna och ansvarsfördelningen, analysera hur regional särskild sjukvårdsledning (RSSL) påverkar ansvarsförhållandena. Det är värt att nämna att detta är en bedömning som revisorerna har framfört även i tidigare rapporter.

Regionrevisorerna bedömer vidare att de två huvudsakliga styrdokumenten i kris, fullmäktiges krisberedskapsplan och hälso-och sjukvårdsnämndens katastrofmedicinska beredskapsplan, bör ses över för att tydliggöra hur dessa ska interagera med varandra. Dokumenten är inte heller uppdaterade utifrån den nuvarande regionorganisationen och utgår från olika lagstiftningar och använder därför inte samma begrepp, vilket kan förvirra i en krisorganisation. Det behöver bli tydligt vilken organisation, regional krisledning kopplad till regionstyrelsen eller regional särskild sjukvårdsledning (RSSL) kopplad till hälso-och sjukvårdsnämnden, som ska leda och samordna i en krissituation.

Vi socialdemokrater delar revisorernas bedömningar. Region Stockholm har länge lidit av stor otydlighet och allvarliga brister i den formella styrningen och ledningen, något som har blivit uppenbart och förvärrats under pandemin. Den otydliga styrningen är ett område som revisorerna ofta har uppmärksammat, så även i år.

Under pandemin har det ofta varit oklart var och vem som tagit viktiga beslut. När vi ställt frågor om såväl beslutsnivå som tidpunkt och innehåll har det inte varit möjligt att få tydliga svar i viktiga frågor såsom t ex provtagning och smittspårning, stöd och samverkan med kommunerna avseende särskilt boende för äldre samt vaccinationsförberedelser. Dessa oklarheter har ofta fått allvarliga konsekvenser, särskilt i fallet med prioriteringsdokumentet som använts för bedömningar av äldres rätt till sjukvård under pandemin. En del av de beslut som i efterhand redovisats som att de tagits av förvaltningen borde rimligen ha varit föremål för politiska beslut. Ytterligare exempel på detta är frågan om skyddsutrustning och annan medicinsk utrustning. På dessa områden råder en beslutsgång som vi socialdemokrater har varit och är fortsatt kritiska mot.

Vi socialdemokrater anser vidare att Region Stockholm behöver en sammanhållen styrning med en inriktning bortom marknader och skatteslöseri. En styrning som har sin grund i tillit till att de som arbetar i verksamheterna bäst vet hur deras arbete ska utföras. Där samverkan mellan verksamhetsaktörer, dialog, tydliga målsättningar och styrstrukturer går före konkurrens, bolagssekretess och pinnräkning. Vi vill även se en starkare koncern- och ägarstyrning för att komma bort ifrån överlappande kompetenser och brist på gemensam riktning.

Revisionen har tidigare, och fortsätter att, kritiserat trafiknämndens investeringsverksamhet. Den långsiktiga kontrollen och riskbedömningen samt prioriteringen emellan objekt får kritik igen. Detta är en synpunkt som socialdemokraterna helt delar. Ett typexempel på den dåliga kontrollen är fördyringarna av tunnelbanans utbyggnad vilket är något vi förväntar oss att revisorerna kommer att granska ytterligare i årsredovisningen. Kopplat till detta fortsätter revisorerna att poängtera behovet av att trafiknämnden har

bättre kontroll över tillkommande investeringsbehov både till följd av utbyggnaden av tunnelbanan och också ersättningsinvesteringar då anläggningen i många delar är gammal och sliten.

Vi har, under den här pandemin, återkommande efterfrågat ökad transparens när det gäller styrning och ledning under pandemin. Under pandemin har Region Stockholm upprättat en Regional särskild sjukvårdsledning (RSSL). Det råder dock otydlighet kring vilket demokratiskt valt organ RSSL rapporterar till. Detta behöver klargöras i beredskapsplanen. Det råder även en otydlighet kring ansvarsfördelningen mellan Krisledningsnämnden samt Hälso- och sjukvårdsnämnden samt Trafiknämnden. Även detta behöver förtydligas i beredskapsplanen.

Region Stockholm

SÄRSKILT UTTALANDE

REGIONSTYRELSEN

2021-02-16

Vänsterpartiet

Ärende nr 6
RS 2020-0849

Yttrande över Regionrevisorernas delrapport 2020 för regionstyrelsen

Regionrevisorerna lyfter i sin rapport ett behov av att tydliggöra Regionstyrelsens samordnande roll och roll som ägare i händelse av kris. Det är också viktigt att tydliggöra beslutsordningen och vilka befogenheter en särskild sjukvårdsledning har under krisläget. Vänsterpartiet håller med revisorerna här och ser att regionen har brustit i intentionerna att skapa en samordnad vårdstruktur då man endast vädjat till privata utförare att ställa sina resurser till förfogande. Den fragmentiserade vårdvalsmodellen med en undvikande ledning har lett till svårigheter i samordning och fördröjd tid för verksamheter och patienter att få tillgång till skyddsutrustning, tester och vaccin. Vänsterpartiet ser med spänning fram emot den oberoende utredning som kommer att presentera hur regionen har kommunicerat inom och utanför sina egna verksamheter med andra aktörer under pandemin. Vi framhåller vikten att också väga in en jämförelse med Norrtälje och hur man lyckats att hålla smittan nere, förse samtliga vård- och omsorgsgivare med utbildning och skyddsutrustning i ett tidigt skede, få privata och egenregi-verksamheter att samarbeta i mobila team samt nu också ha vaccinerat högst andel av befolkningen i regionen genom ett väl planerat och samordnat arbete där ett tydligt samordningsansvar funnits för så väl privata som egen regi-utförare.

Revisorerna påpekar ett flertal gånger att det är mycket osäkert att uttala sig om de ekonomiska konsekvenserna i dagsläget, då vi inte vet hur mycket statsbidragen kommer att landa på och då vi inte vet hur länge pandemin kommer att pågå och vilken utsträckning den kommer att påverka regionens verksamheter på det sätt den gör idag. Vänsterpartiet konstaterar dock att det fanns en kris i sjukvården redan innan pandemin startade. Ett sjukvårdsuppror var igång och sjukhusen befann sig i stabsläge under ett flertal tillfällen till följd av orimliga sjukhusavtal och dålig arbetsmiljö för personalen. Nu ser revisorerna att både Karolinska universitetssjukhuset och Södersjukhuset, trots statsbidrag och tillfälliga avtal under pandemin, fortfarande visar negativa siffror. Vänsterpartiet vill betona vikten av att ge sjukhusen förutsättningar att kunna ge de anställda en bra arbetsmiljö och tillräcklig återhämtning för att kunna fortsätta arbeta på våra sjukhus. Just nu pågår en stor erfarenhetsförlust inom vården när erfarna vårdanställda med många erfarenhetsår lämnar våra verksamheter och även om de ersätts med nyutbildad personal så kompenserar det inte för de förlorade erfarenhetsåren. Mycket av den planerade vården har under år 2020 ställts in och skjutits upp och detta benämns allmänt som ”vårdskulden” , men vi har också en skuld gentemot personalen som är utarbetad och behöver återhämtning. Det är viktigt, om vi ska kunna behålla och nyrekrytera personal, att vi inte drar igång med full kraft med att beta av vårdskulden utan sätter den i perspektiv gentemot den skuld vi har beträffande personalens arbetsmiljö.

Pandemin har även drabbat kollektivtrafiken hårt. Region Stockholm har inte kunnat samordna och styra trafiken på ett optimalt sätt som gör att människor i större utsträckning

hade kunnat nyttja den under pandemin. Med flera olika aktörer blir det svårt att tillhandahålla en flexibel trafik. Vänsterpartiet ser att uteblivna intäkter inte hade behövt bli så stora inom kollektivtrafiken om regionens resenärer varit vana att själva ta sitt ansvar för att ha giltig biljett och SL ordnat så att biljettapparater kommit upp i bussarnas bakdörrar när framdörrarna stängde. Om SL dessutom hade haft större rådighet och kunnat använda fordonen flexibelt och flyttat bussar från linjer med få passagerare till linjer där det förekommit trängsel hade det varit mer smitt säkert att resa med kollektivtrafiken. Om det dessutom hade gått att få lättillgänglig information om när det är få resenärer och därmed ”säkrare” att använda kollektivtrafiken hade de som verkligen behövt resa med kollektivtrafiken kunnat göra det mer säkert. Däremot förstår vi och ser inget problem med att SL följt Folkhälsomyndighetens riktlinjer att avråda resenärer från onödiga resor. Det viktiga är att trygga resorna för dem som måste resa med kollektivtrafiken under pandemin.

Revisionen konstaterar att det ännu inte tagits några formella beslut om fördelningsprinciper eller hur eventuella kvarstående underskott ska hanteras på respektive nämnd och bolag i det fall regionen inte får full kostnadstäckning från staten för de ekonomiska effekterna av pandemin. Inom kollektivtrafiken så vet vi att biljettintäkterna minskat med 3 561 mnkr 2020 och att region Stockholm erhåller 1,3 miljarder från staten i ersättning. För resultatet 2020 så bidrog en fastighetsförsäljning på 439 mnkr till att bättre på resultatet. Prognosens för 2021 är ett tapp på 2,2 miljarder i biljettintäkter och staten har aviserat 2 miljarder i ersättning till alla Regionala kollektivtrafikmyndigheter i landet. Vi är oroliga för framtiden och vill absolut undvika en situation där kollektivtrafiken får ett neddraget utbud för att minska kostnaderna. Trafikförvaltningen i dialog med regionstyrelsen måste ha en plan för hur ekonomin 2021 kan hanteras.

Region Stockholm

Sverigedemokraterna
Region Stockholm

SÄRSKILT UTTALANDE
2021-02-16

RS 2020-0849

Regionstyrelsen
6

Yttrande över Regionrevisorernas delrapport 2020 för regionstyrelsen

Sverigedemokraterna konstaterar at 2020 har varit ett speciellt år där regionstyrelsens arbete har fått ställa om för att hantera de akuta effekterna av covid-19 pandemin.

Region Stockholms vårdverksamheter och dess förändringsarbeten har därmed skjutits upp. När covid-19 avtar kommer regionstyrelsen åter behöva arbeta med de strukturella problemen som finns inom regionen. Besparingsprogram inom sjukhusen, otillräckliga innovationssystem och de åldrande digitala vårdinformationssystemen kommer att kräva stora investeringar av såväl personella som ekonomiska resurser. Utan ett proaktivt förändringsarbete kommer hälso- och sjukvården att försämras för medborgarna och Region Stockholm kommer att förlora en del av sin attraktiva status som forsknings- och innovationsregion. Vi saknar den proaktiva långsiktigheten hos regionmajoriteten och därför efterfrågar vi en samlad plan för såväl vårdskulden, som de underliggande strukturella problemen inom Region Stockholms vårdsystem.

Regionrevisorerna
Revisorsgrupp I

2020-04-13

Diarienummer
RK 2020-0002

Regionfullmäktige i Region Stockholm

Revisionsberättelse för regionstyrelsen år 2020

Vi, av fullmäktige utsedda revisorer, har granskat regionstyrelsens verksamhet och ekonomiska redovisning för år 2020.

Regionstyrelsen ansvarar för att leda och samordna Region Stockholms verksamhet och ha uppsikt över övriga nämnder och styrelser, dvs. ha en löpande tillsyn av att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. Styrelsen har en ledande ställning och ska ha en överblick över helheten med ansvar för uppföljning samt att återredovisning sker till fullmäktige. Styrelsen ansvarar för att följa utvecklingen av verksamhet och ekonomi samt att vid behov vidta åtgärder.

Revisorerna ansvarar för att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och förskrifter som gäller för verksamheten. Vi ska också bedöma om årsbokslutet är förenligt med de finansiella mål och verksamhetsmål som fullmäktige beslutat om.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och revisionsreglemente. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning och har gett det resultat som redovisas i revisionskontorets Årsrapport 2020 för regionstyrelsen. Vi bifogar en redogörelse för resultatet av granskningen.

Coronapandemin har haft stor påverkan på regionens verksamheter under året som snabbt tvingats ställa om för att vårda covid-19-patienter och för att vidta åtgärder för att minska smittspridningen. Vi bedömer att regionstyrelsen tidigt påbörjade ett arbete för att få en helhetsbild av de ekonomiska effekterna för regionen och att uppföljning och kontroll kopplade till detta överlag har fungerat väl utifrån förutsättningarna. Vi konstaterar dock att pandemin och dess långsiktiga effekter på hälso- och sjukvården och kollektivtrafiken innebär betydande risker för regionens ekonomi de kommande åren framöver.

Visma Addo ID-nummer : d81471b7-3419-4378-aac1-9b0a6ec95235

Vi bedömer att regionstyrelsens beredskap bör stärkas för att ge större tydlighet inför eventuella framtida liknande krislägen som pandemin. Bland annat bör krisberedskapsplanen och den katastrofmedicinska beredskapsplanen ses över så att de harmoniserar. Dessutom bör en tydlig, transparent och flexibel organisation för hantering av framtida kriser fastslås. Vi bedömer vidare att regionstyrelsen bör stärka styrningen och kontrollen inom inköpsområdet bland annat genom att reglera hur inköp och varuförsörjning ska upprätthållas under en kris.

Vi har granskat om resultatet för 2020 är förenligt med fullmäktiges beslut om mål och riktlinjer för god ekonomisk hushållning. Fullmäktige beslutade i samband med tertialbokslut per april 2020 att merkostnader och minskade intäkter till följd av pandemin skulle undantas vid bedömningen av om resultatkravet uppnåtts för flertalet nämnder och bolag. Vi konstaterar att fullmäktige inte har tagit något motsvarande beslut om hur utfallet för mål och indikatorer ska hanteras.

Vi bedömer, utifrån avrapporteringen i årsredovisningen, att målet om en ekonomi i balans och de finansiella målen har uppnåtts 2020. När det gäller fullmäktiges övriga verksamhetsmässiga mål anser vi att flera är svåra att bedöma. Detta dels då verksamheternas arbete med måluppfyllelsen har påverkats negativt av pandemin, dels då flera underliggande indikatorer inte har kunnat mätas.

Vi bedömer att regionstyrelsen bör utveckla en sammanhållen strategi för hur regionen långsiktigt ska uppnå en ekonomi i balans. Vidare behöver regionens budgetprocess utvecklas för att bli transparent och kvalitetssäkrad. Målstyrningen bör vara en integrerad del i budgetprocessen. Regionstyrelsen behöver även utveckla uppföljningen av investeringar och stärka investeringsredovisningen så att alla fleråriga pågående och under året avslutade investeringar kan stämmas av mot beslutade eller beräknade totalutgifter. Vi bedömer också att ansvaret för det regionala tillväxt- och utvecklingsuppdraget bör tydliggöras mellan regionstyrelsen respektive tillväxt- och regionplanenämnden. Vi menar också att den interna styrningen och kontrollen behöver stärkas gällande bland annat IT-säkerheten i nätverksansluten medicinteknisk utrustning, planering och dimensionering av ST-läkare, utveckling av digifysisk vård och socialt hållbar inköpsprocess.

Vi bedömer att årsredovisningen ger en rättvisande bild av årets resultat och ekonomisk ställning. Vi bedömer sammantaget att verksamheten, utifrån de förutsättningar som pandemin inneburit, i allt väsentligt har bedrivits på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. De verksamhetsmässiga målen har dock varit svåra att bedöma då vissa indikatorer inte har uppfyllts eller inte har kunnat mätas på grund av pandemin. Vidare bedömer vi att den interna kontrollen inte är helt tillräcklig.

Visma Addo ID-nummer : d81471b7-3419-4378-aac1-9b0a6ec95235

Vi tillstyrker att den sammanställda årsredovisningen för Region Stockholm 2020 fastställs.

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för regionstyrelsen samt dess enskilda ledamöter.

Stockholm 2021-04-13, *digital signering*

Kenneth Strömberg	Iréne Seth	Anita Johansson
Christer Grunder	Göran Råsmar	Lars Bergstig
Ewa Törngren		

Visma Addo ID-nummer : d81471b7-3419-4378-aac1-9b0a6ec95235

Dokumentet är signerat med Visma Addos tjänst för digital signering.
Signaturerna i detta dokument är juridiskt bindande. Undertecknarens identitet är registrerad och listad här nedan.

"Med min signatur bekräftar jag innehållet i ovanstående dokument."

Serienummer: 5lMW4f0Pq8BcyXTHG2yCrA

KENNETH STRÖMBERG

13-04-2021 13:55

Serienummer: x0+MrFj49fO4Dx15dwB0Pw

IRENE SETH

13-04-2021 14:06

Serienummer: sm4jAIoQUFLVPvqT4i4gWA

ANITA JOHANSSON

13-04-2021 14:11

Serienummer: CjntEc+1pboa5gkBoWovtw

EWA TÖRNGREN

13-04-2021 14:45

Serienummer: /qnNX75qWlABBcvjD/0vqQ

Hans Christer Grunder

13-04-2021 15:07

Serienummer: 7a/xfZKJrQwxapgPV/ul3g

Göran Råsmar

13-04-2021 15:54

Visma Addo ID-nummer : d81471b7-3419-4378-aac1-9b0a6ec95235

Detta dokument är signerat med Visma Addos tjänst för digital signering. Certifikat i detta dokument är säkra och validerade med hjälp av de matematiska hashfunktionerna i originaldokumentet.

Dokumentet är låst för ändringar och har en tidsstämpel med ett certifikat från en pålitlig tredje part. Alla kryptografiska signeringscertifikat är inbäddade i PDF-filen och kan användas för godkännande i framtiden.

Hur man verifierar att dokumentet är i original
Detta dokument är skyddat med ett Adobe CDS-certifikat. När du öppnar dokumentet i Adobe Reader ser du att det är certifierat i Visma Addos signeringstjänst. Detta garanterar att innehållet i dokumentet är oförändrat.
Du kan verifiera de kryptografiska signeringscertifikaten i dokumentet med Visma Addos validator på denna webbsida https://vismaaddo.net/WebAdmin/#/NemIdValidation

Dokumentet är signerat med Visma Addos tjänst för digital signering.
Signaturerna i detta dokument är juridiskt bindande. Undertecknarens identitet är registrerad och listad här nedan.

"Med min signatur bekräftar jag innehållet i ovanstående dokument."

Serienummer: A2JMYHe35hoV4vjPYUK3vg

LARS HILMER BERGSTIG

13-04-2021 17:51

Visma Addo ID-nummer : d81471b7-3419-4378-aac1-9b0a6ec95235

Detta dokument är signerat med Visma Addos tjänst för digital signering. Certifikat i detta dokument är säkra och validerade med hjälp av de matematiska hashfunktionerna i originaldokumentet.

Dokumentet är låst för ändringar och har en tidsstämpel med ett certifikat från en pålitlig tredje part. Alla kryptografiska signeringscertifikat är inbäddade i PDF-filen och kan användas för godkännande i framtiden.

Hur man verifierar att dokumentet är i original
Detta dokument är skyddat med ett Adobe CDS-certifikat. När du öppnar dokumentet i Adobe Reader ser du att det är certifierat i Visma Addos signeringstjänst. Detta garanterar att innehållet i dokumentet är oförändrat.
Du kan verifiera de kryptografiska signeringscertifikaten i dokumentet med Visma Addos validator på denna webbsida https://vismaaddo.net/WebAdmin/#/NemIdValidation

Region Stockholm

Regionrevisorerna
Revisorsgrupp I

Diarienummer
RK 2020-0002

Regionfullmäktige i Region Stockholm

Revisorernas rapport för regionstyrelsen 2020 enligt lag om insyn i vissa finansiella förbindelser

Enligt Lag (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m. (transparenslagen), ska regionens revisorer för varje räkenskapsår översiktligt granska om redovisningen har fullgjorts i enlighet med bestämmelserna i denna lag samt upprätta en rapport över granskningen.

Lagens intention är att säkerställa tillgången till ekonomisk information för att motverka konkurrensbegränsningar. Regionstyrelsen ansvarar för att denna redovisningsskyldighet fullgörs. Regionledningskontoret har gjort tolkningen att bl.a. regionstyrelsen bedriver verksamhet som kan vara berörd av uppgiftsskyldigheten. Regionledningskontoret ska upprätta förteckning över lämnade bidrag till externa mottagare och i bokslutsärendet ska uppgifter om kapitaltillskott och resultatdispositioner redovisas.

Revisorerna ansvarar för att översiktligt granska om redovisningen har fullgjorts i enlighet med bestämmelserna i lagen och de föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. Då föreskrifter om hur redovisningen ska fullgöras efter femton år ännu inte meddelats konstaterar revisorerna att det inte finns tillräcklig vägledning för att bedöma om redovisningen har fullgjorts på avsett vis.

Revisorerna gör därför ingen bedömning, men konstaterar att Region Stockholms årsredovisning innehåller uppgifter om kapitaltillskott och resultatdispositioner som fullmäktige beslutat om. Regionledningskontoret upprättar förteckning över lämnade bidrag till externa mottagare.

Stockholm 2021-04-13, *digital signering*

Kenneth Strömberg Iréne Seth Anita Johansson

Christer Grunder Göran Råsmar Lars Bergstig Ewa Törngren

Region Stockholm
Regionrevisorerna
Box 22230
104 22 Stockholm

Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se

Säte: Stockholm
Org.nr: 232100-0016
www.sll.se

Besök oss: Hantverkargatan 25B, T-bana Rådhuset, se www.sl.se

Visma Addo ID-nummer : d81471b7-3419-4378-aac1-9b0a6ec95235

Dokumentet är signerat med Visma Addos tjänst för digital signering.
Signaturerna i detta dokument är juridiskt bindande. Undertecknarens identitet är registrerad och listad här nedan.

"Med min signatur bekräftar jag innehållet i ovanstående dokument."

Serienummer: 5lMW4f0Pq8BcyXTHG2yCrA

KENNETH STRÖMBERG

13-04-2021 13:56

Serienummer: x0+MrFj49fO4Dx15dwB0Pw

IRENE SETH

13-04-2021 14:07

Serienummer: sm4jAIoQUFLVPvqT4i4gWA

ANITA JOHANSSON

13-04-2021 14:12

Serienummer: CjntEc+1pboa5gkBoWovtw

EWA TÖRNGREN

13-04-2021 14:45

Serienummer: /qnNX75qWlABBcvjD/0vqQ

Hans Christer Grunder

13-04-2021 15:08

Serienummer: 7a/xfZKJrQwxapgPV/ul3g

Göran Råsmar

13-04-2021 15:55

Visma Addo ID-nummer : d81471b7-3419-4378-aac1-9b0a6ec95235

Detta dokument är signerat med Visma Addos tjänst för digital signering. Certifikat i detta dokument är säkra och validerade med hjälp av de matematiska hashfunktionerna i originaldokumentet.

Dokumentet är låst för ändringar och har en tidsstämpel med ett certifikat från en pålitlig tredje part. Alla kryptografiska signeringscertifikat är inbäddade i PDF-filen och kan användas för godkännande i framtiden.

Hur man verifierar att dokumentet är i original
Detta dokument är skyddat med ett Adobe CDS-certifikat. När du öppnar dokumentet i Adobe Reader ser du att det är certifierat i Visma Addos signeringstjänst. Detta garanterar att innehållet i dokumentet är oförändrat.
Du kan verifiera de kryptografiska signeringscertifikaten i dokumentet med Visma Addos validator på denna webbsida https://vismaaddo.net/WebAdmin/#/NemIdValidation

Dokumentet är signerat med Visma Addos tjänst för digital signering.
Signaturerna i detta dokument är juridiskt bindande. Undertecknarens identitet är registrerad och listad här nedan.

"Med min signatur bekräftar jag innehållet i ovanstående dokument."

Serienummer: A2JMYHe35hoV4vjPYUK3vg

LARS HILMER BERGSTIG

13-04-2021 17:55

Visma Addo ID-nummer : d81471b7-3419-4378-aac1-9b0a6ec95235

Detta dokument är signerat med Visma Addos tjänst för digital signering. Certifikat i detta dokument är säkra och validerade med hjälp av de matematiska hashfunktionerna i originaldokumentet.

Dokumentet är låst för ändringar och har en tidsstämpel med ett certifikat från en pålitlig tredje part. Alla kryptografiska signeringscertifikat är inbäddade i PDF-filen och kan användas för godkännande i framtiden.

Hur man verifierar att dokumentet är i original
Detta dokument är skyddat med ett Adobe CDS-certifikat. När du öppnar dokumentet i Adobe Reader ser du att det är certifierat i Visma Addos signeringstjänst. Detta garanterar att innehållet i dokumentet är oförändrat.
Du kan verifiera de kryptografiska signeringscertifikaten i dokumentet med Visma Addos validator på denna webbsida https://vismaaddo.net/WebAdmin/#/NemIdValidation